

Migrasjon og misjon: Refleksjon og praksis

Lemma Desta og Stian Sørлие Eriksen (red.)

Utgitt av Norges Kristne Råd 2022

1. opplag 250 eks

Arktrykk.no

ISBN 978-82-7941-051-5

Boken kan bestilles fra

Norges Kristne Råd, Rådhusgt. 1-3, 0151 Oslo

Telefon: 23081300

Epost: post@norkr.no www.norkr.no

Materialet i publikasjonen omfattes av
åndsverksloven og den bestemmelser knyttet både
til de enkelte bidragsyterne og for publikasjonen
som helhet.

Grafiker: Lena Haga Malme

Bilder er gjengitt med tillatelse.

Forside: Fra et av Norges Kristne Råds

Pinsefestival-arrangementer (foto: Lemma Desta)

Innholdsfortegnelse

Migrasjon og misjon: Refleksjon og praksis tilegnes til minne om Knud Jørgensen som initiativtager til prosjektet og for hans monumentale arbeid som misjonsteolog og brobygger på tvers av kultur, geografi, kirker og teologi.

Kapittel 1	1	Del III: Ulike tilnærminger og praksis	57
Introduksjon: Migrasjon og misjon i Norge i dag		Kapittel 11	59
		Spansk- og portugisisktalende menigheter i Norge: En rapport	
Del I: Historiske og teologiske perspektiver	3	Kapittel 12	70
Kapittel 2	5	Migrasjon, mangfold og misjon i den katolske kirke i Norge idag	
Misjon: Hva er det?		Kapittel 13	77
Kapittel 3	7	Kirkelandskapet i Norge i endring: utfordringer til Den norske kirke	
Fra kristendom til Norge til misjon fra Norge		Kapittel 14	92
Kapittel 4	10	«Colorful Church»: Et historisk glimt av innvandrervekkelse i Bærum til norske menigheter	
Migranter og misjonens tilbakekomst i «det nye Norge»		Kapittel 15	100
Kapittel 5	16	Diakonal tilnærming og praksis: KIAs erfaringer og utfordringer	
En global kontekst i endring: Migrasjon og religion i dag			
Kapittel 6	29	Del IV: utfordringer og veien videre?...	107
Migrasjon og misjon: Et globalt perspektiv		Kapittel 16	109
		Hvordan endrer konvertitter menigheter?	
Del II: Egne erfaringer: Stemmer fra migrantkirker	35	Kapittel 17	114
Kapittel 7	37	Utfordringer barn og ungdom møter i en flerkulturell virkelighet	
Den kinesiske menigheten i Oslo		Kapittel 18	118
Kapittel 8	44	Evangelisering og misjon i det "nye Norge"	
Our journey and our story: The Ethiopian Evangelical Churches in Oslo.		Kapittel 19	120
Kapittel 9	50	Noen ettertanker med spørsmål til refleksjon	
Å møte Jesus gjennom innvandring: Iraneres erfaring		Om bidragsyterne	
Kapittel 10	53		
Migranter fra Myanmar i Norge: En baptistisk erfaring			

Forord

Migrasjon og misjon: Refleksjon og praksis har sitt utspring i prosjektet med samme navn i et samarbeid mellom Norges Kristne Råd og Egede instituttet (Sistnevnte nedlagt januar 2020). Prosjektet ble initiert av Knud Jørgensen fra Egede instituttet i 2018 sammen med Lemma Desta fra Norges Kristne Råd. Inspirasjon ble hentet fra et spesialnummer om «Migration og mission» fra 2016 i danske Ny Mission, redigert av Mogens S. Mogensen.¹ Det finnes i dag relativt lite oppdatert kunnskap på norsk om migrasjon og misjon selv om vi har sett økt fokus i forskning og ulike kirkelige sammenhenger. Denne publikasjonen er tenkt å gi innblikk i ulike perspektiver knyttet til migrasjon og misjon særlig knyttet til den norske konteksten, gi eksempler fra norsk kirkeliv, og gi grunnlag for refleksjon over migrasjon som fenomen i lys av ulike tilnærminger til misjonspraksis i et nasjonalt og globalt perspektiv.

Hovedtanken har vært å samle erfaringer og stemmer fra ulike migrantmiljøer i Norge som sammen kan gi oss et utvidet blikk på misjon og migrasjon. Et større antall mulige bidragsytere ble invitert til å delta i prosjektet og boken representerer de som hadde mulighet til å være med. Bidragene bærer preg av ulik form, fokus og type tekst der det ikke har vært et mål å strømlinjeforme alle bidragene, men heller la disse representere et mangfold som omfatter mer akademisk orienterte kapitler til kortere refleksjoner og vitnesbyrd. Ikke minst har det vært et ønske å gi et virkelighetsnært innblikk i den internasjonale menighetskonteksten. Eksemplene representerer imidlertid på ingen måte et helhetlig bilde av den internasjonale kirkekonteksten i Norge, men heller noen utvalgte smakebiter fra ulike menighetserfaringer. Her vil vi også legge til at denne konteksten endrer seg nokså mye og at det som omtales gjerne kan være annerledes i dag enn selv da de ble skrevet. Noen av bidragene vil være på engelsk, selv om de fleste er skrevet på norsk. Den enkelte bidragsyter står ansvarlig for innholdet i sine tekster.

I korthet ønsker vi at boken vil:

- Gi et innblikk i hvordan ulike migranter og deres menigheter tenker og praktiserer misjon i en norsk kontekst
- Å bidra til inspirasjon og fornyelse
- Å bidra til samtale og inspirasjon
- Å bygge bro mellom akademia og praksis
- Å inkludere et diakonalt og trosfrihetsperspektiv knyttet til misjon

I tillegg spør vi hvordan migrasjon påvirker misjonsaktører og misjonsaktiviteter i en norsk sammenheng.

Det har vært arbeidet med boken i ulike stadier. Boken ble noe utsatt i forhold til opprinnelig tidsplan, ikke minst på grunn av Knud Jørgensens bortgang, og senere på grunn av Covid-19 m.m. Vi er imidlertid glade for at boken nå er ferdig og håper at den vil gi nyttig kunnskap og inspirasjon, ikke minst for norske og internasjonale menigheter i Norge, samt for de som forsker og har interesse for dette feltet. En stor takk til alle bidragsyterne og de som har vært med i prosessen på ulike måter. En særlig stor takk rettes til Hans Morten Haugen og Anne Brit Hatleskog for deres villighet til å lese gjennom og kommentere på hele eller deler av teksten.

Bokens ulike deler introduseres videre i Kapittel 1.

Oslo og Stavanger, 2022

Lemma Desta og Stian Sørli Eriksen

¹ Mogens S. Mogensen, 2016, "Migration og mission", *Ny Mission* 31; https://issuu.com/danishmissioncouncil/docs/nymission_31

Kapittel 1

Introduksjon: Migrasjon og misjon i Norge i dag

Lemma Desta og Stian Sørli Eriksen

Vi lever i en globalisert verden med store omveltninger. Teknologisk framgang har drastisk forandret måten vi lever, arbeider, kommuniserer og samhandler. Et økt antall mennesker reiser til et annet land for kortere eller lengre perioder av ulike grunner som å skaffe seg jobb, stifte familie eller å studere. Samtidig lever folk mange steder i verden under ulike vilkår med økonomisk ulikheter, ufrihet og urettferdighet. Millioner av mennesker tvinges til flukt på grunn av krig og konflikter forårsaket av økonomiske og politiske urett. Når mennesker flytter på seg, valgt eller tvunget, tar de med seg sine kulturelle og religiøse erfaringer. Gjennom internasjonal migrasjon forandres det religiøse landskapet mange steder i verden, Norge inkludert.

Andelen av befolkningen i Norge med innvandrerbakgrunn har passert 1 000 000. Gjennom innvandring har det kommet mennesker til Norge med ulike religiøs tilhørighet.² Det typiske norske mediebilde av innvandrere er ofte fokusert på innvandrere med muslimsk bakgrunn. Som vi skal belyse senere er den faktiske situasjonen en annen – at en stor andel av innvandrere faktisk er kristne.³ Kristne innvandrere tar ofte med seg sine vitnesbyrd og praksiser fra oppveksten i opprinnelseslandet sitt. Noen kommer fra land der kristne er en forfulgt minoritet. Andre kommer fra samfunn og land der kirkene enten har dominerende posisjon eller vokser raskt. Innvandrere møter det norske samfunnet med sin egen kristendomsforståelse og tenkning rundt misjon.

Det norske samfunnet kristne migranter møter er preget av både religiøst mangfold og sekularisering. Dette danner grunnlag for flere spørsmål som belyser misjon i dag. For eksempel, hva skjer når innvandrere kommer til Norge og slår rot i Norge? Hvordan forholder kristne innvandrere seg til norsk kirkeliv og det norske samfunnet? Hva skjer med deres spiritualitet eller barn og ungdom som vokser opp i Norge? Hvordan overfører kristne migranter troen til neste generasjon? Hvem formidler evangeliet til de innvandrere i Norge som kommer fra land uten et sterkt kirkenært miljø? Hvilke misjonale utfordringer står kirkene i Norge overfor nå og framover? Disse er noen av de spørsmålene som vi ønsker å stimulere til refleksjon over.

I forlengelsen av disse spørsmålene representerer migrasjon og misjon ulike men nært sammenflettede perspektiver som de siste tiårene har fått økt oppmerksomhet både i kirkeliv og i forskning. Dette må sees i sammenheng med globaliseringsprosesser regionalt og nasjonalt, og i lys av den globale kirkes karakter, ikke minst knyttet til den fenomenale veksten kirken har hatt i det globale sør. Dette er også et viktig perspektiv å ha med når det reflekteres rundt misjon i dag.

Denne boken reflekterer et lite utsnitt av det etniske, kulturelle og teologiske mangfoldet som finnes i Norge i dag med innblikk i noen utvalgte menighetskontekster som drives og preges av migranter selv om det faktiske mangfoldet er langt større. Det finnes i dag en stor bredde av kristne fellesskap og menigheter som representerer en stor bredde av ulike kulturelle bakgrunner, språk, kirketilhørighet, transnasjonale nettverk og så videre. Utvalget representerer imidlertid ikke den faktiske bredden som finnes av etnisk, kulturelt, religiøst, og organisatorisk mangfold. I boken vil vi ha særlig fokus på ulike praksiser knyttet til misjon men boken inneholder også teoretiske refleksjoner rundt dette. Utvalget representerer heller ikke tilstrekkelig geografisk

² <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>

³ <https://www.pewresearch.org/religion/2012/03/08/religious-migration-exec/>

mangfold. Det samme gjelder kjønns mangfoldet som selvsagt finnes i større grad enn det utvalget av bidragene viser.

Boken er delt opp i *fire* hoveddeler der første del tar for seg historiske, samfunnsmessige og teologiske perspektiver som har til hensikt å gi en større ramme og nyttige perspektiver som kan belyse de praktiske eksemplene og refleksjonene som følger. I denne delen stiller Lemma Desta noen grunnleggende spørsmål om hva misjon er og peker på ulike dimensjoner ved misjon idag – både til og fra Norge. Stian Sørli Eriksen beskriver og drøfter den endrede misjonskonteksten i et globalt perspektiv og hvordan migrasjon påvirker misjon – og omvendt. I Knud Jørgensens kapittel er det særlig fokus på misjonshistoriske og bibelteologiske perspektiver på misjon idag.

I bokens andre del gis det innblikk i ulike erfaringer og stemmer fra et utvalg ledere i migrantmenigheter i Norge. Her beskriver Enoch Choi erfaringer fra Den nordiske kinesiske menigheten i Norge, Yohannes Teffera skriver om de etiopiske evangelikale menighetene i Oslo, Nasser Ferd gir innsikt fra en persisktalende menighet, og vi får erfaringer fra migranter fra Myanmar som tilhører Baptistsamfunnet i Norge. Ved å høre ulike stemmer fra ulike miljøer har vi mulighet til å sammenlikne erfaringer, og se både likhetstrekk og ulikheter, samt muligheter og utfordringer i menighetenes respektive arbeid.

Tredje del fokuserer særlig på praksisdimensjonen i noen av de utvalgte menighetskontekstene. Her gir Geir Lie en oversikt over spansk- og portugisisktalende menigheter i Norge, mens Marta Bivand Erdal beskriver en katolsk tilnærming til migrasjon og misjon. Erling Birkedal og Turid Skorpe Lannem beskriver hvordan kirkelandskapet i Norge er i endring med særlig blikk på Den norske kirke.⁴ Stian Sørli Eriksen gir et lite innblikk i deler av historien knyttet til det internasjonale vekkelsespregede arbeidet som vokste ut fra Pinsekirken Sandvika i møte med flyktningestrømmer og som endret en toneangivende menighet i møte med mangfold. Et sideblikk gis også til integreringsarbeidet i andre pinsemenigheter og

frikirkelige sammenhenger. Fra et organisasjonsperspektiv gir Rune Fiskerstrand innblikk i KIAs arbeid med migranter og migrantmenigheter.

Fjerde del av boken tar for seg noen av de sentrale utfordringene som internasjonale og norske menigheter står overfor i tiden som ligger foran. Dette gjelder ikke minst utfordringer knyttet til barn og unge som Daniel Overskott drøfter i sitt kapittel. Frank Håvik tar for seg hvordan møter med konvertitter kan utfordre menigheter i Norge. I bokens siste kapittel reflekter Lemma Desta hvordan det i lys av migrasjonskonteksten kan tenkes misjon og evangelisering i dagens Norge, nå og i årene som kommer. Avslutningsvis er det et kort etterord med noen spørsmål til refleksjon.

Det er et ønske at de ulike kapitlene kan bidra til innsikt og refleksjon som forhåpentligvis kan utfordre eksisterende perspektiver på misjon i lys av migrasjon, hvordan vi snakker om migranter og migrantkirker, og hvordan vi bedre kan forstå og ta del i misjon.

Del I: Historiske og teologiske perspektiver

⁴ Erling Birkedal og Turid Skorpe Lannems artikkel er tidligere publisert i *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap* i 2019 og er gjengitt med tillatelse fra forlaget. <https://journals.mf.no/ntm/article/view/4436/3751>

Kapittel 2

Misjon: Hva er det?

Lemma Desta

Misjon og å misjonere, hva er det? Er ikke det betenkelig å misjonere – nemlig å forsøke å omvende andre mennesker bort fra deres religion over til kristen tro? Hva forbinder du kristen misjon med? Fattige land og «usivilisert samfunn» som trenger hjelp og redning fra «oss»? Nødhjelp, bistand, mat, klær, vann, skole og helsestasjon? Eller formidling av evangeliet, bibeloversettelse, lederutdanning, menighetsplanting og kirkevekst? Skal vi være stolte over norsk misjonshistorie eller skamme oss over den? Er misjon imperialisme, kulturell overlegenhet og overgrep? Er det en skammelig arv fra kolonitidens kristendom som vi bør søke tilgivelse for? Skal vi være glade for synkende misjonsengasjement i Norge? Eller bør vi sørge over denne utviklingen eller eventuelt betrakte det som både naturlig og uunngåelig? Er misjon en hjertesak som alle kristne bør engasjere seg i og brenne for? Er misjon et fellesoppdrag for alle eller en sak for spesielt interesserte? Bør vi fortsette misjon i Norge og internasjonalt? Hvorfor og hvordan? Dette er noen av de brennende aktuelle problemstillinger kristne kirker og misjonsorganisasjoner i Norge møter i dag. Norge er i stor demografisk og kulturell endring. Gjennom internasjonal migrasjon kommer folk fra hele verden til Norge. De bringer med seg sin religiøse og kulturelle arv som møter et samfunn preget av sekularisering. Dermed befinner Norge seg i et skjæringspunkt både preget av sekularisering, men også tilbakekomst av religion (Botvar og Schmidt 2010; Leirvik 2016).

Misjon i bibelsk og kristen sammenheng forbindes oftest med å fortelle eller annonsere den gode nyheten om Guds kjærlighet, tilgivelse og forsoning som forvandler mennesker (Joh. 3:16; Matt. 28:18-20; Rom. 10:9-21), dannelse av nye felleskap kalt menigheter eller kirker (Matt. 16:18; Apg. 2:47, Apg. 9:31) og forvandling av samfunn (Apg. 14, 17; Ef. 1; 1. Tim. 1:5). Kristen tro er tuftet på det som skjedde med Jesus, han som er Kristus/messias, den salvede Guds Sønn og verdens frelser (1 Kor. 15). Kort sammenfattet ved hans fødsel i en stall i Betlehem (Luk.2), oppvekst i Nasaret (Matt 2), fristelse i ørkenen (Luk 4), tjeneste i

Israel, død og oppstandelse (Matt. 26-28; Luk. 22-24; Mark. 14-16; Joh. 18-20), misjonsoppdrag (Matt. 28; Luk. 24; Mark. 16; Joh. 20), himmelferd og utsendingen av Den Hellige Ånd (Joh. 14, 16; Luk. 24; Apg. 2) og løfte om gjenkomst (Matt. 24).

Misjon i etymologisk betydning handler om et oppdrag eller det å utrette noe. Ordet «misjon» har ifølge Norsk ordbok sitt opphav i det latinske ordet «mittere» som betyr å sende eller utsending for å utføre et oppdrag. Selv om misjon ofte forbindes med organisert kristen virksomhet for å utbre troen til andre folkeslag i utlandet, brukes «misjon» om ikke-religiøse oppdrag også. I moderne allmennspråk brukes «mission» om et militært oppdrag eller beredskapsaksjoner, konfliktmeglende eller fredsskapende arbeid. FNs fredsoppdrag i ulike land og verdensdeler, USA-ledet militærtoppdrag i Irak, Afghanistan, Libya, Syria er noen eksempler der misjon i den sekulære betydning brukes. Vi kan også nevne at i tidligere tidsalder ble kolonialisering og okkupasjon av andre land rettferdiggjort som siviliseringsmisjon. Det greske ordet «apostolos» brukes for å beskrive de som var utsendt på oppdrag fra en myndighet. Det ble også brukt for admiraler på et skip utsendt fra kongen på et spesielt oppdrag. Tilsvarende begrep i en moderne kontekst er en utsending eller en ambassadør.

Som allerede nevnt, i en kirkelig sammenheng forstås misjon som spredningen av evangeliet eller den kristne troen til nye områder, til nye folkeslag eller til mennesker som ikke har hørt det kristne budskapet før. Det kristne misjonsoppdraget handler om å bære vitnesbyrd (på gresk kjent som martyrdom) om Jesus Kristus (Luk. 24), å proklamere de gode nyhetene om frelse – å «evangelisere» (Mark. 16) – dvs. å fortelle, å dele gode nyheter med noen, å invitere, å lære, å disippelgjøre, og slik fortsette og fullføre det Jesus hadde startet (Matt 28; Joh. 20; Apg.1). Motivasjonen for kristent misjonsarbeid ligger i den kristne forståelsen av menneskeheten og menneskets forhold til Gud, seg selv og hverandre. Helt grunnleggende dreier det seg om at mennesket er skapt i Guds bilde, betrodd med frihet og vilje til å velge et liv i felleskap med Gud, og ta vare på skaperverket som en god og trofast forvalter (1. Mos 1, 2). Videre vitner frelseshistorien om hvordan menneskeheten i

ulydighet mot Gud mistet privilegiene av fellesskap med Ham. Med andre ord, ødela syndefallet menneskenes relasjon til Gud, hverandre og skaperverket. Konsekvensen av dette, ifølge bibelfortellingene, er at mennesket ble overgitt til kroppens begjær, øynenes fristelser, et verdslig liv, et liv i syndens fangenskap (Rom. 1-3; 1 Joh. 2:15) som fører til fortapelse (Rom. 3; Ef. 2; Joh. 3). Et liv i synd karakteriseres som et forfall fra fellesskapet med Gud (Rom. 8) som gir liv og overflod (Joh. 10; Apg. 17). Menneskers liv i synden betegnes som et liv i opprør mot Gud som Skaperen og Gud som lov- og livgiveren (1. Kor. 5; Ef. 2), og mot Guds plan for våre liv (Rom 12; Ef. 1; Kol. 1).

Bibelen forteller også om Gud som i sin kjærlighet sendte sin sønn Jesus Kristus, som ble født under menneskelig vilkår, levde som menneske, ble fristet i verdenen og prøvd av fienden, men aldri syndet (Heb. 4). Jesus, Guds Messias, født av jomfru Maria ved Hellige Ånd, salvet av Ånden, forkynte den gode nyheten om Guds rikes komme (Luk. 4), gjorde under og tegn, helbredet de syke, og underviste i byene og bygdene (Matt. 4). Han tolket de jødiske skriftene på nye måter. Han fikk mange etterfølgere, men også motstandere. Dette medførte at Jesus Kristus ble forfulgt, arrestert og dømt på feilaktige grunnlag og overgitt romerne til korsfesting og en gruffull, men en forløsende død som offer til soning for menneskenes synd. Jesu død og oppstandelse åpnet veien for menneskene å komme tilbake til Gud (Heb. 10), med mulighet for syndenes tilgivelse (Ef. 2), å kunne motta den Hellige Ånd og løfte om evig liv (Apg. 2). Det er disse gode nyhetene om en ny start (Luk. 15), et nytt liv – eller det å bli født på ny (Joh. 3; 1 Pet. 1) – om tilgivelse (Ef. 2), gjenopprettelse og hjemvendelse til sjelens hyrde (1 Pet.) til alle mennesker i alle verdens land og samfunn. Misjonens hensikt oppfylles når mennesker vender seg bort fra syndens og fortapelsens vei (Rom. 3) og vender seg til et nytt liv i og gjennom Kristus (Kol. 3). Misjon medfører fellesskap av Jesus-troende mennesker som er tilgitte syndere som lever et nytt liv i hellighet, sannhet, frihet og i kjærlighetens tjeneste til hverandre og til en verden i nød. Det er disse gode nyhetene misjonsarbeid forsøker å formidle, bevare og spre til nye generasjoner og folkeslag både hjemme og verden over.

Kapittel 3

Fra kristendom til Norge til misjon fra Norge

Lemma Desta

Tradisjonelt sies det at kristningen av Norge fant sted ved slaget på Stiklestad i 1030, selv om «kristenretten» ble innført allerede i 1024.⁵ Nordmenn må ha vært eksponert for kristen tro gjennom sine «herjingstokt og handelsferder til de britiske øyer og kontinentet.»⁶ Arkeologiske spor viser at kristendommen var i Norge allerede fra 800-tallet og antas å ha kommet via Sverige og Danmark gjennom biskop Ansgar, kjent som Nordens apostel.⁷ Allerede fra denne tiden inntok kristendommen en identitetsskapende rolle i det norske samfunnet. Det beste eksemplet er selveste Gulatingsloven som starter med at «*vi skal bøye oss mot aust og be til den heilage Krist om godt år og fred og om det at vi kan halde landet vårt busett og landsherren vår heil. Han vere vår ven, og vi hans, og Gud ven til oss alle.*»⁸ Siden da har Norge vært gjenompåvirket av kristendom i generasjoner. Funn av arkeologiske gjenstander, rester av kirkebygninger, kloster og gårder, stavkirker, kunst, litteratur, språk, musikk, felleshistorie og samfunnsorganiseringen bekrefter at kristendommen har formet Norge og det norske samfunnet.⁹ Gjennom dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse har kristen tro spilt en viktig rolle i det norske folks liv. Kirken er til stede i hverdager, på merkedager, i viktige faser i livet og særlig når vansker inntreffer. Mange av dagens samfunnsstrukturer har sitt utspring fra kirkelig arbeid, for eksempel skolevesenet, helsevesenet, boktrykking, arkitektur, Folkeregisteret og administrasjon.

Selv om kirken har vært en viktig institusjon for samfunnsutvikling gjennom historien, har det også vært store endringer underveis. Fra reformasjonen fram til 1800-tallet dominerte en enhetskultur i Norge med kirken som sentral aktør, kulturelt, politisk og økonomisk der kirken i allianse med styringsmakten dominerte samfunnet (Kullerud 1996; Oftestad et al, 2005). Opplysningstidens inntog førte imidlertid med seg endringer som bidro til at kirken ikke lenger nødvendigvis var i en avgjørende maktposisjon. Nye aktører, utdannelseinstitusjoner, handelverksomheter, industrier, organisert politikk og foreninger, kunst, musikk og fritidsaktiviteter som idrett, begynte å konkurrere med kirkens dominerende posisjon og autoritet i samfunnet. Den norske kirkes status som statskirke tok slutt ved grunnlovsendringen i 2012 iverksatt 1. januar 2017. Kristendommen er fortsatt majoritetsreligion og Den norske kirke har fått ny status som folkekirke.

Vekkelse og misjon

Selv om kristen tro lenge har vært en viktig del av samfunnsutviklingen i Norge, er det likevel pietismen, særlig Hans Nilsen Hauges (1771-1824) vekkelsesbevegelse, som bidro til å forvandle det åndelige landskapet i Norge. Haugianismen regnes som Norges viktigste bevegelse som har etterlatt dype spor i samfunnet.¹⁰ Bevegelsen rundt Hauge vekket Norge ikke bare åndelig, men også politisk, økonomisk og ideologisk. Det førte til at mange mennesker fikk et mer aktivt og praktiserende kristenliv. Vekkelsesbevegelsen, med impulser både innenfra og utenfra, dannet utgangspunktet for framveksten av nye kirketradisjoner og misjonsorganisasjoner i landet. Ytremisjonen startet med Hans Egedes statlig initiert misjonsvirksomhet til Grønland (1709-1789), en forløper til hva som senere ble en vesentlig del av norsk kirkeliv. Vekkelsesbølgen fra midten av det 19.

⁵ <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/bakgrunn/var-historie/>. Takk til Hans Morten Haugen for presiseringen i forhold til «kristenretten».

⁶ https://snl.no/Norsk_historie_fra_800_til_1130

⁷ <https://www.katolsk.no/biografier/historisk/ansgar>

⁸ <https://www.allkunne.no/framside/historie/nordens-historie/noregs-historie/noreg-for-1814/gulatingslova/2058/85932/>

⁹ <https://www.stavechurch.com/vare-stavkirker/>

¹⁰ <https://haugesminde.no/historien-2/historien/>

århundre frambrakte frikirkeligheten og misjonsengasjement. Utover det 20. århundre reiste flere nordmenn ut på misjonstjeneste til mange land i verden. De sendte hjem brev og bilder, og kom på besøk fra misjonsfeltet med fortellinger som bidro til sterkt engasjement hjemme, samtidig som dette ble med å forme nordmenns syn på omverden. Norge, som del av union med Danmark, var både kolonimakt og deltaker i slavehandel. Dermed er det ikke rart at norske ytre misjonsprosjekter som for eksempel misjon til Grønland eller til samene hadde imperialistisk tankegods meg seg. Norge hadde imidlertid ikke egne kolonier på det tidspunktet den frivillige misjonsbevegelsen startet i 1840-årene. Men det er tydelig at den politiske og ideologiske samfunnskonteksten på flere måter var med på å prege misjonsbevegelsen i takt med tidens ånd. Det ble sendt ut misjonærer fra Norge til Sør-Afrika, Madagaskar, India, Kina, Etiopia og mange andre steder. Misjonærene dro ut i den store verdenen. De skaffet seg språkkunnskaper til å kunne oversette bibelen til ulike språk. De kartla kulturer og samfunn, bygde radiostasjoner, og bygde opp skoler og helsestasjoner. Gjennom brev og bilder de tok med seg hjem bidro misjonærene med informasjon og kunnskap om andre kulturer og land på godt og vondt.

Svekkes norsk misjonsengasjement?

Inntil nylig har det vært sterkt engasjement i det norske samfunnet for misjonsarbeid. Store norske leksikon beskriver at

Misjonsorganisasjonene ble en av de store norske folkebevegelser. I 1940 hadde Norge rundt 4 500 misjonsforeninger og 112 500 medlemmer av misjonsforeninger. Lokale organisasjoner og støtteforeninger opererte ganske uavhengig og dersom man teller disse som egne foreninger kan man mangedoble antallet foreninger. En stor del av støtteforeningene var rene kvinneorganisasjoner, og rundt år 1900 var omtrent en av fire støtteforeninger en kvinneforening. Bedehusene var samlingssteder for misjonsforeningene, og ble bygget over hele landet.¹¹

I dag har norsk misjon mange utfordringer. Flere organisasjoner sliter økonomisk, det er færre utsendinger og det finnes ikke lenger en like sterk misjonsbase hjemme. På den positive siden finnes nye former for engasjement som solidaritetsbesøk, vennsrelasjoner, teltmakermisjon, forretningsvirksomhet som misjon. Korttidsmisjon har blitt vanligere. I motsetning til tidligere århundrer hvor misjon hadde en dominerende posisjon, har det norske samfunnet i dag mange andre måter for engasjement med omverden. Det finnes mange ulike kanaler for å bidra med humanitær hjelp, bistand og utviklingssamarbeid gjennom ulike nødhjelpsorganisasjoner, solidaritet og menneskerettighetsorganisasjoner. Misjonsorganisasjoner, foreninger og bedehusmøter samles ikke lenger bredden av folkemassene. I samfunnet i dag er det mer gehør for å støtte humanitære og bistandsorganisasjoner enn misjonsorganisasjoner.

I nyere tid har misjonsengasjementet også blitt svekket på grunn av tydelig ideologisk kritikk mot misjonering, synkende økonomiske bidrag, og nedgang i antall misjonsforeninger og utsendinger. Innholdet i ytre misjonsarbeid i vår tid omfatter mye annet enn misjon som evangelisering. Misjonærer har i dag oppgaver innenfor lokale kirker i mottakerlandet og deres institusjoner som rådgivere, bistandsarbeidere, helsearbeidere, konsulenter enn som predikanter, bibellærere eller evangelister. I løpet av to tiår fra 2000 til 2020 har antall norske misjonsutsendinger krympet fra 814 til 440, noe tabellen på neste side viser.

Dette må også ses i sammenheng med at det har kommet en eller to generasjoner uten like sterk forankring i den kristne troen som generasjonene før. I tillegg kan det synes å være mange fordommer mot religiøs tro generelt og mot kristne spesielt i samfunnet i dag. Vår tids mennesker står overfor mange forventninger som krever at vi fyller livet med utdanning, karriere, hobbyer og underholdning. Disse tar gjerne både tid og ressurser hos den enkelte og i samfunnet. Den gode viljen utøves heller gjennom engasjement for menneskerettigheter, miljø, og lokal samfunnet enn for misjon. Om det blir noe igjen får misjonen kanskje noe av det som er igjen. I dag finnes

År	2000	2005	2010	2015	2019
Antall misjonærer	814	652	511	580	440 og 1375 korttidsutsendinger

Kilde: Se Dagen og Norge i dag (se fotnote)¹²

det også nye digitale løsninger og sosiale medier til å drive sosialt engasjement og gjøre innsamlinger, noe som alle misjonsorganisasjoner bruker. Noen skaper nye møteplasser og inntekter gjennom gjenbruksbutikker (f.eks. NMS, NLM, Normisjon).

Kort oppsummert, representerer økonomi, organisasjonsform, konkurranse med andre samfunnsstilbud, synkende medlemskap og tilslutning noen av utfordringene som norsk misjon står ovenfor i dag. Men den største utfordringen er egentlig samfunnsendringene som bidrar til økende fravær og bortfall fra troen. Færre tror på Gud,¹³ færre har et aktivt forhold til troen og kirkene, færre deltar jevnlig på gudstjenester, færre døper sine barn,¹⁴ færre konfirmerer seg og færre gifter seg i kirken¹⁵. De konfirmerte forsvinner fra kirkene i stedet for at konfirmasjonen kunne vært et startskudd for et bevisst og livslangt trosliv i og med Kristus. Mange kirker mister de unge voksne i deres mest produktive år fra de er 20 til de er 50. I det siste kan det også observeres at et økende antall eldre bortfaller fra kirkelig deltakelse og gudstjenestebesøk. Med andre ord er det troslivskrise i landet vårt. Kriser byr imidlertid også på muligheter dersom de erkjennes som krise og de gjøres noe med. Det er nettopp det denne artikkelen er ment for: Å bidra til erkjennelse av status så kan vi tenke nytt om konfirmasjon, misjon og evangeliseringsarbeid slik at flere mennesker vender tilbake til troen og fornyer engasjementet for misjon.

Litteraturliste

Kullerud, Dag, Hans Nielsen Hauge. Mannen som vekket Norge. Oslo: Forum Aschehoug, 1996.

Oftestad, Bernt T. Rasmussen, Tarald og Schumacher, Jan. Norsk Kirkehistorie. Oslo: Universitetsforlaget. 2005.

¹¹ https://snl.no/norsk_misjonshistorie

¹² <https://www.dagen.no/nyheter/mer-penger-faerre-misjonaerer/>; <https://idag.no/vi-er-overbevist-om-at-kallet-til-a-ga-gjelder-alle-kristne/19.34832>

¹³ <https://www.ipsos.com/nb-no/ukens-tall-26-2-av-3-unge-voksne-tror-ikke-pa-gud>

¹⁴ <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/bakgrunn/kirkestatistikk/medlemsstatistikk/>

¹⁵ <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/religion-og-livssyn/statistikk/den-norske-kirke>

Kapittel 4

Migranter og misjonens tilbakekomst i «det nye Norge»

Lemma Desta

Migrasjon til Norge før og nå

Migrasjon er et fenomen med stor betydning for misjon. Den er ikke nytt, verken i Norge eller intensjonalt, men har alltid vært en del av samfunnsutviklingen (Brochmann & Kjeldstadli 2010). For eksempel, når kristendommen ble innført i Norge, kom prester, munk og nonner med ulike nasjonalitetsbakgrunn til landet. Utover middelalderen var det innvandring av kjøpmenn, håndverkere, leiesoldater og geistlige. Unionstiden med Danmark bidro til at adelige, handelsmenn og statsansatte fra Danmark kom til Norge, og fra 1500-tallet kom tater eller romanifolk.¹⁶ Fra 1800-tallet innvandret finner både i Nord-Norge (kvener) og Sør-Norge (Skogfinner) til Norge. Det kom også svensker, skotter, nederlendere, tyskere, og andre europeiske innvandrere, ofte spesialutdannede, for å jobbe i Norge. Vi må også huske at mange nordmenn utvandret til utlandet fra begynnelsen av 1800-tallet. For eksempel reiste mange norske tjenestepiker til blant annet Nederland¹⁷ og masseutvandring av nordmenn til Amerika.¹⁸

I moderne tid har en rekke faktorer, blant annet andre verdenskrig, den kalde krigen, og globalisering bidratt til økt ankomst av mennesker med ulike bakgrunner til Norge. Migrasjonsteoretikere (Odden 2018) refererer gjerne til såkalte «push-» og «pull-» faktorer som forårsaker migrasjon. Hvilke faktorer er det som gjør at mennesker «pushes» – dyttes – ut av sitt eget hjemland? Det kan være krig og konflikt, men også økende globalisering, har bidratt til at Norge har tatt imot flyktninger fra Ungarn, Belarus,

Vietnam, Chile, Sri Lanka, Bosnia, Kosovo, Liberia, Myanmar, Etiopia, Somalia, Irak, Syria og Afghanistan. Ekstrem fattigdom og klimaendringer kan også betraktes som slike «push-» faktorer. Andre forhold som forårsaker migrasjon er såkalte «pull-» faktorer – altså det som gjør at mennesker får lyst til å reise til et annet land. Den gode norske økonomien og et relativt stødig arbeidsmarked er eksempler på faktorer som trekker mennesker til Norge. Dette gjelder både spesialister, men også billig arbeidskraft fra Øst-Europa. Familieetablering og familiegjenforening andre «pull-» faktorer som bidrar til innvandring. Innvandringen fra Europa på grunn av handel, industri, og bosettingen av krigsflyktninger har vært kjent lenge. Gjenoppbyggingen av Norge etter andre verdenskrig gav etterhvert rom for arbeidsinnvandringen på 70-tallet og familieinnvandring på 80-tallet. Så kom FN-flyktninger og asylsøkere, og flere arbeidstakere gjennom arbeidsmobilitet i EU og på grunn av veksten i norsk industri. I 2020 var det om lag 979 000 innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge, 790 000 av disse var innvandrere født i utlandet, mens 189 000 var norskfødte med en eller to innvandrerforeldre. De utgjør cirka 18 % av befolkningen. En oversikt over de største gruppene av innvandrerbefolkningen i Norge anno 2020 kan sees i tabellen på neste side.

Land	Norskfødte med innvandrerforeldre	Innvandrere
Bosnia-Hercegovina	4622	13920
Vietnam	9326	14329
India	4497	14638
Storbritannia	1079	15075
Romania	2464	15189
Afghanistan	4649	17293
Russland	3971	18220
Iran	4844	18487
Danmark	1994	19016
Thailand	1097	21097
Pakistan	17565	21109
Eritrea	6027	23075
Filippinene	3054	23280
Irak	11008	23260
Tyskland	3305	24953
Somalia	14719	28554
Syria	4074	31952
Sverige	3286	35568
Litauen	6672	40632
Polen	14263	101153

Kilde: SSB

¹⁶ <https://www.norgeshistorie.no/enevelde/1240-tatere-romanifolk-en-folkegruppe-med-lange-rotter-.html>

¹⁷ <https://forskning.no/norges-forskningsrad-partner-historie/fant-5000-norske-kvinner-i-amsterdam/818288>; samt <https://www.opam.no/nettutstillinger/nederland/no/historikk/nissen-artikkel>

¹⁸ <http://www.norwayheritage.com/>

Et sammensatt samfunn

Norge er blitt et mer sammensatt samfunn med folk fra alle verdenshjørner. På en måte befinner hele verden seg i Norge. Dette har aldri skjedd før. Både bredden og omfang er nytt sammenliknet med tidligere migrasjonsbølger. Selv norske myndigheter har ikke fullstendig oversikt over hvor mange språk som brukes i Norge i dag. Dette er et resultat av en gjensidig globalisering av Norge: En voksende andel mennesker med kulturell bakgrunn fra hele verden befinner seg i Norge, og det norske språket og den norske kulturen påvirkes av mennesker fra mange ulike deler av verden.

Det norske språket er ikke lenger et språk bare for «etniske nordmenn». I dag har mange norskfødte barn en eller to foreldre med en annen etnisk eller språklig bakgrunn, og barn har ofte et forhold til språk og identitet preget av kompleksitet. Vi har hørt om «bindestreks-identiteter» som «norsk-pakistansk» eller «norsk-somalisk» m.fl. Slike typer mangfold preger våre byer og bygder, skoler og arbeidsplasser. Mangfoldet blir imidlertid ikke bare uttrykt gjennom språk og etnisk opprinnelse, men også gjennom religiøs tilhørighet. Innvandring har gjort oss mer kjent med religioner fra alle verdenshjørner, og i dag finnes det templer, moskeer og gurdwaraer side om side med kirker. Munker og imamer blir for mange like viktige som prester og pastorer. Norge har blitt kulturelt og religiøst mangfoldig.

Migrasjon har medført at både kristne innvandrere og innvandrere med andre religiøse bakgrunner har kommet og bor i Norge. Dette må norsk misjon forholde seg til og ta på alvor. Her ligger både muligheter og utfordringer. En av utfordringene er hvordan mennesker med innvandrerbakgrunn kan nås med evangeliet og hvem er så best egnet å nå disse. Norsk misjon er ikke lenger avhengig av å krysse landegrensener, hav og kontinenter for å møte mennesker fra andre deler av verden. Selvfølgelig representerer unådde folkeslag, andre land og verdensdeler en del av den norske og den globale kirkens ansvar. Men migrasjon byr på nye muligheter for norsk misjon bokstavelig talt å nå ulike folkeslag. Mennesker fra ulike deler av verden kan bli

eksponert for evangeliet i Norge. Noen av disse var vanskelig å nå med evangeliet da de var i deres egne hjemland. Nå har de muligheten å høre om evangeliet i Norge.

Migrantmenigheter

Kulturelt mangfold i forbindelse med migrasjon heller ikke er nytt for det norske samfunnet generelt og for det norske kirkeliv spesielt. Men det har tatt tid for mange å oppdage at det finnes mange kristne blant innvandrerbefolkningen og står i motsetning til det typiske mediebildet om innvandrere og deres «fremmede religioner».¹⁹ Kristne innvandrere beriker norsk kirkeliv på mange måter (Desta, 2019).

En god del kristne innvandrere søker fellesskap i lokale menigheter tilknyttet nærmiljøet de befinner seg i. Det er vanskelig å finne konkrete tall på slike grupper, men vi kjenner til en rekke eksempler. Flere menigheter både i Den norske kirke og i andre kirkesamfunn har opplevd at enkeltpersoner eller familier med innvandrerbakgrunn tar del i gudstjenester og ulike aktiviteter i kirkene. Kommuner med asylmottak, kommuner som bosetter innvandrere og steder med industrielle arbeidsplasser har større sannsynlighet å få enkeltpersoner eller familier med innvandrerbakgrunn til å komme i kontakt med kirkene i sitt lokalsamfunn. Dette skjer også i studentmiljøer der utenlandske studenter oppsøker menigheter.

En annen måte som innvandring har bidratt til å forsterke norsk kirkeliv er tilfeller av tilstrømming av grupper av mennesker slik at en hele kirkesamfunn har opplevd vekst. På grunn av innvandring har Den katolske kirken i Norge, Det Norske Baptistsamfunn og Svenska Margaretakyrkan vokst betydelig i de siste årene. Den katolske kirke har særlig opplevd vekst på grunn av arbeidsinnvandring fra det katolske Europa, fra Polen. Veksten skjer bl.a. gjennom tilrettelegging av messer og sjelesorg på ulike språk og nasjonalitetsgrupper.²⁰ Det Norske Baptistsamfunn har sett stor vekst på grunn av baptister fra Myanmar. Kirkesamfunnet har vist evne til å tilpasse seg og tilrettelegge strukturer slik at mange migrantmenigheter er blitt tatt imot og inkludert. Per i dag

finnes det mer 30 minoritetsspråklige menigheter innen Det Norske Baptistsamfunn.²¹ I tillegg har mange tradisjonelle baptistmenigheter fått økt andel deltakere med innvandrerbakgrunn. Med sin misjons- og evangeliseringssatsing har Den Norske Baptistsamfunnet blitt et svært aktuelt kirkesamfunn å samarbeide med for mange migrantmenigheter. Kirkesamfunnets bevisste satsing vises også ved at to av fem ansatte ved hovedkontoret jobber med integrasjon. Et annet eksempel er Svenska Margaretakyrkan som har vært i Norge siden 1925 men som har opplevd stor vekst i forbindelse med mange svenske arbeidstakere som har flyttet til Norge.²² Nå har det blitt menigheter i Bergen, Stavanger, Trondheim i tillegg til i Oslo.

Et tredje viktig forhold, men ofte lite oppdaget virkelighet er de mange ulike kristne menighetene som etableres av innvandrere. Mens en del kristne innvandrere, særlig de som bosetter seg på mindre steder, oppsøker fellesskap i eksisterende menigheter, finnes det mange som danner egne fellesskap og menigheter. Disse kalles gjerne «migrantmenigheter», som er et relativt nytt begrep, selv i en internasjonal sammenheng. Selv om begrepet er noe omdiskutert brukes «migrantmenigheter» for å beskrive ulike menigheter i Europa og USA som etableres og ledes av mennesker med innvandrerbakgrunn. Det er i dag et økende antall menigheter som etableres av mennesker med innvandrerbakgrunn. Fenomenet finnes i mange europeiske land, samt i USA, Australia og selv i Asia.

Hvem er migrantmenighetene?

I en utvidet forståelse av kategorien «migrantmenighet» inkluderes gjerne alle såkalte «utenlandske menigheter», inkludert kirker som den anglikanske kirke i Norge, den amerikansk-lutherske menigheten, den tyske menigheten, den finske menigheten, den den islandske menigheten og de ortodokse menighetene (som Hellige Nikolai, gresk, serbisk, russisk, rumensk, bulgarsk, armensk aposto-

lisk, koptisk, etiopisk, eritreisk ortodoks). Mange av disse er utenlandske virksomheter fra de respektive kirkesamfunnene i opprinnelseslandene. De kan sammenlignes med den norske kirke i utlandet - «Sjømannskirken». I den katolske kirke møter man katolikker som bekjenner seg til en verdensomspennende kirke. Kulturelt og språklig behov ivaretas gjennom messer på ulike språk med egne pastorale tjenester, også kjent som «nasjonal sjelesorg» for ulike språkgrupper. I Oslo katolske bispedømme finnes for eksempel nasjonal sjelesorg på burmesisk, eritreisk, filippinsk, kaldeisk, kroatisk, polsk, tamilsk, ukrainsk, ungarsk, vietnamesisk, fransk og spansk. Det finnes også mange ulike typer evangelikale, pinse- og karismatiske menigheter. De fleste samles under ett språk eller felles nasjonalitetsbakgrunn, mens en del bruker engelsk språk i gudstjenesten og regnes som internasjonale menigheter.

Bilde: Fra takknemlighetsmarkering i Oslos gater, Pinse 2014

Hvorfor og hvordan dannes en migrantmenighet?

Migrasjon er en intens og komplisert prosess som utfordrer både immigranter og vertsamfunnet. Når mennesker flytter og kommer til et nytt land, tar de med seg sin religiøse identitet og erfaringer. Innvandreres aktive religiøsitet (overbevisning, praksis, identitet) kan virke fremmed for det norske samfunnet som er preget av religionkritiske ideo-

¹⁹ <https://www.imdi.no/arkiv/arkiverte-publikasjoner/innvandrere-i-norske-medier/>

²⁰ <http://www.katolsk.no/organisasjon/okb/innvandrersjelesorg>

²¹ <https://baptist.no/om-oss>

²² <https://www.svenskakyrkan.se/norge>

logier og liberale holdninger. For mange nordmenn kan det være overraskende at mange innvandrere har et annet syn på religion og religiøsitet. Både innvandringsprosessen og samfunnet de kommer fra, gjør at innvandrere har en tendens til å ha mer aktivt forhold til religion enn befolkningen for øvrig. Konkret ser vi at når en voksen kristen innvandrer flytter til Norge for en kortere eller lengre periode, oppsøker vedkommende et kristent felleskap for å praktisere sin tro sammen med andre. I de tilfeller hvor det er mange fra samme land begynner man å samle seg i felleskap for bønn, bibellesning eller liturgi, særlig i ortodokse sammenhenger. Disse samlingene gir grunnlag for å etablere nye menigheter. Ofte er det enkeltindivider med erfaring med menighetsarbeid i hjemlandet som tar initiativ til å starte en liten gruppe bestående av familie og bekjente. I mange tilfeller er det språket, i tillegg til erfaringer og uttrykksformer fra hjemlandet, som danner et felles grunnlag for å samles.

Fremmer eller hemmer migrantmenigheter integrasjon? Det er et spørsmål mange stiller. Migrantmenigheter oppstår på grunn av behov. Kristne innvandrere, særlig de som har kommet i voksen alder, har behov for et sted å samles og møte andre med lignende forutsetninger og bakgrunn. Dette er ikke spesielt nytt. Det samme gjorde nordmenn da de innvandret til USA og dannet egne norskspråklige menigheter der. Også i vår tid når nordmenn reiser i utlandet oppsøker de gjerne Sjømannskirken. Migrantmenigheter gir anledning til å føle seg etnisk, kulturelt, språklig, nasjonalt og åndelig hjemme. Der brukes språk fra opprinnelseslandet og uttrykkformer kjente fra menighetslivet hjemme. På den måten tilbyr menighetene noe som hjelper innvandrere å bevare sine kulturelle egenart, integritet og identitet. Dette gir trygghet og tilhørighet og fungerer som utgangspunkt for god integrering.

På et praktisk plan fungerer migrantmenigheter som møtested å skaffe venner og nettverk for informasjon og kunnskap om det norske samfunnet. For mange mennesker er derfor menigheten et svært viktig nettverk. Det er dette nettverket man bruker når det oppstår nødsituasjoner, eller når man feirer store begivenheter som bryllup, fødsel, nasjonaldager osv. Innvandrere har per definisjon en transnasjonal

identitet, det vil si tilhørighet til flere nasjonaliteter og kulturer. Slik transnasjonale identiteter kan også være viktig for norskfødte barn med innvandrerforeldre. Ved en eller annen anledning i livet kommer de til å ha kontakt med opprinnelseslandet til foreldrene. Det er derfor åpenbart at foreldre har et behov for å viderefordre noen av de kulturelle tradisjonene i hjemlandet. Menigheten spiller en viktig rolle i å hjelpe foreldrene i barneoppdragelsen og kulturformidlingen. Sist, men ikke minst har menigheten en viktig rolle i å legge til rette for overgangen fra å være nyankommet innvandrer til bli aktiv og deltakende i det norske samfunnet. I dette ligger spørsmålet om balansegangen mellom å bevare egne tradisjoner og å skulle tilpasse seg det nye landet. Her ligger muligheter og utfordringer for både det norske samfunnet og for innvandrerne selv.

Migrantmenigheter som misjon

Innvandrere som kommer til Norge møter gjerne et samfunn preget av forbruk, materialisme og sekularisering. For mange innvandrere oppleves sekulariseringen tungt. Dermed blir det religiøse livet og felleskapet desto viktigere. Det viktigste bidraget til migrantmenigheter i en misjonssammenheng er derfor kanskje å bevare sine medlemmer og deres familier i troen i et samfunn preget av gjennomgående likegyldighet til tro. Det er stor fare for mange å miste troen når de blir opptatt av hverdagslivet,

Bilde: Pastorer møtes i bønn og felleskap

ansvar og arbeid for å forsørge seg selv og støtte familien i hjemlandet økonomisk.

For det andre er det migranter som står for mesteparten av evangelisering, menighetsplanting og kirkevekst i Norge, særlig i arbeid blant egne landsmenn og andre med sammenliknbar bakgrunn. Det er kineserne som evangeliserer kineserne i Norge og det samme gjelder for mange andre grupper: vietnamesere, tamiler, iranere, eritreere, etiopiere, osv. Det er mange migranter som våger å dele ut bibler, litteratur og andre ressurser gjennom gateevangelisering i byer i Norge. I løpet av ti år er det blitt stiftet nærmere 40 eritreisk-ortodokse menigheter i Norge. Organiseringen av serbisk-ortodokse eller rumensk-ortodokse i Norge regnes som misjon. Noen av migrantgruppene samles i større nettverk på nasjonalt eller på europeisk plan. Mange menigheter planter søsterkirker i andre europeiske land. I tillegg driver mange migranter misjonsarbeid i landet de kommet fra. Vi ser gjennom migrasjon kommer misjonen tilbake til Norge. Det bør favnes varmt av norsk kirkeliv og misjonen.

Kapittel 5

En global kontekst i endring: Migrasjon og religion i dag

Stian Sørli Eriksen

Innledning

En stadig mer globalisert verden har bidratt til mange og vesentlige endringer for både samfunnet og kirkens demografi. Dette gjelder ikke minst betydningen av migrasjon for et økt kulturelt og religiøst mangfold i vestlige byer og bygder, som ikke bare omdefinierer demografien i disse, men som også bidrar til å endre kirkens forståelse av misjon og hvordan misjonsopdraget kan utføres i vår tid. Pakistanske, tyrkiske og somaliske moskeer, vietnamesiske og thaibuddhisters templer og nord-indiske gurdawaraer har på ulike måter synliggjort mangfoldet i det religiøse landskapet som følge av migrasjon. På tilsvarende måter representerer ortodokse kirker med utspring i ulike etniske grupperinger, baptistmenigheter med tilknytning til Vietnam, Sri-Lanka eller Myanmar, og et vidt spekter av pinsekarismatiske grupper og transnasjonale nettverk med røtter i Latin-Amerika, Asia og Afrika synliggjort noe av mangfoldet i kirke-landskapet i Norge. Her er det også viktig å nevne at den største «migrantkirken» er Den katolske kirken som de siste tiårene har opplevd svært stor oppblomstring og økt mangfold på grunnlag av strømmer av migranter fra f.eks. Polen, Filippinene, Vietnam, Sri Lanka og en rekke andre land (se f.eks. Pasura og Erdal, 2016; Hovdelien, 2016; Halvorsen og Aschim, 2016; Hadland, 2018).

Det er derfor viktig å se nærmere på betydningen av migrasjon og et økt kulturelt og religiøst mangfold både i en samfunns- og misjonskontekst for å belyse den endrede samfunnsvirksomheten og hva det betyr for samfunnet og for kirke og misjon i dag. Det at religiøs tro og tilhørighet er viktig for mange migranter aktualiserer for eksempel diskusjonen rundt religionens plass i det offentlige rom. Det

utfordrer også hvordan vi skal forholde oss til «den andre» i form av sameksistens og dialog. En stor andel av migranter kommer fra ulike kristne bakgrunner og er synliggjort ved fremveksten av mange internasjonale og migrantmenigheter i Norge og ellers i Europa særlig de siste tiårene (se Aschim, Hovdelien og Sødal, 2016). Her kan transnasjonale perspektiver bidra til å belyse betydningen av migranters tilhørighet og tro tvers av landegrensene. Med et særlig blikk på den norske konteksten, vil vi i dette kapitlet se på noe av dette og hvordan migrasjonskonteksten og det religiøse mangfoldet utfordrer det etablerte kirke-landskapet og hvordan vi kan tenke misjon i dag, lokalt og globalt.

En globalisert verden

Innledningsvis kan det være nyttig å spørre hva det betyr at vi lever i en globalisert verden. I senere tid er det mange forhold og hendelser som minner oss på at vi lever i en svært globalisert verden: Klimakrise, et globalt finansmarked, energikrise, Covid-19, og senest ikke minst krigen i Ukraina sin innvirkning på global matsikkerhet. På ulike vis knyttes vi sammen gjennom globalt tilgjengelig teknologi, ikke minst gjennom sosiale medier og smarttelefonen. Globalisering illustrerer at verden på mange måter har blitt større ved at vi i økende grad forholder oss til en global virkelighet og ikke bare vår lokale kontekst. Den tyske sosiologen Ulrich Beck beskriver dette som at «verdenshorisonten åpner opp» («the world horizon opens up») (Bech, 2000, s. 22). På samme måte har verden også blitt mindre og mer tilgjengelig ved at vi med relativt enkle grep kan enten forflytte oss til en annen verdensdel eller bokstavelig få tilgang på «hele verden» inn i stua eller på en smarttelefon; det som tidligere var «langt borte» nå har kommet nær. Vi reiser og får impulser fra andre kulturer enn vår egen, og vi handler og samhandler i økende grad uavhengig av geografi og språk. Politiske prosesser og store transnasjonale selskaper og forholder seg til et globalt marked. Globaliseringsteoretiker Roland Robertson (1992, s. 6) beskriver globalisering som en «komprimering» av verden slik at en i noen grad forstår verden som «ett sted». Samtidig bidrar dette til en mangfoldig kompleksitet, både i forhold til forståelse av identitet, og i forhold til en verden som er sammenkoblet og sammenvevd på ulike vis der

samhandling skjer på tvers av geografiske og nasjonale grenser (se f.eks. Scholte, 2005, s. 85ff, 101). Denne globale virkeligheten preger mange migranter som ofte lever transnasjonale liv som ikke bare er koblet på det lokale stedet han eller hun bor, men like fullt på familie og transnasjonale nettverk i hjemlandet, i Europa og ellers i verden. Peggy Levitt's kjente tittel *God Needs No Passport* (2008) illustrerer den transnasjonale karakteren til mange migranters religiøse tro og tilhørighet. Betydningen av transnasjonale religiøse nettverk er for eksempel viktig for mange som ikke bare lever ut sin religiøse tro i det lokale, men med tilhørighet til globalt orienterte kirker, moskeer, og templer (se Eriksen, Drønen og Løland, 2020). Det etterhvert verdensomspennende transnasjonale nettverket til den nigerianske pinsekirken Redeemed Christian Church of God (RCCG) er for eksempel svært viktig for identiteten og samhandlingen mellom RCCG menigheter i byer i Europa, USA og Midt-Østen.²³ Mange av disse menighetene kan igjen «årsaksforklares» i lys av arbeidsmigrasjon (og annen type migrasjon) fra Nigeria og andre Vest-afrikanske land.

Selv om en kan hevde at globalisering – og migrasjon – alltid har funnet sted, skjer globale samfunnsendringer i dag hurtigere og mer intensifert enn tidligere, ikke minst hjulpet av en globalt orientert markedsøkonomi og tilgjengelig teknologi. Utfordringer knyttet til urbanisering, fattigdom, menneskehandel, narkotikahandel, korrupsjon og miljøutfordringer er imidlertid bare noen eksempler på globaliseringens skyggesider (se Beck, 2000, s. 11). Omfanget og konsekvensene av den pågående digitale globaliseringen for menneskelig samhandling for arbeidsmarked eller for kultur og underholdning har vi ennå trolig ikke sett konturene av (se gjerne Döveling, Harju, og Sommer, 2018).²⁴ Det er også uten tvil at globale aktører som Apple, Samsung, Huawei, Google, YouTube, Facebook, Twitter, WhatsApp og en

²³ Se www.rccg.org

²⁴ Se også for eksempel Trifonas P. (2017) "Digital Globalization and the Ends of Education". I: Heidkamp B., Kergel D. (red.), *Precurity within the Digital Age*. Prekarisering und soziale Entkopplung – transdisziplinäre Studien. Springer VS, Wiesbaden; Five priorities for competing in an era of digital globalization As digital flows command a growing share of trade and economic growth, executives must answer new questions. by Jacques Bughin, Susan Lund, and James Manyika – McKinsey Quarterly May 2016; Paolo Sigismondi The Digital Globalization of Entertainment New Paradigms in the 21st Century Global Mediascape Springer, 2011.

lang rekke andre (sosiale) medier kjemper om globale markedsandeler og innflytelse og endrer strukturer og hvordan vi lever hverdagen. Nyere tids globale krise i forbindelse med det globalt spredte COVID-19 koronaviruset er på sin side et smertefullt eksempel på hvordan verden på mangfoldige vis henger sammen globalt, helsemessig, politisk, økonomisk med uante og trolig langvarige konsekvenser. I lys av dette har globalisering betydning for både hvordan vi som enkeltindivider og samfunn lever og for endret misjonskontekst der misjon må forholde seg til en i økende grad tilgjengelig, men kompleks verden.

Migrasjon i dag

Migrasjon kan med andre ord på en særlig måte knyttes til mange av disse komplekse globale samfunnsendringene, og det er ikke uten grunn at tiden vi lever i har blitt kalt «migrasjonens tidsalder» (Castles, de Haas og Miller, 2014). Migrasjonsforsker Gunhild Odden (2018) bruker begrepet «internasjonal migrasjon» for å beskrive forflytning som skjer over landegrensene (s.21) selv om en stor andel av verdens migranter idag er på flukt eller forflytter seg i eget land. I et makroperspektiv beskriver dette hvordan krig, konflikt, humanitære kriser, klima, fattigdom og økonomisk ulikhet, eller ønske om et bedre liv, muligheter for studier, arbeid og familiegjennomføring fremtvinger eller bidrar til migrasjonsbølger av menneskene som av ulike årsaker forflytter seg fra et sted i verden til et annet. Odden peker på hvordan sosiologer gjerne tar utgangspunkt i et mangfold av årsaker til at mennesker migrerer og klassifiserer migranter gjerne etter den «viktigste» migrasjonsårsaken. Dette inkluderer flyktninger og asylsøkere, arbeidsmigranter, familiemigranter, studentmigranter, samt irregulære migranter uten lovlig opphold, selv om grunnen til at noen migrerer er betydelig mer kompleks (s. 21-32). I tillegg skal vi være klar over at flertallet av verdens migranter i dag er internt fordrevne mennesker i eget

land. Regionalt utfordrer migrasjon ofte internasjonalt samarbeid knyttet for eksempel til flyktningkriser. Nasjonalt og lokalt medfører det nye problemstillinger knyttet til mangfold, integrering, og inkludering. Bak sosiologiske forklaringer og juridiske kategorier, handler det i et mikroperspektiv ofte om svært sammensatte bakenforliggende fortellinger og reiser til den enkelte migrant.

Ifølge International Organization for Migrations (IOM) migrasjonsrapport for 2020 (2019), anslås det at det finnes nærmere 280 millioner internasjonale migranter i verden.²⁵ I antall utgjør dette ca. 3,5% av verdens befolkning, men som representerer en markant økning i antall samt en stadig økning i andel de siste tiårene. Tabellen under illustrerer dette kortfattet i anslag knyttet til antall og prosent:

Økningen i antall migranter i verden har også sammenheng med eksponentiell befolkningsvekst. Det store tallet representerer tilsvarende mangefasettede behov i migrasjonskonteksten, både globalt og lokalt. For det første er det mange som flykter på grunn av krig, uro og konflikt eller som av andre årsaker ønsker bedre levekår for seg og sin familie. Flere studier har påpekt at mange migranter opplever ensomhet, utfordringer med å tilpasse seg kulturelt og sosialt i det nye vertslandet, med språk og arbeid, og med neste generasjon som vokser opp med en flerkulturell bakgrunn (se f.eks. Haug, 2013). Mange migranter opplever også økonomiske byrder forbundet med transnasjonalt omsorgsansvar for storfamilien og slekt i hjemlandet. Migrasjonsfenomenet er imidlertid svært sammensatt som gjør det utfordrende å enhet-

År	Antall migranter	Migranter som prosent av verdens befolkning
1970	84.460.125	2,3%
1975	90.368.010	2,2%
1980	101.983.149	2,3%
1985	113.206.691	2,3%
1990	153.011.473	2,9%
1995	161.316.895	2,8%
2000	173.588.441	2,8%
2005	191.615.574	2,9%
2010	220.781.909	3,2%
2015	248.861.296	3,4%
2019	271.642.105	3,5%

²⁵ I tillegg finnes et betydelig større antall interne migranter, i 2008 anslått til ca. 740 millioner mennesker. Se gjerne: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf

lig generalisere hva migrasjon betyr for migranter og samfunnet i dag.

Migrasjon og religion

En viktig dimensjon i dette er religion. Med religion mener vi her både religiøs tilhørighet og tro (kristen, muslim, buddhist, hindu osv.), men kanskje viktigere i denne sammenhengen, på hvilke måter hvordan religiøs tro praktiseres i ulike kontekster. I studiet av nordisk religiøsitet, differensierte den kjente britiske religionsoskologen Grace Davie (1990) her mellom begrepene «belonging» (tilhørighet), «believing» (tro) og «behaving» (praksis). Begrepet «levd religion» kan her bidra til å belyse faktisk religiøs praksis blant migranter (se f.eks. Drønen og Eriksen, 2015; Eriksen, 2021). I korthet bidrar migrasjon til at migranter tar

med seg sin religiøse tro og praksis når de av ulike årsaker migrerer. Studier viser at migranter ikke nødvendigvis migrerer mer fordi de er religiøse, men at religion er en viktig faktor dersom de kommer fra en religiøs bakgrunn (Connor, 2014). I studiet «The Global Religious Landscape» (2012) anslo Pew Research Center (PEW) at mer enn 80% av verdens befolkning har en eller annen religiøs tilhørighet, noe som understreker at i den globale sammenhengen er religion viktig for veldig mange mennesker.²⁶ Pew Research Centers tall fra 2017 av fordeling av religiøs tilhørighet kan illustrere noe av det store bildet i tabellen under:

Religiøs tilhørighet	Antall	Prosent andel av verdens befolkning
Kristne	2,38 milliarder	31,2%
Muslimere	1,8 milliarder	24,1%
Hinduer	1,1 milliard	15,1%
Buddhister	500 000	7,9%
Jøder	10 millioner	0,2%
Folke- eller tradisjonell religion	400 millioner	5,7% ²⁷
Andre religioner	600 millioner	7% ²⁸
Uten tilhørighet ("Unaffiliated")	1,2 milliard	16%

Tabell 2. Kilde: PEW (2017)²⁹

²⁶ <https://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-exec/>

²⁷ Inkl. afrikanske tradisjonelle religioner, kinesiske folkereligioner, og ulike urbefolkningers religioner.

²⁸ Inkl. Bahaii, sikhisme, taoisme, shintoisme, zoroastrianisme, Wicca etc.

²⁹ <https://www.pewresearch.org/religion/2017/04/05/the-changing-global-religious-landscape/>

Betydningen av religion er ikke minst synlig i det som vi omtaler som «det globale sør»: Afrika, Asia og Latin-Amerika. En nyere PEW studie anslo i kontrast at omlag 1/6 av verdens befolkning ikke har noen religiøs tilhørighet («unaffiliated») og at dette gjelder særlig Nord-Amerika og Europa (i tillegg til Kina).³⁰ I framskrivninger mot 2050 basert på demografiske analyser av fødselstall og andre variabler anslås det at i tiårene fremover vil antall religiøse mennesker i verden øke. Kristne anslås å beholde sin andel på cirka 1/3 av verdens befolkning, men på grunn av forventet befolkningsvekst vil antall muslimer øke raskere til nesten det samme.³¹ De forventede endringer i den globale religiøse demografien alene vil i en nåtidig og fremtidig misjonskontekst aktualisere behovet for fortsatt å adressere kontekstuelle premisser for misjon i lys konsekvenser av økt befolkningsvekst, grunnleggende religiøse behov og ikke minst behovet for religiøst dialogarbeid.

Pew Research Center gjennomførte også tidligere en større globalt orientert studie, Faith on the Move (2012), om religiøs tilhørighet hos migranter og hvordan religiøs tro flytter med det som da ble anslått til over 200 millioner internasjonale migranter: «People are on the move, and so are their faiths» (s. 7).³² I forordet til rapporten beskrives fenomenet:

At times in history, religious persecution and strife have been major causes of migration. But many experts think that, on the whole, economic opportunities – better jobs and higher wages – have been the single biggest driver of international migration. At the same time, religion remains a factor in some people's decisions to leave their countries of birth and their choices of where to go. And, regardless of motive, the movement of millions of people across oceans and continents can have significant effects on the religious makeup of nations (2012, s. 7).

Ett viktig, men tidvis oversett moment i dette, ikke minst i en vestlig kontekst som Norge, kan knyttes til hvordan migrasjon har (re)aktualisert betydningen

av religion både for migranter selv som har med seg sin religiøse bakgrunn, identitet og tro (Daugstad & Østby, 2009) og for betydningen av religion i samfunnet generelt både i det private og i det offentlige rom. På den ene siden bidrar migrasjon til økt religiøst mangfold i samfunnet ved at migranter med sin kristne, islamske, sikh, buddhistiske, hindu eller ikke-religiøse tilhørighet omdefinere det demografiske og religiøse landskapet. Det økte religiøse mangfoldet utfordrer for eksempel sekulariteten som preger mange vestlige samfunnskontekster. Her kan en spørre som migrasjonsforskeren Peter Kivisto (2014) om migranters religiøse tro bidrar til å dempe sekulariseringen eller om de neste generasjonene av migranter på sikt gir slipp på sine foreldres religiøse tro og tilhørighet (s. 10) (se også Elgvin & Tronstad, 2013). I boken Immigrant Faith (2014) beskriver migrasjonsforsker Philipp Connor at migranters tro ofte endrer seg i lys av migrasjonsreisen, enten ved at migrasjonskonteksten bidrar til at migranter innser viktigheten av religiøs tilhørighet og blir mer religiøse eller at de for eksempel i en mer sekulær samfunnsvirkelighet blir mindre religiøst aktive enn de var tidligere. Dette gjelder særlig forholdet til tro for neste generasjons migranter og i hvilken grad foreldrenes tro overføres til neste generasjon.

Her er det også viktig å se på betydningen av religion som ressurs for integrering både for den enkelte migrant og for ulike migrantsamfunn som migranter kan være en del av. For den norske konteksten har dette ikke bare resultert i et økt omfang og mangfold av moskeer og templer for buddhister, sikher og hinduister, men også i det vi kan kalle kristne migrantmenigheter. Selv om begrepet «migrantmenighet» gjerne bør drøftes, særlig i lys av inkludering og hvor lenge noen bør identifiseres som en «migrant», er begrepet nyttig som beskrivende og analytisk begrep for å belyse at nye arenaer og uttrykksformer for religion oppstår i kjølevannet av migrasjon (se også Desta, 2019, s. 14).

Dette gjelder det å kunne se på religion som ressurs i det offentlige rom og for integrering. Det at mange

migranter ofte har en tydelig religiøs identitet bør tas på alvor, og migrasjon bidrar til at religion igjen settes på agendaen. For eksempel, kan det være viktig å forstå betydningen av religion og migranters ofte transnasjonale religiøse tilhørighet for å forstå hvordan individer og grupper av migranter tenker i forhold til barneoppdragelse, familieverdier, utdanning og annet. Uten kontekstuell kunnskap om migranters religion og tro blir det i mange tilfeller imidlertid vanskelig å skulle fremme dialog eller reell integrering og inkludering dersom det alltid er majoritetssamfunnets premisser som skal ligge til grunn. For migranter representerer religiøse trossamfunn ofte viktige sosiale arenaer der nettverk bygges og kunnskap om storsamfunnet formidles på måter som gir mening for migrantenes egenopplevde kontekst. Mange kristne migrantmenigheter i Norge har for eksempel jevnlig kurs og samlinger som tematiserer hvordan forholde seg til arbeidsmarkedet, til oppdragelse, språk og kultur.

Kristne migranter i Norge og Europa

Studier anslår at rundt halvparten av verdens migranter er kristne eller kommer fra områder der kristendommen står sterkest (Pew, 2012, s. 11). Det at mange migranter kommer fra områder der kristendommen står sterkt har særlig de siste tiårene bidratt til fremveksten av mange såkalte migrantkirker i den vestlige verden, dannet og ledet av migranter fra sør. Økt sekularisering i mange vestlige land er også en del av dette bildet. Slike globale konsekvenser for misjon gjenspeiles gjennom migrasjon og etablering migrantmenigheter i vestlige byer.

Selv om vi – som nevnt – bør problematisere begrepet nytten ved å bruke generaliserende begreper som «migrantmenighet» og «migrant», særlig siden slike begreper i liten grad bidrar til å vise det faktiske mangfoldet som finnes. Lemma Destas (2019) rapport for Kirkerådet gir her et oppdatert innblikk i noe av dette mangfoldet der disse menighetene eksempelvis kan kategoriseres ut fra etnisitet. I en europeisk kontekst representerer dette også et større fenomen knyttet til ulike migrasjonsbølger i ulike vestlige land og byer. I Hamburg finnes det

for eksempel et stort antall afrikanske kirker med lengre fartstid enn mange migrantkirker i Norge. I Storbritannia finnes det hundrevis av afrikanske pinsekirker på grunn av Storbritannias historiske og koloniale relasjon til Nigeria og et stort antall mennesker med bakgrunn i Nigeria og andre vest-afrikanske land. Det samme gjelder migrantkirker i USA, Canada og så vel som i Kina (Haugen, 2013).

Noen misjonshistoriske perspektiver

Selv om misjonshistoriske perspektiver bør behandles mer utførlig og kommenteres i andre bidrag i denne boken (særlig Knud Jørgensens kapittel), har den endrede migrasjons- og misjonskonteksten sammenheng med hvordan vestlig misjon bidro til religiøse endringer i det som tidligere var «unådde» misjonsland i Afrika, Asia og Latin-Amerika selv om vi i dag bør se på denne historien med nye og postkoloniale øyne. For dagens kontekst er det imidlertid viktig å peke på hvordan kirkens eksponentielle vekst i det globale sør har utfordret tidligere misjonstenkning og misjonspraksis, men som på ulike måter reaktualiseres gjennom migrasjon. Ikke minst knyttes dette til at kirkens tyngdepunkt har forflyttet seg fra nord til sør og at global kristendom i dag representerer et etnisk, kulturelt og teologisk mangfold uten sidestykke i historien, og der kristne migranter fra ulike kontekster er med å synliggjøre dette globale mangfoldet i vestlige byer og bygder. Lamin Sanneh (2003) spør her betimelig hvem som kan hevde å ha «eierskap» og definisjonsmakt av hva kristendommen er i dag både som en global størrelse og i karakter, et spørsmål som også er relevant å spørre i lys av økt kirkelig mangfold i vestlige kontekster. Betydningen av religion mer generelt er en viktig del av dette globale bildet, særlig sammenliknet med mer gjennomgående sekulariserte samfunn i Vesten.

I et globaliseringsperspektiv har misjon både bidratt til globaliseringsprosesser gjennom krysskulturelt misjonsarbeid «ute» på misjonsfelter, og samtidig dratt fordel av globaliseringens mange utløp som for eksempel bruk av global markedsøkonomi, reising, internasjonale språk (engelsk, fransk, spansk etc.), transnasjonale nettverk (kirke, NGOs etc) og annen

³⁰ <https://www.pewforum.org/2012/12/18/global-religious-landscape-unaffiliated/>

³¹ <https://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projections-2010-2050/>

³² <https://www.pewforum.org/wp-content/uploads/sites/7/2012/03/Faithonthemove.pdf>

teknologi. På tilsvarende vis kan vi forstå komplekse migrasjonsprosesser også ut fra noen av disse. Misjon har til alle tider hatt et globalt utsyn og en iboende hensikt å krysse geografiske, kulturelle, og religiøse grenser. Som den kjente nå avdøde nigerianske historikeren Ogbu U. Kalu (d. 2008) sier: «*Mission is the heartbeat of the church, and the globalization impulse is embedded in the heart of Christianity*» (s. 32). Dette er et perspektiv mange kristne migranter og migrantkirker bringer med seg når de migrerer til vestlige kontekster, og noe som utfordrer misjonstekningen i religiøst mangfoldige vestlige kontekster, samt hvem som tenkes å være aktører i slike kontekster.

Misjonshistorikere vil også være enig at misjon alltid har vært og er historisk og kontekstuelt forankret. Misjonshistorikeren David J. Bosch (1991) beskriver for eksempel utførlig historiske misjonsparadigmer med ulike misjonsforståelser og misjonsstrategier (se Bosch, 1991, s. 187-189). Tidlig moderne misjon fulgte ofte i kolonimaktens fotspor, selv om misjon til tider også forholdt seg kritisk til koloniale maktstrukturer og koloniserings skyggesider. I et migrasjonshistorisk perspektiv kan det argumenteres for at europeisk misjon til datidens misjonsland representerte en type krysskulturell og transnasjonal migrasjon som ofte avlet misjonskirkenes avhengighet til sine vestlige moderkirker, ikke minst forhold knyttet til økonomi, struktur, lederskap og teologi. Tidlig moderne misjonstenkning var ofte preget av territoriale visjoner og enveis strategier for å evangelisere det som da var unådde kontinent og folkeslag fra «oss» (Vesten). Dette var ikke minst symbolisert ved den kjente misjonskonferansen i Edinburgh i 1910 selv om årsaksforklaringer til den eksponentielle veksten av kirker i sør og fremveksten av global kristenhet og det vi gjerne omtaler som «World Christianity» er betydelig mer komplisert og sammensatt enn den vestlige misjonshistoriske fortellingen. Det er for eksempel en økende anerkjennelse av at evangeliet i tidlige misjonærers fotspor ikke bare videreformidlet vestlige verdier, men snarere ofte tok rot i trosforestillinger og praksis knyttet til kulturene dit misjonærene dro. For eksempel ble kirkene som vestlige misjonærene startet i ulike afrikanske kontekster klart preget av deres

afrikanske kontekster (se gjerne Kalu, 2008, s. 32-35). Selv om store pinsekirker som Church of Pentecost (CoP) og Global Evangelical Church (GEC) i Ghana i noen grad kan beskrives som frukt av vestlig misjon, er disse helt og holdent ghanesiske (og globale) kirker i dag. Fremveksten av African Initiated (eller Indigenous) Churches (AICs)³³ og andre mer eller mindre uavhengige afrikanske kirkelige bevegelser er videre eksempler på hvordan evangeliet i nyere tid har evnet å slå røtter i ulike kulturer og samfunnskontekster. I andre halvdel av det tjuende århundret er det fremveksten av uavhengige nasjonale kirker og nasjonalt lederskap som i hovedsak har preget de fleste av kirkene i sør. I senere tiår har veksten av global pinsekristendom utfordret mange av de historiske misjonskirkenes spiritualitet og strukturer. Et spørsmål som globalt forankrede migrantkirker og vestlige kirker må ta stilling til er imidlertid i hvilken grad misjonstenkningen fra sør til nord gjenspeiler foreldende «koloniale» eller territoriale perspektiver eller om deres tenkning reelt forholder seg til misjon «from everywhere to everywhere» i stand til å reflektere kritisk rundt misjonshistorien, egne metoder og teologi. Et spørsmål er derfor hvordan migrantkirker på best mulig måte kan tilpasse seg og slå rot i nye kulturelle kontekster (som den norske), samtidig som de er tro mot egen spiritualitet, teologiske grunnpremisser og misjonsbudskapets kjerne.

Selv om vestlig kirke fremdeles innehar betydelig historisk, organisatorisk og økonomisk innflytelse på sine søsterkirker i sør, og det fremdeles ofte er sterke bånd mellom sørlige kirker og vestlige kirker, er det ingen tvil om at misjonslandskapet er betydelig endret i dag. Den globale kirke utfordrer ikke bare demografien og tyngdepunktet i forhold til antall og vekst, men også til hvordan kirken skal forholde seg til religion i samfunnet og i forhold til makt og innflytelse. Robert Reese (2013) argumenterer sammen med andre misjonshistorikere at kenyanske John Gatus³⁴ kjente «missionary memorandum» – det at tiden for vestlig finansiering og innflytelse av misjon i Afrika var over – representerer et viktig symbolsk skille som indikerte en ny postkolonial tidsepoke for misjon (Reese, 2013; Bosch, 1991, s. 518; Luzbetak, 1998, s.

107). Selv om det fra et postkolonialt perspektiv er mange skyggesider som kan trekkes frem, vil kirkene i sør kanskje ha et vel så reflektert forhold til dette. Den kjente afrikanske teologen Kwame Bediako sammenlikner for eksempel den vestlige kulturelle innpakningen som den kristne troen kom selv som «konvoluttent», men der innholdet har blitt tatt til hjertet og gitt nye og mer kulturelt passende innpakninger i ulike kulturelle kontekster (se Patterson, 2015). Det faktum at vestlige samfunnskontekster i stor grad representerer post-kristne og sekulære samfunn (selv om bildet er betydelig mer komplekst og sammensatt enn som så) aktualiseres vestlige byer og bygder som misjonskontekster. Dette fordrer imidlertid nye måter å tenke samarbeid på og hvordan kirker på tvers av kultur og bakgrunn kan bistå hverandre med sosial, kulturell og åndelig kapital for å kunne skape noe nytt i lys av dagens og morgendagens samfunnskontekster. I hvilken grad sees migranternes tro på som ressurser inn i dette og på hvilke måter kan det skapes gode samarbeidsarenaer?

Det faktum at kirkens tyngdepunkt har endret seg til at kirkens senter ikke lenger uten videre kan legges til den vestlige verden, men grovt sagt til ulike globale kontekster, utfordrer både tidligere misjonsmetoder og misjonstenkning. Ikke bare representerer dette religiøse endringsprosesser uten sidestykke i historien som misjonshistorikere, antropologer, sosiologer og teologer forsøker å forstå, men viser samtidig kirkens globale demografiske, etniske, kulturelle, konfesjonelle og teologiske mangfold (Kim & Kim, 2008). Kristendommen kan med andre ord ikke omtales som vestlig sivilisasjons religion, men kirken har et globalt fotfeste på praktisk talt alle kontinenter. Vestlig kirke er ikke lenger majoritetskirke og det er særlig kirkene i sør som representerer kirkene som vokser i antall og omfang (se Kim & Kim, 2008, s. 7). Det gjelder særlig fremveksten av pinsekarismatisk kristendom som når vidt definert også inkluderer de tradisjonelle kirkesamfunnenes betoning av erfaringsorientert spiritualitet, Den hellige ånd og det overnaturlige.

En konsekvens av dette for misjon er imidlertid for eksempel viktigheten av at globale stemmer blir hørt og at vestlig kirke ikke lenger kan forvente å ha definisjonsmakt eller majoritetsstemme for hva det vil si å være kirke i dag, både i forhold til hvordan

kirken ser ut, i forhold til teologi og til hvordan kirken setter dagsorden globalt så vel som lokalt. Selv om sørlige kirker fremdeles på mange måter reflekterer tidligere tiders misjonsarbeid og de historiske «misjonskirkene» fremdeles er viktige globale og glokale aktører, er det kirkelige mangfoldet betydelig mer komplekst. Dette påvirker både relasjoner mellom vestlige kirker og sørlige kirker, men også hvordan kirken arbeider globalt i økumeniske kontekster slik som Kirkenes Verdensråd (KV), Lausanne bevegelsen og andre globalt orienterte kirkelige konstellasjoner. Den amerikanske missiologen Wilbert R. Schenk sa så sent som i 2001 at til tross for at kirkens tyngdepunkt ikke lenger kunne lokaliseres i Vesten, var misjonsteologien imidlertid fremdeles dominert av vestlige stemmer,

Since the Christian majority is not to be found outside the West and missionary initiatives from the churches of Asia, Africa, and Latin America are the cutting edge of the Christian world mission, we must ask: What kind of theology of mission will best serve the global Christian mission in the future? ... It is time to listen to voices from the non-Western world that can help construct a theology capable of empowering the global church for participation in the missio Dei (p. 98)

Dette berører også hvilke misjonale temaer som bør spilles inn fra kontekstene i Afrika, Asia og Latin Amerika. I tillegg til å adressere åndelige behov, fattigdom og behovet for samfunnsutvikling og innovasjon, er den globale kirken tydelig i å poengtere at Vesten representerer en viktig misjonmark i dag. Postkoloniale perspektiver har bidratt til å peke på viktigheten av refleksjon og praksisendring for misjon i dag, knyttet for eksempel til kirkepolitisk og teologisk definisjonsmakt, hvem som har innflytelse i den globale kirke og hvordan det bør påvirke misjonstenkning i forhold til hvem som får være teologiske premissleverandører for kirke og misjon i dag. En kan her også spørre om vi i økende grad burde reflektere rundt makt og metodiske perspektiver knyttet til globalisering, bruk av moderne teknologi, globale kommunikasjonsplattformer og annen vestliggjøring av kirken.

³³ Noen ganger også omtalt som afrikanske internasjonale («international») kirker.

³⁴ Da generalsekretær for the Presbyterian Church of East Africa.

Ett nyere eksempel som kan trekkes frem på hvordan kirken i sør har utøvd innflytelse er Kirkenes Verdensråd misjonsteologiske profil som i økende grad har inkludert en utvidet økumenisk og holistisk misjonsforståelse, ikke minst som respons både på sørlig teologi og samfunnskontekster der selv både katolikker, ortodokse og pinsevenner har blitt med og satt agenda. KV konferansen om misjon i Arusha, Tanzania i 2018 tok for eksempel utgangspunkt i å spørre hva det betyr for kirken å ta del i Den hellige ånds helbredende og forvandlende gjerning i en såret verden, forankret i bibelteksten «Lever vi ved Ånden, så la oss også vandre i Ånden» (Gal. 5:25).³⁵ I rapporten fra konferansen beskriver Risto Jukko (2018) at,

What is happening in many churches, especially in the global South, is an encouragement to many churches in the global North. Churches in the South, especially in Africa and Latin America, but also in many places in Asia, are growing, as they are reaching out and witnessing to the risen Christ on a local level. They have agency and they are showing a concrete example of mission from the margins, doing evangelism, serving people, fostering unity of Christians, doing advocacy, and working for justice and peace. They have a prophetic voice for those vulnerable groups of people in the margins of their societies ... (s. 185)

og reflekterer det som David Bosch flere tiår i forveien beskrev,

We live in a world fundamentally different from that of the nineteenth century, let alone earlier times. The new situation changes us, across the board, to an appropriate response. No longer dare we, as we have often done, respond only piecemeal and ad hoc to single issues as they confront us. The contemporary world challenges us to practice a 'transformational hermeneutics'..., a theological response which transforms us first before we involve ourselves in mission to the world» (Bosch, 1991, s. 189).

³⁵ <https://www.oikoumene.org/en/mission2018/program>. Se også <https://www.oikoumene.org/en/resources/publications/MovingintheSpirit.pdf>

Hva har dette så med misjon og kirke i dag å gjøre? For det første bidrar et økt kulturelt og religiøst mangfold til en endret samfunns- og misjonskontekst ved at «verden har kommet hit» og vi ikke lenger bare kan forholde oss til vår egen kulturelle og religiøse bakgrunn men til det mangfoldet som faktisk finnes. Det norske samfunnet består i dag av mennesker fra svært ulike bakgrunner og det handler ikke lenger om «dem» og «oss». I lys av nyere misjonstekning handler misjon ikke lenger om «kristne vestens» misjon «der ute» men at misjon foregår på ulike vis, i ulike retninger og av ulike aktører. Fra et slikt perspektiv er sekulariserte vestlige samfunn vel så mye «misjonsland» som land i det globale sør. Her er det imidlertid viktig å beskrive dette som et svært kompleks og sammensatt bilde med tilstrekkelige nyanser og forbehold. På den andre side, utfordrer migranter med ulike kristne bakgrunner etablerte kirkelandskap og hvem som tenkes som misjonsaktører i en global verden og et flerkulturelt samfunn, for eksempel knyttet til transnasjonale og globalt orienterte kirkesamfunn, globalt orientert sosial og åndelig kapital, og til hvilke kulturelle kjennetegn kirken rommer og synliggjør. Migrasjon bidrar slik til å omdefinere den misjonale agendaen, f.eks. hvordan møte behov knyttet til migrasjon, religiøst mangfold og i forhold til inkludering og diakoni. Et viktig anliggende her er hvordan kristne innvandrere integreres i norske kirker, både kulturelt, teologisk, åndelig og i forhold til makt og strukturer.

Hva betyr så dette for misjonsforståelsen i dag?

Noen av perspektivene over kan bidra til å utvide vår forståelse av misjonskonteksten kirken står overfor i dag, både i forhold til demografi, geografi, hvem som er aktører, og hvilke behov som denne utvidede konteksten representerer, både lokalt og globalt. Oppsummert og med et utblikk fremover, sammenfattes noen sentrale punkter til videre refleksjon.

Demografiske endringer

I store trekk representerer migrasjon demografiske endringer som endrer eksisterende samfunnskontekster, både i det globale sør og internt i mange land, så vel som i vestlige byer og land. Ikke minst har senere tiårs migrasjonsbølger medført et markant etnisk, flerkulturelt og flerreligiøst mangfold i mange vestlige kontekster. Selv om religion ofte har vært et fortiet tema i mange migrasjonsdebatter, representerer religion et viktig anliggende for mange migranter. Dette gjelder særlig migranter fra det globale sør. Dette bidrar til ofte til et betydelig økt etnisk, kulturelt og religiøst mangfold som en må forholde seg til som samfunn og kirke. Kjønnsperspektivet kan her illustreres. Det at de fleste av filippinske au pairer er kvinner, gjør at filippinsk-orienterte migrantmenigheter ofte har en overvekt av kvinner (se Eriksen, 2018). Andre spørsmål en kan stille er hvordan samfunnet og kirken forholder seg til migranter generelt og til bølger av fremmedfrykt og høyrepopulisme? Hvordan forholder kirken i vestlige samfunn seg til muslimske, buddhistiske, hinduister og andre religiøse minoriteter? Hvordan relaterer kristne migranter til disse? Hvordan integreres kristne migranter i eksisterende kirker og hvordan legger kirker i «vertslandet» til rette for etableringen av etniske, språklige og andre typer migrantmenigheter?

Misjonsteologiske endringer

I den grad misjon kan forstås som kirkens respons på *Missio Dei*, Guds hensikt og delaktighet i verden (Kirk, 2000, p. 25ff), må migrasjonskonteksten tas alvorlig missiologisk da den representerer virkeligheten for svært mange mennesker i verden i dag. Både i lys av omfang og muligheter, representerer migrasjonskonteksten med andre ord en misjonskontekst som kirken må forholde seg til. De siste tiårene har det vokst frem en tydeligere migrasjonsteologi og misjonsteologi med migrasjon i fokus og hvordan migrasjonsrelaterte spørsmål kan forstås og handles på av kirken i dag (se f.eks. Haug 2016). Dette relaterer for eksempel til viktige anliggender i forhold til gjestfrihet, kulturelt og religiøst mangfold, makt og struktur, som både gjelder for kirken selv og for politiske forhold i ulike land. I hvilken grad skal kirken for eksempel være en profetisk røst i møte med flykt-

³⁶ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/goal-11/>

ningkriser og nød forårsaket eller i kjølevannet av migrasjon?

Misjonsstrategiske endringer

I et globalt perspektiv representerer migrasjon også viktige misjonsstrategiske endringer, både sett fra både sørlig og vestlig kirkes ståsted. I Pew Research Centers store studie fra 2012, ble det angitt at omtrent halvparten av verdens migranter er kristne eller kommer fra områder der kristendommen står sterkest. Hvordan kan migrasjon bidra til en fornyelse av misjonstenkningen og samhandling om mobilisering av misjon både av, med og mot migranter og både det sekulære og det flerreligiøse samfunnet? Hvordan kan kulturmøter ikke bare representere hindringer men også muligheter for nye former for samarbeid for en ny tid?

Urbanisering, global markedsøkonomi og migrasjon

Et viktig perspektiv i dette er å kunne forstå migranter og deres bakgrunn der noen av de overnevnte endringene kan sees i sammenheng med urbaniseringsprosesser i det globale sør knyttet til storbyer der kirkens misjon utfordres av sosial og økonomisk ulikhet. Hvordan kan den diakonale dimensjonen av misjon løftes frem i samhandlingen mellom migranter og norsk kirkeliv? Her er det viktig å påpeke hvordan globaliseringens realiteter utspilles regionalt og lokalt. Selv om andelen av mennesker som bor i slumområder i tilknytning til globale storbyer har gått ned i senere tiår, har antall mennesker som lever uten akseptabelt husrom økt med nærmere 1 milliard grunnet befolkningsvekst og tilstrømming til byene i håp om arbeid (UN Stats).³⁶ Besøker vi eksempelvis Yangoon i Myanmar, Lagos i Nigeria eller Antannarivo på Madagaskar taler den opplevde befolkningstettheten, trafikkbildet, synlige økonomiske forskjeller mellom fattig og rik eller kontrastene mellom storbybildet og landsbygda for seg. Tilstedeværelsen av globalt orienterte multinasjonale selskaper som Pepsi Cola og Nestlé i utallige gatekiosker så vel som

på shoppingsentre gir samtidig innblikk i hvordan global markedsøkonomi ser ut. På samme tid gir unge mennesker med smarttelefoner som er koblet på Google, WhatsApp, eller Facebook også konkrete glimt av hvordan globalisering ser ut i praksis.

Her kan en både spørre hvordan vestlige kirker kan spille på lag med og støtte opp under den sosiale, kulturelle og økonomiske kapitalen som finnes i migrantmiljøer og deres globale kontekster for å møte noen av disse behovene. I en globalisert verden representerer for eksempel urbaniseringsutfordringene i globale storbyer ikke bare noe som bør løses «der ute», men der disse like fullt representerer felles ansvar og utfordringer skapt av globale markedskrefter og ofte smertefull historie. Kirkens rolle i å være en profetisk stemme mot utrettferdighet kan være et mulig felles ankerpunkt.

I samme åndedrag kan dette også gi mulighet for vestlige kirker å ta lærdom av hvordan globale kirker faktisk arbeider og se hvordan disse kontekstene kan gi innspill for misjon og samfunnsreformasjon i «hjemlige» trakter. Dette bringer selvsagt inn spørsmål om hvordan vestlige kirker kan spille på lag med globalt orientert kirkesamfunn og hvordan bygge relasjonelle og organisatoriske broer uten å skulle gå i tidligere koloniale fotspor eller videreføre tidligere holdninger om vestlig overlegenhet.

Referanser

Aschim, Anders, (2016). Helje Sødal Kriglebotn og Olav Hovdelien. *Kristne migranter i Norden*. Kristiansand: Portal akademisk.

Beck, Ulrich. (2000). *What is Globalization?* Cambridge, UK: Polity Press.

Bosch, David J. (1991). *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*. Maryknoll, NY: Orbis Books.

Brekke, Jan-Paul, Audun Fladmoe og Dag Wollebæk. (2020). *Holdninger til innvandring, integrering og mangfold. Integreringsbarometeret 2020*. Rapport 2020:8. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Castles, S. (2014). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World* (5th ed.). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Connor, P. (2014). *Immigrant Faith - Patterns of Immigrant Religion in the United States, Canada, and Western Europe*: New York; London: NYU Press.

Davie, Grace (1990). Believing without Belonging: Is This the Future of Religion in Britain? *Social Compass*, 37(4), 455–469. <https://doi.org/10.1177/003776890037004004>

Destå, Lemma. (2019). *Faglig rapport om migrantmenigheter*. Oslo: Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges kristne råd.

Drønen, T. S., & Eriksen, S. S. (2015). "Av alle folkeslag, stammer, folk og tungemål": Mangfold i den globale kirke i Rogaland. I Anne Kalvig og Anna Rebecca Solevåg (red.), *Levende religion: Globalt perspektiv – lokal praksis*: s. 106-131. Stavanger: Hertervig akademisk, 2015.

Eriksen, S. S. (2018b). "God Brought Me Here to Change Me": Narratives of Spiritual Transformation in *Pentecostal Migrant Churches in Norway*. *PentecoStudies: An Interdisciplinary Journal for Research on the Pentecostal and Charismatic Movements*, 17(2), 180-204. doi:10.1558/pent.35112

Eriksen, Stian Sørli, Tomas Sundnes Drønen, and Ingrid Løland. (2020). "African migrant christianities - Delocalization or relocalization of identities?" I Karen Lauterbach og Mika Vähäkangas (red.), *Faith in African Lived Christianity: Bridging Anthropological and Theological Perspectives*, Kap. 11. Leiden: Brill.

Eriksen, Stian Sørli. (2021). «Everyday Migrant Pentecostalism: Changing Contexts for Life and Faith for Migrants and Migrant Churches in Norway. *PentecoStudies* 20(2), 195–216. <https://doi.org/10.1558/pent.43387>

Döveling, K., Harju, A. A., & Sommer, D. (2018). From Mediatized Emotion to Digital Affect Cultures: New Technologies and Global Flows of Emotion. *Social Media + Society*. <https://doi.org/10.1177/2056305117743141>

Elgvin, Olav og Kristina Rose Trondstad. (2013). Nytt land, ny religiøsitet? Religiøsitet og sekularisering blant ikke-vestlige innvandrere i Norge. *Tidsskrift for samfunnsforskning* 54(1): 63-91; DOI: <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-291X-2013-01-03>

Haug, Kari Storstein. 2016. "Når så vi deg fremmed og tok imot deg?" Migrasjon og teologi i Den norske kirke." I *Kristne migranter i Norden*: 208-222. Kyrkjefag Profil. Kristiansand: Portal forlag.

Haugen, Heidi Østbø (2013) 'African Pentecostal Migrants in China: Marginalization and the Alternative Geography of a Mission Theology'. *African Studies Review* 56(1):81-102.

Hovdelien, Olav. 2016. "En verdenskirke i miniatyr. Ordenssøstre, prester og kirkelig ansatte om Den katolske kirke i Norge som migrantkirke." I *Kristne migranter i Norden*, red. Anders Aschim, Olav Hovdelien og Helje Kringleboth Sødal, 87-101. Kristiansand: Portal forlag.

Kim, Sebastian C. H., and Kirsteen Kim. (2008). *Christianity as a World Religion*. London, New York: Continuum.

Kivisto, Peter. (2014). Religion and Migration: Migrant Faiths in North America and Western Europe. Immigration and Society. Cambridge, UK: Polity Press.

Hadland, Anne Bente. 2018. "Den katolske kirke – sakramentalt liv og hierarkisk struktur." In Kirkesamfunn i Norge, edited by Ola Tjørhom, 102-124. Oslo: Cappelen Damm.

Halvorsen, L. J., & Aschim, A. (2016). Å ta del: Polske innvandrere, Den katolske kyrkja og lokalsamfunnet. In A. Aschim, O. Hovdelien, & H. K. Sødal (Eds.), *Kristne migranter i Norden* (Vol. 28, pp. 102-122). Kristiansand: Portal.

Jukko, Risto & Jooseop Keum. (2018). Report of the World Council of Churches Conference on World Mission and Evangelism; <https://www.oikoumene.org/en/resources/publications/MovingintheSpirit.pdf>; Geneva: WCC.

Kalu, O. (2008). *African Pentecostalism: An introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Kirk, J. A. (2000). *What is Mission? Theological Explorations*. London: Darton, Longman and Todd.

Levitt, P. (2007). *God Needs No Passport: Immigrants and the Changing American Religious Landscape*. New York: New Press.

Luzbetak, L. J. (1988). *The Church and Cultures: New Perspectives in Missiological Anthropology*. Maryknoll, N.Y.: Orbis.

Patterson, Amy S. (2015) African Christianity Rising: Christianity's Explosive Growth in Africa, *Canadian Journal of African Studies / Revue canadienne des études africaines*, 49:2, 440-442, DOI: [10.1080/00083968.2015.1036520](https://doi.org/10.1080/00083968.2015.1036520)

Pasura, D., & Erdal, M. B. (2016). Introduction: Migration, Transnationalism and Catholicism. In D. Pasura & M. B. Erdal (Eds.), *Migration, Transnationalism and Catholicism: Global perspectives* (pp. 1-20). London: Palgrave MacMillan.

Pew Research Center. "Faith on the Move: The Religious Affiliation of International Migrants." Pew-Templeton Global Religious Futures Project. <http://>

www.pewforum.org/2012/03/08/religious-migration-exec/

Reese, Robert. "John Gatu and the Moratorium on Missionaries." *Missiology* 42, no. 3 (July 2014): 245-56. <https://doi.org/10.1177/0091829613502143>.

Robertson, Roland. (1992). *Globalization: Social Theory and Global Culture*. London: Sage.

Sanneh, L. (2003). *Whose Religion is Christianity? The Gospel beyond the West*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

Scholte, Jan Aart. (2005). *Globalization: A Critical Introduction*. 2. utg. New York: Palgrave Macmillan.

Shenk, W. R. (2001). Recasting Theology of Mission: Impulses from the Non-Western World. *International Bulletin of Missionary Research*, 25(3), 98-107. <https://doi.org/10.1177/239693930102500301>

Kapittel 6

Migrasjon og misjon: Et globalt perspektiv

Knud Jørgensen

Kristentroen er en migrasjonsreligion. Denne troen blir spredt innen og utenfor Romerriket gjennom tvungen migrasjon, flukt fra forfølgelse, tilfangetagelse av krigsfanger, slavehandel og den mer fredelige søken etter arbeid eller handel.

Migrasjon er en viktig del av vår historie. Folk har vært i bevegelse siden historiens begynnelse, ofte over store avstander og av mange årsaker – handel, epidemier, økonomiske muligheter, asyl, krig, forfølgelse, naturkatastrofer og eventyrlyst. Og når mennesker flytter på seg, bringer de med seg sine ideer, tro og religiøs praksis. Slike forflytninger har skapt kulturelle forskjeller og har ofte forandret de demografiske, økonomiske og sosiale strukturer. Migrasjon har ført til transformasjon innen samfunn og tro og spilt en aktiv rolle i det historiske drama.

Migrasjon har derfor vært en avgjørende faktor i religionenes globale utbredelse, især for islam og kristentro. Også i vår tid er vi vitner til at religion – og fortsatt især islam og kristendom – spiller en vesentlig rolle innen globalisering og her særlig i folkevandring fra Sør til Nord. Vår tids migrasjon har forvandlet de store religioner til globale religioner som nå finnes i alle land i Sør og Nord. Immigranter reiser med sin religion. Den er en sentral del av deres liv og er avgjørende for å bevare identitet og forbindelsen

til hjemlandet. Dermed har vår tids migrasjonsbevegelser potensiale til å påvirke verdensreligionenes geografiske og demografiske konturer og legge til rette for misjon.³⁷

Bibelsk perspektiv

Migrasjon og eksil danner «bokstøttene» for de bibelske beretninger, hevder misjonshistorikeren Jehu Hanciles.³⁸ Første Mosebok kunne gjerne være kalt «Migrasjonsboka». Adam og Eva fordrives fra paradiset hage. Kain fordømmes til å være «fredløs og flyktning på jorden» (1. Mosebok 4,12) og syndfloden gjør Noah og hans slekt til flyktninger. Historien om Babel (1. Mosebok 11) handler om immigranter som slår seg ned i Babylon for å skape seg et navn og få i stand et universelt herredømme. Når Gud Herren sprer dem derfra ut over hele jorden, handler det om guddommelig befrielse fra et falskt tyranni. Kulturforskjeller har bibelsk grunnlag, i motsetning til forestillingen om en felles global kultur. Å bygge et tårn som når opp til himmelen og «skaffe oss et navn så vi ikke blir spredt ut over hele jorden» står i Bibelen som kontrast til sentrifugal misjon over grensene. Den bibelske motsetningen til Babel er pinsedagen.

Abrahams historie handler om hvordan tro og lydighet blir veimerker på reisen fra Ur og Haran. Abraham måtte bort fra de lokale avguder og ut i åpent land for å kunne høre Guds stemme. Slik blir han selve grunn-typen på Guds vandringsfolk. Andrew Walls skjeller mellom 'punitive migration' (straffende migrasjon) slik vi møter den i historien om Adam, og 'redemptive migration' (forløsende migrasjon) slik som hos Abraham.³⁹ Det er blant nomadene, de permanente migranter, at Gud åpenbarer seg. Når folket siden skal gi uttrykk for sin tro (i en gammeltestamentlig

³⁷ Se blant annet Jehu J. Hanciles, *Beyond Christendom. Globalization, African Migration and the Transformation of the West* (Maryknoll: Orbis Books, 2008); Jehu J. Hanciles, "Migration and Mission: Some Implications for the Twenty-first-Century Church", i *International Bulletin of Missionary Research*, Vol. 27, No. 4, 2003; Andrew F. Walls, "Mission and Migration: The Diaspora Factor in Christian History", i Chandler H. Im and Amos Yong (red.), *Global Diasporas and Mission* (Oxford: Regnum Books International, 2014), 19-37; Michael Pocock, Gailyn Van Rheenen og Douglas McConnell, *The Changing Face of World Missions. Engaging Contemporary Issues and Trends* (Grand Rapids: Baker Academic, 2005), 45-78; Sebastian and Kirsteen Kim, *Christianity as a World Religion* (New York: Continuum International Publishing Group, 2008).

³⁸ Hanciles, *Beyond Christendom*, 140.

³⁹ Walls, "Mission and Migration", 20f.

trosbekjennelse) lyder det slik: «Min far var en omflakende arameer. Han dro ned til Egypt med en liten flokk og bodde der som innflytter. Der ble han til et stort og sterkt og tallrikt folk. Og Herren førte oss ut av Egypt med sterk hånd... han førte oss til dette stedet, han ga oss dette landet...» (5. Mosebok 26, 5-10). Israel lærte Gud å kjenne fordi han grep inn i historien og møtte dem i Egypt, ved Rødehavet, i ørkenen, og ved Jordanelven. En historie om et folk på vandring, og om hvordan 'historie' ble til.

Siden blir vandringen til et eksil i Babylon (2. Kongebok 17 og 25; 605-539 f. Kristus). Handler eksilet om straff eller om forløsning? Eller begge deler? Opplevelsen av migrasjon ga støtet til nye spørsmål og ny religiøs praksis (sabbatsfeiring, synagogen, omskjærelse), og profetene Jeremias og Esekiel sådde håp om en ny fremtid. Eksilet tvang folket til å oversette sin stammereligion til en universell tro med relevans for alle folkene: «Min rettferd er nær, min frelse bryter fram, mine armer dømmer folkene. Fjerne kyster håper på meg, de venter på min arm» (Jes. 51, 5). Slik blir sangene om Herrens lidende tjener, som et lys for folkeslagene, et veimerke for et folk på vandring og et insitament til misjon blant folkeslagene. Dette insitamentet lever videre blant jødene i diaspora.

Jesus var sent til de bortkomne sauene i Israels hus (Matt 15,24). Likevel fornermer vi en underliggende dynamikk om å krysse grenser til de som lever i utkanten av samfunnet, en nytolkning av skriftene med fokus på alle mennesker og en radikal utvidelse av Guds folk og Gudsriket. Jesus går på Galileas støvede veier; han stanser i Samaria, han omgir seg med tollere, syndere og med kvinner. Galilea er på mange måter hedningeland, med flere hedninger enn jøder. Her har han sitt virke: «Rever har hi, og himmelens fugler har rede, men Menneskesønnen har ikke noe han kan hvile hodet på» (Luk 9, 58). Jesu liv og død tegner portrettet av migranters liv gjennom alle tider. Og hans etterfølgere blir derfor Guds pilegrimsfolk blant folkene. De er fremmede og utlendinger (1. Pet 2, 11).

⁴⁰ Andrew F. Walls, *The Missionary Movement in Christian History. Studies in the Transmission of Faith* (Maryknoll: Orbis Books, 1996), 16-25.

Gjennom beretningene i Apostlenes gjerninger fornermer vi forbindelsen mellom migrasjon og misjon. Det begynner med pinsedagen og de fromme jøder fra alle folkeslag, og det fortsetter med forfølgelse som i sin tur resulterte i at de kristne blir spredt og må migrere - til Fønikia, Kypros og især Antiokia. Det var herfra, fra Antiokia, at misjon til den større verden begynte – ikke fra Jerusalem. Her ble evangeliet for første gang forkynt for hellenister og grekere; her begynte forkynnelsen av 'Herren Jesus' (Apg 11,20), og ikke bare Jesus som Messias; herfra går veien videre ut til den jødiske og hellenistiske diaspora; og herfra blir Paulus og Barnabas sendt videre med budskapet om frelse helt til jordens ende (Apg 13,47).

Historisk perspektiv

Det var denne spredning over grensene, via migrasjon, som gjorde at kristentroen overlevde etter at dens Jerusalem-senter ble lagt øde og den jødiske stat gikk til grunne (i år 70 og 135). Siden har kristentroen måttet skifte senter og tyngdepunkt flere ganger – fra Antiokia til Roma til Tyskland til Spania og i dag til kirkene i Sør – foranlediget av migrasjon og tverr-kulturell utbredelse. Andrew Walls identifiserer seks historiske faser hvor transformasjon gjennom kulturell spredning ga kristentroen fortsatt liv i en ny kontekst. Hver fase representerte en ny oversettelse og en utvidelse av troens innvirkning:

1. Den jødiske periode, markert av jødisk praksis og jødiske ideer.
2. Den hellenistisk-romerske periode, særpreget av ortodoksiens tanker.
3. Barbarenes periode, preget av forestillingen om en kristen nasjon.
4. Den vesteuropeiske perioden, markert av individets forrang.
5. Perioden hvor Europa ekspanderte og kristentroen opplevde tilbakegang, preget av tverr-kulturell omplantning, men også av massiv tilbakegang for troen blant den europeiske befolkningen.
6. Den sørlige perioden med omfattende gjennombrudd til nye kulturer i Afrika, Latin Amerika, Stillehavsregionen og deler av Asia.⁴⁰

Hver epoke har vært preget av omfattende migrasjon og av migrasjonssamfunn som opprettholdt forbindelser med hjemstavnen samtidig med at de forflyttet seg til andre områder. I et brev til Diogenet fra det andre århundre beskrives det slik: «Selv om de er borgere hjemme i sine egne land, er deres atferd mer som folk på gjennomreise; de tar fullt ansvar som borgere, men de underkaster seg også alle ting som var de fremmede. For dem er ethvert fremmed land et moderland, og ethvert moderland er et fremmed land».⁴¹

Walls' seks faser mangler å omtale kirken og migrasjonen mot Øst og mot Sør. Historien om kristentroen i det persiske keiserrike er dramatisk⁴² og fylt med forfølgelser, deportasjon, slavearbeid, omvendelse av hele folkegrupper (Bactrian Hun folkegruppen⁴³) og misjonerende migrasjon. Misjonæren er jo en migrant, og de nestorianske misjonærer fulgte handelsrutene langs Silkeveien til Afghanistan og Kina. Troen ble plantet blant de tyrkiske nomader og i Tibets fjell som et resultat av kombinasjonen handel og misjon. Underveis fant kristentroen også tilhengere blant de invaderende mongoler, helt inn i Djengis Khans familie. Valget av islam førte til at kirkene i Asia langsomt forsvant, og kristendommen ble forbudt i Kina under Ming-dynastiet (det dynastiet som overtok etter mongolene).

Perioden fra 650 til 1500 er islams storhetstid med et rike som etter hvert strekker seg fra den iberiske halvøya og Marokko i vest til Sub-Sahara i Sør og Persia, Nord-India og Indonesia i Øst. Også her handlet det om migrasjon kombinert med militær erobring, stormakts ekspansjon, misjonærer og handelsfolk. Slutten på denne perioden markerer begynnelsen på den omfattende europeiske ekspansjon fra kristentroens kjerneområder i Vest. Det er historien om hvordan migrasjon og misjon gikk hånd i hånd. Bare i det 19. århundre emigrerte omkring 60 millioner europeere, mens 10-12 millioner afrikanske

⁴¹ "Letter to Diogenetus", i *Early Christian Writings: The Apostolic Fathers* (New York: Penguin Books, 1987), 144-45.

⁴² Dale T. Irwin og Scott W. Sunquist, *History of the World Christian Movement. Volume I: Earliest Christianity to 1453* (Maryknoll: Orbis Books, 2007), 260-270; Samuel Hugh Moffett, *A History of Christianity in Asia. Volume I: Beginnings to 1500* (Maryknoll: Orbis Books, 1998), 149-257.

⁴³ Irwin og Sunquist, 222-223.

⁴⁴ Hanciles, *Beyond Christendom*, 163.

slaver (i perioden 1500-1850) ble transportert til Sør- og Nord-Amerika. De europeiske migrantene var en blandet flokk av handelsfolk, sjømenn, eventyrere, religiøse og politiske flyktninger, dømt forbrytere og vanlige folk som lette etter et bedre liv eller et mer rettferdig samfunn. Religiøse impulser og motivasjon gikk hånd i hånd med ønsket om koloniherrredømme og utbredelsen av vestlig sivilisasjon og handel. Da denne store migrasjonen tok til var Europa mer kristen enn noen gang, og kristentroen mer europeisk enn noen gang. Europa var «kristenheten» (Christendom). Tanken om korstog og bruk av militær makt lå derfor snublende nær. De nye territorier måtte underlegges Kristus og den vestlige kristenheten. Slik tenkte især den katolske kirke, mens hollendere og englendere var mer opptatt av handel og kolonisering.

Her viste den protestantiske sekularisering i Europa for første gang sitt sanne ansikt. Det ble derfor mer radikale og pietistiske kristne fra kristenheten som med William Carey i spissen i 1792 skapte strukturer for misjon i form av voluntaristiske (frivillige) misjonsselskaper. Dermed (gjen)oppsto en ny form for migrant (a la de nestorianske misjonærer langs Silkeveien) - 'misjonærene' som tok bolig i fremmed land og søkte veier for oversettelse og inkarnasjon av troen. Mange samarbeidet tett med koloniherrere, men andre sto opp mot kolonimaktmisbruket som kolonialiseringen brakte med seg. De kunne se seg selv som utvalgte redskap for spredningen av kristentro og sivilisasjon, men likevel var de med til å legge grunnlaget for den sørlige perioden med omfattende gjennombrudd til nye kulturer i Afrika, Latin Amerika, Stillehavsregionen og deler av Asia. Jehu Hanciles hevder at det vestlige misjonsprosjekt ikke bare hentet betydelig drivkraft fra utbredelsen av vestlig prestisje og makt, men det gikk også i spissen for utbredelsen av vestlig kunnskap, kultur og verdier – som i sin tur la til rette for kolonial underkastelse.⁴⁴ Kritikken av misjonærene som talsmenn for

‘the empire’ er viktig. Utbredelsen av evangeliet ble ofte koplet sammen med forestillinger om å være et utvalgt folk eller en utvalgt rase. Samtidig er det viktig å huske at det også var stemmer som løftet fram betydningen av å kjenne lokale kulturer og tenke lokal selvstendighet som Henry Venn fra det engelske Church Mission Society.

Globale perspektiver

En femtedel av Europas befolkning migrerte mellom 1800 og 1925. Ytre misjon var en understrøm i disse store migrasjonsbevegelser. Begge ble formet av teknologiske og demografiske endringer, og begge hvilte på stor global økonomisk ulikhet og militær overlegenhet. Begge avtok på samme tid (etter første verdenskrig). Den moderne misjonsperioden (1800-1999) gjorde kristentroen til en global religion. Men mye av misjonens historieskrivning skjuler nok det faktum at kristentroens utbredelse ofte fant sted via lokale krefter – afrikanske initiativer i land som Sierra Leone, Liberia og Etiopia, kinesiske vekkelsespredikanter som spredte troen til Kinas millioner. Afro-Amerikansk migrasjon og misjon til Jamaica, Bahamas, Trinidad og Vest-Afrika hører hjemme i denne sammenhengen. Også historien om polyneisiske kristne som forflyttet seg mellom regionens øyer og fra Polynesia til Melanesia. Og den omfattende migrasjonen fra Nord-Korea til Sør-Korea under Korea-krigen som har spilt en avgjørende rolle for at Sør-Korea i dag er verdens viktigste misjonsland.

Videre hører det med til det globale perspektivet å få nevnt at migrasjonsbevegelser skapte fornyelse og ekspansjon innen ikke-kristne religioner, ikke minst innen hinduisme og deler av buddhismen, mens vi i Vesten, og her mer i Europa enn i USA, opplevde den største tilbakegangen siden islams fremvekst i det 7. århundre. Omkring år 1500 var kristentroen en europeisk religion; omkring år 2000 var kristentroen blitt en ikke-vestlig religion. At de koloniale strukturer kollapset påvirket tilsynelatende ikke denne utviklingen, snarere kan det se ut til at det fremskyndet det store skiftet fra Nord til Sør.

På slutten av perioden opplevde man omfattende migrasjon fra de tidligere kolonier til Europas tidligere koloniherrer, især Storbritannia og Frankrike (særlig etter annen verdenskrig): «The empires struck back», sier Andrew Walls.⁴⁵ Denne migrasjonen har i overveiende grad handlet om en bevegelse fra svake økonomiske og politiske systemer i retning av sentre med global dominans og industriell vekst, altså fra Sør til Nord – fra områder med stor befolkningsvekst til områder med mindre vekst. Om vi i Vesten er bekymret over en massiv og ustoppelig tilstrømning av ikke-hvite immigranter, er det i stor grad fordi ikke-vestlige samfunn engang ble oversvømt av vestlig migrasjon og kolonial ekspansjon.

Årsakene til denne nye migrasjonen er sammensatte – det er politiske og økonomiske faktorer, koplet sammen med terror og krig, sviktende styresett og medienes flimrende bilder av det forlokkede land.

Migrasjonsstrømmen er reversert. I 2050 forventes det at Afrika vil ha tre ganger flere innbyggere (nesten 800 millioner) enn Europa. I Vesten går befolkningsveksten til gjengjeld tilbake. Her trenger man immigrasjon, både i USA og i Europa. I 2030 vil halvdelen av befolkningen i Vesten være over 65 år. Våre forsøk på å kontrollere innvandringen gjennom nye lover og stengte grenser kan ikke skjule det faktum at vi trenger innvandrere i årene som kommer.

Det post-kristne Vesten må finne ut hvordan det skal forholde seg til en post-vestlig kristentro. I dag er markørene for kristentro fattigdom, marginalisering og karismatisk gudstjenestefeiring. Det er denne kristentroen som er hovedaktøren innen kristen misjon. Selv hos oss i Vesten, inklusive i Skandinavia, vil snart kristentroen bli assosiert med innvandrere. Flere kristne innvandrere går i kirke i København og Oslo hver søndag enn etniske danskere og nordmenn. Disse innvandrerkristne er vant med å leve i et flerreligiøst samfunn og med å vitne om sin tro midt i hverdagen.

Denne storstilte migrasjonen fra vår tids kristne kjerneområder i Afrika, Latin Amerika og Asia har oppildnet en omfattende ikke-vestlig misjonsbeve-

gelse – en misjonsbevegelse som er annerledes enn våre tradisjonelle misjonsmodeller. Det globale sør tenker “misjon” på en helt annerledes måte enn vi, også innvandrerkristne til Norge:

- Ikke dominerende strukturer,
- Ikke triumfalisme eller kolonialisering,
- Mindre resurskrevende,
- Større sårbarhet og risiko,
- En holistisk forståelse av åndelig virkelighet og onde åndsmakter
- Erfaring med religiøst mangfold,
- stor variasjon i erfaring og uttrykksformer (post-konfesjonell),
- Hovedvekt på relasjoner og ikke på strategier og strukturer. Man kan ikke bruke våre vestlige modeller, og våre modeller kan ikke brukes for å forstå og analysere dem.

Konsekvensene for Vesten av europeisk utvandring, misjonsvirksomhet og kolonisering har vært svært viktige:

- Møtet med andre religiøse verdensbilder reiste spørsmål om Vestens forståelse av kristentroen.
- Misjonsvirksomheten bidro til at kvinners status i Vesten ble forandret.
- Møtet med Afrika og Asia revolusjonerte vestlig akademia og førte til nye disipliner som antropologi, sammenlignende religion, lingvistik, Asia- (og i mindre grad Afrika-) studier
- Fremveksten av nye «hjemme-fødte» (indigeneous) kirker og nye teologier understreker at all teologi er kontekstuell og at vestlig teologi ikke er universell.

I dag begynner vi å forstå at *hver kristen immigrant er en potensiell misjonær*. Ettersom kristentroens tyngdepunkt i dag er i det globale Sør, vil også migrasjonen av kristne fra Sør til Nord være vårt århundres viktigste misjonsbevegelse. Vi snakker her om midlertidige arbeidere, studenter, asylsøkere, restaurantpersonale, au pairer, ufaglært arbeidskraft, politiske og økonomiske flykninger, de som kommer på familieforening, men også akademikere i akademia, ingeniører i oljeindustrien osv. Disse representerer vår tids viktigste misjonærer for Vesten, for Midtøsten, for storbyer i Asia.

Det misjonær-sendende Norge vil måtte bli det misjonær-mottakende Norge, men ikke i lignelse av vårt stereotype bilde av «misjonærer». Hvorfor er innvandrere viktige?

- Kristne innvandrere og deres barn har langt større erfaring i å vitne om Kristus og vinne omvendte blant andre innvandrere.
- De møter et samfunn hvor kristentroen er sviktende og forstår på en helt annen måte enn vi at Norge er et misjonsland.
- I mange land i Vesten representerer de kristentroens ansikt overfor samfunnets marginaliserte og svake.
- De har langt bedre forutsetninger for å skjønne religiøst mangfold.

Kristentroen i et globalt perspektiv vil hente sin vitalitet fra de marginaliserte, de fattige og de sårbare. Den vil hente fornyelse fra periferien og fra områder hvor kristne er en forfulgt minoritet. Og den vil i større grad hente sin selvforståelse fra Johannesevangeliets tale om at «som Far har sendt meg, sender jeg dere» (Joh 20, 21) enn fra den tradisjonelle misjonsbefalingen i Matt 28, 18-20. Kristen misjon må være tjeneste (*diakonia*) og den må skje på Kristi måte. Vi vil derfor oppleve en «av-europeisering» av kirke og kristentro til fordel for en ny vitalitet og spiritualitet hvor Gud lever og handler midt i hverdagen. Og vi vil måtte ta på fullt alvor at vi i Norden befinner oss i en misjonsituasjon.

⁴⁵ Walls, “Mission and Migration”, 34.

Referanser

Hanciles, Jehu J. (2008). *Beyond Christendom. Globalization, African Migration and the Transformation of the West*. Maryknoll: Orbis Books.

Hanciles, Jehu J. (2003). "Migration and Mission: Some Implications for the Twenty-first-Century Church". *International Bulletin of Missionary Research* 27(4).

Irwin, Dale T. og Scott W. Sunquist (2007). *History of the World Christian Movement. Volume I: Earliest Christianity to 1453*. Maryknoll: Orbis Books: 260-270.

Kim, Sebastian and Kirsteen. (2008). *Christianity as a World Religion*. New York: Continuum International Publishing Group.

"Letter to Diognetus". (1987). I *Early Christian Writings: The Apostolic Fathers*. New York: Penguin Books: 144-45.

Moffett, Samuel Hugh. (1998). *A History of Christianity in Asia. Volume I: Beginnings to 1500*. Maryknoll: Orbis Books: 149-257.

Pocock, Michael, Gailyn Van Rheenen og Douglas McConnell. (2005). *The Changing Face of World Missions. Engaging Contemporary Issues and Trends*. Grand Rapids: Baker Academic_ 45-78.

Walls, Andrew F. (1996). *The Missionary Movement in Christian History. Studies in the Transmission of Faith*. Maryknoll: Orbis Books: 16-25.

Walls, Andrew F. (2014). "Mission and Migration: The Diaspora Factor in Christian History", i Chandler H. Im and Amos Yong (red.), *Global Diasporas and Mission*. Oxford: Regnum Books International: 19-37.

Del II: Egne erfaringer: Stemmer fra migrantkirker

Kapittel 7

Den kinesiske menigheten i Oslo

Av Enoch Chui

Bakgrunn

Kina er verdens folkerikeland og framvoksende økonomisk makt. Kinesere begynner å reise mye både på korter turer som turister, fagekspert og handelsfolk, men også langvarig opphold i det Kina etablerer store investeringer i utlandet. I 2019 bodde det registrert 11 856 kinesere i Norge (SSB, 2020). De første kineserne som kom til Norge var sjømenn, ofte registrert som ansatte hos enten Vilhelmsen Rederi eller Klaveness Rederi. Grunnen til dette var fordi nettopp disse rederiene hadde agenter i Hong Kong, som fant folk til å jobbe på disse båtene. Og i motsetning til dagens regelverk, var det å jobbe på disse båtene det samme som å jobbe i Norge. Dette ga dem også grunnlag til å søke norsk pass og kunne flytte til Norge. Den første innvandrerbølgen fra Kina kom hovedsakelig fra Hong Kong, da Kina var mye mer lukket enn dagens situasjon, og det var ikke lov å utvandre fra Kina før senere. Flere av de som tilhørte den første innvandrerbølgen fra Hong Kong var også kristne allerede før de kom til Norge.

Den kinesiske menigheten startet som et lite fellesskap på fire personer i 1976. To norske misjonærer, Georg Rinvold og Anders Tangeraa, som begge hadde vært misjonærer i Kina tidligere og snakket flytende kinesisk, ledet dette lille fellesskapet. Annenhver fredag møttes man i NMS sine lokaler i Akersgata i Oslo. Når dette fellesskapet begynte var ingen av de fire medlemmene kristne, men først i 1980 da det kom et misjonsteam fra COCM (Chinese Overseas Christian Mission⁴⁶) fra England, tok hele denne gruppen imot Jesus som sin frelser. I tillegg til de to misjonærene var også Annie Skaug en rådgiver for dette kinesiske kristne fellesskapet, men dette var noen år senere. Den kinesiske menigheten ble offisielt

registrert som en kirke i 1985 og holdt til i Fagerborg menighetshus i de første årene.

Menigheten har ikke hatt så mye nettverk inn mot Kina, siden det det var et lukket land på den tiden. Derimot fikk de mye hjelp fra China Overseas Christian Mission (COCM) i England og etter hvert også menigheter i Hong Kong, som ennå var en britisk koloni frem til 1997. Mye av inspirasjonen for menigheten kom fra talere fra andre steder som England, USA, Canada og Hong Kong. Disse gjestetalerne ble invitert til en skandinavisk/nordisk kinesisk sommerleir, som har vært et viktig arrangement for veksten i de kinesiske kirkene i Norden, både i kirkens tidlige år, men også nå. Etter hvert som menigheten vokste tok de selv mer og mer ansvar, og COCM har vært mye mindre involvert.

Bilde: Den kinesiske menigheten feiret 25 årsjubileum. Bilde @ Xida Cheng

Menigheten har helt siden starten vært et knutepunkt for kinesere i Norge, og mange kommer ikke nødvendigvis bare for å bli kjent med Gud, men også bare for det kinesiske fellesskapet. Vi feirer kinesiske høytider med kinesisk mat og kulturinnslag, og bruker også disse mulighetene til å evangelisere. Fellesskapet og de kulturelle innslagene er som i mange andre migrantmenigheter, en viktig arena for evangelisering.

I dag (pr. 2019) har menigheten rundt 160 medlemmer, lokalisert på St Hanshaugen i Oslo. Menigheten er del av det nordiske nettverket av kinesiske menigheter, hvor man har søsken menigheter i fem andre byer rundt om i Norden, i tillegg til flere mindre

⁴⁶ <https://www.cocm.org.uk/who-we-are-our-history>

felleskap i mindre byer. Menigheten har fire personer i pastorgruppen, hvorav tre er fulltidsansatt.

Menigheten feirer to gudstjenester klokken elleve, hvorav den ene foregår på kinesisk (mandarin og kantonesisk), mens den andre foregår på engelsk/norsk. Samtidig som gudstjenestene har menigheten søndagsskole for barn under 12. I tillegg til dette har menigheten et tilbud for barn som ønsker å lære kinesisk i form av en kinesisk skole som foregår etter gudstjenestene.

Annenhver lørdag har menigheten et tilbud for ungdommer med måltid, andakt og aktiviteter. Menigheten har flere bibelgrupper for forskjellige små grupper og fellesskap gjennom ukedagene. De siste årene har fokuset i menigheten vært på den neste generasjonen (her brukes betegnelse for alle generasjoner etter første generasjons innvandrere), da det har vært en ny gruppe med mennesker som har vokst opp i menigheten, med andre behov enn de som er første generasjons migranter. Språk, kultur, generasjonsskifte har vært store utfordringer som menigheten har måttet anpasse seg til, og gudstjenesten som foregår på norsk/engelsk er et produkt av menighetens svar å møte behovene til disse mennesker. Den kinesiske menigheten har sett hvor viktig det har vært å tilrettelegge for den neste generasjonen, og også frukten av dette arbeidet, og vi ønsker derfor å bruke dette kapitlet på å bevisstgjøre dette fenomenet i håp om at det skal være til hjelp for andre migrantmenigheter.

Arbeid med neste generasjon

Arbeidet med neste generasjonen begynte når menigheten så et behov blant unge mennesker i menigheten. Etter søndagsskolen var det ikke et tilbud om ungdomsgruppe eller noe lignende i den kinesiske menigheten. Ungdommene måtte skape dette selv sammen med en av de «eldste» i menighetene. Prekenen i den vanlige gudstjenesten ofte er på kinesisk, et språk som mange av de unge kunne konversere i, men som ble for vanskelig når det kom til å forstå prekenen. Det måtte derfor legges til rette et opplegg hvor neste generasjon kunne få uttrykke

sin tro. Over flere år fortsatte dette arbeidet med ungdomsgruppen som senere ble en gruppe av unge voksne. Denne gruppen med skapte arenaer underveis som ivaretar sine egne behov. Dette er også et kjennetegn på at menigheten manglet et godt tilbud for neste generasjon.

Menigheten har per i dag en egen gren i forsamlingen som kun fokuserer på neste generasjon, og har tilrettelagt kirkelige aktiviteter på et språk som generasjonen føler seg komfortable med. Menigheten har et pastoralt råd og et menighetsråd som begge har deltakere tilhørende den yngre generasjon. Under menighetsrådet er det en egen ledergruppe med fokus på neste generasjon, som planlegger, administrerer og jobber med ungdommer og arbeid for de yngre i menigheten. Denne gruppen planlegger gudstjeneste, aktiviteter, og organiserer bibelstudium for gruppen.

De fleste i denne gruppen er barn av første generasjons migranter, og kulturen i denne gruppen reflekterer en god blanding av kinesiske og norske tradisjoner. Samtidig er det kommet flere og flere mennesker som ikke har en tilknytning til menigheten fra tidligere, men som ønsker å delta i dette fellesskapet. Det er en fulltidsansatt i menigheten som hovedsakelig har sitt fokus på arbeidet med neste generasjon. Formen på gudstjenesten hos blant disse er nesten helt lik den gudstjenesten som skjer på kinesisk, men har et mer internasjonalt preg, spesielt med tanke på språk, men også på elementer som lovsang. Den siste endringen som ble gjennomført med tanke på gudstjenesten var å flytte denne til samme tidspunkt som den kinesiske gudstjenesten. Tidligere var gudstjenesten lagt til en time etter, klokken tolv, mens den kinesiske gudstjenesten og søndagsskolen startet klokken elleve.

Begrunnelsen til denne endringen var fordi flere og flere i denne gruppen begynte å få barn. For at disse barna skulle ha mulighet til å ta del i søndagsskole, så måtte man endre møtetidspunktet slik at søndagsskolen kunne være tilgjengelig for alle barn uansett hvilken gudstjeneste man gikk i. Menigheten har også flere fellesgudstjenester i året, hvor hele menigheten deltar sammen. Dette er for å sørge for at man fortsatt har en mulighet til å feire gudstjeneste sammen som en menighet. Dette skjer da med oversettelser slik at

alle i forsamlingen forstår det som skjer under gudstjenesten. Her er det ofte de yngre som leder store deler av møtet i samarbeid med de eldre og kinesisk-språklige.

Foruten gudstjenesten hver søndag har også neste-generasjonsgruppen bibelstudier på tirsdager og aktiviteter hver måned. Bibelstudiet er delt opp i tre grupper per i dag, hvorav en gruppe bruker engelsk og en annen gruppe bruker norsk, mens den tredje gruppen er en type Alpha-gruppe for søkende eller nykristne, og også i denne gruppen bruker man norsk som hovedspråk. Aktivitetene som gjøres hver måned har som oftest mål om å nå ut til andre mennesker for å få dem til å ta del i det kristne fellesskapet, og for å gi mulighet til å skape en trygg arena for å dele tro og invitere venner og bekjente til menigheten. I det siste har menigheten nådd ut til flere organisasjoner i det norske kristne miljøet. Tidligere var det ofte mennesker fra Nord-Amerika eller fra Asia som ble invitert til å tale eller lede leir, men i de senere årene har man invitert flere eksterne personer som har kunnet preke eller dele et budskap under gudstjenestene fra norske organisasjoner og menigheter. Dette har vært en bra, da menigheten har blitt knyttet opp mot det norske kristne miljøet. I tillegg til å invitere til gudstjenester og andre arrangement, har også nestegenerasjonsgruppen deltatt mer på andre arrangement i regi av norske menigheter, skoler, organisasjoner etc.

Utfordringer i neste-generasjonsarbeidet

Den kinesiske menigheten har gått igjennom mange forskjellige utfordringer når det kommer til arbeidet med neste generasjon. Vi har måtte skape egne løsninger, og har lært oss og utviklet oss gjennom disse årene. Den kinesiske menigheten er på ingen måte en mal for hvordan dette arbeidet skal gjøres, men heller et eksempel på hvordan det kan gjøres. Gjennom disse årene har vi forstått hvor viktig det er med bevisstgjøring av utfordringene som oppstår mellom generasjoner og kulturer. Så lenge dette ikke blir kommunisert innad i migrantmenighetene, vil det heller ikke bli tilrettelagt for de kommende generasjonene, og man vil fort "miste" de nye generasjonene

om man ikke tar tak i det før det blir et problem. Vi ønsker derfor å dele noen av utfordringene i vårt arbeid, i håp om at dette kan være til hjelp for andre migrantmenigheter, og for å skape en diskusjon rundt disse temaene og for å løfte de opp som dagsorden i de mange migrantmenighetene.

Språk

Språk er og vil være en utfordring i den kinesiske menigheten og de fleste migrantmenigheter. Vi ser at det er flere områder i menigheten hvor språk er en utfordring. Menighetsrådene, gudstjenestene og andre kirkelige aktiviteter er preget av hvilke språk som blir benyttet. Språket begrenser hvem som ønsker å være med på aktivitetene, og hvor mye man kan bidra med under f.eks menighetsrådsmøter. Menighetsrådet i den kinesiske menigheten benytter seg av kinesisk når de har møter. Dette betyr at det er nødvendig for de som deltar i møtene å beherske språket for å forstå det som foregår. Dette vil være en stor utfordring i tiden fremover, fordi det vil være en overgang når flere av neste generasjons ledere kommer inn i menighetsrådene og andre ledende posisjoner, som krever samarbeid mellom generasjoner som ikke har det samme utgangspunktet når det kommer til språklige ferdigheter. Språket i en gudstjeneste er en viktig indikasjon på hvor bevisste menighetene er om den nye generasjonen og deres behov og utfordringer. Hvordan gudstjenestene utformes og tilpasses til språkbehovene, kan være med å avgjøre om de unge menneskene ønsker å delta eller ikke. Det er et viktig element å forstå det som foregår i en gudstjeneste, og også mulighet for å uttrykke seg, for å kunne tilbe Gud sammen. I Apostlenes gjerninger 6:1-9 ser man at det er grupper med mennesker som har forskjellig kulturell bakgrunn og språk, og her valgte man ut en ny gruppe mennesker til å ta vare på den gruppen som ble tilsidesatt. En felles gudstjeneste vil skape en setting som ikke vil være optimal når det er en menighet som har forskjellige forståelse av språket som blir benyttet. Rothenburg i sin bok *Solving the Immigrant Church Crisis* mener f.eks at kun separate gudstjenester vil være med på å gi menneskene en gudstjeneste som er kulturelt relevant med et relevant språk som i Apostlenes gjerninger (Rothenberg, 2016, s.55). Den kinesiske menigheten valgt å dele opp i to gudstjenester for å dekke behovet. Det er vanskelig å si om

dette er den eneste riktige veien å gå, men det er definitivt en av mulighetene. Spesielt når man har sett at dette har fungert i mange migrantmenigheter i andre land.

Utfordringer med språk er mer komplisert i Norge enn i engelsktalende land, der engelsk er et mer omfattende brukt språk globalt, og der mange førstegenerasjons migranter har greie ferdigheter i engelsk. Når migranter kommer til Norge, er norsk kanskje det tredje eller til og med det fjerde språket de må lære seg. Derfor vil ikke nødvendigvis løsningene og modellene man ser i USA eller England være tilstrekkelige når det kommer til språkutfordringer i Norge. Når dette er sagt, er det fortsatt nyttig for migrantmenighetene i Norge å se på utviklingen i andre land, for å se om det kan peke mot noe som ser ut til å fungere. Det er viktig at menigheter er bevisste på at språk er en utfordring. Ledere i menighetene må forstå at språk er avgjørende for at kommunikasjon skal kunne fungere mellom generasjoner og kulturer. Utfordringer med språk skal ikke være ukjent for mennesker som har kommet til Norge fra et annet land; det er en av de største utfordringene de selv har møtt. Det kan tenkes at menigheten er en plass hvor man ønsker å bevare språket og kulturen, og man ikke ønsker å endre noe som kjennes trygt, men det er viktig å vite at kirken først og fremst handler om å bevare troen.

Fremmedfrykt

Fremmedfrykt er et negativt ladet ord, men også en veldig god beskrivelse på situasjonen til noe av det som er utfordrende i nestegenerasjonsarbeidet. I begynnelsen gikk ikke den kinesiske menigheten ut til de norske kristne for hjelp i nestegenerasjonsarbeidet. Det kan ha vært flere årsaker til dette, men uvisshet om hva som finnes der ute var kanskje en av dem. Derfor er det særdeles viktig å skape en bevisstgjøring rundt hva som finnes i samfunnet vi lever i. I tillegg er det viktig at ledere i migrantmenigheter forstår konsekvensene av hva det betyr for en migrantmenighet om den velger å stå alene og isolert. Basert på observasjoner av andre migrantmenigheter har man sett at mange ungdomsråd i migrantmenigheter må «finne opp hjulet på nytt», når resten av det kristne samfunnet i Norge «kjører på veiene». Den kinesiske menigheten stod lenge på egne ben, og søkte kun etter ressurser i andre land enn Norge,

men først i de siste årene etter at vi valgte å søke etter hjelp og ressurser i Oslo, fant vi ut at det var mye hjelp å få. Kristne organisasjoner som Laget og KRIK er store og velkjente i det kristne norske miljøet, men fortsatt ukjent i mange migrantmenigheter, samtidig som de har mange ressurser som migrantmenigheter har behov for. Det er veldig viktig at menighetene ikke står helt alene i dette arbeidet med den neste generasjonen. Mange har vokst opp i Norge og er i stor grad, om ikke helt, integrert i det norske samfunnet. Det som de norske kristne organisasjonene og menighetene tilbyr, kan fylle et gap som mangler i migrantmenighetene, og vil være til stor hjelp om man tør å be om slik hjelp.

Et annet viktig aspekt er også å møte andre kristne i samfunnet man lever i. Når man er i en isolert migrantmenighet og ikke har fellesskap med andre kristne i samfunnet, kan man utvikle et skjevt syn på hvem som er kristne. «Kristne finnes kun i min menighet og min kultur, og det er veldig få kristne i Norge», var mitt personlige syn på kristendommen før vi kom oss ut av vår egne boble. Her tror jeg at det er veldig mye lederskapet kan gjøre for å bidra til å løse denne utfordringen. Ledere i menighetene er «grensevoktere» (Brunstad, 2009, s.53), og passer på at det som kan være ødeleggende for menighetene blir unngått eller forsvart mot. Det å nå ut til det kristne samfunnet i Norge kan oppleves fremmed, og nærmest som et angrep mot det som er etablert og kjent. Det er viktig at disse grensevokterne blir kjent med hva som finnes, og identifiserer det som kan være til hjelp, før man stenger mulighetene. Menigheter er ikke helt det samme som organisasjoner, man har et ekstra element med trosretning og konfesjon, det er forståelig. Man burde allikevel identifisere ulikhetene og undersøke ressursene. Ikke alle ressurser er gode ressurser, men man må i det minste vite hva som er godt og vondt for menigheten, før man avviser det som er fremmed.

Generasjonskløft

Generasjonskløft er en utfordring som finnes i mange forskjellige settinger. Tiden forandrer kultur og vår tilnærming til verden. Ikke minst er generasjonskløft en utfordring når det kommer til nestegenerasjonsarbeidet. Når man ser på temaet generasjonskløft er det hovedsakelig to faktorer som er utfordrende.

Første utfordringen handler om generasjonskløften mellom den første generasjonen, og den neste generasjonen. Man ser at det generelt kan være vanskelig å gi ansvar til yngre, og man blir ofte sett på som barn, og det er ens alder som bestemmer om man er egnet til lederposisjoner, istedenfor erfaringen man har tilegnet seg. Generasjonskløften i en migrantmenighet handler om mer enn bare alder, da generasjonen har med seg en helt annerledes kultur og tenkemåte, og det gjør at samarbeid og kommunikasjon blir utfordrende. Ofte ser man at migrantmenigheter ønsker å være en menighet hvor migranter kan føle seg hjemme, og man legger opp til at menigheten skal ta vare på første generasjonen som ønsker en kultur fra hjemlandet. Samtidig har vi en annen generasjon som vokser opp i Norge, som har en bedre forståelse av hvordan man skal nå ut med evangeliet i det norske samfunn, men som ofte blir satt til side når diskusjonen om menighetsutvikling kommer på bordet.

Den andre faktoren når det kommer til generasjonskløft handler om gap i den neste generasjonen. I nestegenerasjonsgruppen i den kinesiske menigheten er det et aldersspenn på rundt 22 år mellom yngste og eldste deltaker. Dette har flere krevende moment for deltakerne. Hva slags innhold passer en som er 15 år gammel og en som er 37 år? Hvordan skal man kunne diskutere livets utfordringer når man er på helt forskjellige stadier i livet? Den positive siden er at man kan lære av hverandre og sette livet i perspektiv, men hvem husker ikke at det var vanskelig å bare snakke med en som gikk i klassen over, når man var 13 år gammel. I den kinesiske menigheten har man merket at det begynner å dannes et nytt gap. Det er vanskelig å få unge mennesker i alderen 15-16 til å være med i nestegenerasjons gruppen, fordi det rett og slett er for stort gap mellom deltakerne som er der. Dette etterlater plutselig et nytt gap og en ny utfordring. Den forrige ungdomsgruppen har blitt en nestegenerasjonsgruppe, og man hadde ikke lenger et tilbud for ungdommer i menigheten, en ny generasjonskløft har utviklet seg. Dette har derfor ført til at man har måttet skape en ny ungdomsgruppe, for en enda yngre generasjon. Generasjonskløft vil alltid være en utfordring fordi det kommer nye generasjoner med mennesker fortløpende, og man må være mer bevisst på at det er til stede. Hvordan dette skal

løses vil være forskjellige i forskjellige menigheter, men en god start vil være å kommunisere om det, og gi rom for meninger fra begge sider.

Kultur

Det er ingen hemmelighet at det ligger igjen en del kultur i migrantmenigheter, både på godt og vondt. I den kinesiske menigheten har man i mange år fått en følelse av at kinesisk nyttår er viktigere enn påske, noe som man ønsker å endre på nå. Det er mange elementer som ligger igjen i menigheten fra første generasjonens kultur, og hvordan menigheten fungerte i hjemlandet. Mange migrantmenigheter fungerer som mer enn bare en menighet. Det er nesten et kulturhus, eller en kulturklubb, hvor mennesker fra den samme kulturen kan finne tilhørighet. En av de mer tydelig kulturelle forskjellene mellom asiatisk kultur og norsk kultur kommer fra noe som heter konfusianisme (Jacobsen & Kværne, 2018). Opprinnelig er dette en kinesisk lære/religion, men det er mye av de asiatiske verdiene når det kommer til autoritet og hierarki som kommer fra denne læren. Den asiatiske kulturen har sterke trekk som verdsetter autoritet og hierarki, og dette finner man elementer av i asiatiske menigheter. Mange fra den første generasjonen har denne holdningen fremdeles, og mange nestegenerasjons ungdommer og unge voksne bærer det med seg fra sin familie. Jeg opplever at Norge bærer preg av en kultur hvor man ønsker at alle skal være likeverdige, og det skal ikke være forskjell på mennesker, uansett alder og kjønn. Dette er ikke en selvfølge i den asiatiske kulturen. I flere asiatiske språk har man forskjellige betegnelser til mennesker basert på om de er eldre enn deg eller yngre enn deg, en hierarkisk tilnærming til generasjoner. Det er nesten utenkelig i mange asiatiske kulturer å kalle foreldrene sine ved navn, mens i Norge er det ofte man hører barn kalle foreldrene sine ved fornavn. Det å snakke til noen som er eldre enn deg, må gjøres med en viss respekt, som ofte kommer av hvordan du tiltaler vedkommende. Å bli kalt etter fornavn kan gi deg en følelse av at man er på lik linje som den man snakker med, som f.eks. venner, kollegaer osv. Derimot når man snakker med noen som er eldre enn deg er det veldig vanlig at man legger til f.eks. tante, onkel, storebror osv, så lenge du vet at personen er eldre enn deg. Dette har noe med konfusianisme å gjøre, en kulturell forskjell.

Det er tydelig at kultur spiller en stor rolle når det kommer til utfordringer i migrantmenigheter. Dette er en utfordring som ikke bare gjelder kirker og menigheter, men i samfunnet generelt. Kirken har en spesiell posisjon, fordi det er et trygt sted hvor man kan føle seg hjemme i sin kultur igjen, et tilfluktssted. Det handler om å kunne finne sin egne identitet, gjennom å være i en sosial setting hvor folk forstår kulturen man opprinnelig kommer fra. Dette ser vi har betydd identitetskriser for mange fra neste generasjon. Man lever i flere kulturer, og må tilpasse til den kulturen man er i, enten det er på skolen, jobben, hjemme eller i menigheten. Også her handler det om bevisstgjøring, men forstår egentlig ledere i menigheten hvor stor denne kulturforskjellen faktisk er og hvilken betydning den har for menigheten? Det er viktig å vite at det ikke handler om hvilken kultur som er riktig eller feil. Ofte ser neste generasjons ungdommer og unge voksne på den første generasjonens kultur som feil og vice versa, men jeg tror ikke det handler om kulturen er riktig eller gal. Det handler om å kunne forstå at vi kommer fra forskjellige kulturer, og vi må kunne tilpasse oss og se det gode i hverandres kulturer. Det vil nok være vanskelig å argumentere for at den norske kulturen er perfekt, samtidig som den ikke alltid er så ille som den første generasjonen noen ganger vil ha det til. Som neste generasjon må man forstå at kultur for mennesker som har flyttet bort fra sitt hjemland er viktig. Samtidig må man forstå at en menighet handler om Gud og troen på Han, og dette må være det en menighet bygges på, ikke kultur alene.

Konklusjon

Den kinesiske menigheten har gått igjennom en viktig forandring i de siste årene, og det har vært med til å skape en møteplass for mennesker med en blandet kulturell bakgrunn. Utfordringene har vært mange og det har vært frustrerende for både nestegenerasjonen og førstegenerasjonen i menigheten, men gjennom å lytte til hverandre, gjennom et ønske å skape et sted hvor alle kan tilbe Gud, har vi klart å bevege oss i riktig retning. Hver menighet har sine egne utfordringer og prøvelser, men om migrantmenighetene kan klare å snakke sammen, kommunisere, dele løsninger og ideer, vil hver enkelt migrantmenighet være bedre rustet til å gjøre Guds arbeid. Ikke minst skape en ny generasjon av disipler som er med på å ta det gode budskapet ut til samfunnet vi lever i.

Referanser

Brunstad, Paul Otto. (2009). *Klokt lederskap mellom dyder og dødssynder*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Jacobsen, Knut A. og Per Kværne. (2018). Konfutsianisme. Hentet fra: <https://snl.no/konfutsianisme>

Rothenberg, Ronald M. (2016). *Solving the Immigrant Church Crisis*. Charleston: CreateSpace.

SSB. (2020). Innvandrere og norskfødte med innvandrereforeldre fra Kina <https://www.ssb.no/statbank/table/05183/tableViewLayout1/>

Kapittel 8

Our journey and our story: The Ethiopian Evangelical Churches in Oslo.

Yohannes Teffera

Ethiopia is one of the civilizations from antiquity in the same line as its contemporaries such as Egypt, Persia, or Greece. Ethiopia is already familiar with the Jewish people and biblical narratives of the Old Testament. The Acts of the apostles and the conversion of the Ethiopian eunuch further supplement the Ethiopian affinity and relations to the Judeo-Christian faith. The Ethiopian Orthodox Tewahido Church (EOTC) tradition attributes the presence of Ethiopians to the day of Pentecost in Jerusalem and that Christianity is preached in the country as a court official returned home from his pilgrimage (Acts 8:27). Historically, the adoption of Christianity in Ethiopia dates to the fourth century around AD 350 and the reign of the Aksumite emperor Ezana. Christianity became an official religion of the country when King Ezana was converted and ordered that Christianity should be the official religion of the country. It was here a young Syrian named Frumentius was shipwrecked, together with his brother Aedesius. Both were welcomed into the court of King Ezana of Axum. Later on, as history tells us, Frumentius left for Egypt where he visited the patriarch Athanasius and expressed that the Ethiopians with their strong affinity to Jewish history would be amenable to a Christian

mission. Athanasius made Frumentius a bishop and sent him back to Axum to preach to the Ethiopians (Hill, 2006: 106; Ferguson, 2005: 237).

Until very recently, Ethiopia was predominantly comprised of Ethiopian Orthodox believers. The Ethiopian church historically relates to the Coptic church in Alexandria and the tradition of St. Mark. But there are many aspects that uniquely characterize the Ethiopian (and now the Eritrean, as well) Orthodox Church. Its proper and theological name is The Ethiopian Orthodox Tewahedo Church also known in Amharic: የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን, Yäityop'ya ortodoks täwahedo bétäkrestyan. The name derives from the Christology that states the two natures in Christ were unified or consummated. The Ethiopian church is one of the eastern churches that refused to accept the Chalcedonian definition of Christology.⁴⁷

Attempts have been made to Catholicize Ethiopia but these have failed.⁴⁸ Others that attempted to reform it from inside also failed to achieve such goals. The missionary work undertaken by various mission societies from Europe and America resulted in the birth of Ethiopian Evangelical Christians predominantly in the southern and western parts of the country.⁴⁹ Today there is a vibrant evangelical community spread all over the country. To add a statistical picture, at the end of 2014, the Ethiopian evangelical church Mekane Yesus (EECMY originates from the Lutheran missions from the Nordic countries and Germany) had 8,095 established congregations and 3,702 preaching places organized under 25 Synods. There are 3,235 pastors, 5,125 evangelists and some 491,541 voluntary persons actively served in ministry and the mission work of the church.⁵⁰ The EECMY has 10 million members. This growth has made the EECMY the largest Lutheran Church in the world. It has been a member in Lutheran World Federation (LWF) from 1963; joined the All-Africa conference of Churches in 1974 and the World Council of Churches in 1979.

⁴⁷ <https://www.ethiopianorthodox.org/english/dogma/faith.html#incarnation>

⁴⁸ https://home.iscte-iul.pt/~mjsr/html/expo_jesuits/index.htm.

⁴⁹ Tibebe Eshete: The Evangelical Movement in Ethiopia: Resistance and Resilience. Waco, Texas: Baylor University Press 2009

⁵⁰ <https://www.lutheranworld.org/news/ethiopia-vibrant-lutheran-church-million-faithful>

The Origin of Ethiopian Evangelical Churches in Oslo

The Ethiopian evangelical churches in Norway are among the pioneer projects of establishing Evangelical churches serving Ethiopians abroad. They have played a key role in spreading the Word and love of God to the people of Ethiopia in their distress and struggle to cope in a new society. These communities or fellowships have been used by God as instruments for outreach to many people; to comfort them, restore them, strengthen them in faith and give them hope. When Ethiopians began to arrive in Norway, there was no such registered church prior to the first half of the 1980s.⁵²

I had the privilege of interviewing one of the pioneers in the establishment of Ethiopian Churches in Oslo, the late Genet Leulseged, the daughter of the late Luelseged Kumssa, a famous TV journalist in the Ethiopian television English program until the mid-seventies. In my interview to the quarterly Amharic magazine "Mereb" (which translates as "The Net") the late Genet Lulseged shared how God spoke to her long before arrival in Norway. She received a word of prophecy about her mission in Norway. Genet shared that moment as follows "While we were worshipping in the Emanuel Baptist Church in Addis Ababa under the oppressive Dergue Military regime which was also anti-religious and communist in nature, the Spirit of God spoke directly to me through a prophecy. The prophecy uttered was, "I will send you into a land which you don't know and I will use you to reach out to my people there." Genet said "this message of prophecy at that moment was directed to the whole prayer participants" but was a second time to Genet, which she took personally as a confirmation of the previous one she was hesitantly listening to. Later on, considering how to adopt this message in her personal walk: with the difficult time

The Ethiopian Kale Heywet Church was established in 1920 by missionaries from North America. The church, from its very beginning, had evangelized, engaged in a literacy campaign, provided health services for people in need in the South and Western parts of the country. The work was interrupted under the five years of Italian invasion during WW2 when there was almost absence of missionaries. The church grew despite difficult conditions in the post-war period both in the years 1940-1966 and later on 1974-1991. Today the church has close to 10 million members distributed in 9 850 local congregations served by 154 bible schools. In addition to the above-mentioned major denominations, we have a number of other Pentecostal and charismatic denominations and newer movements of evangelical Christian communities amounting up to 20% of the total population of 115 million.

Unfortunately, political developments in Ethiopia in the last half a century have forced many of its citizens into exile. The fall of feudal monarchy in 1974 did not result in formation of an inclusive democratic governance. It rather dramatically deteriorated into radical Marxist movements both in government and ethno-liberationist struggle. The war waged to get Eritrean separation and later ended at the end of the cold war in 1991 without ending the problem of governance in Ethiopia. As result, the Ethiopian political difficulty lasted more than 60 years causing instability and displacement. Many Ethiopians were forced to seek refuge in many places including Norway. From the early 1980s began to arrive Eritreans and Ethiopians to Norway with increased intensity the last two decades.⁵¹ Many of them that settled in Norway started to establish their own organizations. Churches are the first of those kinds of organizations that started to appear.

⁵¹ Henriksen, Kristin. Fakta om 18 innvandregrupperinger. Rapport. Oslo: Statistisk sentralbyrå, 2007

⁵² Henriksen, Kristin. Fakta om 18 innvandregrupperinger. Rapport. Oslo: Statistisk sentralbyrå, 2007.

such as that where every convert is labelled as a spy and traitor by the government and as apostate by the predominantly orthodox Christian neighborhood.⁵³

According to Genet, earlier to that prayer meeting encounter with God she has been told through prophecy again by Pastor Tsehay Alemu (one of the first female pastors in the history of Ethiopian Christian evangelical movement) who received the following prophecy "I will send you to people who speak different language from you and with different skin colour from you, then I will use you mightily to the extend you will be amazed and humbled." After this message directly prophesied to her, she was anticipating these repeatedly told prophecies and waiting to act in due time as God promised. She stayed fervent in prayer to the fulfilment of the prophecies in her life.

In 1984, Genet Leulseged's elder brother who was living in Norway facilitated a scholarship for the young girl to come to study at Fjellhaug Bible College in Oslo⁵⁴. When she arrived in Norway, Genet did not find any organized meeting for Ethiopian believers around Oslo. She started a meeting in her own dorm at the Bible school. Genet Leulseged began a socializing event, inviting every Ethiopian she met for a coffee and a get together fellowship which grew to become a Bible study group and later on to a group towards a church in the city.

A year later, in 1985, there came a couple from Ethiopia who were involved in the local Full Gospel Church in Addis Ababa. The couple were Atnaf Berhanu and Gaim Kebreab. They were invited to Genet's meeting at Fjellhaug Bible School and later decided to have their own meeting at a church premises at Misjonssalen downtown Oslo.

According to Sister Atnaf, "our contact addresses were given to former missionaries who were in Ethiopia to meet us and they recommended us to use the Misjonssalen which became the place where the first

Ethiopian Church in Oslo Norway was established. The gathering was known just as Hibret (which means a gathering or a fellowship) at the beginning. Since Ethiopia and Eritrea were one country at that time and this Church remained including peoples from Ethiopia. In fact, the Yewongel Birhan Church, its current name, still consists of members from Ethiopia and Eritrea. During the communist regime, the rate of immigration was higher than at any time which also contributed for the increased number of believers coming to Norway through the United Nations refugee program. There were two groups of Ethiopians coming to Norway at that time:

- 1) Christian believers who were attending one of the evangelical churches in Ethiopia. Thus, they came here with their church tradition and experiences of their denominations at home.
- 2) There were also believers who had come to faith outside Ethiopia mostly in the refugee camps in different parts of Africa, mainly in Kenya, Djibouti, Sudan, Egypt etc.

It was the arrival of an increasing number of evangelicals that led to the founding of the Wongel Berhan Church in Oslo 1985, comprised of Ethiopians and Eritreans who were members of the previous Unity / Hibret Fellowship. After a period of growth and maturity, the Ethiopian evangelical church evolved out as a separate entity in 2008. The Ethiopian Evangelical Church in Oslo Norway is part of the Body of Christ in Oslo Norway and fully engaged in the work of the Kingdom of God. The church joined the Norwegian Baptist Union and was instrumental in establishing the Ethiopian & Eritreans Evangelical Churches fellowship in Norway. It keeps contact and active relations with other Norwegian and immigrant churches and takes part in leaders' fellowships etc.⁵⁵

Currently, the church rents Søndre Frikirke's premises for its communal worship located at Mortensrud. Previously, we have also utilized the localities of the Adventist Church at Akersgata in Oslo and the chapel

belonging to the diaconal college at Staffeldtsgata downtown Oslo. The members of our church are predominantly of Ethiopian origin, but with all kinds of ethnic backgrounds represented. We use Amharic for our communal worship, Bible study and other ministries.

Since most local church buildings are owned by Norwegians, Sunday morning services are not available for the immigrant churches who do not own their local church building. Therefore, we are obliged to have our services after the morning sessions of the Norwegian congregation is over. For example, currently Oslo Søndre frikirke at Mortensrud uses the church premises every Sunday from 11:00-14:00, and The Ethiopian Evangelical Church takes over the facilities from 14:00 onwards. The weekly program of the church is normally as follows:

- Prayer service: Sunday 14:00- 15:00 (weekly)
- Worship service: Sunday 15:00-18:00 (weekly)
- Prayer and fasting: Wednesday 16:00-18:00 (weekly)
- Evening prayer: Monthly 19:00-00:00 (every last Friday of the month)

Ministries

Apart from the traditional church services most Ethiopian churches use social media as outreach resource to reach out to the Ethiopian population scattered all over the world. YouTube, Facebook, various websites and many other resources are very useful tools in the evangelism process today. A web-based online church celebrated its 20th anniversary in February 2021. The ministry is working 24/7 online with a non-stop outreach ministry with different programs conducted by the participation of believers from all over the world. The special thing about this ministry is that it reaches many people scattered around the world, especially those with no access to local churches in places like the Middle East where evangelism and distributing portions of the Bible and tracts face restrictions and legal issues.

Children's Ministry

There is a dedicated service in preparing the youth to be able to take over the mission of the church in the

next generation. Sunday school service, homework assistance and Amharic language teaching are some of the areas we focus on now. At the time of writing, our church recently baptized nine youngsters. As most Norwegian churches do not have a facility for adult baptism, our church always wanders from place to place to find a baptism facility. These are some of the venues we have used:

- 1) Filadelfia Church Oslo,
- 2) Hausmansgata Baptist Church Oslo
- 3) Salem Lørenskog
- 4) Vålerenga Baptist Church Oslo
- 5) Ulsrud Adventist Church Oslo

Ethiopians as missionaries in Norway

Many immigrant believers, especially those who are strong and vibrant in their faith with a born-again experience, have a general belief that they did not come to Norway just for merely human survival, material and other socio-economic benefits, but also see themselves as missionaries sent by God to the people and the land. They use their daily life encounter as an opportunity to meet new people with whom they could share the good news of the Lord Jesus Christ. They often try their best to share their faith, to live a testimonial life in the middle of an unbelieving and backsliding population. Some believers among us have started evangelization as they go out with tracts in major populated areas and using bicycle mounted microphones, openly sharing their faith in the public. There are lots of testimonies among ethnic Norwegians that they have been encouraged, motivated, and inspired by the faith and devotion of the Ethiopian (immigrant) believers. Some Norwegian Churches openly expressed that they are getting hopes in seeing the growing number of children in the Ethiopian Churches since the ethnic Norwegian Christian population is not growing at that speed.

The rich Norwegian economy and well-organized social system have allowed many ministers of the Gospel to acquire theological education, something which was not possible for a working-class pastor to attend this high level of education while working full time at the homeland. Some of the Ethiopian ministers who now are leading churches in Oslo were trained by Norwegian theologians at home and they

⁵³ <https://idag.no/tortureret-i-etiopisk-fengsel-fikk-se-jesus/19.4328>

⁵⁴ Fjellhaug International University College (FIUC) is a private, Christian University College with public accreditation owned by the Norwegian Lutehran mission NLM. <https://fih.fjellhaug.no/en/om-fih>

⁵⁵ <https://eecoslo.org/about-us/>

ended up coming and residing here as the leaders of their congregation. This created a bridge between Norwegian churches and the Ethiopian Christian community. Pastor Jan Gossner, for example served the Mekane Yesu's seminary in Addis Ababa for a brief period and at present there are at least four of his former students in prominent position in different churches in Norway. The Ethiopian churches in Oslo have been a bridge for Norwegian and Ethiopian (and in broad sense, African) relations. It is a very good example to see the very popular annual ecumenical Pentecost celebration, Pinsefest, organized with active participation of Ethiopian churches in cooperation with almost all of the immigrant (missionary) churches in the city.

Support of missionaries to Ethiopian Churches in Oslo

Ethiopian churches' efforts to get access to places of worship in Norwegian church buildings remain unresolved. Many churches pay more than half of the income they get from the congregations to pay for rent. Missionaries who have been in Ethiopia earlier have played great role in being a bridge between the newly arriving Ethiopian believers and the local Norwegian congregations. Their effort to rent big church facilities is also another blessing for Ethiopian churches in Oslo and in Norway in general. Without such help it could have been more difficult for us. Though it is not easy for me now to mention all who helped by name but the late Dr. Norvald Yri and the late Dr. Knud Jørgensen are some of the former missionaries to Ethiopia whom I met in person here in Oslo before they went to Glory and who encouraged and advised us in many areas as well as serving in our Sunday services, encouraging and equipping our young congregations.

Ethiopian churches as a source of inspiration and encouragement

Ethiopian churches are also considered as a source of inspiration and encouragement for local congregations. According to the testimonies of some ethnic Norwegian believers, Ethiopians are seen as a source

of encouragement. I have heard many Norwegian pastors saying that "you have come as missionaries to this land. Some even do not like to use the term the immigrant churches, but use the term missionaries instead. Jan Hanvold from Vision Norge TV has repeatedly mentioned this term in various meetings with the immigrant church leaders.

Cooperation for Evangelism and Prayer

A prayer partner and co-workers atmosphere is blooming among the Ethno-Norwegian churches in many parts of the city. For example, though all night prayer meetings are not too common in Norway among Norwegian churches as far as I understand, these are much appreciated and encouraged by fellow Norwegian brothers and sisters, knowing that we are people who pray for this country, for the peace and prosperity of the country, and for the people of the land.

One of the pictures displayed in this book (not this chapter) is from after a meeting among different immigrant churches to discuss and share experience of how the reach out and evangelize the streets of Oslo. This image is a good indicator of the close relationships there has been among pastors and church workers from various continents in Norway (Asia, Europe and Africa) where the Ethiopian Evangelical churches have participated.

Churches in the mission fields in the city of Oslo

The other most important issue is that the presence of the Ethiopian Evangelical churches is significantly impacting children through schools and neighborhoods through voluntary work ("dugnads") and personal relationships. Through relationship we hope that Norwegians will feel comfortable to see immigrants who share the same faith, and thus makes us one in Christ with the other believers. We are witnessing children happily coming to Ethiopian church services, being invited by their friends and freely feel at home with Ethiopian culture. This includes enjoying Ethiopian traditional meals together with us which is one way to bring about breakthrough in order to become closer to a society like Norway. Ethiopian Evangelical churches have also participated in evangelism events and efforts downtown Oslo

and cooperated with organizations such as Open Air Campaigner together with other immigrant churches.

Other Ethiopian Evangelical Churches at present in Oslo

Wongel Berhan Church

Founded around Oslo in 1985, the Christian Union was established in 1994 as the Yewongel Berehan Church, embracing Ethiopians and Eritreans who were members of the previous Unity /Hibret Fellowship. Address: Yewongel Berhan Church – Oslo, Byggveien 10, 0680 Oslo. Has their services at Manglerud Church, Oslo.

Oromo Evangelical Church

The church was officially organized and registered under the law of the Norwegian government in 2003. But the history of the foundation of the church goes back to 1998 when a handful of believers gathered to have a Bible study session which gradually grew into a larger size fellowship. According to last available records, the church had 134 registered members including children.

Adventist fellowship

The Ethiopian Adventist Union in Norway was established with 13 adults and 3 children as members on February 12, 2000. Though many have moved to other locations, at present there are between 30-35

Picture: Part of the EEC Oslo Congregation posing for picture with a prominent guest speaker invited from Ethiopia (Pastor Bekele WoldeKidan)

Picture: The EEC Oslo Choir

Picture: EEC Oslo congregation serving Ethiopian food after a holiday Sunday service.

Picture: EEC Oslo women at holiday dress after a holiday service

Kapittel 9

Å møte Jesus gjennom innvandring: Iraneres erfaring

Nasser Fard

Fra Islam til tro på Jesus

Undertegnede, Nasser Fard, vokste opp i Iran som muslim, men etter studier av Koranen i voksen alder, tok jeg en beslutning om å bli ateist. I 1988 flyktet jeg til Norge. På Haraldvangen asylmottak fikk jeg møte kristne fra Gå Ut Senterets bibelskole. De viste ekte vennskap og var motivert av kjærlighet på tross av våre ulike trosoppfatninger. For meg som ateist var dette fascinerende. Dette gjorde meg nysgjerrig og motiverte til å bli mer kjent med de kristnes forbilde, Jesus. Etter lesing av både Det nye og deretter Det gamle testamentet, og med undervisning av rektor på Gå Ut Senteret, falt brikkene på plass. Jeg fikk et nytt bilde av hvem Gud er: Jeg fant ut at jeg hadde trodd på Gud i 28 år uten å vite hvem han var slik jeg nå leste det i Bibelen! Da valgte jeg å bli kristen og senere døpt.

Gjennom min første fordypning i Bibelen, etter konverteringen, hadde jeg følgende to meget interessante og underlige oppdagelser:

Den første var at landet Iran (Persia) stadig er nevnt i Bibelen. Navnet til tidlige persiske konger som Kyros, Darius, Xerxes og Artaxerxes og deres ulike oppdrag, står sentral i Det gamle testamentet. Dette viser at Gud har virket i dette landet og gjennom folkeslaget i over 2500 år. Iran hadde også en viktig rolle med å spre evangeliet videre. Da jeg reiste til Israel som en del av teologistudiet, fikk jeg en ny identitet. Jeg forstod at forfedrene mine var til stede i Jerusalem på Pinsedagen da Peter talte (Ap.gj. 2). Mange av mine forfedre ble omvendt og tok imot Jesus som sin Gud og frelser. Dette betyr blant annet at Bibelen og kristen tro er ikke bare for vestlige mennesker, men tvert

imot at kristendommen har vært vår identitet før den kom til Vesten.

Bibelen forteller oss at denne nasjonen ved Kyros (Korrush), Irans første konge, fikk i oppdrag å befri jødene fra fangenskapet i Babylon og deretter legge til rette slik at jødene fikk mulighet og støtte til å reise tilbake til sitt land for å gjenoppbygge templet. Daniel, Esther, Esra, Nehemia, Hagai og Sakaria er profeter og forfattere av Det gamle testamentet, og alle var borgere av det som utgjorde Iran. I dåpen fikk jeg et kall om å presentere Jesus for mitt folk, men etter refleksjon over denne reisen har var det en stor ære å jobbe som kristen blant iranere og jeg har ikke klart å la være å gi budskapet videre til både mine landsmenn og andre.

Iranerarbeidet

I 1990 flyttet jeg og min kone til Oslo for å fullføre min utdanning på Idrettshøyskolen. På denne tiden traff jeg en annen kristen iraner og sammen brukte vi tid i bønn og samtaler før vi satt i gang samlinger og arbeid blant persisktalende i Oslo. Selv opplevde jeg stadig mer at Gud ga meg kjærlighet til mitt eget folk og praktisk la det til rette slik at et spennende arbeid kom i gang. Dette har blitt et arbeid som har vokst selv da både medlemmer, forstander og styre drives av frivillig arbeid. Vårt særpreg er kanskje diakoni og kjærlighet til våre medmennesker, men med en visjon om å gi identiteten tilbake til iranere.

Fra starten var det en sterk opplevelse å oppdage at iranere var spesielt åpne for evangeliet. Helt til denne dag har vi aldri møtt kraftige eller negative reaksjoner når Jesus presenteres som Gud og frelser for dem! Generelt er det en stor respekt for Jesus blant iranere. Det snakkes mye om strategier for hvordan en skal drive kristent arbeid i dag. Ifølge de som går i den iranske kristne menigheten, er en av måtene mange er blitt ført til Jesus på er gjennom venner. Ekte vennskap, omsorg og formidling av Guds kjærlighet gjennom praktiske handlinger er viktige nøkler som har dratt og drar mennesker inn i Guds rike. Dersom vi ønsker å dele vår tro med muslimer er veien gjennom vennskap. Spesielt nå som Norge er blitt et flerkulturelt samfunn med nesten 1 million mennesker med

innvandrerbakgrunn fra hele verden, og der kanskje litt over en tredjedel av disse er muslimer, har jeg gode erfaringer og stor tro på at praktisk kjærlighet kan innhente mange mennesker til tro på Jesus og misjon.

Siden midten på 80-tallet har mange iranere konvertert, og de er i dag den innvandringsgruppen med flest konverteringer fra islam til kristendommen. I vårt arbeid i Oslo har jeg møtt mange sterk søkende mennesker som har fortalt at de startet å lese i Bibelen på grunn av den omsorgen, diakonien og kjærligheten de hadde opplevd fra andre kristne. I regi av arbeidet i Oslo Storbymenighet, en flerkulturell menighet del av Frikirken i Norge,⁵⁶ og etter hvert Den Iranske Evangeliske Lutherske kirke i Oslo har jeg fått være med på å døpe over 90 iranere siden 1992. Dette hadde uten tvil ført til dødsdom for både døperne og de dømte om det hadde skjedd i Iran. På tross av slike lover i Iran, vokser kirken både i Iran og utenfor. I andre skandinaviske land skjer akkurat det samme som vi opplever i Oslo. Noen samles i egne persisktalende fellesskap, men mange har også funnet et hjem i norske kirker og forsamlinger. Dette ser vi har skjedd over hele landet.

Bilde: Det Iranske fellesskapet på storsamling

Kristen tro er heller ikke fremmed for alle i Iran. I de fleste byer i Iran finnes det i dag undergrunnskirker der mennesker samles i små celler eller husfellesskap (husmenigheter eller hjemmekirker). En årsak til at

iranere med muslimsk bakgrunn nærmer seg kristendommen, kan også være måten Gud ser ut til å virke blant dem på, nemlig ofte gjennom drømmer, syner eller mirakler. En del opplever å ha sett en hvit skikkelse eller en engel som ber dem lese i de kristnes bok eller oppsøke de kristne.

I møte med Bibelen, eller i samtale med kristne, faller så brikkene på plass. I utgangspunktet ligger det nok en åpning for dette i den persiske kulturen, noe Gud ser ut til å bruke. I bakgrunnen klinger også en gammel profeti fra Jeremia 49:38-39 som betyr mye for mange kristne iranere: "Så setter jeg min trone i Elam (Iran) og utrydder kongen og stormennene der, sier Herren. Men i de dager som kommer, skal jeg vende skjebnen for Elam, sier Herren".

Det store blant iranere, etter min erfaring, er at uansett hvem jeg snakker med om Jesus, får jeg aldri negative eller umodne reaksjoner. Tvert imot, det er en stor respekt for Jesus. Jeg har fått samme bekræftelse fra andre evangelister også. Dette er et tegn på at muslimske iranere er annerledes enn andre muslimer. Gud virker virkelig blant dette folkeslaget.

Antall konvertitter fra islam til kristendommen i Iran var ikke flere enn 250 før revolusjonen, men dette tallet har økt til flere hundre tusen. Den store velsignelsen etter revolusjonen har vært en enorm økning i antall konverteringen og vekst av kristne iranere. Det var ikke en eneste iranske kirke utenfor Iran før revolusjonen i 1979, men nå er det over minst 300 kirker som betjenes av iranske teologer utenfor landet.

Jeg husker godt da en gammel mann i 80-årene som hadde kommet til Norge på besøk ble med datteren til vår kirke. Etter prekenen kom han til meg og sa følgende: "Alt det du sa om Gud og Guds ord var sant!" Hvordan vet du det, spurte jeg? "Jeg kjenner det i mitt hjerte," svarte han. Etter en samtale, ville han bli døpt før han skulle reise tilbake til Iran.

Etter mitt syn er begrepet konvertering på flere måter litt uforståelig for mange iranere. For 1400 år siden, ble vi tvunget av arabere til å ta imot islam. Ser man

⁵⁶ <https://storbymenighet.frikirken.no/>

gjennom historien, oppdager man at islam ikke er vår historiske og religiøse identitet. Islam ble spredt gjennom erobring og ingen barn i Iran eller andre muslimske land velger selv islam etter fødselen. Med andre ord har en ikke rett til å velge en annen religion enn sine foreldres. Alle muslimer, både iranere og i mange andre land, er automatisk påtvunget til å arve islam etter sine foreldre, om en vil eller ikke, og uten nødvendigvis å vite hvem Allah er eller hva som står i Koranen.

Våre foreldre og besteforeldre heller ikke kjente godt innholdet i Koranen. Dermed gjelder ikke begrepet konvertering på samme måte for oss siden mange føler de aldri har valgt å være muslimer. Fenomenet apostasi, eller det å bli frafallen, har derfor ingen betydning. (Apostasi betyr også mer enn det å være frafallen, men også å sette seg opp mot samfunnets ordninger og motarbeide disse). Som kristne iranere har vi bare gjenvunnet vår identitet. Med dette mener jeg at når iranere blir kristne, plasseres der de hører til. Dermed har jeg litt problemer med å forstå og bli kalt konvertitt da vi ikke valgte islam å begynne med. Jeg har studert Koranen i flere år og når jeg prøver å utveksle tanker rundt Koranen og Jesus, vet nesten ingen av de jeg snakker med fra muslimsk bakgrunn hva jeg snakker om! Det ikke mange muslimer jeg har snakket med som virkelig vet hva som står i Koranen. Noen ganger har jeg møtt selv lærde mullaer som vet lite om det som står i Koranen. Gud har brukt Iran før for å gjenreise Israel, og har ifølge Jeremia 49:39 en plan om at det skal komme noe godt til gjennom Iran og Midtøsten. Det er den Hellige Ånd som bærer folket og gir stafett-pinnen videre.

Utfordringer

Det å være flyktning, innvandrer og innflytter i dette landet bærer med seg forventninger og byr på både muligheter og utfordringer. Det er frihet og mulighetene å velge å følge Jesus er uerstattelige gode. Det å bygge en iransk kristen identitet er trygghetsgivende. Men det kommer dilemma og usikkerhet om vi skal utvikle oss som en flerkulturell menighet eller skal vi være fornøyde med våre monokulturelle felleskap. Det er mange som sliter med samme utfordring. Å vise omsorg til medmennesker og handle ut fra ekte kjærlighet er viktig, men å bruke det som middel og

strategi for å vinne andre mennesker til tro, mer enn å elske mennesker ubetinget er en krevende handling som forutsetter modenhet. At de som har kommet til tro skal vokse til modenhet krever opplæring, veiledning og en sunn åndelig tjeneste som setter gode eksempler til etterfølgelse. Det norske samfunnet med alt forbruk og fristelser, den kulturelle konteksten som nedprioriterer tro og åndelighet dreper iver og lyst å leve ut og dele troen. Som innvandrerbefolkning med mange andre utfordringer når det gjelder arbeid, inntekt, familieliv og forventninger, kan fort troen knebles av hverdagens bekymringer. Menigheter med små ressurser strever å vedlike holde virksomheten. Vi trenger støtte til å lære språket og kulturen bedre slik at vi kan bevare troen i et samfunn som er materialistisk og der det er dempende eller døende interesse for noe åndelig. Vi må holde bønnemøter, undervise og tilbe for at troen skal fornyes og tåle møtet med tidens tann. Vi må ikke glemme hensikten vi har i verden, nemlig å elske hverandre og formidle Guds kjærlighet i Kristus til alle mennesker som ikke har hørt om det, iranere først og alle andre.

Kapittel 10

Migranter fra Myanmar i Norge: En baptistisk erfaring

Terje Aadne og Peter Ngaidam

Det Norske Baptistsamfunn (DNB) er en del av den verdensvide bevegelsen av baptister (Baptist World Alliance) og har derfor en naturlig iboende flerkulturell dimensjon. Dette kapittelset deler erfaringer fra baptisters møte med migranter i Norge, spesielt fra Myanmar de siste 20 årene. Samtidig er det å være et flerkulturelt kirkesamfunn på ingen måte et tilbaketragt spor og det vil også i fremtiden være et viktig kjennetegn for Det Norske Baptistsamfunn å speile Guds skapte mangfold i våre menigheter og i kirkesamfunnet. I perioden 2018 – 2022 har Baptistsamfunnet i sine strategier lagt vekt på at det flerkulturelle skal være en naturlig del av hele kirkesamfunnet og at det gjenspeiles i alle deler av vår virksomhet.⁵⁷

Migranternes møte med norske baptister

Mange migranter kom til Norge og norske menigheter på nittitallet. Særlig kom det et antall flyktninger fra Vietnam og Sri Lanka, men også etiopiere og andre folkegrupper kom i kontakt med Baptistsamfunnet. Mange av disse kom særlig til Oslo og da især til Oslo Sentrum Baptistkirke som da het Oslo 1. Baptistmenighet. Det ble etter hvert dannet flere

menigheter ut fra Oslo Sentrum Baptistkirke fra 1999 til 2005 og de ble de første årene gitt navnene Oslo. 4. Baptistmenighet (Vietnamesisk), i dag Den Vietnamesiske Baptistmenigheten i Oslo⁵⁸, Oslo. 5. Baptistmenighet (etiopisk, men nå nedlagt), Oslo 6. Baptistmenighet (Tamilsk), i dag Faith Baptist Church⁵⁹ og Oslo 7. Baptistmenighet (tamilsk), i dag Tamil Grace Evangelical Church.⁶⁰

Flere internasjonale menigheter har siden dette blitt plantet og vi har i dag mer enn tretti migrant/internasjonale menigheter i Baptistsamfunnet (DNB).

Det har de siste årene vært en global flyktningkrise, med store bølger av migrasjon, som også har påvirket det norske samfunnet, men det vil vi ikke løfte opp i dette kapittelet. Det er særlig én gruppe som er viktig for å forklare veksten i DNB, nemlig kvoteflyktninger fra Myanmar.

Litt om Myanmar

Myanmar, tidligere kjent som Burma, ble en selvstendig nasjon i 1948 etter å ha vært under engelsk herredømme. Myanmar består av 8 delstater og etniske hovedgrupper, med burmesere som den største etniske gruppen og har i dag ca. 56 millioner innbyggere. Hovedstaden ble flyttet fra Yangon til Nay Pyi Taw i 2007. Buddhisme anses som landets religion, men det eksisterer også flere andre religioner i landet, blant annet animisme, særlig i høylandet i Myanmar. Det anses at kristendommen ble introdusert i Myanmar ved Adinoram Judson, selv om han ikke var aller først. Han kom til India som misjonær i 1812 og til Myanmar i 1813.⁶¹ Det hadde allerede i 1807 vært forsøk på misjon ved James Chater og Richard Mardon som begge kom 1807, og i tillegg Felix Carey. Men disse misjonærene var bare kort tid i landet. Judson⁶² ble den første misjonæren som kom til Myanmar i en alder av 25 år og ble i Burma i over 40

⁵⁷ https://intranett.baptist.no/_service/350986/download/id/358088/name/Strategi+DNB+2018_22+med+støttefunksjoner.pdf (særlig side 7 og side 8)

⁵⁸ https://baptist.no/menigheter/menighet/people_organization/140326

⁵⁹ <http://faithbaptist.no/>

⁶⁰ https://baptist.no/menigheter/menighet/people_organization/140461

⁶¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Adoniram_Judson

⁶² <https://www.irrawaddy.com/specials/myanmars-first-christian-missionary-dies-sea.html>

år og regnes som grunnleggeren av Baptistsamfunnet i Myanmar. På grunn av ham og senere misjonærer er baptistene i Myanmar det største kristne kirkesamfunnet i Myanmar med ca. 1,5 millioner medlemmer. Særlig folkeslagene Kachin, Chin og Karen har store grupper av kristne og i Chin og Kachin statene er de kristne i flertall.

Islam har de siste tiårene vokst i landet, særlig på grunn av migrasjon, i hovedsak fra Bangladesh. De to mest profilerte personene internasjonalt fra Myanmar har vært U Thant, som var generalsekretær i FN fra 1961 – 1971 og Aung San Suu Kyi som mottok Nobels Fredspris i 1991 som fredsaktivist og politisk leder. Fra 1962 til 2011 ble Myanmar styrt av et militærdiktatur. En vesentlig kime til konfliktene som har preget landet i moderne tid har sin opprinnelse i visjonen til «Ett land, ett folk, én religion». Spenningen mellom de etniske gruppernes ønske om respekt, selvstendighet og religionsfrihet og et militærdiktatur som ville binde nasjonen sammen som ett folk, med ett språk og én religion har ført til store etniske konflikter. Dette er bakgrunnen for bølgen av migrasjon og flyktninger som fikk komme til Norge fra 2003. De første kom til Moi i 2002 som FN kvoteflyktninger. De fleste migrantene som kom til Norge i denne perioden fra Myanmar var Chin som først flyktet til Malaysia og Karen som flyktet og var bosatt i flyktningeleirer i Thailand på grensen til Myanmar.

Baptistsamfunnet og møtet med folket fra Myanmar

Roger Dahl skriver i Baptist.no i 2014⁶³ om møtet med de første baptistene fra Myanmar

21. november 2003 kom de første innflytterne fra Burma på besøk på Baptistsamfunnets kontorer (på bildet f.v. Van Uk Cung, Ni Uk Sai Luai og Ram Thawn Van Mang). De kom sammen med flyktningkonsulenten i Asker. Dette besøket markerer starten på en av de mest offensive periodene i

norsk baptisthistorie. Etter å ha bedt om framgang i mange år svarte Gud ved hjelp av norsk flyktningepolitikk. For over halvparten av alle som har fått opphold i Norge av folket fra Burma er baptister. I løpet av ti år har innflytterne fra Burma, i hovedsak fra folkegruppene Chin og Karen etablert et 20-talls menigheter, i mange av de "gamle" baptistmenighetene er det større grupper med innflyttere, og minst 20 prosent av dem som går til kirke på søndagene kommer fra Burma. De tre gjestene på Baptistsamfunnets kontor for ti år siden er i dag medlemmer av Norway Chin Mission Church, som samles til gudstjenester på skolesenteret på Stabekk.

Bilde: Bilde fra flyktningleir @Peter Ngaidam

Burmeseres møte med norske baptistmenigheter

Flere baptistmenigheter opplevde at familier og grupper av burmesere tok kontakt for å finne baptistmenigheter. Disse var mennesker med en sterk baptistisk identitet og tradisjon fra hjemlandet og hadde en lengsel etter å finne et åndelig fellesskap i en ny tilværelse langt fra eget land, språk og kultur. En del norske menigheter har opplevd stor vekst på grunn av de mange nye baptistene fra Myanmar som kom til ulike menigheter og for noen baptistmenigheter var tilveksten av baptister fra Myanmar noe av grunnlaget for at de kunne fortsette som menigheter. Det er fortsatt flere «norske» menigheter som har grupper av

både Chin, Karen og folk fra andre etniske grupper som Shan, Kachin m.m. De er i noen menigheter organisert som egne grupper med deltagelse i fellesgudstjenester og med egne gudstjenester. De har stor betydning for menighetslivet og er med til å styrke menighetene og skape et rikt mangfold, både kulturelt, teologisk, i tilbedelse og i fellesskap. Ikke minst er det en viktig del av arbeidet med barn og unge i menighetene. Helt fra Harstad, Sortland og Kvæfjord i Nord til Trondheim, Bergen, Lillehammer, Gjøvik, Eidsvoll, Oslo, Langesund og Risør er det grupper av mennesker fra Myanmar som er aktive medlemmer i menighetene.

Strategi for å møte den nye migrasjonsvirkeligheten

Daværende generalsekretær Magnar Mæland så den nye migrasjonen som et mulighetensvindu og ansatte en person til å lede arbeidet knyttet til migranter. Det ble utarbeidet en strategi for et flerkulturelt kirkesamfunn med to hovedspor: Å være et inkluderende kirkesamfunn og legge til rette for flerkulturelle og etniske menigheter (senere kalt migrantmenigheter). Et grep Baptistsamfunnet gjorde i møte med en stadig strøm av baptister fra Myanmar var å kontakte Integrasjons og Mangfoldsdirektoratet (IMDI) for en samtale om bosettingskriterier. I møte med IMDI fremførte DNB at et av kriteriene for god integrering ville kunne være ønsket om å knytte seg til en baptistmenighet for de som kom til Norge som baptister. IMDI mottok derfor i en periode liste over hvor i landet det var baptistmenigheter. Dette kan ha vært en medvirkende årsak til at flere av våre baptistmenigheter ble kontaktet av våre nye landsmenn fra Myanmar. På grunn av den vedvarende pågangen, særlig av folk fra Myanmar til Baptistsamfunnet, ble det i 2008 opprettet to heltidsstillinger for å møte den nye migrasjonsvirkeligheten. Mette Marie Hebnes ble ansatt å lede det flerkulturelle arbeidet og Peter Ngaidam ble ansatt som integrasjonspastor med særlig fokus på baptistene fra Myanmar.

Menighetsetableringer

Baptistsamfunnet er det største kristne kirkesamfunnet i Myanmar og kirkene og troen har stor betydning i deres daglige liv, både i lokalsamfunnet og i familien. Deres identitet som folk er også sterkt knyttet til deres tro, ikke minst i lys av statens press for å gjøre hele landet til en stat med ett språk og en religion.

Baptistene i Myanmar er i dag også en bevegelse med lang teologisk tradisjon og utdanning. Deres mange menigheter og kirkesamfunn har vært viktige bidragsyttere i bygging av demokrati i Myanmar. Med en sterk baptistisk identitet og fordring fra egen tradisjon ble det naturlig for de største gruppene av Chin og Karen Baptister å ha en visjon for å starte nye og egne menigheter; både for å kunne tilbe på eget språk, for å kunne sikre trosformidling til sine barn og voksne, og for å kunne finne seg selv i et nytt land og samtidig bevare sin kultur og tradisjon.

Dette skapte noen såre erfaringer for både de norske menigheter og for de som ønsket å etablere egne menigheter. Både enkeltpersoner og menigheter hadde gjort en stor innsats for å inkludere Chin og Karen folket inn i menighetene og gode vennskapsrelasjoner og fellesskap oppsto. Allikevel er det en stor takknemlighet i Baptistsamfunnet og de norske menighetene for den berikelsen brødre og søsken fra Myanmar har brakt inn i fellesskapet av baptister i Norge. Hvis baptister samtidig i noen tilfeller har vært «fødselshjelpere» for menighetsetableringer i en ny tid i et nytt land, er det en positiv historie om Guds rikes utvikling og mangfold blant baptister i Norge. De første etableringer av slike menigheter skjedde fra 2007 med Egersund Chin Baptistmenighet (som nå heter Zion Baptist Church) og Norway Chin Mission Church. I årene som fulgte ble det etablert et større antall nye Chin- og Karen-menigheter, slik at det i dag er 17 Chin-menigheter, syv Karen-menigheter og en menighet med burmesisk som felles språk, Myanmar Christian Church. De varierer som resten av baptistsamfunnets menigheter i størrelse, men har stor livskraft og et misjonsengasjement som bør være til inspirasjon og læring for alle andre baptister i Norge.

Etablering av Norway Chin Christian Federation (NCCF) og Karen Baptists in Norway (KBN)

Chin- og Karen-folket er de største folkegruppene blant baptister fra Myanmar i Norge. De har en sterk tradisjon med store baptistsamfunn i Myanmar, noen av de større baptistsamfunn på verdensplan. Det har nok også bidratt til et ønske om å etablere egne nettverk i Norge. Dette er også en global erfaring; at det dannes globale og europeiske nettverk og at det er en sterk organisering for å støtte sine

⁶³ <https://baptist.no/lese/article/1382078>

folk i en emigrasjonstid, med et tydelig misjonalt formål om å styrke kirke og trosliv for deres folk. I Norge ble Norway Chin Federation (NCCF) etablert allerede i 2003 og inkluderer et stort flertall av Chin-baptister og menigheter i Norge. I tillegg had NCCF en egen kvinne- og barne- og ungdomsorganisasjon. Baptistsamfunnet (DNB) og NCCF samarbeider i dag tett og NCCF er tatt opp som en arbeidsgren i DNB og har observatørstatus til hovedstyret i DNB. Karen Baptists in Norway (KBN) ble etablert i 2008 og inkluderer også et stort flertall av Karen-baptister og menigheter og har også et nært samarbeid med Baptistsamfunnet. De har på samme måte organisert seg med en kvinne- og barne- og ungdomsorganisasjon.

Misjon til eget land

Migrantmenighetene fra Myanmar og grupper og enkeltpersoner i våre baptistmenigheter har hele tiden hatt et sterkt engasjement sitt hjemland Myanmar. Det samles inn store misjonsgaver fra enkeltmenigheter, men også fra NCCF og KBN til misjonsarbeid og nødhjelp etter naturkatastrofer. Det er en naturlig del av engasjement og hjertet for hjemlandet, men også en del av en misjonstradisjon fra Myanmar overfor sitt eget land og folk. Chin- og Karen-folket i Norge er også med i globale misjonsorganisasjoner med samme formål. Baptistsamfunnet i Norge har inngått et samarbeid med NCCF om felles misjonsprosjekt sør i Chin-staten og det er ønske om tilsvarende samarbeid med KBN. Noen norske baptistmenigheter har også engasjert seg i støtte for andre misjonsprosjekter i Myanmar.

Noen viktige erfaringer

Noe av grunnlaget for etablering av egne etniske menigheter i diaspora er behovet for et åndelig liv, fellesskap og tilbedelse på eget språk i en ny kultur. Man kan fort miste fotfeste i et nytt land, både kulturelt, relasjonelt og ikke minst åndelig i en sårbar fase av livet. Dette har også vært og er en viktig erfaring for førstegangs migranter fra Chin- og Karen-baptistmenighetene. Det er en viktig plattform for å skape identitet, videreføre båndet mellom generasjonene og fortsette trosformidling, særlig til de

⁶⁴ Birthe Munck-Fairwood (red.) (2004). *Andre stemmer. Migrantkirker i Danmark - set indefra*. København: Religionspædagogisk forlag: 171-172.

kommende generasjoner. Det er samtidig et sterkt behov for å bli etablert i en ny kultur og for de unge og de voksne å finne sin identitet i spennet mellom sin opprinnelige eller foreldres kultur og trosliv og med en forankring i en ny kultur med en videreføring av tro i møte med norsk samfunn og trosliv.

Er migrantmenigheter en plattform for integrering eller for segregering?

I boken *Andre stemmer* (2014) fra den danske erfaringen av migrantmenigheter, konkluderer forfatterne med at migrantmenigheter er med på å øke livskvaliteten til den nyankomne, med fellesskap og nettverk og styrking av identitet og selvfølelse. De formidler også kristne verdier til de kommende generasjoner som har kommet til landet. Samtidig legger de vekt på at møtet med danske venner med samme verdier har stor betydning for opplevelsen av integrasjon i samfunnet.⁶⁴

Det arbeides nå målrettet i både menigheter og ungdomsorganisasjoner med 2. generasjons inkludering i samfunn og kirkeliv og relasjonen til foreldregenerasjonen. Baptistenes Lederkonferanse er en arena for å bygge en inkluderende og mangfoldig kultur i hele vårt kirkesamfunn, som utrunder unge og voksne til et utadvendt liv sammen i Jesuetterfølgelse. Å gi troen videre og utruste neste generasjon av unge kristne til ett liv i etterfølgelse av Kristus må være en felles oppgave for alle våre baptistmenigheter og baptistorganisasjoner i Norge. Vi trenger hverandre for å oppnå det i et samfunn hvor kirkene og det kristne budskap er på vikende front.

Del III: Ulike tilnærminger og praksis

Kapittel 11

Spansk- og portugisisktalende menigheter i Norge: En rapport

Geir Lie

Parallelt med økt sekularisering og synkende besøkstall på norske gudstjenester har det skjedd en nærmest eksplosiv knoppskytning av såkalte migrantmenigheter, det vil si utenlandske grupper og forsamlinger. Utenfor Oslo er mange av disse ikke strengt tatt menigheter, men har egne møter på sitt eget språk samtidig som de er en del av en større norsk menighet. I Oslo er situasjonen annerledes, kanskje fordi gruppene samler flere tilhengere og derfor i større grad enn utenfor hovedstaden etablerer selvstendig virksomhet. I 2013 skal mellom 40 og 45 av de ulike migrantgruppene og -menighetene ha hatt en pinseorientert profil, og mine egne observasjoner hva angår de spesifikt spansk- og portugisisktalende gruppene og/eller menighetene viser at alle de spansktalende protestantiske gruppene er pinserelaterte mens nesten det samme gjelder for de portugisisktalende. Selv om flere av gruppene har startet som et tilbud innenfor eksisterende norske menigheter, er nesten alle i dag selvstendige menigheter. En beslektet tendens ser vi i Sverige, men antallet spansktalende menigheter der er mye høyere enn i Norge. Bare i Stockholmsområdet skal det eksistere 26 spansktalende menigheter. Til sammenligning var det kun fire spansktalende menigheter i Oslo i 2018. I tillegg søker det colombianske pinsesamfunnet *Iglesia de Dios Ministerial de Jesucristo Internacional* via Sverige å etablere seg med offentlige møter i Oslo. Denne artikkelen har til hensikt å presentere en oversikt over spansk- og portugisisktalende menigheter i Norge.

⁶⁵ https://www.nrk.no/kultur/halleluja_-1.905520

⁶⁶ <https://www.betania-stathelle.no/om-oss>

Pr. 1 januar 2019 bodde det i Norge i underkant av 25 000 latinamerikanske innvandrere, inklusiv norskfødte med innvandrerforeldre (SSB). Omlag 8 000 av disse har chilensk avstamning, den desidert største gruppen, mens rundt 2 000 er colombianere. Kun få av disse har funnet sin plass innen en spesi- fikk spansktalende menighet eller gruppe, og langt færre har tilhørighet i en eksklusivt norsk menighets- sammenheng. I så måte er det interessant at to latinamerikanere har vært hovedpastorer i norske menigheter, Claudio Navarro⁶⁵ fra Chile (Salemkirken i Oslo fra 2004 til 2012) og fotballspilleren Fernando Franco de Ornelas fra Venezuela (Moflata misjons- kirke i Skien fra 2013 til 2015 og pinsemenigheten Betania i Stathelle fra 2015⁶⁶). Det kan også nevnes at den internasjonale Haugesundmenigheten Hope Christian Church har flere brasilianske medlemmer og lager radioprogrammer hvor det blant annet over- settes til portugisisk.

Spansktalende grupper og menigheter

(1) Spanskgruppen i Salemkirken (1980-2014)

Den første spansktalende gruppen blant evangeliske kristne i Oslo ble startet av colombianeren Gonzalo Roa Reyes i 1980. Roa Reyes var forholdsvis nyom- vendt, idet han i 1980 kom til Oslo og fikk kontakt med Operasjon Mobilisering som drev egen bok-kafé (Telos Litteraturtjeneste) i Haumanns gate. Roa Reyes hadde opplevd en kristen omvendelse i Nepal i 1979 i regi av misjonsorganisasjonen Youth With a Mission (Ungdom i oppdrag). Han hadde siden vært med på kortvarige evangeliseringsopphold både i London, Paris og Amsterdam i regi av den samme misjons- organisasjonen. Da han kom til Norge, hadde han derfor med seg anbefalingsbrev fra Youth With a Mission i Holland og fikk gratis losji på et bakrom som bok-kaféen disscponerte. Han drev aktiv gateevange- lisering og tok med seg interesserte spansktalende til kaféen hvor de holdt timelange samtaler.

Etter kort tid (fremdeles 1980) tok Roa Reyes, sammen med fire øvrige spansktalende, kontakt med John Agersten, som på denne tiden var ungdomspastor i pinsemenigheten Salem. Agersten var tidligere Perumisjonær og hadde allerede tre misjonsopphold bak seg. De spansktalende bad om at han holdt bibeltimer for dem. De kom til å begynne med sammen på kaféen. I forbindelse med at Salem i 1981 fikk revet sitt gamle menighetslokale i Sannergata 12 og selv leide lokale i andre menighetsbygg fram til de i 1983 igjen fikk eget lokale på samme sted som tidligere, holdt Agersten bibeltimer for den gryende spanskgruppa, delvis i Telos sin bok-kafé og delvis i Salems leide lokaler, blant annet i Møllergata 40 som eies av Den Frie Evangeliske Forsamling.

Også nordmannen Roar Eriksen, som hadde vendt tilbake til Norge i 1978 etter sin andre periode som hel-tidsmisjonær i Argentina, fikk kontakt med Roa Reyes rundt 1980 og bidro med forkynnelse i spanskgruppa ett års tid. Roa Reyes lærte mye norsk av ham, og i perioden 1981-83 valgte han å gå på Ansgarskolens 2-årige forkynnerlinje, som i denne perioden holdt til på Vettakollen i Oslo. Selv om Roa Reyes var nyomvendt, var det hele tiden han og Agersten som stod i ledelsen av arbeidet, og fra og med 1983 ble møtesamlingene holdt i Salems nye menighetslokaler i Sannergata. Menigheten tok nå for øvrig navnet Salemkirken. I 1984 vendte Roa Reyes midlertidig tilbake til Colombia før han flyttet, først til Frankrike og siden til Midtøsten, hvor han i flere år virket som misjonær. Nå bor han igjen i Colombia hvor han virker som menighetspastor i landsbyen Quetame, et par timer fra hovedstaden Bogotá.

Også Agersten forlot Norge i 1984. For hans vedkommende ble det en ny misjonsperiode i Peru, og ledelsen av spanskgruppa ble nå overgitt til chileneren Claudio Navarro, som ble i Norge fram til 1987. Navarro hadde opplevd en kristen omvendelse i hjemlandet i 1975 og ble raskt kjent med den norske misjonæren Else Margrethe Ekornaas, som var utsendt fra Salem i 1974. De giftet seg i Chile i 1977, og deres felles tjeneste har siden da alternert mellom Chile og Norge.

Idet Navarro vendte tilbake til Chile i 1987, gikk stafettpinne videre til Lars Morgan Førland og

hans paraguayanske kone Lourdes. Lars Morgan er oppvokst i Paraguay, hvor foreldrene var misjonærer i mange år. Lars Morgan og Lourdes kom til Norge i 1985, hvor Lars Morgan først gikk på bibelskole i Trondheim og de deretter flyttet til Oslo. Det ble naturlig å overta lederansvaret etter Navarro i 1987. Parallelt med dette, leste Lars Morgan teologi på Ansgarskolen. Arbeidet blant de spansktalende tok imidlertid mye tid, idet de hadde faste lørdagssamlinger, samt bibelstudium en dag midt i uka. En periode ble det også holdt barnemøter.

Dette skjedde i en periode hvor mange spansktalende asylsøkere søkte til møtene, gjerne for å møte andre spansktalende. Også spanskgruppas medlemmer drev aktiv oppsøkende virksomhet for å få andre spanskspråklige i tale. Oppmøtet om samlingene har variert opp gjennom tidene, selv om den faste stammen bestod av 25-30 personer. Under Lars Morgan og Lourdes Førlands periode, som ble avsluttet i 1990, regner man likevel med at det var om lag 150 personer innom.

I løpet av denne perioden ble det også knyttet kontakt med spansktalende grupper i andre byer (Bergen, Kristiansand og Skien). I løpet av 3-4 år ble det avholdt årlige fellesmøter som alternerte mellom flere av byene. De første fellesmøtene ble avholdt i Oslo i 1989 med forkynnelse av argentineren Guillermo Vega og Benjamin Jensen, som har virket flere år som misjonær både i Spania og Latinamerika. Ricardo Mayandía fra Spania hadde opplevd en kristen omvendelse kort tid før Lars Morgan og Lourdes begynte som ledere i spanskgruppa. Han engasjerte seg i Salemkirkens radioarbeid med spansktalende program og fikk til å begynne med et lederansvar for spanskgruppa da ekteparet Førland avviklet i 1990 for å dra ut som misjonærer til Sør-Amerika. Han ble imidlertid raskt avløst av chileneren Marcos Antonio Antileo Solis, som hadde kommet til Norge rundt 1987, og sammen med familien hadde fått bo hjemme hos ekteparet Førland en periode. Også Mayandía var fremdeles identifisert som leder, sammen med Antileo Solis, selv om sistnevnte nå hadde hovedansvaret.

Via venner i Miami, samt gjennom en tur til USA, stiftet Antileo Solis bekjentskap med den puertoricanske

forkynneren Nahúm Rosario, som i 1974 hadde stiftet Chicago-menigheten *La Iglesia Maranatha de la Biblia Abierta*, senere med navneskifte til Centro de Avivamiento Maranatha og deretter til *Iglesia de Avivamiento Mundial Maranatha*. Rosario definerer seg selv som apostel med et verdensvidt oppdrag, og har et menighetsnettverk som er representert i en rekke land. Tilbake i Norge viste Antileo Solis videoer med forkynnelse av Rosario, som endog ble invitert til Norge (av Antileo Solis). Kort tid deretter begynte Antileo Solis å utøve et press for at de spansktalende skulle forlate Salemkirken og gå sammen med ham for å etablere en selvstendig spansktalende menighet tilknyttet Rosarios menighetsnettverk. Selv om spanskgruppa på mange måter levde sitt separate liv i forhold til Salemkirken, var de likevel – av nordmennene – betraktet som en del av Salemkirkens arbeid blant spansktalende og betalte derfor ikke leie for bruk av Salemkirkens lokaler. Det begynte å komme Salemkirkens norske pastor Aril Svartdahl for øre at noe var i gjære, og i et møte mellom ham og spanskgruppa i 1992, bekjentgjorde Antileo Solis at han ikke lenger ønsket å være en del av Salemkirkens arbeid. Sammen med om lag 15 personer forlot han menigheten, og Antileo Solis etablerte umiddelbart menigheten *Iglesia Palabras de Poder Maranatha*.

Før bruddet hadde man hatt om lag 40 personer i spanskgruppa, men i tillegg til de som fulgte med Antileo Solis, var det også andre som i skuffelse valgte å isolere seg. Mayandía tok igjen et mer spesifikt lederskap, denne gangen sammen med chileneren Luís Lira, som hadde opplevd en kristen omvendelse etter at han begynte i spanskgruppa i 1988. De stod sammen som ledere fram til 2001, idet Lira for en periode forlot spanskgruppa i et forsøk på sammen med andre å starte et selvstendig kristent arbeid blant spansktalende. De holdt både private husmøter og leide møtelokaler, men Lira vendte tilbake til Salemkirken og spanskmøtene der rundt 2005, dog uten å ta spesifikt lederansvar.

I 1996 hadde allerede omtalte Roar Eriksen etablert menigheten 'Noas ark', som etter hvert tok navnet 'Bibel- og Misjonssenteret'. Menigheten talte rundt 60-70 personer, og om lag halvparten var spansktalende. I 2001 valgte de imidlertid å gå inn som en del av Salemkirken og hvor Eriksen selv raskt ble en del av

pastorteamet. Han hadde også en kort periode ansvar i spanskgruppa, men etter få måneder (fremdeles i 2001) kom Claudio Navarro tilbake til Norge og tok ansvaret for de spansktalende. På dette tidspunktet var det kanskje 40-50 som deltok på samlingene. Eriksen selv ble i Salemkirken fram til 2006 før han påtok seg pastoransvaret i pinsemenigheten i Ytre Enebakk.

Aril Svartdahl hadde sagt opp stillingen som hovedpastor i 2001, og Roger Skaug hadde umiddelbart gått inn som konstituert pastor. I 2004 ble imidlertid Navarro hovedpastor for hele Salemkirken, og svigersønnen Samuel Añazco Torres, som hadde kommet til Norge i 2002, fikk nå ansvaret for spanskgruppa. Han forble leder for spanskgruppa inntil denne ble lagt ned i februar 2014. Grunnen var at det var få fremmøtte på de ordinære søndagsmøtene og man ønsket at de spansktalende skulle integreres i den norske menigheten. Dette var en beslutning som ble tatt over hodet på de spansktalende, idet Añazco Torres hadde vært sykemeldt fra november 2013.

I mange år talte man mellom 30 og 50 personer på spanskmøtene. På sommeren var man vanligvis enda færre, og møtene ble da overført fra Salemkirkens storsal til menighetskaféen. Tidfestingen er usikker, men enten sommeren 2010 eller 2011 opplevde spanskgruppa en markant vekst. Denne sommeren kom det flere nye til samlingene, og kanskje skyldtes dette delvis den økonomiske krisen i Spania, som bevirket at mange spansktalende flyttet til Norge for å søke arbeid. Noen av disse kom også til spanskgruppa og ble værende. En annen faktor som kan ha bidratt til den brå veksten var et visst fokusskifte i Añazco Torres forkynnelse. Etter å ha gjennomført en sjelesorgssamtale med et ektepar i krise, skjønte han at han ikke kunne fortsette med en nærmest rendyrket inspirasjonsforkynnelse. Han knelte ned for Gud i bønn og bad om tilgivelse for å ha formidlet en overfladisk forkynnelse som ikke istandsatte mennesker for selve livet utenfor møteveggene. Kort tid deretter opplevde han at Gud bad ham begynne en undervisningsserie som fikk tittelen "Empieza a servir a Dios en tu casa" – begynn å tjene Gud i hjemmet ditt! Mange manglet konkret bibelundervisning om hvordan man skulle være en god, kristen mann og far for barna sine. Undervisningen appellerte til mange,

og Añazco Torres mener selv dette fokusskiftet var en av årsakene både til at nye folk oppsøkte møtene og at de ble værende. I forbindelse med avviklingen av spanskgruppa i 2014, forlot om lag 80% av disse Salemkirken. Noen begynte i andre spansktalende menigheter, mens andre valgte ikke å engasjere seg i kristen virksomhet.

(2) Iglesia Palabras de Poder Maranatha

Som allerede påvist, ble menigheten startet av chileneren Marcos Antonio Antileo Solis, idet denne etter å ha fått kontakt med puertoricaneren Nahúm Rosario i USA, i 1992 etablerte selvstendig menighet som en del av Rosarios internasjonale menighetsnettverk. Menigheten vokste raskt og hadde på det meste over 100 møtebesøkende. Dette skyldtes blant annet at dette var den første selvstendige spansktalende menigheten i Oslo, men Antileo Solis karisma var nok også utslagsgivende. Antileo Solis ble snart kjent i det spansktalende miljøet for sin direkte, og mange ville også si autoritære, lederstil, og menigheten opplevde et visst gjennomtrekk av møtebesøkende. Idet konkret moralsk irregularitet kom for dagen rundt år 2013, forlot de fleste menigheten, og Antileo Solis valgte å bryte kontakten med Rosarios menighetsnettverk både internasjonalt og i Norge.

(3) Troens ord, Bergen

Dette er i dag praktisk talt en norsk menighet på om lag 70 møtebesøkende, hvor kanskje 5-6 av disse er spansktalende. Menigheten ble etablert i 1993, idet den unge chilenske kvinnen Margarita Bastidas (f. 1974) hadde skrevet til Nahúm Rosario samme året og bedt om at menigheten ble underlagt hans apostolske beskyttelse, noe Rosario hadde gitt sin tilslutning til. Bastidas hadde sammen med sine foreldre kommet til Norge i 1986, og opplevde i 1991 en kristen omvendelse under en konferanse i pinsemenigheten Tabernaklet i byen. Bastidas ble raskt en del av en kristen spansktalende gruppe ledet av chileneren Alex Salas. Hun lærte mye av ham. Hun husker også at Juan Pablo Muñoz Riquelme var med i gruppen, men hadde liten kontakt med ham. Han forlot for øvrig gruppen etter en tid og etablerte sin egen menighet, som vi snart vil se nærmere på.

Rundt 1993 begynte Bastidas på Bergen Bibelskole i regi av menigheten Kristent Fellesskap. Riktignok

startet hun opp halvveis i skoleåret og fullførte derfor ved juletid året etter. I løpet av første halvåret ved bibelskolen, i etterkant av at Salas hadde vendt tilbake til Chile, ble hun som 19-åring seg bevisst kallet til pastorgjerning og startet opp samme året. Gruppen rundt henne bestod til å begynne med stort sett av hennes foreldre, en onkel og tante, samt en person utenfor familien, men tilslutningen til møtene vokste raskt.

Salas var venn med landsmannen Marcos Antonio Antileo Solis i Oslo. Da Antileo Solis inviterte Rosario til møter i Oslo i 1991, valgte Bastidas sammen med flere øvrige fra Bergen å dra til Oslo for å overvære møtene. Dermed var en viss kontakt etablert også mellom Bastidas personlig og Rosarios latinske menighetsnettverk. I 1992 valgte hun derfor å delta på en internasjonal konferanse i Rosarios regi i Nicaragua, hvor hun forøvrig ble kjent med Ricardo Matos, som var ungdomspastor i Rosarios menighet i Chicago. Bastidas og Matos giftet seg i Chicago i 1997, og Matos flyttet umiddelbart til Bergen hvor han tok det pastorale hovedansvaret, selv om de alltid som pastorpar har stått sammen i tjenesten. Menigheten talte i 1997 om lag 70 spansktalende medlemmer, men de fleste av disse har enten flyttet tilbake til Chile eller bosatt seg utenfor Bergen.

Rundt 2004 opplevde Ricardo Matos at Gud talte til ham om at han ikke primært var kalt til å nå latinamerikanere, men nordmenn. Fra da av gikk han bevisst inn for å lære seg norsk språk og kultur. I den forbindelse er det interessant å merke seg at Matos etter forholdsvis kort tid her i landet etablerte et vennskap med nordmannen Trond Taule, som er pastor og grunnlegger av menigheten Frekhaug Bibelsenter.

Gjennom Matos fikk Taule høre om Nahúm Rosario, og Taule dro selv over til Chicago og hørte ham der. Selv om Frekhaug Bibelsenter er en norsk menighet og Rosario står som grunnlegger av et primært spansktalende menighetsnettverk, ble det naturlig etter et par år å knytte seg opp mot det samme nettverket. Taule beskriver dette mer som et tjenestefellesskap enn at man legger seg inn under Rosario som sådan. Han er fascinert over Rosarios ønske om å styrke de ulike pastorene og menighetene i nettverket slik at disse

kan lykkes i å realisere sin egen visjon. Selv om det ikke er noen tvang, oppfordres menighetene i nettverket om å sende inn 10% av det de selv har mottatt i tiende til tjenestefellesskapet. Heller ikke i forhold til Matos og Troens Ord, Bergen opplever Taule å stå i noe spesifikt underordningsforhold. Av og til har de fellesmøter, andre ganger preker de hos hverandre i tillegg til at de treffes privat og oppmuntrer hverandre i sine respektive tjenester.

(4) Menigheten Troens ord, Oslo

I forbindelse med at de fleste medlemmene forlot menigheten Iglesia Palabras de Fe, Maranatha, tok noen kontakt med ekteparet Ricardo og Margarita Matos. Ekteparet begynte derfor i 2014 regelmessig å dra til Oslo for å støtte disse, og til å begynne med så man for seg at den opprinnelige menigheten Antileo Solis hadde etablert i 1992 skulle kunne drives videre med et nytt lederskap. Idet Antileo Solis hadde brutt med Rosarios menighetsnettverk, ble man imidlertid raskt enige om heller å etablere en ny Oslo-menighet.

Man hadde først startet uformelle hussamlinger i 2014, men det ble raskt naturlig å invitere til offentlige møter i leide lokaler. Virksomheten ble formalisert som menigheten Troens ord, Oslo i slutten av 2015 og samler i dag rundt 70 møtebesøkende. De aller fleste er spansktalende, men møtene tolkes til norsk. Hensikten er, tilsvarende som i Bergen, ikke å representere noen språklig ghetto-menighet, men at man skal være relevant også for søkende nordmenn. Colombianeren Alexander Valles, som kom med i 2015, mens man fremdeles kun var en husgruppe på 4-5 personer, ble i 2018 utnevnt til assisterende pastor.

(5) Iglesia de Cristo, Bergen

Menigheten ble grunnlagt av chileneren Juan Pablo Muñoz Riquelme i 1993 og to år senere registrert hos Fylkesmannen i Hordaland. Det eksisterte imidlertid, som vi allerede har sett, en gruppe av spansktalende troende forutfor 1993, etablert rundt 1989 av chileneren Alex Salas og hans kone. Muñoz Riquelme ble en del av dette løselige fellesskapet i 1990, og Salas bad ifølge Muñoz Riquelme raskt om å få et slags disippelforhold til ham. Dette varte om lag to år, inntil familien Salas besluttet å vende tilbake til Chile. Muñoz Riquelme dannet deretter

raskt sin egen gruppe, som altså ble definert som menighet i 1993.

Muñoz Riquelme har bakgrunn fra flere pinserelaterte menigheter i hjemlandet, som Iglesia Metodista Pentecostal og Asamblea de Dios, men det har aldri vært aktuelt å knytte lokalmenigheten i Bergen opp mot noen av disse. Menigheten er kjent under navnet 'Iglesia de Cristo', og Muñoz Riquelme mener navnet er bibelsk fundamentert, idet apostelen Paulus nettopp refererte til flere av menighetene han skrev til under dette navnet.

Læremessig skiller man seg fra de fleste norske menigheter, idet vanddåpen og frelsen knyttes så pass sterkt sammen – "ingen dåp, ingen frelse", hevder faktisk Muñoz Riquelme. Til tross for pinsebakgrunnen fra hjemlandet, hevder også Muñoz Riquelme at han ikke tror på noen spesifikk åndsdaopsopplevelse. I kraft av frelsen har man, teoretisk sett, del i alle Guds velsignelser og det er nå tale om å ta i bruk det Gud objektivt sett har tilgjengeliggjort i den totale 'frelsespakken'. I denne ligger blant annet tungetalen og de øvrige nådegavene Gud ønsker å meddele den enkelte.

Menigheten i Bergen har alltid hatt få tilhørige. I 1995 og fram til rundt 1999 var det et utstrakt samarbeid og teologisk koordineringsarbeid mellom Bergensmenigheten og kristne latin-amerikanske grupper i henholdsvis Trondheim, Kristiansand og Skien, hvor også disse ble selvstendiggjorte menigheter som tok navnet 'Iglesia de Cristo'. Arbeidet i Trondheim startet opp rundt 1991-92, idet Muñoz Riquelme ble kjent med spanjolen Miguel Barrego, som bodde der. En tid samlet man rundt 25 personer til møtesamlinger, og Muñoz Riquelme reiste regelmessig opp til Trondheim for å gi disse bibelundervisning. Gruppens medlemmer hadde imidlertid ulik konfesjonell bakgrunn og arbeidet ble lagt ned rundt 1996-97. Det er ingen spesifikk kontakt med de eksisterende gruppene i henholdsvis Kristiansand og Skien.

(6) Spanskgruppen i Filadelfia, Kristiansand

Virksomheten startet opp i 1989, idet Filadelfias daværende pastor Egil Svartdahl oppfordret to av menighetens da hjemmeværende misjonærer, Tor Inge Andersen og Else Palma Johansen, om å gi et til-

bud om åndelige oppbyggelsessamlinger til en liten gruppe spansktalende i menigheten. I menigheten gikk blant andre det chilenske ekteparet Eduardo Mondaca Cabrera og kona Doris, med opprinnelig bakgrunn fra pinsesamfunnet *La Iglesia Metodista Pentecostal* i hjemlandet. Idet Tor Inge Andersen etter om lag ett års tid igjen ble utsendt som misjonær, falt lederansvaret for spanskgruppen på Mondaca, et verv han innehadde fram til han selv ble utsendt som misjonær til Quintero i Valparaíso fylke i Chile i 1998. Om lag ti personer hadde raskt søkt til spanskgruppen etter oppstarten i 1989, og antallet har variert fra år til år. Oscar Nuñez overtok stafettspinnen etter Mondaca, og er fremdeles hovedansvarlig for møtene. Om lag 40 personer er registrert som tilhørende gruppen, men flere av disse prioriterer de norske samlingene foran de spansktalende. Gruppen har helt fra begynnelsen av hatt et evangelistisk sikte, blant annet via radioprogrammet 'Voces latinas' som startet opp så å si fra begynnelsen av i 1989 og holdt på inntil for om lag ett år siden.

Rundt 1995 inngikk gruppen et samarbeid med menigheten Iglesia de Cristo i Bergen hvor man, etter å ha kommet sammen til ulike rådsmøter (concilios), hvorav det første ble avholdt i Bergen i 1995, lot seg registrere som selvstendig menighet med samme navn som Bergensmenigheten.

Dette varte kun rundt to år. I etterkant av dette ble det etablert kontakt med den chilenske pastoren Patricio Sánchez, som ledet menigheten Iglesia Internacional Remanente i Santiago. Han besøkte for øvrig menigheten i 2001. Sánchez foreslo at Iglesia de Cristo-menigheten i Kristiansand endret navn til Iglesia Internacional Remanente, hvilket ble gjort i juni samme år. På grunn av den fysiske avstanden fra Chile til Norge, var det aldri slik at gruppen opplevde seg underlagt menigheten i Santiago, selv om avtalen var at Sánchez skulle sende dem kristen undervisning samtidig som gruppen støttet hans virksomhet økonomisk. Kontakten opphørte imidlertid rundt 2003. Man kan derfor si at spanskgruppen var en selvstendig menighet fra 2001 inntil 2016 da de igjen lot seg innlemme i Filadelfia, Kristiansand.

(7) Iglesia (Internacional) Cristo Vive, Skien

Arbeidet startet etter at chileneren Luís Alfredo Ponce Bernal hadde opplevd en kristen omvendelse og blitt døpt i pinsemenigheten Tabernaklet rundt 1986. Han begynte umiddelbart å dele sin nyervervede tro med latinamerikanere i Skien, og snart startet han opp uformelle hussamlinger i sitt eget hjem. Før året var omme, ble imidlertid samlingene flyttet til Tabernaklet. På det meste kunne man samle rundt 40 personer.

Idet Bergensmenigheten Iglesia de Cristo ble etablert i 1993, tok det ikke lang tid før det ble etablert kontakt med spanskgruppene i henholdsvis Filadelfia, Kristiansand og Tabernaklet, Skien. Skiensgruppen selvstendiggjorde seg nå i forhold til den norske pinsemenigheten på stedet og tok rundt 1995 navnet 'Iglesia de Cristo', tilsvarende Bergensmenigheten og spanskgruppen i Filadelfia, Kristiansand. Bernal ble nå anerkjent som pastor for Skiensmenigheten. Kontakten mellom denne og Iglesia de Cristo opphørte imidlertid rundt 1998-99. Menigheten synes å ha opphørt, det vil si igjen å ha gått inn som en del av Tabernaklet, Skien. For om lag 10 år siden lot den seg imidlertid igjen selvstendiggjøre. Under en konferanse i Amsterdam ble Bernal 'salvet' til pastor av en peruansk forkynner. For ett år tid siden ble menighetsledelsen overført til Andrés Aliaga.

(8) La Gracia de Dios

Menighetsnettverket 'Ministerio Internacional La Gracia de Dios' består av en rekke menigheter i henholdsvis USA, Mexico, El Salvador, Den dominikanske republikk, Colombia, Peru, Argentina og Norge. Det startet i New York City gjennom ekteparet David (f. 1942) og Doris Gómez fra Den dominikanske republikk. David hadde opprinnelig bakgrunn fra syvendedagsadventistene, hvor han virket både som pastor og omreisende evangelist etter at han som 18-åring var blitt sendt til USA for å studere. David opplevde etter hvert syvendedagsadventistene som loviske, og da han gav uttrykk for dette, ble han ekskludert fra trossamfunnet i 1984.

Kort tid deretter, fremdeles i 1984, hadde han fått kontakt med den amerikanske pastoren Pedro Clausel, som underviste ham nærmere om Guds nåde, inklusiv de fem hovedpunktene innen kalvinsk tro – hvilket vil si (1) total fordervelse, det vil si at menn-

esket er helt og holdent syndig i sin vesensnatur, (2) ubetinget utvelgelse, det vil si at Guds utvelgelse av noen til frelse ikke er forankret i noe i mennesket selv, for eksempel dets eventuelle gode gjerninger, men kun forankret i Guds egen beslutning, (3) begrenset forsoning, det vil si at Jesu forsoning kun har en begrenset rekkevidde og ikke gjelder for alle mennesker, (4) uimotståelig nåde, det vil si at de som Gud har utvalgt til frelse ikke er istand til å avvise frelsesbudskapet og (5) opprettholdelse av de hellige i troen, det vil si at det er umulig å falle fra troen, uavhengig av livsførsel, dersom man er blant de utvalgte til frelse.

Ekteparet Gómez startet i 1987 opp en liten gruppe på fem-seks personer i bydelen Bronx i New York City. Samme året ble David gjennom den puertoricanske forkynneren Nahúm Rosario introdusert for 'dåpen i Den Hellige Ånd', og idet Rosario bad for ham, begynte han å tale i tunger. David Gómez har status som apostel innenfor det kalvinsk-karismatiske trossamfunnet han har etablert. Samme status har den colombianske kvinnen Pilar Osorio Gómez, som er bosatt i Kristiansand. Hun anerkjenner at Gud har gitt henne en utrustning som på mange måter sammenfaller med den nytestamentlige apostelgaven. Samtidig er hun forsiktig, og vil heller si at hun i flere henseende beveger seg i retning denne utrustningen. I Norge finnes det to 'Gracia de Dios'-menigheter, i Kristiansand og i Stavanger. I begge disse har hun et overordnet apostolisk ansvar, selv om begge menighetene har hver sin hovedpastor – Gabriel Chicaiza i Stavanger sammen med kona Gina Paola Chicaiza og Sergio Augusto sammen med kona Patricia Quesada i Kristiansand. Faktisk var det gruppen i Kristiansand som først tok navnet 'Gracia de Dios', hvilket deretter har blitt trendsettende for de øvrige menighetene i det internasjonale nettverket. Arbeidet i Norge startet imidlertid gradvis opp, idet Pilar, uten tanke på verken å starte menighet eller smågrupper, kun ville dele sin frelseserfaring fra USA, idet hun hadde besøkt New York City i 1991 og der var blitt kjent med ekteparet Gómez. På dette tidspunktet var hun ingen bekjennende troende, men kun nominell katolikk. Hennes to søstre i Kristiansand tok nå imot troen, og sammen med sine barn kom de ofte sammen både for å tale om sin nyervervede tro, lese Bibelen og be sammen. De begynte å leie en salong på et grendehus for et

par timer, første gang 19. oktober 1991. Etter hvert var det flere som uttrykte interesse for å bli med på samlingene, og man så snart behovet for å organisere arbeidet, ikke minst overfor barna. Rundt 1993 kom David Gómez for første gang på besøk til Norge. Han bad for dem og var også med på flere av de spontane bønnesamlingene man hadde i hverandres hjem i Kristiansand. Nå fikk de en læremessig opplevelse av å være en selvstendig menighet. Rundt 1995 følte Pilar Osorio Gómez at hun ønsket et navn på det gryende arbeidet, og med tanke på det hun hadde opplevd av Guds nåde i eget liv, valgte de navnet 'Gracia de Dios' på virksomheten og registrerte seg hos Fylkesmannen i 2001. Fremdeles opplevde ikke Pilar noe til den apostoliske utrustningen, selv om hun husker at da hun var i New York i 1991, hadde hun bedt til Gud om å få del i det hun opplevde at David Gómez hadde. Gradvis merket hun så at Gud begynte å utruste henne.

En av Pilars søstre, Ines Osorio hadde flyttet til Stavanger i 1992, hvor hun jobbet innen Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA). En annen søster, Jeaneth Osorio López, flyttet så til Stavanger i 1999 hvor det umiddelbart ble etablert en 'Gracia de Dios'-menighet. Forut for menighetsetableringen hadde man imidlertid hatt en liten bibel- og bønnegruppe i byen, hvor blant annet Ines Osorio deltok.

Man feirer nattverd på alle offentlige møter og har et mer sakramentalt syn enn pinsevenner flest, idet man mener at brød og vin i reell forstand er Jesu legeme og blod, på linje med "luthersk forståelse". Det ser i så måte ikke ut som om kalvinsk nattverdsforståelse, der denne skiller seg fra en luthersk forståelse, er kjent blant dem. Menigheten praktiserer for øvrig troende dåp som en offentlig bekjennelse av ens tro og som må sees separat fra selve frelseserfaringen. I menighetsforståelsen sidestilles menn og kvinner, idet begge i kraft at den utrustning Gud gir dem, fritt kan tjene med sine gaver. Menighetens ledere fungerer som et eldsteråd med flere pastorer, selv om én er hovedposter. Pilar er selv med i det lokale eldsterådet i Kristiansand, samtidig som hun har et apostolisk ansvar i begge de to norske menighetene. I begge menighetene i Kristiansand og Stavanger teller man om lag 60 personer, barna inklusive.

(9) Iglesia Cristiana Nueva Vida (Oslo)

Grunnlegger Juan Antonio Herrera (f. 1965), eller, som han foretrekker å kalle seg, Johnny Herrera, er født i Mexico City, men oppvokst i Texas, USA, hvor faren etter sigende fungerte som apostel og etablerte flere menigheter. Herrera er ukjent med navnet på farens virksomhet, men hevder at denne ble startet av en ukjent svensk person, som etablerte en liten menighet i Mexico City.

Etter en kristen omvendelse som 21-åring, kom Johnny Herrera til Oslo i 1999 hvor han oppsøkte Salemkirken og også deltok i spanskgruppen. Rundt 2005 etablerte han imidlertid 'New Beginnings Church', som hovedsakelig bestod av filippinere, men dessuten også av noen nordmenn og latinamerikanere. Etter at Herrera i 2011 vendte midlertidig tilbake til USA, ble menigheten to år senere en del av 'Den Frie Evangeliske Forsamling' i Møllergata 40. Før Herrera forlot Norge, bestod imidlertid menigheten av om lag 80 personer.

Herrera forsøkte også å starte en spansktalende menighet, Iglesia Cristiana Nueva Vida, og om lag 30 personer møtte opp til hovedsamlingene. De fleste hadde tidligere vært en del av spanskgruppen i Salemkirken. Menigheten startet opp rundt 2008, men ble lagt ned, idet Herrera vendte tilbake til USA i 2011. I dag er Herrera medpastor i den filipinsk-dominerte menigheten Norway International Fellowship som holder til på Lambertseter i Oslo.

(10) Menigheten 'La Senda Antigua' (Oslo)

Menigheten ble etablert av Isaías Villanueva (f. 1959), med bakgrunn fra Den dominikanske republikk hvor faren var pastor i det trinitariske pinsesamfunnet Iglesia de Dios. Etter å ha flyttet til Sverige i 1995, startet Villanueva samme året menigheten 'Jesús te ama' i Göteborg. Menigheten skal på det meste ha tallet rundt 150 voksne personer, men idet Villanueva frasa seg pastorstillingen i forbindelse med sin skilsmisse i 2004, ble menigheten raskt delt i tre ulike fraksjoner. Fram til rundt 2008 holdt Villanueva uformelle husmøter i sitt hjem, inntil han i februar samme år spontant dro til Oslo uten å kjenne noen. Et tilsynelatende tilfeldig møte med en chilensk kvinne som hadde en liten bønnegruppe i hjemmet gjorde at han også fikk innbydelse om å delta. Gruppen engasjerte

seg snart i evangelisering og innbød til offentlige møter. Fra begynnelsen av har de leid lokaler i Oslo 1. baptistkirke i Hausmanns gate 22. Hovedmøtet avholdes på lørdager og har på det meste samlet om lag 40

voksne personer i tillegg til barna. Villanueva opplever at mange pinsevenner overdriver tungetalens betydning og er ikke villig til å gjøre denne gaven til det ytre tegnet på at en troende har mottatt Den Hellige Ånd. Han stiller seg også avvisende til en del moderne karismatiske fenomener som har fått aksept i en rekke pinse- og karismatiske menigheter. Villanueva har også tatt et oppgjør med trinitarisk Gudstro, og selv om han hevder ikke å kjenne til hva som forkynnes i andre ikke-trinitariske pinsemenigheter, vil han ikke identifisere sin egen forkynnelse med 'Jesus Alene'-læren, slik denne modalistiske Gudsforståelsen forkynnes innenfor blant annet trossamfunnet United Pentecostal Church, International. Så vidt jeg kan se, er det like fullt få læremessige forskjeller mellom hans egen forkynnelse og 'Jesus Alene'-forståelsen. Eneste forskjellen jeg har merket meg, er at Villanueva ikke vil identifisere Gud som 'person', idet en slik benevnelse angivelig forringer Guds overhøyhet i forhold til mennesket, som med rette kan kalles 'person'. En 'person' er et skapt vesen, og å benevne Gud som 'person' er ifølge Villanueva å begrense Ham. Gud er derimot 'Ånd', og i stedet for å bruke benevnelsen 'person' kan man si at Gud er ett 'vesen' som har tre fremtredelsesformer, altså i tre suksessive faser av menneskets historie har gitt seg til kjenne som henholdsvis 'Fader', 'Sønn' og 'Hellig Ånd'. Siden alle tre kun er fremtredelsesformer for den ene Gud (Jesus), vil fremtredelsesformene aldri overlapse i tid.

(11) (a) Restauración de Dios, (b) Ministerio de Avivamiento Cristo Viene, og (c) MEI, Oslo.

Mens den frittstående menigheten Ministerio de Avivamiento Cristo Viene var ment som en avlegger av Restauración de Dios, har de to øvrige Oslo-menighetene en mer kompleks historikk. Ministerio de Avivamiento Cristo Viene ble startet av det colombianske ekteparet Jorge E. Rendón og Felisa Quiñones Gamboa i 2015. Disse ønsket i utgangspunktet å etablere en filial av Restauración de Dios, underlagt dennes grunnlegger, men da ønsket ble avvist, valgte de i stedet å etablere seg på egen hånd. Menigheten leier lokale i Ebbelstgt 1 i Oslo sentrum.

Restauración de Dios ble etablert av paret Carlos Meléndez fra Chile og Martha Ladines Osorio fra Colombia. Martha hadde vært innom en rekke spansktalende menigheter i forkant av at de sammen etablerte Oslomenigheten i 2008. Mens hun bodde i Kristiansand, var hun med et par år i 'Gracia de Dios' og deltok deretter en periode på møtene i det som da het 'Iglesia de Cristo' og som senere igjen er blitt en del av pinsemenigheten Filadelfia i Kristiansand. Idet hun tidlig på 2000-tallet flyttet til Oslo, oppsøkte hun spanskgruppen i Salemkirken hvor hun ble fram til 2008. Selv om hun ble forsøkt advart mot å begynne i den ikke-trinitariske menigheten La Senda Antigua, valgte hun samme året å begynne der. Kort tid i forveien hadde hun avsluttet et samboforhold, og hun gikk aktivt inn i menigheten. Samme året oppsøkte også Carlos Meléndez menigheten, og etter få uker flyttet han inn hos Martha og barna hennes. Isaías Villanueva, pastor i La Senda Antigua, har ikke vigselserett, men siden de fleste spansktalende pastorene i Norge er teologisk autodidakte og flere gjerne på grunn av en viss form for elitisme dessuten har skjermet seg for innflytelse utenfra, er det mulig at noen har vært i god tro når de har utført såkalte velsignelseshandlinger i menigheten hvor de under forbønn for sambopar har erklært dem for nå å være gift. Observasjon av pastoren i Restauración de Dios tilsier at han kan ha trodd at han automatisk, i kraft av opplevelsen av å være kalt av Gud til pastortjeneste, har hatt vigselmyndighet. I så måte synes han å ha sett på ekteskap og ekteskapsinngåelse som noe eksklusivt åndelig og hvor det juridiske aspektet enten har vært fullstendig fraværende eller i beste fall underordnet. Denne overdrevne opplevelsen av sin egen personlige, eller eventuelt tjenestemessige, betydning skyldes sannsynligvis delvis manglende læremessig skoling og delvis observasjon av at andre pastorer og prester, for eksempel katolske prester i hjemlandet, har hatt vigselmyndighet. Kanskje har han trodd at vigselmyndigheten automatisk følger pastortjenesten? Pastor Isaías Villanueva i La Senda Antigua ba iallfall for samboparet Carlos og Martha og erklærte dem for å være gift. I ettertid hevder han å ha tatt for gitt at de selv på forhånd hadde tatt hånd om det juridiske.

Ifølge Villanueva begynte Meléndez raskt – i hemmelighet – å samle en gruppe i menigheten rundt seg selv. Sammen brøt de ut av menigheten og etablerte den konkurrerende Restauración de Dios-menigheten, som er registrert i Enhetsregisteret i Brønnøysund allerede 24. november 2008. Villanueva foretok private undersøkelser og hevder i ettertid at Meléndez hadde forårsaket store problemer også i Sverige, og at han faktisk manglet oppholds- og arbeidstillatelse der. Sannsynligvis var det av denne grunn at Restauración de Dios ble registrert med Martha som den formelt ansvarlige.

Også i Restauración de Dios ble man vitne til en merkelig ekteskapsforståelse, idet Meléndez ikke bare oppfordret medlemmer som allerede var gift til å la seg vie på nytt – i menigheten og av ham selv. Han foretok også forbønns- og velsignelseshandlinger av menighetens samboere og erklærte dem deretter for å være gift. Sannsynligvis har han, av andre årsaker, vært under myndighetenes oppsikt, og sommeren 2016 ble han arrestert av politiet på gaten og tre dager senere deportert. Mange forlot nå menigheten, ikke minst i forbindelse med at irregulære økonomiske forhold kom for dagen. Den lille gjenværende kjernen forsvarte imidlertid Meléndez hårdnakket overfor utbryterne, men idet Martha i august samme året valgte å flytte etter partneren, ble menigheten raskt omstrukturert.

Ved flere anledninger hadde man også besøk fra pastoren i Misión Evangélica Internacional i Stockholm, Wilfred Bustos, som både ble erklært å være 'apostel' og Carlos Meléndez sin 'åndelige far'. I en privat samtale med meg fortalte endog Meléndez at Bustos hadde informert ham om at han var den av Bustos sine 'åndelige sønner' som viste mest trofasthet og hengivenhet overfor sin 'åndelige far'. Bustos er selv chilener og har opprinnelig Asamblea de Dios-bakgrunn fra hjemlandet. Som det fremgår av Torbjörn Aronsons artikkelserie "Latinamerikansk pentekostalism i Stockholm" i tidsskriftet Världen i dag for perioden oktober-desember 2016, var Bustos fra 1977 av aktivt med i Södermalmkyrkans spanskgruppe i Stockholm hvor han for øvrig opplevde det pinsevennene kaller 'åndsdaup' med frigjøring av tungetale i sitt personlige bønneliv. I 1981 etablerte han imidlertid den frittstående menigheten Misión

Evangélica Internacional i Stockholm. I tillegg finnes det en filialmenighet i Västerås.

Fra høsten 2016 av har Bustos regelmessig besøkt Oslomenigheten, hvor han til å begynne med prioriterte samtaler med de desillusjonerte gjenværende i menigheten før man ble enige om at menigheten måtte starte fra 'scratch' av og legge et helt nytt fundament for både lære og spiritualitet. Etter en kort overgangsperiode tok man i 2017 navnet Misión Evangélica Internacional, Oslo (MEI). Bustos fortsetter å besøke menigheten regelmessig i tillegg til at han fortsetter pastortjenesten i Sverige. Misión Evangélica Internacional, Oslo teller i dag om lag 30 møtebesøkende.

(12) Asamblea de Dios, Hamarregionen

Primus motor for det gryende menighetsfellesskapet er chileneren Carlos Yañes (f. 1983), som etter å ha virket som assisterende pastor innen pinsesamfunnet Asamblea de Dios i Villa Alemana, Chile i perioden 2007-2014, jobbet ett år ved den chilenske ambassaden i London parallelt med at han var aktivt med i en latinamerikansk menighet i byen.

Selv om de var tilbake i hjemlandet allerede i 2016, opplevde Yañes et konkret kall fra Gud om å etablere Asamblea de Dios-menigheter for spansktalende i Europa. Han solgte huset i Chile og kom til Norge i mars 2017, hvor han sammen med sin kone har gjennomført et obligatorisk introduksjonskurs (DTS) i regi av misjonsorganisasjonen Ungdom i Oppdrag og nå er engasjert 50% av tiden på deres misjonsbase i Ottestad, mens resten av tiden benyttes til å etablere et spansktalende menighetsfellesskap i regionen. Fra august 2017 har han invitert til samlinger to ganger pr. måned, og gjennomsnittlig oppmøte er på om lag 25 personer. En mer uformell samling i desember samme år trakk imidlertid 65 personer, og ti av disse hadde ikke noen definert kristen tro. Yañes er opptatt av ikke bevisst å trekke spansktalende kristne ut av allerede-eksisterende menigheter, men i stedet fokusere oppmerksomheten rundt ikke-troende, samt kristne som av ulike årsaker ikke har funnet et fast kristent tilholdssted i en eksisterende menighet.

Portugisisktalende menigheter

(13) Igreja Peniel Noruega, Oslo

Denne frittstående pinsemenigheten ble startet av den brasilianske kvinnen Ana Lucia Lima (f. 1969), som kom til Norge i 2002. Hun har tidligere bakgrunn fra Assembléia de Deus i Brasil, men kom til Norge på privat initiativ. Rent spontant begynte hun å evangelisere, og etter at flere tok imot evangeliet, begynte man å samles hjemme hos henne til regelmessige bønne- og undervisnings-samlinger. Hun kontaktet deretter Assembléia de Deus i hjemlandet for å høre om de kunne sende misjonærer til Norge. Dette skjedde imidlertid ikke, og heller ikke fikk Lima økonomisk støtte fra sitt eget trossamfunn. Det ble derfor naturlig å etablere selvstendig virksomhet, den portugisisktalende Igreja Peniel Noruega, i 2006. Menigheten teller 25 personer, som kommer sammen til ukentlige møter i Glads vei 45 på Grefsen. Samtidig har man en liten gruppe på 7 personer som kommer sammen til uformelle hussamlinger i Ålesund. Dette arbeidet startet opp i 2011.

(14) Assembléia de Deus Mancial de Vida, Oslo

Den brasilianske pinseretningen Assembléia de Deus ble startet av de to svenske misjonærene Adolf Vingren og Daniel Berg, som hver for seg og ved to separate anledninger i Chicago i 1910 fikk profetert over seg at de skulle forkynne evangeliet i 'Para', som de senere fant ut ligger i Brasil. Dit kom de samme året og oppsøkte en lokal baptismenighet. Denne måtte de imidlertid forlate etter om lag to uker og startet nå opp selvstendig møtevirksomhet. Fra en enkeltstående menighet i Cidade Velha på nordkysten, hvor Vingren ble pastor (1911), har virksomheten fortsatt å vokse inntil Assembléia de Deus, med sine 22 millioner medlemmer, i dag er Brasils største pinsesamfunn.

En norsk avlegger av trossamfunnet er i Oslo startet av brasilianeren Eury Candeia (f. 1976). Han kom til Norge allerede i 2001 og ble en kristen 4-5 år senere. Selv om hans mor er pastor innen Assembléia de Deus i Brasil, oppsøkte Eury ulike religiøse sammenhenger i etterkant av sin personlige omvendelse, deriblant mormonerne og syvendedagsadventistene. Han var en del av den brasilianske Peniel-menigheten i perioden 2006-2010 og fra 2011 til 2014 den ikke-trinitariske

pinsemenigheten Livets Tabernakel, som tilhører trossamfunnet United Pentecostal Church International.

Eury er opprinnelig fra Brasilia og hadde oppsøkt en Assembléia de Deus-menighet der ved tidligere besøk i hjemlandet. På grunn av en viss skuffelse over mange norske menigheter, samtalte han med hovedpastoren i den konkrete Assembléia de Deus-menigheten i Brasilia om sitt ønske om å etablere en tilsvarende menighet i Norge. Under et besøk til hjemlandet i 2016 fikk han sitt pastorkall bekreftet og formell forkynnergodkjenning innen Assembléia de Deus i Brasil. Den norske menigheten ble formelt stiftet i 2017 og har inntil nylig leid lokale av Den Frie Evangeliske Forsamling i Møllergata 40.

(15) Assembléia de Deus, Kristiansand

Menigheten ble startet av den brasilianske kvinnen Michelle S. Paulsen i 2013. Til å begynne med samlet man om lag 15 personer, men antallet er redusert etter at Paulsen nylig flyttet til Bærum. De tidligere menighetsmedlemmene i Kristiansand samles nå til uformelle treff i hjemmene.

(16) Igreja Pentecostal Deus é amor

Dette pinsesamfunnet, med hovedkvarter i São Paulo, Brasil, startet opp i 1962 og har over 1 million tilhengere på verdensbasis. I Norge startet virksomheten opp hjemme hos den brasilianske kvinnen Ana Maria Larsen i Fredrikstad i 2006, idet om lag ti personer kom sammen til uformelle samlinger i hennes hjem. Gruppen fikk regelmessig besøk av forkynneren Jose Nilson, som var bosatt i Göteborg. I 2009 ble gruppen registrert som menighet. Synkende medlemstall gjorde imidlertid at menigheten ble lagt ned i 2017. Også i Oslo ble det imidlertid startet menighet i 2009. I perioden 2007 til 2011 virket den brasilianske forkynneren Mauricio Raymundo Barbosa i begge menighetene, inntil visumtillatelsen gikk ut og han måtte vende tilbake til hjemlandet. Jose Nilson har nå et pastoralt ansvar for Oslomenigheten og besøker denne jevnlig.

(17) Det evangeliske trossamfunn – Nasareerens kirke.

Oslomenigheten tilhører Church of the Nazarene, et evangelisk trossamfunn med røtter i den meto-distiske fløy av 1800-tallets hellighetsbevegelse i

USA. Nasareerens kirke i Oslo ble grunnlagt av Jorge Manuel de C. Rocha (f. 1963) fra Kapp Verde utenfor Afrikakysten. Han hadde virket i Brasil i en årrekke da han i 2003 flyttet til Norge med visjonen om å starte menighet for portugisisktalende. Menigheten ble stiftet i desember 2006 og registrert i april 2008. Om lag 15-20 personer kommer regelmessig sammen til møter.

(18) Igreja Evangélica Sinais e Prodigios

Dette pinsesamfunnet ble grunnlagt av den brasilianske kvinnen Leny Azevedo Brandão i Rio de Janeiro i 1970, og man har i dag i overkant av 40 menigheter. Alle disse er i Brasil, bortsett fra menigheten i Tønsberg, Norge. Denne ledes av brasilianeren Reginaldo Torres, som har vært bosatt i Norge siden 1998. Han var aktivt med i Salemkirken i Oslo inntil han i 2007 flyttet til Stavanger hvor han hadde etablert menighet året før. I 2009 vendte han imidlertid tilbake til Oslo, hvor han også etablerte menighet. Mens menigheten i Stavanger ble avvirket i 2009, ble Oslomenigheten lagt ned i 2016. Læremessig ligger Igreja Evangélica Sinais e Prodigios nær opp til Assembléia de Deus.

(19) Reobote, Varhaug

På Varhaug (Jæren) etablerte den brasilianske kvinnen Tarciana Lauritsen en portugisisktalende husgruppe i 2014. Lauritsen ønsket ikke å etablere en selvstendig menighet, men ville knytte virksomheten opp mot pastor Cristiano Regis, som er grunnlegger av det lille Reobote-menighetsnettverket i Recife på nordkysten av Brasil. Også i Norge kalte man seg for Reobote. Virksomheten på Varhaug ble imidlertid lagt ned i februar 2018.

Avsluttende bemerkelser fra redaktørene

Denne artikkelen av Geir Lie er bygd på personlige erfaringer og observasjoner. Det har gått noen år mellom tiden dette saksfeltet var nærmere observert og beskrevet i artikkelen. Mange av forholdene har endret seg. Det er med tanke på fremtidige forskning at denne artikkelen er inkludert slik at spor av informasjonen kan fungere som koblingspunkt. De spansk- og portugisisk-talende migrantere teologiske og samfunnsmessige relasjoner bør studeres nærmere.

Kapittel 12

Migrasjon, mangfold og misjon i den katolske kirke i Norge idag

Marta Bivand Erdal og Stephen Trotter

Innledning

Den katolske kirke i Norge⁶⁷ idag, er en kirke hvis preg og egenart er sterkt formet av migrasjon og mangfold, men der misjon også er et viktig stikkord, om enn ikke nødvendigvis på de måter man kanskje kunne vente. Dette kapitlet tar et fugleperspektiv på migrasjon, mangfold og misjon i den katolske kirke i Norge idag. Dette medfører naturlignok at en del temaer blir nokså grunt behandlet, til fordel for et bredere blikk som muliggjør en helhetlig forståelse.

Et kapittel om misjon og den katolske kirke, kan ikke unngå å tematisere den katolske kirkes lange historie som misjonerende kirke. Denne historien, deler vi med våre kristne søstre og brødre, i Kirkens første århundreder, slik den er velkjent fra «misjonsbefalingen» (Matt 28, 18-20), Apostlenes gjerninger og videre. Når misjon nevnes i sammenheng med den katolske kirke, også her i Norge, er det likefullt hverken de første kristne, ei heller kristningen av Norge, som er første assosiasjon for mange. Isteden vil mange huske fra historiebøkene på skolen – og fra populærkulturell formidling slik som filmen «the Mission» - den katolske kirkes rolle som misjonærer i forbindelse med kolonialisering av store deler av

verden fra omkring 1600-tallet og til første del av 1900-tallet.

Her bør det nevnes at kirkens rolle, på den ene siden ofte var tett sammenvevd med europeiske makthaveres agenda, og på den andre siden, også ofte er del av en historiefortelling som er sammensatt, og unik for hvert enkelt sted der katolske ordensfolk og prester etablerte sine kirker og misjonsstasjoner. Utover å understreke lange historiske linjer, at historien er sammensatt, og siden misjon og makt nødvendigvis står i et komplisert forhold til hverandre, er det også rimelig her å nevne at den katolske kirke også i nyere tid har sett med kritisk blikk på sin egen misjonshistorie. Pave Frans beklaget under et besøk i Bolivia i 2015 og sa:

Noen ville med rette hevde: 'Når paven snakker om kolonialisering, så overser han enkelte av Kirkens handlinger.' Jeg sier dette til dere med anger: Mange alvorlige synder ble begått mot urbefolkningene i Amerika i Guds navn. Jeg ber ydmykt om tilgivelse, ikke bare for de overtredelser Kirken selv har ansvar for, men også for handlinger begått mot urbefolkningene i løpet av det som kalles erobringen av Amerika.⁶⁸

Den katolske kirke som verdenskirke har på den ene siden en helhetlig lære om misjon, som oppsummert kan leses i den katolske kirkes katekisme, og denne leves ut og praktiseres, på den annen side, lokalt i katolske bispedømmer og menigheter. De lokale, regionale og nasjonale virkelighetene vil åpenbart forme misjonsinnsatsen,⁶⁹ blant annet med tanke på om den katolske kirke er i en minoritet eller majoritets-sammenheng, hvordan lokale myndigheter stiller seg til religionsfrihet (og misjon), relasjoner til andre tros- og livssynssamfunn og samfunnet for øvrig, for å nevne noe. Slik er det neppe noen overraskelse at en diskusjon om samspillet mellom migrasjon, mangfold og misjon i Kirken i Norge, vil være en virkelighets-

beskrivelse som er svært annerledes, enn dersom man skulle skrive en tilsvarende for bispedømmer for eksempel i Polen, Italia, Vietnam, Chile, Sri Lanka, Filippinene, Irak, Rwanda eller Eritrea.

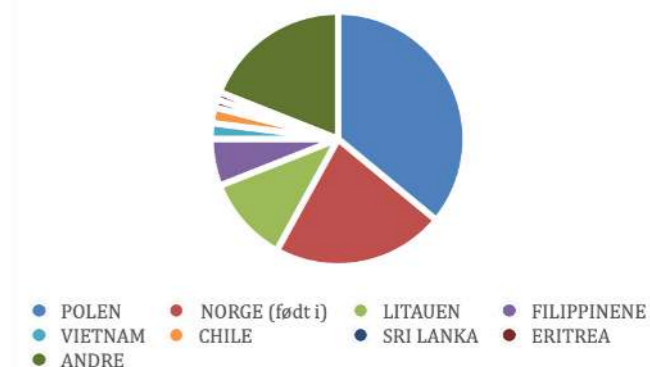
Disse landene er ikke tilfeldig valgte eksempler, men land som mange katolikker i Norge idag er født i – og dermed også direkte relevante for diskusjonen i dette kapitlet. Både i den forstand at de illustrerer på en veldig konkret måte hvordan Kirken, kanskje mer enn mange andre steder, oppleves helt konkret som verdenskirke, og fordi de illustrerer det brokete mangfoldet av katolske praksiser og erfaringsbakgrunner katolikker i Norge idag representerer.

Kapitlet fortsetter med en diskusjon av hvorvidt og hvordan Kirken idag bør forstås som en «migrantkirke», eller ikke, etterfulgt av en del som knytter den katolske kirkes tilbakekomst til Norge til misjonsperspektiver, som en tid svært preget av migranter både blant prester, ordensfolk og legfolk. Dagens katolske kirke i Norge sin misjonspraksis bør med fordel forstås vidt – og diskuteres med tre perspektiv. Kapitlet avsluttes med et blikk på den katolske kirke, misjon og det livssyns åpne norske samfunnet idag.

Fra misjonsmark til migrantkirke?

Den katolske kirke kom tilbake til Norge i 1843. Når den katolske kirke ble re-etablert i Norge, skjedde dette i stor grad ved at katolske diplomater stasjonert i Norge hadde behov for sjelesorg. En gradvis økende toleranse for diplomaters behov for sjelesorg og messefeiring, førte etterhvert til en aksept for at også norske protestanter kunne være tilstede i katolske messer. Utover på 1900-tallet konverterte så noen nordmenn og ble katolikker, men Den katolske kirken forble liten, preget av internasjonale bakgrunner, først og fremst fra Europa. Frem til 1977 var Den katolske kirke i Norge under Vatikanets Propagandakongregasjon (nå Evangeliseringskongregasjonen) – dermed ansett som misjonsområde i Kirken. Det var dermed ikke bare Nordpolmisjonen, basert på Altagård i perioden 1856–1902 som er starten og slutten på Norge som katolsk misjonsmark.

Katolikker i Norge etter fødeland (2017)

Figur 1 - Katolikker i Norge etter fødeland (2017) (basert på tall fra OKB)

Idag har Kirken – bestående av et bispedømme og to stift – over 160 000 medlemmer. Antallet medlemmer doblet fra omkring 14 000 på 80-tallet til 28 000 på 90-tallet, og økt drastisk siden EU-utvidelsen i 2004, med påfølgende fri mobilitet i EU-og-EØS området for polske, litauiske og andre borgere. Idag er Polen det landet flest katolikker i Norge er født i, mens den nest største andelen er født i Norge. Blant disse er imidlertid svært mange barn av en eller to innvandrerforeldre.

Figur 2 - Katolikker i Norge 1845-2019 (basert på tall fra OKB og SSB)

⁶⁷ Heretter kun omtalt som «Kirken» om ikke annet er angitt. Denne teksten er ikke en uttømmende redegjørelse for den katolske kirkes offisielle syn eller lære på spørsmål om misjon og migrasjon – hverken teologisk, organisatorisk, eller på annen måte.

⁶⁸ <https://www.nytimes.com/2015/07/10/world/americas/pope-francis-bolivia-catholic-church-apology.html>

⁶⁹ Boken *Den Katolske Kirke i Nord-Norge – under MSF-overhyrder i 75 år – 1931-2006* av Msgr. Torbjørn Olsen (og Tromsø Stift) er en glimrende skildring av Nord-Norge som misjonsmark for Den katolske kirke.

Er Kirken idag dermed en «migrantkirke»? I den forstand at mange selv er innvandrere, eller har en bakgrunn preget av migrasjon ved at en eller begge foreldre, eller en eller flere besteforeldre har innvandrerbakgrunn, helt klart.⁷⁰ Samtidig er dette begrepet i svært liten grad dekkende for Kirken, fordi den har en lang historie i Norge. På den ene siden tilbake til den Hellige Olavs tid, altså før reformasjonen. På den annen side, tilbake til 1843 – og med historiske linjer til 1814 og den opprinnelige Grunnlovens paragraf 2, der hverken jøder eller jesuitter (en katolsk presteorden) eller munkeordener hadde adgang til riket⁷¹. Denne paragrafen ble omsider endret,⁷² men Den katolske kirke er altså historisk – også i moderne historie – en del av norsk historie, og i så måte ikke en «migrantkirke» i den forstand at den er ett nytt og «innvandret» element i det norske samfunnet.

Det er også viktig å understreke at det blant katolikker idag finnes mange som er født i Norge, også med norskfødte foreldre og norsk som morsmål. Den katolske kirke fører ikke statistikk over katolikkens morsmål, men fører i stedet statistikk over fødeland, derfor finnes det ikke eksakte tall på katolikker «uten innvandrerbakgrunn» i Norge. Men vi vet at det finnes «gamle katolske familier» - som enten har blitt katolikker ved at en person i slekten konverterte – kanskje tidlig på 1900-tallet, eller ved at en person i familien

som var katolikk innvandret, kanskje i mellomkrigstiden eller etter andre verdenskrig, og derigjennom førte familien inn i den katolske kirke.

Klostrene, sykehusene og skolene – den katolske kirkes tilbakekomst i landet

Kirkens virke i Norge etter re-etableringen i 1843 var tungt preget av ordenssamfunnenes innsats. Der hvor det ble etablert menigheter, kom det også ordenssøstre. I forbindelse med 150-års jubileumet for ordenssøstre i Norge, etter reformasjonen, forteller dominkanerinner Sr. Anne Bente Hadland og Sr. Else-Britt Nilsen: «Og de var mange. Fra de to første søstre i Kristiania i 1857, vokste antallet til nærmere 600 hundre på 1940-tallet - da utgjorde de 20% av katolikkene i Norge - på 1960-tallet var 6% av landets katolikker ordenssøstre mot ca 0,3 % i dag - et tall som allikevel er mer "normalt". Årsakene er sammensatte. Barnerike familier og mange kall fra utlandet, ikke minst Tyskland, Nederland og Polen, en dynamisk politikk fra katolske biskopers side og et stort behov for helseinstitusjoner i Norge hadde ført til et uforholdsmessig høyt antall ordenssøstre i forhold til andre katolikker. Av religiøse institusjoner hadde

⁷⁰ Det er i de senere år gjort en del forskning blant katolikker og i katolske menigheter i Norge, se f.eks. Marte Giskeødegård & Anders Aschim (2016) "Da hadde jeg et stykke Polen her". Den katolske kirke som transnasjonalt rom for fellesskap og tilhørighet. I: Kristne migranter i Norden. Portal forlag, s. 123-141.; Marte Giskeødegård & Anders Aschim (2017) 'Vi gjer det for Gud ... og for oss sjølve'. Polske innvandrere på dognad. Kirke og kultur 2017 ;Volum 122.(2) s. 203-218; Sidsel Mæland (2016) "Hva har vi felles?" - En studie i kulturell kompleksitet og multikulturelle prosesser i Den katolske kirke i Norge. PhD Avhandling i sosialantropologi, UiO; Marta Bivand Erdal (2016) Innenfra, utenfra og tredje-posisjon? Refleksiv posisjonaltet i forskning blant katolikker i Norge, Kristne migranter i Norden. Kristiansand: Portal; Marta Bivand Erdal (2016) When Poland became the main country of birth among Catholics in Norway': Exploring the interface of Polish migrants' everyday narratives and Church responses to a rapid demographic re-constitution, Migration, Transnationalism and Catholicism: Global Perspectives. Basingstoke: Palgrave Macmillan; Pasura, Dominic & Marta Bivand Erdal (2016) Migration, Transnationalism and Catholicism: Global Perspectives. Basingstoke: Palgrave Macmillan; Jacobsen, K. A. (2008). Creating Sri Lankan Tamil Catholic Space in the South Asian Diaspora in Norway. South Asian Christian Diaspora: Invisible Diaspora in Europe and North America, 117-132; Jacobsen, K. (2009). Establishing Tamil ritual space: A comparative analysis of the ritualisation of the traditions of the Tamil Hindus and the Tamil Roman Catholics in Norway. Journal of religion in Europe, 2(2), 180-198.

⁷¹ "Den evangelisk-lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion. De indvaanere, der bekjenner seg til den, ere forpligtede til at opdrage sine Børn i samme. Jesuitter og Munkeordener maae ikke taales. Jøder ere fremdeles udelukkede fra adgang til Riget." Forbudet mot munkeordener ble løftet i 1857 og mot jesuitter i 1956.

⁷² <http://www.katolsk.no/tro/tema/historie/artikler/etter1814>

katolske sykehus i 1940 over halvparten av alle sykehussenger i Norge, og det på en katolsk befolkning på 3000!" "Etter 2. verdenskrig ble kallene færre, og norske helsemyndigheter satte opp et program som skulle bedre det offentlige sykehusstilbudet."⁷³

De to ordenssamfunnene som likevel var viktigst i den første tiden kirken var tilbake i Norge, og som har gjort kirken kjent mange steder i landet, gjennom sin sykehusdrift og sin skoledrift, er St. Josephsøstrene av Chambery som kom i 1865 og St. Elisabethsøstrene som kom i 1880. Sr. Anne Bente Hadland og Sr. Else-Britt Nilsen forteller at "Søstrene har fremfor noen andre vært bindeleddet mellom Den katolske kirke og det norske samfunn. Gjennom skolevirksomhet og sykehus - især det siste - har de hatt en helt unik kontaktflate med folk flest. Grupper av mennesker som ingen prest eller biskop ville være i nærheten av å komme i kontakt med. Deres fremmede fremtoning til tross, så maktet de å bygge opp en autoritet og en anseelse som har vært og er uvurderlig."⁷⁴ I Bodø var Dominikanerinnene såpass synlige i lokalsamfunnet og i kulturlivet at de i 1971 fikk Kulturprisen i Bodø. Til og med i Finnmark, i Hammerfest, holdt en liten menighet og en gruppe Elisabethsøstre til; med skole i Hammerfest fra 1880-tallet til 1929. Denne katolske skolen hadde et flertall av protestanter blant sine elever.

Katolske skoler ble også etablert andre steder, St Paul skole i Bergen i 1857-58, som en menighetsskole, der flertallet av elevene tidlig var katolikker og der St. Franciskus søstrene spilte en sentral rolle. St Sunniva skole i Oslo ble grunnlagt i 1865 av St Josephsøstrene, og St. Franciskus Xaverius skole i Arendal grunnlagt i 1913, hvor St. Franciskus søstrene også drev sykehuset. De katolske skolene, foruten i Hammerfest, er fortsatt i drift idag – nå uten ordenssøstre som lærere – men med fortsatt kontakt mellom skolene og ordenshusene. I tillegg til disse tre skolene, er det også en katolsk grunnskole i Bodø, St Eystein skole og en katolsk videregående skole i Bergen, St. Paul gymnas.

⁷³ <http://www.katolsk.no/praksis/klosterliv/artikler/150ar>

⁷⁴ <http://www.katolsk.no/praksis/klosterliv/artikler/150ar>

⁷⁵ Kirken får fortsatt støtte fra Ansgarswerk, Bonifatiuswerk og Diaspora-kommissariat – tyske stiftelser som bistår den katolske kirke i Norden og Baltikum og anser disse områdene som katolske diasporaer.

Hva sier så denne historien om katolske ordenssamfunn, sykehus og skoledrift, og Kirken idag om forholdet mellom migrasjon og misjon? Tre momenter bør trekkes frem. Først, at migrasjon har vært betegnende for kirkens moderne historie i Norge, ikke bare de siste 30-40 år, som er relativt åpenbart for enhver som besøker en katolsk kirke i Norge idag, men fra 1843, og kanskje særlig i de første 50-60 årene deretter. Det andre er at den katolske aktivitet i Norge, til en viss grad kan sees som en misjon og støtte til diasporakatolikker, fra katolske land lengre sør i Europa.⁷⁵ Dette speiler også nettopp de tette bånd – som er tydelige i ordenssamfunnene, men også dersom man ser på hvor prester kom fra – og kommer fra den dag i dag – det er et høyt innslag av migrasjon også her. Sist, men ikke minst, kan det også fremheves, at den misjonstilnærming som kanskje best beskriver katolsk aktivitet i Norge – på 1800-tallet, såvel som idag, er Frans av Assisis: «Forkynn evangeliet – bruk ord om nødvendig!».

Katolsk misjonspraksis i Norge i dag?

Hvordan definere hva som er katolsk misjonspraksis i Norge i dag, er ikke uten videre enkelt: på mange måter kan det sies å enten være svært mye – tilnærmet lik de aktivitetene og tilbud som kirken og andre aktører i «den katolske familie» i Norge tilbyr, eller det kan sies å være svært lite – kirken i Norge støtter opp om den pavelige misjonsvirksomhet, drevet fra Vatikanet, gjennom kollektivinnsamling på misjonssøndagen årlig. Med en mer ekspansiv tilnærming, og i tråd med en forståelse av misjonsvirksomhet som både er forankret i at tilstedeværelse er et vitnesbyrd om tro, og tilsvarende en grunnleggende respekt for trosfrihetene og andre religioner og livssynsamfunns tilsvarende tilstedeværelse, er det flere ulike virksomheter som kan og bør nevnes. Tre eksempler kan demonstrere både en utadrettet og en innadrettet misjon, og en siste som samtidig som den er innadrettet også er utadrettet.

Caritas Norge er kirkens bistandsorganisasjon og bærer gjennom hele sitt arbeid et vitnesbyrd. Ikke et vitnesbyrd som er misjonerende i noen aktiv forstand, men nettopp med en åpenhet og respekt for dem og de man møter. I Norge er Caritas gradvis blitt mer og mer kjent, ikke minst på grunn av sitt arbeid blant, for og med migranter. Caritas infosentre er viktige kontaktpunkt for mange migranter – og særlig dem som ikke søker om asyl, men har opphold i Norge på grunn av arbeid, enten som EU-EØS borgere, eller som tredjelandsborgere. Caritas betjener og hjelper alle migranter som henvender seg, basert på deres behov og de ressurser Caritas har, og uavhengig av tro og bakgrunn.

Likefullt er både misjon og migrasjon sentralt her – misjon fordi Caritas utifra den katolske kirkes sosiallære nettopp fremmer den enkeltes menneskeverd, uavhengig av hvem han eller hun er. Altså ikke misjon i noen konfesjonsorientert eller aktivt bekjennende forstand, men misjon som handler om menneskeverd, og som er forankret i et katolsk menneskesyn. Migrasjon er relevant, åpenbart på grunn av fokuset i Caritas' arbeid blant, for og med migranter, men også fordi Caritas har et nettverk og en base av frivillige som selv har innvandrerbakgrunn, og dermed både har relevant språkkompetanse, og relevant praktiske erfaring i å navigere det norske samfunnet som en som kommer utenfra. Noen frivillige er katolikker, andre er det ikke – men den tilliten Caritas Norge har blant migranter, bygger både på tilgjengeligheten av frivillige og ansatte som evner å forstå å hjelpe utifra også egen bakgrunn, og for en del migranter, også eksplisitt fordi de stoler på Caritas, som Kirkens forlengede sosiale arm, som de kjenner fra sine opprinnelsesland.

Bispedømmet/Stiftene har hovedtyngden av tid, penger og krefter innad – for, med og av medlemmer av den katolske kirkes menigheter. Denne typen innadrettet aktivitet vil normalt kanskje ikke forstås som misjon, men i denne sammenheng kan det være relevant å trekke fram 'Evangelisering for og i familien' og 'Evangelisering' mer generelt, som de siste 10-15 årene har blitt viktigere i mange menigheter. Dette

⁷⁶ <https://nuk.no/2019/02/20/wyd-panama-2019-en-smakebit-av-himmelen/>

⁷⁷ Intervju av Heidi Marie Lindekleiv i Vårt Land, *Bartekatolikker*, 30. juli 2012

kan forstås som en type trosfornyelse, og er i den forstand en type misjonsaktivitet. 'Evangelisering' dreier seg som navnet tilkjenner, å spre, forstå og ta til seg Evangeliets budskap, på nye måter. Dette har blitt aktivt oppmuntret fra bispedømmehold, blant annet med sentralt organiserte 'evangeliseringsuker' der menighetene har blitt oppfordret til å delta, og foredragsholdere har reist rundt for å bistå de lokale prester og menigheter med dette.

Sist, et eksempel som er både innadrettet og utadrettet. Katolsk ungdom fra Norge har deltatt på de katolske «Verdensungdomsdagene» i vesentlig grad siden Verdensungdomsdagene i Paris i 1997. Denne katolske pilgrimsreisen og ungdomsfestivalen arrangeres hvert tredje år, ulike steder, verden over. Fra Norge arrangerer Norges Unge Katolikker en felles-norsk pilegrimstur, nå sist i 2019 til Panama. Når ungdommer bes fortelle om hvorfor de deltar på Verdensungdomsdagene,⁷⁶ så handler det ofte om et ønske om å erfare den katolske kirke som Verdenskirke. Mange katolske ungdommer vokser opp på små steder, langt fra nærmeste kirke, og også på større steder og i storbyer er katolske barn og unge ofte «eneste katolikk i klassen» - en erfaring Peggy Bruce hadde på 1940-tallet og som Kristine Martinsen delte på 2000-tallet.⁷⁷ Dette gjør at behovet for å føle at man er del av noe større, noe som er virkelig verdensomspennende, er sterkt – og dette behovet blir virkelig møtt på Verdensungdomsdagene, både gjennom det tydelige mangfoldet, alle flaggene fra alle verdens land, det språklige mangfoldet, velkomsten i lokalmenigheter der man er, og simpelthen gjennom det å være en del av en gruppe som kan omfatte alt fra 700 000 deltakere til flere millioner deltakere, avhengig av hvor i verden Verdensungdomsdagene finner sted.⁷⁸

Spørsmålet om hva som er – eller ikke er – katolsk misjonspraksis i dag, og hvordan dette betegnes av migrasjon, kunne altså blitt besvart på ulike måter. Ved å fremheve Caritas' arbeid, menighetenes Evangeliseringsarbeid, og ungdommers deltakelse på Verdensungdomsdagene, er tre mulige utsnitt av en virkelighet blitt gjort. Disse utsnittene speiler

nok den virkelighet den katolske kirke i dag er preget av, nemlig av ekspansiv økning i medlemstall i sær grunnet migrasjon – både fra land som Polen og Litauen, og i økende grad fra et større antall ulike land spredt rundt i Asia, Afrika, Sør-Amerika, så vel som Midtøsten, Europa og Nord-Amerika. Denne ekspansive veksten fører til voksesmerter, som merkes rent fysisk i det at bygninger er for små, og slites til grensen av det forsvarlige, men bidrar også til ulike typer uro, omkring kirkens evne til å håndtere denne veksten, til å gi den trosundervisning som trengs, til å gi sjelesorg i alle de situasjoner dette kreves, til å bidra med livsritehandlinger for alle dem som ber om det, men også til å evne å bære troverdig vitnesbyrd i det norske samfunnet.

Den katolske kirke, misjon og det livssyns åpne norske samfunnet

Den katolske kirke er medlem i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, og har sammen med STL vært aktive i #tryggibønn aksjonene, som det dessverre har blitt flere av, etter ulike terroranslag iløpet av 2019. Den første #tryggibønn aksjonen kom som respons på terrorangrepet mot moskéen i Christchurch på New Zeland. Fredag 22. mars 2019 var den katolske biskopen Bernt Eidsvig i ICC-moskéen på Grønland i Oslo, og holdt der en tale til dem som var samlet til fredagsbønn: "Da en fransk prest i 2016 ble drept mens han feiret messen, tok dere, våre muslimske venner, kontakt og uttrykte kondolanse og medfølelse med oss. Deres medfølelse og menneskelige støtte gjorde et sterkt og varig inntrykk på oss. (...) Når dere – våre muslimer – opplever økt frykt basert på deres religiøse tilhørighet, ønsker vi å si og vise at vi står sammen med dere. Aksjonen #tryggibønn handler nettopp om det. Vi ønsker å vise dere og omverden at vi står

⁷⁸ Jane Skjoldli (nå ved UiO) skrev avhandlingen sin om Verdensungdomsdagene, «World Youth Day. Religious Interaction at a Catholic Festival» (2018) <https://www.amazon.com/World-Youth-Day-Interaction-Religionswissenschaft/dp/3525554559/>; og Stephen Trotter beskriver også NUKs pilegrimstur til Verdensungdomsdagene i Kraków i sin doktoravhandling, «Leavening Society – The Role of Religious Organisations in Integration Processes in Norway» (2019) <http://theses.gla.ac.uk/75116/>.

⁷⁹ <http://www.katolsk.no/nyheter/2019/03/biskopens-hilsen-til-norske-muslimer-etter-christchurch-terroren>

sammen på tvers av tro og livssyn når en av oss blir truet. Min frihet er avhengig av din frihet, og i vårt livssyns åpne samfunn skal alle kunne leve ut sin tro eller sitt livssyn uten frykt. Aksjonen #tryggibønn handler om fellesskap og solidaritet på tvers av tro. I Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn er vi stolt av at vi lever i et uenighetsfellesskap. Vi anerkjenner hverandres rett til å tro og mene ulikt. Allikevel er det noe vi må enes om, og det er nettopp at alle må forholde seg til de samme demokratiske lovene og at alle har krav på de samme rettigheter demokratiet gir. Samfunnssikkerhet og tillit henger nøye sammen. Alle skal kunne leve ut sin tro eller sitt livssyn uten frykt.»⁷⁹

Blant katolikker i Norge, vil man finne like ulike syn på spørsmål om hvorvidt sekularisering og økt mangfold i det norske samfunnet er en trussel, en berikelse, eller en situasjon man bare må forholde seg til, som man ville finne blant andre grupper av mennesker i det norske samfunnet. Tilsvarende vil det blant katolikker være ulike syn på hva den kristne kulturelle kulturarven er, og hvordan og hvorvidt det er et katolsk anliggende å skulle mene mye i denne sammenheng. Blant katolikker i Norge finnes det mange mennesker med bakgrunn fra utenfor Europa, som i noen grad vil ha et annet historisk blikk på kristen kulturarv. Imidlertid vil de dele sin katolske tro, med søstre og brødre, som kan se på denne kulturarven som truet og i behov for forsvar, det være seg mot sekulariseringseffekter, eller mot pluralisme hva gjelder tros- og livssynsspørsmål i samfunnet. Dermed er det kanskje nærliggende å hevde at et katolsk syn på misjon i dagens norske samfunn, er sammensatt – og rommer dels ulike syn, der noen vil mene at misjon med ord er høyst nødvendig, og kanskje det eneste rette, mens andre vil mene at misjon dreier seg om vitnesbyrd, «om nødvendig med ord», noen vil ha en posisjon derimellom, og noen vil kanskje mene at ord er for utilstrekkelige og bør unngås – mens et levende vitnesbyrd i seg selv bør være nok.

Misjonssyn til side, er den katolske kirke i Norge i dag en synlig aktør, lokalt i mange tettsteder og byer rundt om i landet, gjennom menighetsaktiviteter så vel som ordenssamfunn. Både menigheter og ordenshus opplever pågang fra det norske samfunnet, det være seg gjennom kirkebesøk, spørsmål om samtale og veiledning, eller skoleklasser som kommer til kirkene som en del av sin undervisning om ulike religioner. Menighetene forholder seg også aktivt til sine nabolag – og mange steder er det etablerte praksiser for lokale aktiviteter der ikke-katolikker inviteres aktivt inn: slik som rundt en St. Hans-feiring. Samtidig er det også mange ikke-katolikker som på ulike måter deltar i menighetsliv, for eksempel som en ikke-katolsk forelder til et barn som mottar trosundervisning, og kanskje derfor stiller på dugnadsvakt. Gjennomgående er kirkens aktiviteter åpne, og søker å inkludere dem som måtte ønske å delta, noe som i norsk kontekst i dag er grunnleggende fundert i en respektfull tilnærming til andre mennesker religionsfrihet, og en forventning om en gjensidighet i denne respekten, hos dem man møter og samarbeider med.

Kapittel 13

Kirkelandskapet i Norge i endring: Utfordringer til Den norske kirke

Erling Birkedal og Turid Skorpe Lannem

Innledning

Det norske kirkelandskapet er i endring. Det etableres nye og ulike former for menigheter. Det kan skje i rammen av organisasjoner som tradisjonelt er knyttet til Den norske kirke (Dnk), og det kan skje helt uavhengig av organisasjoner og nettverk. Ikke minst er det mange nye migrantmenigheter. Det absolutt største kirkesamfunnet, Den norske kirke (Dnk), er også i forandring, og kirkens interne organisering er i endring. Det arbeides blant annet med forståelsen av menighet og sokn, og hvordan Dnk skal forholde seg til nye menighetsdannelser utenom de vanlige soknemenigheter.⁸⁰

Hensikten med denne artikkelen er å analysere og drøfte relasjonen mellom Dnk og ulike kristne grupperinger og menigheter. Problemstillingen er: Hvordan kan Dnk forholde seg til menighetsdannelser utenom tradisjonelle vanlige soknemenigheter? I artikkelen tar vi Dnks perspektiv og peker på muligheter og utfordringer med tanke på et mulig

samvirke med andre typer lutherske menigheter. Det faktum at det finnes ulike trossamfunn og ulike typer av menigheter, kan i seg selv tolkes som et uttrykk for at det er ulike forståelser av eller idealer for å være kirke. Samtidig kan en på teologiske premisser hevde at det er bare én kirke når en legger til grunn at det er én Gud,⁸¹ og at kirken er Guds. Ut fra en slik tankegang kan en forstå kirken som en overgripende enhet, som noe abstrakt og usynlig, en universell åndelig størrelse eller åndsfellesskap. Noen vil bruke begrepet «Guds rike» på dette for på den måten å heve seg over kirken forstått som en menneskeskapt organisasjon, en institusjon eller trossamfunn. For å underbygge det universelle perspektivet deltar Dnk i økumeniske samtaler for å stimulere til større kirkelig enhet.⁸²

Vi ser i denne artikkelen på kirken som en institusjon og nyanserer mellom tre forståelser av kirke: Folkekirke, trosfellesskap og aktivitetskirke.⁸³ Folkekirken tar utgangspunkt i alle døpte, og at dåp er eneste kriterium for å være med i kirkens fellesskap. Folkekirken er et åpent og løst fellesskap, der livsriter og kirkelige tjenester står sentralt. Trosfellesskapet er de arenaer der fokus er å formidle, bekrefte og stimulere troen på den treenige Gud, slik som gudstjenester og møter. I aktivitetskirken vil deltakelse i ulike aktiviteter i kirken være det primære, slik som trosopplæring, diakoni og ulike kulturaktiviteter. Dette kan være kontinuerlige aktiviteter eller mer avgrensede. Videre bruker vi begrepet mangfoldkompetanse som et teoretisk perspektiv i drøftingen i siste del av artikkelen. Med dette mener vi kompetanse til å se og håndtere det mangfold av religiøs praksis og holdninger som faktisk finnes i Den norske kirke og dens menigheter.⁸⁴

⁸⁰ Se f.eks. vedtak i KM 8/16 om veivalg for Dnk. Se også orientering til Kirkemøtet 2016 fra Kirkerådets direktør som annonserer en Kirkemøte-sak om menighetsdannelser.

⁸¹ Harald Hegstad, *Den virkelige kirke. Bidrag til ekklesiologien* (Trondheim: Tapir Akademisk/Fagbokforlaget 2009) 21.

⁸² Dnk er aktiv deltaker i Norges kristne råd, som har medlemmer fra bl.a. katolske kirke og pinsebevegelsen. Det er inngått avtale med Den anglikanske kirke og Metodistkirken, og det arbeides med økt tilnærming overfor Den katolske kirke.

⁸³ Se f.eks. Hegstad, *Den virkelige kirke*. Kjetil Fretheim m.fl., *Fellesskap og organisering. De frivilliges rolle i trosopplæringen* (Oslo: IKO-Forlaget 2016), 34-37 bruker også disse tre kirketypene i sin drøfting av frivillighet. En tilsvarende tredeling er gjort i Erling Birkedal, «En mangfoldig kirke. En studie og drøfting av kirkemedlemmers ønsker og forventninger til sin lokale menighet,» *Tidsskrift for Praktisk Teologi*, nr. 2 (2015). Her brukes begrepene tjenestekirke, nettverkskirke og virksomhetskirke.

⁸⁴ Vi bruker begrepet for å beskrive tenkningen i den svenske bevegelsen «Framtiden bor hos oss» (FBHO). <https://www.svenskakyrkan.se/framtidenborhososs> (Sett 02.12.18).

Før vi drøfter samspillet mellom Dnk og nye menigheter, har vi en gjennomgang av ulike former for menigheter utenfor og innenfor Dnk. Beskrivelsen bygger på en analyse av et utvalg sentrale dokumenter i Dnk, vedtatt i kirkens øverste organ, Kirkemøtet.⁸⁵ Dokumentasjon fra de andre organisasjoner, nettverk og menigheter bygger i hovedsak på selvpresentasjon på deres nettsider.

Variasjon av kristne menigheter i Norge

Vi omtaler først menigheter innen organisasjoner som tradisjonelt har hatt en tilknytning til Dnk, deretter omtaler vi migrantmenigheter.

Menigheter og forsamlinger med relasjon til Dnk

I de første århundrene etter reformasjonen, med innføring av evangelisk-luthersk statskirke, til langt inn på 1800-tallet var det ikke mulig å etablere alternative kirkesamfunn eller selvstendige kristne forsamlinger i Norge. Siste del av 1800-tallet var imidlertid en vital periode i norsk kirkeliv, da det ble etablert mange lokale foreninger som førte til selvstendige kristelige organisasjoner. Disse fant i hovedsak sin plass i rammen av Dnk og ble ikke alternative kirkesamfunn, slik det i stor grad skjedde i Sverige. I dag omtales de gjerne som «frivillige organisasjoner» til forskjell fra Den norske kirke, som siden 1537 har vært en del av det «offentlige» og statsadministrasjonen. De frivillige organisasjonenes virksomhet har tradisjonelt blitt

forstått som en del av og som utfyllende til kirkens arbeid. En kan omtale dette som en ellipse-modell med to brennpunkter.⁸⁶ Kirken stod for gudstjenester søndag formiddag og tok seg av de kirkelige handlinger som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse. Organisasjonene tok seg av det kristelige fellesskapet på søndag ettermiddag/kveld eller andre ukedager og arbeidet med undervisning og oppdragelse av barn og unge (utenom konfirmasjonstiden). Disse organisasjonene kan med en samlebetegnelse omtales som bedehus-bevegelsen, da det ble bygget mange hundre bedehus i by og bygd som arena for deres omfattende virksomhet.⁸⁷ Denne ellipse-modellen har blitt utfordret de siste årene, da både kirkens og organisasjonenes virksomhet er blitt mer variert og i stor grad overlappende. Fra organisasjonenes side ble det mer vanlig utover 1990-tallet å uttrykke dette som et ønske om «alt under ett tak».⁸⁸ De tradisjonelle soknemenighetene har på sin side utvidet sin virksomhet og gjør i dag mye av det som tidligere ble ivaretatt av organisasjonene. Såkalte arbeidskirker ble etter hvert vanlig, med rom for en stor variasjon av aktiviteter og samværsformer som tradisjonelt foregikk i bedehusene. Gjennomføringen av reformen av trosopplæringen i Dnk har de siste årene økt aktiviteten for barn og unge.

I dag har de store lutherske organisasjonene noe ulik holdning og praksis i relasjon til Dnk. Det norske misjonsselskap (NMS) beskriver seg som en selvstendig organisasjon innenfor Dnk, og som et redskap for å realisere denne kirkes misjonsoppdrag.⁸⁹ De vil være fødselshjelpere for nye menigheter og bidra med

veiledning og videreutvikling av alminnelige lokalmenigheter i Dnk.⁹⁰ Etablering av nye menigheter i Norge, gjerne kalt områdemenigheter, skjer i samarbeid og forståelse med Dnks ledere i lokalmiljøet. De har ikke til hensikt å danne egne NMS-menigheter. Normisjon har tradisjonelt hatt et like nært forhold til Dnk, men står nå i en mellomposisjon når det gjelder relasjonen til Dnk.⁹¹ Normisjon er opptatt av å bygge sin egen organisasjon og identitet. I 2009 endret organisasjonen sin selvforståelse ved å gå fra å være «en bevegelse for fellesskap og misjon innen Dnk» til at «vi anser Dnk som vår viktigste samarbeidspartner».⁹² De lokale fellesskapene forstår seg selv som menighet i nytestamentlig forstand, der mennesker samles regelmessig for å høre Guds ord, og der de også forvalter sakramentene dåp og nattverd. Det er gjort avtaler mellom biskop/bispedømme og noen av de store menigheter i Normisjon.⁹³ De to organisasjonene som i sterkest grad har markert selvstendighet i forhold til Dnk, er Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM)⁹⁴ og Indremisjonsforbundet (Imf). Disse omtaler seg som frie og selvstendige organisasjoner eller vekkelsesbevegelser på luthersk grunn. I den senere tid har organisasjonene hatt fokus på å styrke forsamlingsarbeidet. Det er ikke en enhetlig terminologi i selvbeskrivelsen til de lokale enhetene, som kan være både forsamling og bedehuskirke.⁹⁵ Begge organisasjonene (NLM og Imf) har i løpet av de siste

årene opprettet egne kirkerettslige trossamfunn utenfor Dnk, henholdsvis NLM-trossamfunn og Imf-trossamfunn. Disse presenteres som et tilbud til dem som ønsker å være kirkerettslig registrert, og som ikke er medlem av noe annet trossamfunn.⁹⁶ Hvert av disse har noen hundre medlemmer.⁹⁷ Dnk har jevnlig kontakt og økonomisk samarbeid med de to førstnevnte organisasjonene (NMS og Normisjon) gjennom SMM, Samarbeid menighet og misjon, mens de to siste (NLM og Imf) ikke er medlemmer her.⁹⁸

Uavhengig av disse tradisjonsrike organisasjonene er det de siste årene også dannet mange nye kristne fellesskap/menigheter og trossamfunn i Norge med ulik relasjon til Dnk. For det første er dette menigheter som fremstår som teologisk pragmatiske og økumeniske, med fokus på det lokale kristne fellesskap. De har vanligvis liten kontakt med Dnk, men sannsynligvis er mange deltakere her også medlemmer av Dnk.⁹⁹ For det andre er det de siste årene etablert nye små lutherske trossamfunn med høy bevissthet på lærespørsmål. De har i hovedsak en oppfatning av at Dnk har endret sitt klassiske læregrunnlag, ved det de beskriver som liberalisering og manglende bibeltroskap.¹⁰⁰ De fleste av disse er svært små, fra noen titalls til noen hundre medlemmer, og flere har bare én menighet eller ikke menigheter i det hele. Mange

⁸⁵ Vi tenker her spesielt på vedtak i KM 07/14 *Visjonsdokument for Dnk 2015 – 2018*, KM 06/14 *Dnks grunnlag* og KM 07/12 *Misjon til forandring – utfordringene fra Edinburgh 2010*.

⁸⁶ Harald Hegstad, *Kirke i forandring* (Oslo: Luther forlag 1999).

⁸⁷ Se omtale av bedehusbevegelsen hos f.eks. Olav Aagedal, *Rapport fra Bedehusland* (Oslo: Samlaget 1988).

⁸⁸ Se f.eks. Birgitte Lerheim, «Lekmannsforsamlingar i endring,» *Norsk bruksteologi i endring. Tendenser gjennom det 20. århundre*. KIFO Perspektiv (Trondheim: Tapir akademisk forlag 2010);

Robert Lilleaasen, «Likedanning i det norske kirkelandskapet,» *Tidsskrift for praktisk teologi* nr. 1 (2017): 48-57; Erling Birkedal, «Alt under ett tak En empirisk undersøkelse av menighetsdannelser innen rammen av Normisjon,» *Tidsskrift for praktisk teologi* nr. 1 (2018): 36-46.

⁸⁹ www.nms.no NMS har også utviklet et grunnlagsnotat om menighetsplanting, i samarbeid med sentrale ledere i Kirkerådet. Se: <https://nms.no/dypdykk/menighet/menighetsnettverk#Menighetsplanting> (Sett 12.12.18).

⁹⁰ NMS tilbyr kurset «FOKUS – muligheter i lokalmenigheten» og eventuell veiledning i forhold til dette, knyttet til Senter for menighetsutvikling ved VID vitenskapelige høyskole, lærested Misjonshøgskolen.

<https://nms.no/dypdykk/menighet/menighetsnettverk#Menighetsutvikling> (Sett 12.12.18).

⁹¹ Normisjon ble grunnlagt i 2001 etter at , Det norske lutherske Indremisjonsselskapet Langesundsfjordens indremisjonsselskap og Den norske Santalmisjon Den norske Santalmisjon fusjonerte. For utfyllende informasjon om Normisjon vises til Birkedal, «Alt under ett tak».

⁹² Langmoen Kvelland i *Luthersk Kirketidene*, nr.17 (2017), 288. og <https://www.normisjon.no/om-oss/> (Sett 12.12.18).

⁹³ <https://www.normisjon.no/vart-arbeid/menigheter-og-fellesskap/> (Sett 12.12.18). For mer utfyllende om Normisjons historie og arbeid med lokale forsamlinger/menigheter, se Svein Granerud, «Forsamlinger og menigheter,» Knud Jørgensen, Tore Seierstad, Svein Granerud, Dag-Håkon Eriksen (red.), *Misjon i bevegelse* (Oslo: Luther forlag 2017), 74-87.

⁹⁴ <https://www.nlm.no/om-oss/>.

⁹⁵ Se f.eks. <https://www.nlm.no/arbeid-i-norge/dette-gjor-vi/nlm-trossamfunn/>

⁹⁶ <http://www.nlm.no/nlm/ressurser/nlm-trossamfunn> og http://imf.no/om-oss/trossamfunn-2/imf_trossamfunn/.

⁹⁷ Ved årsskiftet 2016-17 var det 685 medlemmer i NLM-trossamfunn, hvorav 518 ble innmeldt i 2016, mens det i Imf-trossamfunn var 749 medlemmer, hvorav 294 ble innmeldt i 2016. *Vårt Land* 10.01.17.

⁹⁸ <https://kirken.no/nb-NO/SMM/om-oss/> (Sett 12.12.18).

⁹⁹ Se f.eks. Sendt Norge (tidligere DAWN): <http://sendtnorge.no/om-sendt-norge/> (Sett 12.12.18). Kristent Nettverk: <http://krinet.no/om-oss/> (Sett 07.08.18) og <http://www.subchurch.no/> (Sett 12.12.18).

¹⁰⁰ I avisen *Vårt Land* ble det tidlig 2017 presentert 12 eksisterende lutherske kirker og trossamfunn i Norge, inkludert Dnk, Den Evangelisk Lutherske Frikirke og DELK. *Vårt Land* 14.02.2017, 8-9.

av disse har kontakt gjennom «Nettverk for evangelisk-luthersk kirkesamarbeid».¹⁰¹

Migrantmenigheter

Migrantmenigheter er fellesbetegnelse på menigheter som består av personer som har immigrert til Norge de siste 10-årene, og som i hovedsak har gudstjeneste på et annet språk enn norsk. Det er flere hundre menigheter/felleskap med flere titalls språk, særlig i de store byene. Det er stor variasjon i teologiske retninger, samværsformer og gudstjenestetrykk. På den felles nettsiden for migrantmenigheter leser vi blant annet:

*Det norske kirkelandskapet har vært i endring de siste tiår, og den mest markante forandringen ligger i etableringen av migrantmenigheter. Rundt 250 menigheter/felleskap med gudstjenestefeiringer på 40 ulike språk er blitt etablert, hovedsakelig de siste to tiårene. Dette har gitt et bredt mangfold av gudstjenestetilbud og menighetsfellesskap, særlig i de større byene.*¹⁰²

Det sies videre at migrantmenigheter er svært ulike. Felles er at de som regel er startet av mennesker med minoritetsbakgrunn og reflekterer dette i sine uttrykksmåter. Kirkene representerer alle teologiske retninger. Noen møtes i hjemmene, andre i egne lokaler, og noen i leide kirker. Motiveringen for å etablere egne migrantmenigheter er å møte menneskers behov i en ny tilværelse i et nytt land. Mange

møter noe kjent og kjært i migrantmenighetene, som gir trygghet i hverdagen, og som gir muligheten for å synge og be på eget språk. Norges kristne råd, en sammenslutning av kristne trossamfunn, vil bidra til økt kontakt mellom migrantmenigheter og de etablerte kirker i Norge.¹⁰³

Det er gjort en del forskning på og undersøkelser om migrantmenigheter de siste årene.¹⁰⁴ En rapport fra 2012 om fem migrantmenigheter i Oslo viser noe av variasjonen i organisering og profil.¹⁰⁵ Noen var tilknyttet et kirkesamfunn eller en organisasjon og fikk direkte eller indirekte offentlig støtte. Alle var imidlertid avhengig av egne inntekter, ved givertjeneste. Ingen av disse menighetene hadde direkte relasjon til Dnk. Studien viste at menighetene har en vesentlig funksjon som kulturelle identitetsskapere og samhold blant deltakerne, der religiøse uttrykk fra opprinnelseslandet var vesentlig. Migrantmenighetene representerer en viktig kilde til sosial kapital for mange medlemmer og deltakere. Senere er det kommet flere avhandlinger og rapporter om denne type menigheter.¹⁰⁶ Hvordan den videre utvikling av migrantmenigheter vil bli, er nok ikke minst avhengig av hva innvandrere selv tenker. Særlig interessant er en studie av Ronald Synnes blant unge medlemmer i to kristne og to muslimske menigheter i Oslo. Studien peker i retning av at etnisitet og opprinnelsesland i mindre grad vil være avgjørende for denne type menighetsdannelse i fremtiden. Det vil heller være den religiøse tro som

binder sammen, slik at det kan være blanding av ulike typer etnisk og språklig bakgrunn.¹⁰⁷

Selvforståelse og variasjon

Her presenterer vi kort Dnks visjon og regelverk, med spesiell oppmerksomhet på varierte menigheter, som er noe annerledes enn vanlig soknemenigheter. Kirkemøtet er det øverste organet i Dnk for å uttrykke hva som er målet for både kirken som helhet og for den enkelte menighet. Kirkemøtet vedtok i 2018 en visjon, som i kortform er slik:¹⁰⁸

- Dnk – en evangelisk-luthersk folkekirke
- Mer himmel på jord
- Kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være:
- Bekjennende, Åpen, Tjenende, Misjonerende.

Når Dnk omtales som «evangelisk-luthersk» forstår man kirke og menighet slik det uttrykkes i den lutherske bekjennelse, Confessio Augustana artikkel 7 (CA VII): «Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett.»¹⁰⁹ Kirken er altså et konkret fellesskap av mennesker som samles for et bestemt formål. I denne forstand er kirken alltid lokal og utfolder seg i form av menigheter og forsamlinger. Kirken er samtidig en organisasjon med ulike forvaltningsnivåer, som alle skal underbygge denne lokale enheten. Dette

kommer blant annet til uttrykk i Lov om tros og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) ved at noe av formålet for både menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøte er det samme, nemlig å ha sin oppmerksomhet henvendt på «alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet/menigheten».¹¹⁰

At Dnk er en «folkekirke» er omtalt i Grunnloven. Det er imidlertid ulike oppfatninger om hva som menes med dette begrepet.¹¹¹ Når begrepet folkekirke kom inn i Grunnloven, og også når staten gir økonomiske bevilgninger, er det en forutsetning at det skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.¹¹² Det slås også fast at «Soknet er den grunnleggende enhet i Dnk og kan ikke løses fra denne. Både soknet og Den norske kirke er egne rettssubjekter.»¹¹³ Sokn brukes her som et rettslig begrep. Noen ganger brukes menighet som synonymt begrep til soknet. Samtidig brukes menighet som et teologisk begrep, som fellesskapet som feirer gudstjeneste. Begrepet «folkekirke» må ifølge tidligere direktør i kirkerådet Jens-Petter Johnsen forstås som en dobbelt bestemmelse av kirken. Folkekirken er en kirke i og for folket som ønsker å nå hele folket med nådemidlenes tilbud. Den er også en bekjennelseskirke, som har sin identitet ut fra dens tilhørighet til Jesus som kirkens Herre og forvalter av Jesu evangelium i ord og sakrament.¹¹⁴ Denne identiteten betyr ikke at kirken i sosiologisk forstand er en enhet, men tvert imot er mangfoldig.

¹⁰¹ <http://www.kirkenett.net/> (Sett 12.12.18).

¹⁰² <http://migrantmenigheter.no/migrantmenigheter-i-norge-har-endret-kirkelandskap/> (Sett 12.12.18). (Dette er skrevet for noen år siden og antallet er nå sannsynligvis langt høyere.)

¹⁰³ <http://norgeskristnerad.no/om-oss/> (Sett 12.12.18).

¹⁰⁴ Se oversikt over forskningsbidrag frem til 2012 her: <http://migrantmenigheter.no/forskning-pa-migrantmenigheter/> (Sett 12.12.18).

¹⁰⁵ Ronald M. Synnes, *Kristne migrantmenigheter i Oslo*. KIFO rapport (Oslo: KIFO Stiftelsen kirkeforskning 2012).

¹⁰⁶ I 2013 kom det en masteravhandling som også drøftet menighetene i Oslo: Peter Ole Mamasita, *The Church of Norway: how does the Church of Norway relate to migrant lead churches in Oslo and how do the migrant churches and Church of Norway see the question of diversity and inclusiveness*. Masteravhandling (Oslo: Det teologiske menighetsfakultet 2013). En annen avhandling så mer på migrantmenigheters rolle i integrering av deres medlemmer i det norske samfunn: Margaret Wangari Wanjiru, *The role of immigrant churches in the incorporation of their participants to the broader Norwegian society*. Masteravhandling (Oslo: Det teologiske menighetsfakultet 2013). Kari Storstein Haug drøfter samme året i en artikkel i Kirke og kultur migrasjon som utfordring til teologien. Hun tar opp hvordan teologien som fag forholdt seg til de utfordringer som migrasjon reiser, og hvordan kristne migranter selv reflekterer rundt de erfaringer de har gjort som migranter: Kari Storstein Haug, «Migrasjon og teologi», *Kirke og Kultur* 117, nr. 2 (2013): 188-201.

¹⁰⁷ Ronald Synnes, (forthcoming), «Ethnicity Negotiations: Strategies of Young Muslims and Christians in Oslo», *Nordic Journal of Religion and Society* nr. 2 (2018): 139-156.

¹⁰⁸ <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/plandokumenter/visjonsdokument/> (Sett 12.12.18).

¹⁰⁹ Se «Den norske kirkes identitet og oppdrag»: <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/plandokumenter/identitet-og-oppdrag/> (Sett 12.12.18). For nærmere utdyping vises til Hegstad, Den virkelige kirke, 17.

¹¹⁰ §10-17 Se: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-04-24-31>

¹¹¹ Se nærmere omtale av «folkekirke» i for eksempel Stephanie Dietrich, Hallgeir Elstad, Beate Fagerli og Vidar L. Haanes (red.), *Folkekirke nå* (Oslo: Verbum Akademisk 2015).

¹¹² Se for eksempel tildelingsbrev fra departementet, dat. 15.10.2015, til bispedømmerådene og Kirkerådet, som viser til Prop. I S (2015-2016), som sier følgende om bevilgningene til Dnk: «Bevilgningene under kapitlet skal støtte opp under Dnk i samsvar med Grunnloven § 16. Dette er hovedmålet. Fra hovedmålet er det utledet følgende mål: Dnk skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke. Dnk skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke. Dnk skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle barn. Dnk skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.»

¹¹³ §10-17 Se: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-04-24-31> Fra 2017 er det to rettssubjekt i Dnk, soknet som det lokale rettssubjekt, og et nasjonalt rettssubjekt, representert ved Kirkemøtet. Se særlig § 11 om «Soknet og Den norske kirke».

¹¹⁴ Jens-Petter Johnsen, «Gud vil ha folk! Folkekirke og trossamfunn i fremtidens norske kirke», *Folkekirke nå*, 12-20.

Dette uttrykkes slik av Helga Haugland Byfuglien, preses i Bispemøtet:¹¹⁵

Kirken er ikke bare ett sted, men mange steder. Den er ikke et satt rom, men en bevegelse. Den er ikke en sosiologisk ensartet gruppe, men menneskelig mangfold. Den er ikke et meningsfellesskap, men et trosfellesskap. Helt fra sin begynnelse har kirken beskjefteget seg med sin koinonia. Både universelt, regionalt og lokalt utfordres kirken av mangfold og kompleksitet. Derfor er det alltid nødvendig å stille spørsmålet: Hva er kirkens enhet?

Hun reflekterer videre om folkekirkens mangfold av medlemmer og ulike grad av nærhet til kirkelig arbeid.

Vi ser her at to av kirkens øverste ledere i 2015 peker på viktigheten av at kirken har en identitet og er tydelig i sitt oppdrag, samtidig som kirken viser forståelse og raushet overfor det menneskelige mangfold. Det skal være rom for ulik grad av aktivitet. Man kan ut fra dette forstå Dnk som en kombinasjon av de tre kirketypene som vi viser til innledningsvis, folkekirke, trosfellesskap og aktivitetskirke.

Ulike typer menigheter innen Dnk

Når vi ser på Dnk som en organisasjon, ser vi at det ved siden av soknemenigheten i praksis er en variasjon av menigheter innen rammen av dagens regelverk og tradisjon. Det er to typer som er hjemlet i dagens kirkelov, valgmenigheter og kategorialmenigheter. En valgmenighet kan strekke seg over flere sokn, er basert på personlig medlemskap og er i noen sammenhenger også blitt omtalt som

«personmenighet» eller «personsokn».¹¹⁶ Denne form for menighet godkjennes av Kirkemøtet.¹¹⁷ Kategorialmenigheter er menigheter for bestemte kategorier mennesker som av ulike grunner ikke naturlig hører inn under en ordinær lokalmenighet/sokn. Døvekirken og Samisk menighet i det sørsamiske språkområdet er etablert som slike menigheter. Medlemmene har medlemskap både i kategorialmenigheten og i soknemenigheten. I tillegg til de menighetstyper som er omtalt i kirkeloven, brukes ulike begreper om menighetstyper eller gudstjenestefeirende fellesskap som ikke er en vanlig soknemenighet.¹¹⁸

Profilmenighet brukes som begrep på gudstjenestefeirende fellesskap med en bestemt profil. Det kan for eksempel være en bestemt målgruppe for arbeidet, eller en bestemt arbeidsmåte. Det kan være flere gudstjenestefellesskap i samme menighet/sokn, slik tilfellet for eksempel er i sentrumsmenigheter i Oslo og Bergen. Områdemenighet brukes som begrep på kirkelig virksomhet innen et avgrenset geografisk område i et sokn, eventuelt på tvers av soknegrenser. Ønsket for en slik etablering vil vanligvis være at det på sikt blir opprettet et eget sokn eller i alle fall bygget en kirke der. Det norske misjonsselskap (NMS) har vært pådriver for å etablere slike områdemenigheter. Studentmenigheter/ungdomsmenigheter kan forstås enten som profilmenigheter eller kategorialmenigheter da de er tiltenkt en bestemt kategori mennesker.

¹¹⁵ Helga Haugland Byfuglien, «Etterord: folkekirkens misjon og visjon frem mot 2017,» *Folkekirke nå*, 216–218.

¹¹⁶ ByMenigheten-Sandnes er den eneste menighet som nå er godkjent som valgmenighet. Den har rettigheter og plikter som andre sokn i Stavanger bispedømme, så langt det lar seg gjøre. Se videre omtale i *Menighetsutvikling i Stavanger bispedømme* 2005. <https://kirken.no/nb-NO/bispedommer/stavanger/for-medarbeidere/etablering-av-nye-kyrkjelydar2/> (Sett 12.12.18).

¹¹⁷ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-04-24-31> §12 «Kirkemøtet gir nærmere bestemmelser om kirkens organisering, kirkelig inndeling og kirkelige organer og om valg til disse organene.» Bispemøtet, BM 01/2005, og Kirkemøtet, KM 09/2005, har satt visse vilkår til at slike menigheter opprettes. Det gjelder blant annet at disse skal basere medlemskap på dåp, at en skal bruke ordinert prestetjeneste, og at biskopen skal ha tilsyn med menigheten.

¹¹⁸ Se Gunnar Rønnestad, «Etablering av nye menigheter i Dnk: et kirkerettslig perspektiv,» *Halvårsskrift for praktisk teologi* nr. 1 (2010): 14–25 og Arne Berge, «Ein kyrkjelyd med fleire gudstenestefellesskap?», *Halvårsskrift for praktisk teologi*, nr. 2 (2011): 4–16.

Flere av disse presenterer seg som egne enheter og samtidig som del av Dnk.¹¹⁹ Nettsiden Kirke 18-30 som driftes av Kirkerådet, kan sees som en støtte for denne type ungdomsmenigheter og som ressurs for menigheter i Dnk mer generelt.¹²⁰

Internasjonale menigheter / migrantmenigheter, som er omtalt ovenfor, er ikke en del av Dnk. Disse menighetene er vanligvis en blandet forsamling, der ikke alle, men en del også kan være medlemmer av Dnk.¹²¹ Disse menighetene kan teologisk forstås som kategorialmenigheter, da de er omfatter en bestemt målgruppe/språkgruppe. Dnks Kirkemøte behandlet i perioden 2005–2007 spørsmål om innvandrere og integrering flere ganger, da i hovedsak som en diakonal utfordring.¹²² Kirkemøtet ba blant annet lokalmenighetene om å integrere innvandrere slik at de kunne finne sin plass i menigheten, og at de burde styrke det diakonale arbeidet på innvandringsfeltet. Under senere kirkemøter har man forholdt seg mer direkte til migrantmenigheter som en realitet og enheter man burde ha en relasjon til. Kirkemøtet 2009 ba om at «det på alle plan i Dnk må arbeides for å få til gode økumeniske relasjoner mellom Dnk, kristne innvandrere og innvandrermenighetene».¹²³ På Dnks nettside omtales migrantmenigheter og integrering er perspektivet nå å være en åpen kirke og å forstå seg selv som del av den verdensvide kirke.¹²⁴ Det er opp til lokale kirkeledere å finne de løsninger som kan være best egnet ut fra lokale forhold.

Et mangfoldig og dynamisk kirkelandskap – utfordringer og muligheter

Vi har ovenfor presentert mangfoldet av menigheter og Dnks offisielle holdning til det. I dette avsnittet drøfter vi hvordan vi kan forstå de utviklingsten-

densene vi har pekt på og de utfordringer dette innebærer for Dnk. Vi ser på utfordringer knyttet henholdsvis til nyetablering av menigheter innen de store organisasjoner og til menigheter dannet av migranter. I en avsluttende drøfting løfter vi frem utfordringer og muligheter for Dnk.

Alternative menighetsdannelser og avskalling fra Dnk

Hva kan grunnen være til at det i vår tid dannes mange nye og selvstendige kristne fellesskap, også med samme bekjennelse som Dnk? Så langt vi kan se, er det mange og sammensatte grunner til fenomenet som sådan, samtidig som det kan være spesielle grunner og historier som ligger bak den enkelte menighet. Vi vil peke på noen samfunnsmessige og kulturelle trekk i tillegg til noen teologiske grunner som vi mener kan gi en viss forståelse for hva som faktisk skjer. Noe er forankret i dokumentanalysen og referert litteratur, noe er hentet fra en spørreundersøkelse, og noe er formulert som nye antagelser og spørsmål.

Det er opplagt at generelle samfunnsendringer innvirker også på kirke og menighetsliv. Det gjelder ikke minst de store demografiske endringer de siste tiårene, både innvandring til landet og flytting innen landets grenser. Stor mobilitet i samfunnet, ved at folk reiser mye og det er lettere å forflytte seg, gjør at den geografiske avgrensede menighet ikke lenger fremstår som det eneste alternativet. Dette blir mest tydelig i byer og tettbefolkede områder. Det gir grunnlag for ulike former for profilmenigheter og andre alternativ. Utstrakt bruk av massemedia og sosiale medier kan også støtte opp om nettverk uavhengig av geografisk nærhet.

¹¹⁹ Det er en variasjon av denne type menigheter. Se ulike nettsider som viser noe av den varierte virksomheten i de største byene: <http://www.studentprest.no/>; <http://org.uib.no/presten/menigheten/>, <http://www.studentpresteneitronheim.no/390868643>, <http://www.studentprest.uio.no/messer/>, <https://kirken.no/majorstuapluss>.

¹²⁰ <http://kirke18-30.no/>.

¹²¹ Medlem i Dnk kan være personer som er «bosatt i riket og norsk statsborger bosatt i utlandet» (Kirkeloven § 3.1). Samtidig kan man ikke være medlem av et annet trossamfunn i Norge, og man må være døpt (§3.7).

¹²² I 2005, KM 06/05: Norsk asyl- og flyktningpolitikk, og i 2006, KM 11/06: Innvandring og integrering – Dnks rolle i et flerkulturelt samfunn. Innvandring var også indirekte behandlet i 2007, under sak 06/07: Plan for diakoni.

¹²³ KM 07/09: Kristne innvandrere og menighetene i Norge.

¹²⁴ <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/mellomkirkelig-rad/okumenikk-og-kirkesamarbeid/religionsdialog/integrering/>.

Kulturelt og åndelig er det også blitt lettere å bevege seg utenom det nære og kjente. Det er i samfunnet generelt stor grad av individualisme, der det postmoderne menneske oppfordres til å ta valg. Lojalitet overfor tradisjon og tidligere tilhørighet er ikke det som nødvendigvis blir avgjørende.¹²⁵

Det moderne arbeidslivet med mål om alle voksne i familien i arbeid utenom hjemmet, setter press på fritiden og drar i retning av ønske og behov for «effektive menigheter», med ønske om «alt i en pakke». Det blir da vanskeligere både å delta i sin geografiske soknemenighet og en kristen organisasjon/bedehus, slik det var tidligere. Dette kan igjen henge sammen med at Dnks tilbud tidligere var langt mer avgrenset enn hva det mange steder er nå, slik at et bedehusengasjement ikke kom i konflikt med et kirkeengasjement (jf. ellipsemodellen).¹²⁶

Folks tilknytning til alternative menigheter kan være et ønske om felleskap med mennesker i tilsvarende livssituasjon, som småbarnsfamilier og studenter/unge voksne. Det synes å være slik at der det er mange av samme kategori, kommer det gjerne enda flere. Det kan også være mer spesifikke teologiske og kirkelige begrunnelser for å knytte seg til en ny og mindre menighet. Ønsket om en annerledes liturgi og/eller musikkform er sannsynligvis en drivkraft for enkelte. De nye menigheter som viser økumenisk åpenhet og/eller lite bevissthet på konfesjonelle spørsmål og skillelinjer, gir grunnlag for nye fellesskap der formelt medlemskap har liten betydning. For disse vil opplevelsen av hvordan menighetsfellesskapet fungerer, være det avgjørende.¹²⁷ Samtidig som man kan forstå uenighet i teologiske spørsmål, er etableringen av et stort mangfold av lutherske

¹²⁵ Se mer om samfunnsendringen og innvirkning på religion i Botvar og Smidt (red.), *Religion i dagens Norge* (Oslo: Universitetsforlaget 2010).

¹²⁶ Se Granerud, «Forsamlinger og menigheter», som bruker slike grunner til å forklare menighetsdannelse i Normisjon.

¹²⁷ Se Birkedal, «Alt under ett tak», som viser ulike grunner for deltakelse i Normisjons menigheter.

¹²⁸ *Tros- og livssynsundersøkelsen* (TLU) 2012 er en landsrepresentativ spørreundersøkelse utarbeidet av KIFO og gjennomført av analysebyrået Norstat november 2012. Utvalget er basert på Norstats faste panel. Utvalget er vektet for å tilsvare befolkningen når det gjelder kjønn, alder og geografi. TLU består av 4000 respondenter fordelt på ulike tros og livssynsamfunn. For nærmere omtale, se KIFO Rapport 2015:2, 15-16: http://www.kifo.no/wp-content/uploads/2015/06/KIFO-Rapport-2015_2-web.pdf (Sett 12.12.18). Takk til Pål Ketil Botvar (tidligere forsker ved KIFO, nå professor ved UiA), som har analysert utvalgte data fra denne undersøkelsen. Han er ansvarlig for tabellene som her er brukt, mens artikkelforfatter er ansvarlig for kommenterende tekst.

menigheter med samme læregrunnlag og bekjennelsesskrifter som Dnk et paradoks i en tid der Dnk arbeider for økt samvirke og samarbeid.

Hvorfor er det avskalling fra soknemenigheter i Dnk?

Har vi empiriske data som kan gi mer presise svar på hvorfor noen forlater menigheter i Dnk til fordel for andre menigheter og fellesskap? Så langt er det ikke gjort forskning spesifikt på dette. Men antydninger til svar finnes ved å analysere data fra KIFOs *Tros- og livssynsundersøkelse* (TLU) fra 2012.¹²⁸ Undersøkelsen omfatter ca. 4000 informanter, hvorav ca. 3000 er medlemmer i Dnk, ca. 500 fordeler seg på andre trosamfunn og ca. 500 er ikke med i noe trossamfunn. Dette omfanget gir mulighet til å analysere mindre subgrupper i materialet. 112 av de informantene som er medlemmer i Dnk vurderer å melde seg ut og inn i et annet kristent trossamfunn, det vi kan forstå som en potensiell lekkasje eller dem som videre omtales som utmeldere.

Blant medlemmer i Dnk er det ifølge TLU et flertall som beskriver sin tilhørighet til Dnk som svak eller ikke eksisterende. Bare 7 % oppgir at de har sterk tilhørighet. Dette tallet samsvarer med den andel av Dnks medlemmer i TLU som er til stede ved en gudstjeneste minst én gang i måneden utenom dåp, bryllup og begravelse (8 %). Det er trolig blant dem med en svak tilknytning til Dnk vi vil finne personer som vurderer å melde seg ut. Når en spør direkte om hva som er de viktigste grunnene til at man er medlem av Dnk, er svarene slik: (Se tabell neste side)

Tabell1:

Grunner for å være medlem av Dnk	Prosent nevnt som viktig
Jeg er døpt	65,8 %
Jeg vil ha rett til å benytte meg av kirkens tilbud	62,2 %
Jeg vil støtte opp under den kristne kulturarven	52,4 %
Som norsk statsborger er det naturlig	45,6 %
Jeg føler tilhørighet til kirken	39,0 %
Jeg har en kristen tro	35,8 %
Jeg synes ikke det finnes noe godt alternativ	33,3 %
Jeg har ikke tenkt så mye over det	28,6 %
Jeg er opptatt av religiøse spørsmål	23,0 %

Tabellen viser at dåp er viktig, sammen med muligheten til å gjøre bruk av de kirkelige tilbud/handlingene generelt (som her må forstås som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelse). En hovedtyngde av medlemmene ser også støtte til tradisjon og nasjonal identitet som vesentlig for medlemskap. En mindre andel er opptatt av den trosmessige siden. Vi kan anta at det er den gruppen som først og fremst er opptatt av trosinnhold, som vurderer å bytte til et annet kristent trossamfunn.

I TLU har man også spurt om man har tenkt på å melde seg inn i et annet tros- eller livssynsamfunn. Ved å sammenlikne de 112 personene som vurderer dette med dem som i dag er aktive i Dnk eller i et annet kristent trossamfunn, kan vi få et tydeligere bilde av hva som preger gruppen utmeldere. Likner de mest på aktive i Dnk eller aktive i andre kristne kirker og trossamfunn, når det kommer til syn på tro og kirke? Vi tar her med to tabeller fra TLU som viser visse holdninger til ulike spørsmål i disse tre gruppene.

Sammenlikning av holdninger blant 1) faste gudstjenestedeltakere i Dnk, 2) Dnk-medlemmer som vurderer overgang til andre kirkesamfunn, 3) faste gudstjenestedeltakere i andre kristne kirker.

Tabell 2:

Syn på kirke og samfunn	Faste kirkegjengere i Dnk (N=208)	Dnk-medlemmer som vurderer overgang til andre kristne kirker (N=112)	Faste kirkegjengere, andre kristne trossamfunn (N= 125)
Den norske kirkes debatt om homofili har påvirket mitt forhold til Dnk negativt	29 %	47 %	54 %
Dnks debatt om miljø og klima har påvirket meg negativt	8 %	13 %	14 %
Dnks arbeid for barn og unge har påvirket mitt forhold til Dnk positivt	86 %	80 %	54 %
Dnks arbeid blant syke og gamle har påvirket mitt forhold til Dnk positivt	79 %	74 %	53 %

De potensielle utmelderne fremstår som kritiske til Dnks håndtering av de store debattene de seneste årene. Andelen som sier at homofilidebatten har gitt dem et mer negativt syn på Dnk, er høyere blant utmeldergruppen enn blant de aktive i Dnk og likner mer på aktive i andre kristne samfunn. Noe av den samme tendensen kan vi se i miljødebatten. De som vurderer utmelding, likner imidlertid mest på Dnk-aktive når det gjelder syn på arbeid for barn og unge og diakonal virksomhet for syke og gamle.

Sammenlikning av holdninger til gudstjenesten blant 1) faste gudstjenestedeltakere i Dnk, 2) Dnk-medlemmer som vurderer overgang til andre kirkesamfunn, 3) faste gudstjenestedeltakere i andre kristne kirker, gir oss også et signal:

Tabell 3:

Syn på gudstjenestene i Den norske kirke	Faste kirkegjengere i Dnk (N=208)	Dnk-medlemmer som vurderer overgang til andre kristne kirker (N=112)	Faste kirkegjengere, andre kristne trossamfunn (N= 125)
Siste gudstjeneste i Dnk: «Meget positiv opplevelse»	38 %	26 %	24 %
Dnks gudstjenester har påvirket mitt forhold til Dnk negativt	2 %	19 %	16 %

I sammenlikning mellom de samme tre gruppene om deres opplevelse av siste gudstjeneste de var på i Dnk, ser vi at potensielle utmeldere likner mer på de frikirkeaktive enn på Dnk-aktive. Når en i andre data i TLU ser etter om de potensielle utmelderne er teologisk mer konservative enn de aktive i Dnk, finner vi ikke grunnlag for det. Når det gjelder trosspørsmål, fremstår de potensielle utmelderne som mindre sikre og entydige i sin tro enn de frikirkelige. På dette området likner de på faste kirkegjengere i Dnk. Det kan heller tyde på at tvil omkring trosstandpunkt og teologisk ståsted kan være en del av den prosessen som kjennetegner det å melde seg ut av et kirkesamfunn og inn i et annet.

Oppsummerende kan vi ut fra TLU 2012 si at det blant Dnks medlemmer er et flertall som oppgir at de har en svak tilhørighet til kirken. Likevel er det relativt få som har vurdert å melde seg ut. For mange oppleves medlemskapet i Dnk som en del av deres norske identitet. En annen viktig grunn for å stå som medlem er muligheten til å benytte seg at de kirke-

lige ritene knyttet til fødsel, ekteskapsinngåelse og død. Samtidig ser vi tendenser i de kvantitative data som kan gi en forståelse for hvorfor noen søker andre fellesskap. Dataene tyder på at disse ligger nærmere de frikirkeaktive enn Dnk-aktive med hensyn til holdning til homofili. Vi finner også at misnøye med måten gudstjenestene gjennomføres på i Dnk, kan være en begrunnelse.

Migrantmenigheter utfordrer Dnks strategi

Hvordan skal Dnk forholde seg til det økende antall innvandrere og deres migrantmenigheter? I debatten om Dnks relasjon til migrantmenigheter kom det for noen år siden to bidrag som er spesielt relevante og peker på to ulike strategier. Det første er av Ingrid Vad Nilsen, som spør etter hva som kan virke integrerende eller desintegrerende i forholdet mellom migranter og Dnk.¹²⁹ Det andre er av Johanne Gullaksen Garmann, som drøfter på hvilke måter innvandrere kan inkluderes i en menighet i Dnk.¹³⁰ Begge arbeider peker på at kirken så langt (i 2008) i stor grad hadde behandlet innvandring fra et diakonalt perspektiv. De er kritisk

¹²⁹ Ingrid Vad Nilsen, «Er integrering av innvandrere mulig? Menighetsarbeid i spenningen mellom segregering og assimilering», *Halvårsskrift for Praktisk Teologi*, nr. 1 (2009): 45-56. Hun har også en kortere artikkel i *Luthersk Kirketidende*: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kkd/luthersk-kirketidende.pdf>. Vad Nilsen var tidligere ekspedisjonssjef i Kulturdepartementet, nå direktør i Kirkerådet.

¹³⁰ Johanne Gullaksen Garmann, *Synlig, men ikke sett? På hvilken måte kan innvandrere inkluderes i en menighet i Dnk?* Masteroppgave (Oslo: Det teologiske Menighetsfakultetet 2009).

til dette og viser til at innvandrere er en sammensatt gruppe, og at mange er ressurssterke og kommer fra land med overveiende kristen befolkning, der det er vanlig med deltakelse i kirke og menighet. Begge ser på integrering med et samlende gudstjenestefellesskap som et mål på lang sikt, og at innvandrere her er en ressurs. Språk og kommunikasjon er imidlertid en vesentlig utfordring, men de ser ulikt på hvordan en skal få til integrering. Vad Nilsen er kritisk til at norske menigheter i hovedsak synes å stå for en assimileringstrategi. Menigheter ønsker innvandrere velkommen, men er lite innstilt på å endre på sitt eget for å tilpasse seg den flerkulturelle virkelighet, mener hun. Hun viser til hvordan Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet vedlikeholder en segregering med egne norske språkgrupper. Videre peker hun på utviklingen i samiske kirkeliv, der det er mer vanlig med gudstjeneste på morsmålet. Hun spør da om vi ikke også må forholde oss til innvandrere som har tilsvarende behov. Hun mener at segregering i en første fase kan føre til bedre integrering på sikt, og spør om ikke Dnk bør være så fleksibel at den kan innlemme innvandrermenigheter og -grupper, med nødvendig strukturell tilpasning. Hun konkluderer med at «dersom Dnk fortsatt skal være en landsdekkende majoritetskirke og folkekirke, vil det være av stor betydning at den kommuniserer tydelig at den ønsker å være en kirke for alle uavhengig av opprinnelsessted, kultur, tradisjon eller språk».¹³¹

Gullaksen Garmann er på sin side skeptisk til segregering i en første fase. Hun tenker at engelskspråklige fellesskap ved siden av det allerede eksisterende gudstjenestefellesskapet hindrer integrering. Hun mener det må satses på informasjon og integreringsarbeid slik at innvandrere oppdager sin rett og mulighet til å delta i folkekirken.¹³²

Den sentrale ledelse i Dnk har så langt ikke gjort noe med kirkeordningen for å få til et bedre samvirke med migrantmenigheter. I denne sammenheng er det interessant å se hva som skjer på dette feltet i Danmark. Her drøftes muligheten for å innføre dobbelt medlemskap på bestemte premisser, og også at

migrantmenigheter kan knyttes til folkekirken og få mulighet til å låne (ikke leie) folkekirkenes bygninger. Det vurderes også om folkekirken kan opprette særlige prestestillinger som kan betjene denne type menigheter.¹³³ Det kunne være et bidrag til integreringen i det norske samfunn om Dnk fikk en ordning med formelle avtaler med migrantmenigheter som ønsker dette, utover det å leie lokaler.

Utfordringer og muligheter for Dnk

Vi skal her drøfte nærmere hvordan Dnk kan forholde seg til menighetsdannelser utenom soknemenigheten. Vi ser først på veivalg i møte med det kirkelige mangfold, ut fra de tre kirketyper vi har lagt til grunn, folkekirke, trosfellesskap og aktivitetskirke. Deretter ser vi på utfordringene i lys av perspektivet mangfoldskompetanse. Det er en naturlig sammenheng mellom kirkeforståelse og holdning eller strategi i møte med nye menigheter.

Vektlegging av folkekirken.

Når en tenker på Dnk primært som folkekirke, er fokuset på tjenester og ritualer i den landsdekkende kirke. Arbeid med trosfellesskap og ulike aktiviteter blir da mer underordnet. I et slikt perspektiv vil man ikke se behovet for noen bestemte handlinger eller endring av dagens holdning og praksis når det gjelder Dnks regelverk. De som måtte ønske et annet fellesskap enn soknemenigheten, får selv finne ut av dette. Det betyr at Dnk i slike tilfeller overlater til lokale ledere å finne pragmatiske løsninger.

Vektlegging av trosfellesskapet.

Med dette perspektivet legger en til grunn at trosfellesskapet er svært viktig for noen mennesker. Da vil kirkens ansvar være å forsøke å imøtekomme ønsker og behov fra kirkens medlemmer. Det kan innebære at Dnk legger til rette for at også andre gudstjenestefeirende forsamlinger enn soknemenigheten kan integreres i den kirkelige struktur. I en slik strategi må en spørre hvilke konsekvenser en eventuell etablering av slike trosfellesskap som ikke er soknemenigheter, vil ha for folkekirken. Vil det styrke eller være til hinder for Dnks visjoner og målsettinger?

Vektlegging av aktivitetskirken.

Dette er en forståelse som legger til grunn at det er én gudstjenestefeirende menighet i soknet, samtidig som Dnk legger til rette for at flest mulig av medlemmene finner en plass i ulike aktiviteter og nettverk. Det skjer innen rammen av en og samme «mangfoldige folkekirkemenighet». Om soknemenigheten tar på seg et organisatorisk ansvar her, kan en kritisk spørre om det er tjenlig at Dnk skal ivareta alle typer kirkelig aktivitet. Over mange tiår har det utviklet seg en arbeidsfordeling og et samvirke mellom Dnk og mange selvstendige aktører. En har lenge forutsatt at det er noen organisasjoner og institusjoner som på kirkens vegne ivaretar ulike oppdrag. Spesielt innen misjon og diakoni/nødhjelp er det mange såkalte «spesialstyrker» som kirken samarbeider med og i visjonær forstand kan se på som sine redskaper uten at de er formell del av den kirkelige struktur. Enda mer integrert i det kirkelige aktivitetslivet, er barne- og ungdomsorganisasjoner som samtidig er selvstendige organisasjoner, som f.eks. Søndagsskoleforbundet og Norges KFUK-KFUM. Det vil sannsynligvis ikke fremme kirkelig enhet og samarbeid om alle kirkesamfunn selv skulle ivareta alle sine anliggender innen egen organisasjon. Det ville også bryte med det som så langt har vært typisk for norsk luthersk kirkeliv.

Når en skal vurdere strategi, er det logisk å spørre hva som best vil tjene visjonen om en bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke, og som er med på å vekke og nære det kristelige liv i soknet. Tradisjonelt har inndeling av hele landet i geografiske sokn vært en strategi for å sikre kirkelig nærvær i alle lokalsamfunn. Vi spør om en slik geografisk inndeling er tilstrekkelig for å oppnå en ønskelig nærhet mellom folk og kirke i et samfunn med betydelige og raske demografiske og kulturelle endringer. Empirien viser at kulturell variasjon, ulike ønsker for liturgi og musikk og ulike idealer for kirkelig fellesskap skaper et mangfold av menigheter og trosfellesskap. Dette er noe Dnk må forholde seg til.

Her vil vi spørre om utvikling av kirkens mangfoldskompetanse kan være et spor å arbeide langs. Begrepet mangfoldskompetanse henter vi fra Svenska Kyrkan. I møte med et mer flerkulturelt og mangfoldig samfunn har det i Sverige siden 2000 vokst fram et kirkelig nettverk som kalles «Framtiden bor hos oss» (FBHO).¹³⁴ Dette har vokst frem i tilknytning til bymenigheter med lave medlemstall, flerreligiositet og mange kirkebesøkende av utenlandsk bakgrunn, slik som i Stockholm, Gøteborg og Malmø. I disse menighetene arbeides det bevisst med å skape et stort «vi» på tvers av nasjonalitet eller etnisitet som kan favne om store forskjeller i lokalsamfunnet, slik som språk, kulturell bakgrunn, verdier, trosuttrykk og tradisjon, samtidig som det bygger på Svenska Kyrkan sin bekjennelse. Nettverket opererer ikke med en egen definisjon av «mangfoldskompetanse», men vi bruker begrepet for å uttrykke de holdninger og metoder som trengs for å få til denne type menigheter. Det trengs kompetanse til å forholde seg til sammenhenger som er heterogene og som ikke preges av konsensus eller homogenitet. Det er snakk om et «förhållningssätt» og om metoder.¹³⁵ Noen sentrale begrep beskriver hva som er sentralt for holdning og metode: åpenhet, nærvær, gjensidighet, samhandling, brobygging, dialog og å lytte. «Att vara där det skavar» er tittelen på et av kapitlene i boken, som er tenkt som inspirasjon til menigheter. Denne holdningen er definert som «att våga vara kvar i oenighet utan att vi nödvändigtvis måste hitta fram till en harmonisk lösning där alla är överens».¹³⁶ I en global kirke som blir mer og mer mangfoldig også i den lokale menigheten, er det nærliggende å drøfte om et slikt «ikke-perfeksjonistisk förhållningssätt» er en måte ikke bare å godta uenighet på, men også å se på uenighet som et gode. Dette er i tråd med den trenden i vestlige protestantiske kirker som den engelske forskeren Tom Sine omtaler som «mosaikk»-kirke, der den globale kirke med kulturelt mangfold er idealet.¹³⁷

¹³¹ Vad Nilsen 2009, 55.

¹³² Garmann 2009, 109-110.

¹³³ <http://www.interchurch.dk/aktuelt/nyheder/anbefalinger-vedr-migrantmenigheder> (sett 24.03.17).

¹³⁴ Det er utgitt bok med samme navn som nettverket: Christina Byström og Johanna Linder, *Framtiden bor hos oss* (Varberg: Argument Förlag AB 2018).

¹³⁵ Byström og Linder 2018, 9.

¹³⁶ Byström og Linder 2018, 49.

¹³⁷ Tom Sein, *The New Conspirators: Creating the future one mustard seed at a time* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press 2008).

I FBHO-bevegelsen tenker man mangfold primært på individnivå. Vi lar oss imidlertid inspirere av måten det praktiseres kirke på og ser at dette også har relevans på et kollektivt nivå, med ulike grupper innen samme sokn. I Norge har vi de siste par hundre år hatt en tradisjon med et kirkelig mangfold med ulike organisasjoner og fellesskap under samme tak (Dnk) uten at det har truet soknemenigheten. Når vi nå ser tegn på at dette mangfoldet enkelte steder er i ferd med å bli splittet, enten ved en viss avskalling eller ved tilflytting av nye mennesker, spør vi: Kan vi snu perspektivet og se på mangfoldet som en erfaring og ressurs, en kompetanse vi kan ta frem og bygge videre på? Vil det være mulig å tenke Dnk som en «storfamilie» med mange mindre fellesskap? Det vil innebære at ledere i Dnk bekrefter og anerkjenner slektskap og samtidig har forståelse og legger til rette for ulike samværsformer og fellesskap. Kanskje vi trenger et blikk utenfra, som FBHO-menighetene i Sverige, for å minne oss om egen arv og samtidig gi oss nye impulser og vise en vei videre i et endret kirkelandskap? Vi kan også lære noe av nabolandet i sør som har en reell mangfoldskompetanse på organisasjonsnivå. Mangfoldige menighetsformer har utviklet seg i folkekirken i Danmark, i tillegg til deres tradisjonelle valgmenigheter. Folkekirken har i løpet av de siste tiårene fått flere hundre såkalt «funksjonsmenigheter». Målet er her å ivareta en særlig funksjon utenom den geografisk bestemte menighet, gjerne på et sted der kirken fra før har vært fraværende. Den danske folkekirken har også fått flere sognemenigheter med en bestemt profil.¹³⁸

Det er også et spørsmål om evne og vilje til å ta inn over seg den nye kirkevirkeligheten med et mangfold av religiøs praksis og holdninger som faktisk er innen Dnk i dag. Det fremstår som et paradoks at kirkens øverste ledelse så langt synes å være mer engasjert av migranter fra et diakonalt perspektiv enn å legge til rette for ulike former for menighetsfellesskap og samarbeid. Kan det henge sammen med at det er lettere å være i en omsorgsrolle enn å legge til rette for fellesskap som kan ha annen teologiske profil enn det man selv har som ideal? Er det en angst

for uenighet? FBHO-nettverket bygger på en kirkeforståelse som spør «Hva kan vi gjøre sammen?» og ikke det mer tradisjonelle diakonale «Hva kan kirken gjøre for deg?». Hva skjer hvis Dnk spør nye kristne fellesskap av innvandrere: «Hva kan vi gjøre sammen?»

På den annen side spør vi hva som kan være konsekvensen om Dnk ikke er åpen for avtalte relasjoner med migrantmenigheter og menigheter i organisasjonstilknyttede menigheter? Vil noen av disse ende opp som del av et nytt trossamfunn? Kan det eventuelt føre til at folkekirken mister noe av sin posisjon og kraft i folket som sådan, og kan det da bli vanskelig for Dnk å opprettholde visjonen om en «landsdekkende kirke»? Et enda viktigere spørsmål vil være om flere «konkurrerende trossamfunn» med samme lutherske bekjennelse i flere lokalsamfunn vil være tjenlig for kristendommens posisjon i folket som helhet eller ikke?

Hva skal vi så svare på spørsmålet om hvordan Dnk kan forholde seg til ulike menighetsdannelser utenom vanlige soknemenigheter? Vi utfordrer Dnk til å tenke over hva det vil si å være en mangfoldig folkekirke. Kan det betyr at man aktivt tilrettelegger for variasjoner av forsamlinger og menigheter som en strategi for å opprettholde kirken som en landsdekkende folkekirke, med kraft og vitalitet i et mangfold av gudstjenester, trosopplæring, diakoni m.m.? Vil en variasjon av fellesskap ha et potensial til å inkludere flere mennesker enn om soknemenigheten utvikles som en virksomhet med én bestemt profil? Svarene vil sikkert variere ut fra den bestemte kontekst. I noen miljø vil det være nye innbyggere som vil ha bestemte behov, andre steder kan det være studenter og personer som bor på et sted en relativt kort periode. Noen ganger kan det være geografiske områder der det kan være naturlig å utvikle nye gudstjenestefeirende fellesskap. Andre steder kan det være menigheter for et større område med bestemt profil som kan være et ønske. En strategi for folkekirkelig mangfold kan innebære at kirken bygger videre på ordningen for alternative menigheter, slik som valgmenighet, pro-

filmenighet, kategorialmenighet, områdemenighet m.m., som redskap for bedre å oppnå kirkens visjoner. Videre vil det være naturlig å fremelske et lederskap med mangfoldskompetanse.

¹³⁸ Bent Bjerring-Nielsen mf.fl. (red): *Den Mangfoldige kirke: Menighetsformer i Danmark*. (Frederiksberg: Ny Mission 24. Danske Missionsråd 2013) og Hans Raun Iversen, *Ny praktisk teologi. Kristendommen, den enkelte og kirken*. (Frederiksberg: Forlaget Eksistensen 2018). Se også ph.d. avhandling av Marie Hedegaard Thomsen om folkekirkelig menighetsliv: <http://cas.au.dk/aktuel/arrangementer/arrangement/artikel/phd-forsvar-6/> (Sett 17.01.19)

Kapittel 14

«Colorful Church»: Et historisk glimt av innvandrer-vekkelse i Bærum til norske menigheter

Stian Sørli Eriksen

Innledning

Jeg husker godt de fargesprakende plakatene og invitasjonene til «Colorful Church» som kom fra Pinsekirken i Sandvika.¹³⁹ Colorful Church ble etter hvert et årlig arrangement som tiltrakk seg nyankomne asylsøkere, migrantmenigheter og mange fra menigheter som arbeidet med innvandrere på ulike måter. Colorful Church var fest med «stor F» med stort innslag av ulike kulturelle uttrykk, masse god mat fra ulike verdenshjørner, og sterke vitnesbyrd om hva Jesus kunne gjøre i dag. Det var tolking til både engelsk og persisk, tidvis også flere andre språk. Colorful Church var også et uttrykk for det internasjonale arbeidet som pågikk i Pinsekirken daglig, ukentlig og månedlig over flere år. På denne måten representerer Colorful Church et symbol for innvandrervekkelse og hva som kan skje i møtepunkter mellom mennesker fra ulike bakgrunner, åpne menigheter og det menigheten selv beskriver som Den hellige Ånds virke i dens midte.

¹³⁹ <https://pinsekirken.org/>

¹⁴⁰ Jeg var også tett på arbeidet med migranter og migrantmenigheter gjennom bibelskolen Oslo International Bible School (OIBS) (tidligere kjent som Regnbuen Bibelskole, ledet av Finn Henrik Friis Larsen), og det som ble den 2-årige fagskolen Oslo International Bible College (OIBC) særlig i perioden 2003-2012 der mange ledere i migrantmenigheter, selv den dag i dag, har vært gjennom og mange migrantpastorer underviste m.m. Her fikk vi veldig mange søkere fra mange land, men også mange fra ulike innvandremiljøer i Norge, særlig Stor-Oslo.

¹⁴¹ En stor takk til Tom Aune og Morten Aune som har bidratt med betydelig innsikt fra erfaringene fra Pinsekirken Sandvika. (Samtaler 09.01.2020)

Omtrent samtidig sto vi midt oppe i en strøm av nyankomne flykninger og asylsøkere til Vestvågøy i Lofoten der jeg da bodde. Jeg minnes spesielt telefonen jeg fikk fra en leder i menigheten som fortalte med begeistring om at det kvelden i forveien hadde kommet mer enn et titalls mennesker med flyktningbakgrunn til et ukemøte i menigheten i Betel Lofoten. Av en eller annen grunn hadde de oppsøkt menigheten, helt uten forvarsel. Flykningene og asylsøkerne kom særlig fra ulike land i Midtøsten som Iran, Irak og Tyrkia og de aller fleste fra muslimsk bakgrunn.

Etter hvert som dette arbeidet vokste ble vi kjent med at nokså mange av disse hadde vært innom Pinsekirken i Sandvika. Her gikk ryktene særlig på at mange hadde møtt Jesus, gjerne gjennom drømmer, syner og overnaturlige opplevelser. Senere fikk jeg anledning til å være tett på mange mennesker som vitnes om det samme. Jeg fikk også ved flere anledninger følge Colorful Church arrangementene som gav innblikk i en menighet som selv hadde blitt forandret i møtet med innvandrere, flykninger og asylsøkere og som hadde bidratt til at «colorful church» var mer enn et arrangement, men et uttrykk for en åndelig så vel som kulturell forvandling.¹⁴⁰ Denne korte teksten er en personlig refleksjon rundt noen observasjoner og erfaringer fra denne perioden og hva som kan skje i slike interkulturelle møtepunkter i dag. Med et sideglimt fra historien om Colorful Church ønsker jeg å reflektere kort rundt hva vi kan lære av historier som dette og hvordan innvandrere og menigheter gjensidig kan bidra til transformasjon av mennesker og menigheter, samt hva det kan bety å være en internasjonalt orientert kirke i dag og i tiden som kommer.¹⁴¹

Konteksten: Migrasjonsbølger og nyankomne flykninger

Colorful Church oppsto ikke i et vakuum, men i et tydelig bakteppe av migrasjonsbølger som da slo innover Norge og Europa, på slutten av 90-tallet og begynnelsen av 2000-tallet.¹⁴² Mange av flykningene og asylsøkerne jeg møtte var ikke minst knyttet til Iran-Irak konflikten og situasjonen for kurderne i Iran, Irak og Tyrkia (se f.eks. Djuve og Friberg, 2004). I tillegg kom det mange fra ulike andre land som for eksempel Kosovo (se Brekke, 2002).

Det store omfanget av asylsøkere og flykninger i denne perioden var samfunnsmessig håndpåkkelig på flere måter, både internasjonalt, nasjonalt og lokalt. Det ble for eksempel opprettet en rekke flyktningmottak på kort tid rundt omkring i landet, norskundervisning ble kraftig oppskalert, og integrering og ulike nyanser av flykningematikk kom på dagsordenen i kommunene så vel som på Stortinget. Helt konkret ble inntakssenteret i Bærum et mottak for hele landet. I Lofoten, der jeg bodde en del av perioden, ble det opprettet en rekke mottak.

Uten å generalisere for mye, kan mye sies om flykninger og asylsøkeres særskilte behov, ikke minst knyttet til usikkerhet om opphold, familie, økonomi, ensomhet, mulige traumer, samt utsikter om fremtid og håp. I tillegg til grunnleggende materielle behov, er sosiale behov for mange utfordrende i en ny kontekst. Psykososiale begrensninger ved å bo i et mottak kan også være mange (se Weiss, Djuve, Hameling og Zhang, 2017). Selv om hun reflekterer en nyere kontekst enn det som er fokus i dette kapitlet, beskriver Zubia Willmann-Robleda (2020) på en positiv måte hvordan innvandrerkvinner ved asylmottak i Norge brukte egne initiativ og ressurser til å forholde seg til utfordringer knyttet til det å være flykninger og asylsøkere. I korthet viser både nyere og tidligere erfaringer at religion og tro er viktige ressurser for mange flykninger, asylsøkere og migranter.

¹⁴² Av hensyn til anonymitet etc. omtrentliggjøres tidsangivelsen noe for å sikre at ingen av de omtalte skal kunne identifiseres.

¹⁴³ Pentecostals attract Muslim asylum seekers | WWRN - World-wide Religious News

På bakgrunn av mange og ulike årsaker, ble det i kjølevannet av nevnte migrasjonsbølger grunnlag for møtepunkter mellom asylsøkere, flykninger, andre migranter og norsk menighetsliv en rekke steder i Norge, deriblant i Pinsekirken Sandvika. Pinsekirken Sandvika var ikke minst i en særstilling i forhold til beliggenhet og relativ nærhet til inntakssenteret for nyankomne flykninger og asylsøkere som mange måtte innom før de ble sendt videre til andre mottak rundt omkring i landet. Pinsekirken Sandvika var i så måte «på rett plass til rett tid». Også i og i en rekke andre menigheter ble det også imidlertid skapt reelle møtepunkter mellom innkommende migranter og ulike menigheter. Pinsekirken anslo i 2004 selv at tusenvis av flykninger og asylsøkere hadde vært innom menighetens lokaler og ulike arrangement.¹⁴³ En kort engelskspråklig nyhetssak beskrev dette fenomenet slik:

Since 1998 over 16,000 asylum seekers have attended the church's Thursday meetings. About 70 percent of these visitors have been Muslims. The revivalist campaign has also resulted in 80 former Muslims letting themselves be baptized.

Sosial møteplass og innvandrervekkelse med sterkt åndelig preg

Som indikert over viste erfaringene imidlertid at mange nyankomne flykninger og asylsøkere ikke bare hadde materielle og økonomiske behov, men behov for både sosiale og åndelige fellesskap. Her er historiene svært mange. Mens jeg i flere år arbeidet med norsk opplæring for voksne fremmedspråklige var tro ofte et frekvent tema som kom opp og initiert av elevene. Mange ønsket også frivillig å komme til lokale kirkene for sosialt og åndelig fellesskap. Illustrert og symbolisert av innvandrerarbeidet ble Colorful Church arrangementene ble beskrevet slik i den tidligere nevnte nyhetssaken:

*Coffee, cakes, Iranian pop music, a little proselytizing and a special bus – these are the ingredients behind the church's popular meetings with asylum seekers.*¹⁴⁴

Det som imidlertid særlig preget mye av det som skjedde i Pinsekirken (og i andre menigheter) kan særlig beskrives som en bevegelse av åndelig fornyelse og åndelige opplevelser blant mange av de som kom innom menigheter som Pinsekirken Sandvika under denne tiden. Ikke minst var det mange som fortalte som personlige vitnesbyrd om sterke åndelige erfaringer som drømmer, syner, helbredelser og liknende. Jeg møtte selv mange som fortalte slike personlige fortellinger. Mange fortalte at slike erfaringer bidro til å gi håp i en utfordrende livssituasjon, ofte full av usikkerhet. Mange konverterte også til den kristne troen gjennom slike erfaringer. Tom og Morten Aune forteller her at historiene er svært mange og mange av disse er dramatiske.

Tom og Morten Aune forteller også at mye av det som skjedde av slik karakter under denne perioden kom på flere måter overraskende og overraskende på menigheten. Samtidig ble menigheten utfordret til å respondere på behovene ved å legge til rette for samlinger for og med asylsøkerne og flyktningene som søkte til menigheten, noe som etter hvert også utviklet seg til Colorful Church arrangementene. Tom og Morten Aune forteller også at mange hadde en følelse av at dette var mer noe de var vitne til men ikke selv orkestrerte. Om en et øyeblikk kan reflektere misjonsteologisk her, vil det kunne speile en Missio Dei tankegang der misjon ikke først og fremst handler om våre strategier og misjonshandlinger, men å oppdage, anerkjenne og ta del i det som Gud allerede gjør i verden. I et slikt perspektiv blir migrasjonsfenomenet noe som Gud bruker til sine hensikter, uavhengig om en forstår selve migrasjonen som Gud-villet eller ikke. Misjonsarbeid blir primært å gå i ferdiglagde gjerninger og ta del i hva en tenker kan være en Gud-villet respons til mennesker, situasjoner og utfordringer.

Dette illustrerer også det at flyktninger, asylsøkere, migranter – som alle mennesker – har dype og eksis-

tensielle og religiøse behov også utover grunnleggende sosiale og materielle behov, og der religiøs tro for mange har en stor betydning. I min kontakt med asylsøkere og flyktninger i denne perioden, møtte jeg mange som fortalte slike vitnesbyrd som nevnt over. Vitnesbyrd om syner og drømmer av Jesus, helbredelser, åndelige berøringer som gav håp og tro, og overnaturlig hjelp i vanskeligheter i eget liv eller familie. For noen bidro dette til at de konverterte til kristen tro, uten at det var tilfelle for alle, selv for de som hadde sterke åndelige erfaringer. For noen hendte slike opplevelser i enerom, men for mange skjedde dette i kontekst av samlinger og gudstjeneste i menigheten, gjerne under lovsang, tilbedelse og forbønn, eller i forlengelse av slike samlinger.

Dette er imidlertid ikke noe unikt norsk fenomen. Det som skjedde rundt Colorful Church kjennes også igjen fra liknende historier fra andre kontekster i andre byer land. I en artikkel om Shiamuslimske konvertitter til kristen tro i Tyrkia kommenterer S.K. Akcapar (2006) for eksempel hvordan flere informanter refererte til betydningen av overnaturlige hendelser som del av konverteringsprosessen: «It is also interesting that visions, dreams, and miracles are interpreted as signs from Jesus Christ» (Akcapar, 2006, s. 835).

Menighetslivet i Pinsekirken Sandvika bidro her til å gi en ramme for åndelig erfaring og ble selv samtidig preget av slike hendelser og det at så mange innvandrere søkte til menigheten. Her kan mye sies om pinseteologi og praksis med fokus på erfaring av Den Hellige Ånd både i personlig liv og i menighetsfellesskapet gjennom fokus på bønn, lovsang og forkynnelse om at det er mulig å erfare Gud i dag. Det er imidlertid begrenset plass til å reflektere i dybden rundt dette i denne korte refleksjonen.

Ikke uten kontrovers

Arbeidet knyttet til Pinsekirken Sandvika og andre menigheters kontakt med flyktninger og asylsøkere var imidlertid ikke uten kontrovers. Det var ikke minst kontrovers knyttet opp mot menigheter som Pinsekirken Sandvikas aktiviteter opp mot flyktningmottak, samt i forhold til hvordan myndigheter og

aktører utenfra oppfattet bruk av religion i slike kontekster. For eksempel, i hvilken grad bør asylmottak være «nøytral grunn» der ingen særskilt religion har forrang eller der beboere blir «påtvunget» storsamfunnets religion? Eller, i hvilken grad kan religion være en brobygger mot storsamfunnet i inkluderings- og integreringsøyemed? Dette har ikke minst blitt tematisert i rettsvesenet gjennom en rekke konvertittsaker (se Haugen, 2017). Det er ingen tvil om at det har blitt rettet mistenksomme blikk mot menigheter som har drevet aktivt arbeid mot flyktningmottak; ikke sjelden har menigheter blitt anklaget for å drive uønsket misjonsarbeid mot mennesker i sårbare livssituasjoner. Nora Stene beskriver i en forskningsartikkel som omhandler kristent 'misjonsarbeid' mot mennesker på asylmottak i Norge noen av dilemmaene som ofte har fulgt med slike saker. Dette har inkludert det at det settes tvil ved flyktninger og asylsøkeres reelle konvertering men at konvertering brukes som et middel som mulig kan styrke den enkeltes asylsak og søknad om oppholdstillatelse:

Some asylum seekers convert to Christianity and include this fact in their legal appeal. Their cases often draw media attention. News headlines often focus, as mentioned, on vulnerable ex-Muslim converts, the Christian missionaries who voice their support of the converts and critical accounts of the methods used by missionaries, which may include spectacular outdoor baptisms and transporting busloads of asylum seekers from reception centres to Christian meetings (Stene, 2016).

Her bør en imidlertid spørre mer grunnleggende, hva er misjon og hva betyr tro i slike sammenhenger. Min erfaring – og erfaringer fra Pinsekirken Sandvika – viser tydelig at mange migranter selv søker både sosiale og åndelig/religiøse fellesskap. For mange er tro like naturlig og viktig som å leve, men det er faktisk det å forholde seg til en sekulær virkelighet som er mer krevende. Som illustrert tidligere i teksten, finnes det mange erfaringer der migranter fra ulike religiøse bakgrunner selv oppsøker kristne menigheter og fellesskap, nettopp for å kunne finne arenaer der tro var naturlig. For å illustrere, en kurdisk flyktning jeg møtte for mange år siden fortalte at hans muslimske far hadde pålagt ham strengt å skulle holde seg til de kristne da han kom til Europa. Det

sekulariserte samfunnet var mer som en trussel enn de kristnes kirker. Her er bildet selvsagt sammensatt, men illustrerer at frykten for religion kan være vel så mye en vestlig konstruksjon som en reell frykt blant migrantene selv.

Fra Sandvika til menigheter rundt om i Norge

Hva skjedde så med de som hadde vært innom Pinsekirken Sandvika eller liknende menigheter og dro videre når de fikk plass på andre mottak rundt om i Norges kommuner både i bygder og byer? Her er det selvsagt umulig å tegne et komplett bilde med unntak av noen av de fortellingene en faktisk kom i berøring med eller som har blitt videreformidlet i ulike sammenhenger.

Noe av det som de årlige Colorful Church (og liknende andre) arrangementene representerte var at en faktisk kom i kontakt med andre menigheter som hadde fått kontakt med personer som hadde vært berørt av det som hadde skjedd i forbindelse med Pinsekirken Sandvikas arbeid. Her finnes mange fortellinger om hvordan det som skjedde i Pinsekirken ble som en katalysator for innvandrersarbeid ulike steder i landet, ikke minst i lokale pinsemenigheter som Betel Lofoten. Her møtte vi for eksempel mange som hadde vært innom Pinsekirken Sandvika på veien før de fikk plass på et nytt mottak, for eksempel, langt nord i landet. Noen av disse hadde sterke personlige åndelige fortellinger som vi har nevnt over; andre hadde hørt slike fortellinger av andre som hadde blitt berørt. På flere måter ble Colorful Church et symbol for hva som kunne skje av misjon i dag. Blant mange ble det snakket om «misjon på dørterskelen» og anerkjennelsen av at «verden er kommet til oss», i motsetning til tidligere tiders misjonsfokus der vestlige misjonærer til «fremmede land». Dette sammenfaller med nyere misjonstekning der misjon ikke lenger foregår «from the West to the rest» men misjon er noe som skjer «from everywhere to everywhere» og med ulike aktører, på ulike måter og i ulike retninger.

På mange måter vil flere ønske å karakterisere det som skjedde i den perioden som en vekselbevegelse blant innvandrere, ikke minst blant mange flykt-

¹⁴⁴ Pentecostals attract Muslim asylum seekers | WWRN - World-wide Religious News

ninger og asylsøkere fra Midtøsten, men som også bidro til å sette fokus og blusse opp innvandringsarbeid andre steder i Norge. I det minste var det mange karaktertrekk som reflekterer en type vekkelser, ikke minst når det gjelder betydningen av åndelige opplevelser for egen tro og omvendelse.

Mange migranter jeg kom i kontakt med oppsøkte også selv kirker fordi de ønsket å lære om en type annerledes tro, for eksempel om de hadde flyktet fra mer autoritære og strenge religiøse regimer og samfunn. Det at de selv eller andre de hadde blitt kjent med fortalte om erfaringer om personlige møter med Gud bidro for mange til en annerledes tro enn mange var vant med selv om det også finnes mange paralleller bl.a. i Islam i forhold til betydningen av religiøs erfaring. Dette kan imidlertid vanskelig skilles fra behovet om menneskelig og sosial kontakt.

Flere jeg har truffet, ikke minst i denne perioden fortalte, for eksempel, selv hvordan de hadde bedt til Gud om at flukten og migrasjonsreisen skulle lykkes, selv om de da hverken var kristne eller aktivt søkte å konvertere fra egen tro. På samme måte var det særlig gjennom «jungeltelegrafene» i migrantmiljøer at historier om tro, åndelige erfaringer og besvarte bønner ble delt, ofte uavhengig av religiøst ståsted. Jeg husker godt en muslimsk kvinne som hadde vist nokså stor motstand mot at mange fra muslimsk bakgrunn frekventerte menigheter, fortalte overbevisende (på arabisk, men ble tolket) om en sterk drøm hun hadde hatt om en hvit skikkelse utenfor menighetslokalet. Fra neste helg laget hun mat i menigheten og vanket jevnlig til gudstjenestene selv om hun ikke da konverterte til den kristne troen.

Mange ønsket at Gud skulle hjelpe i migrasjonsprosessen og når det gjaldt håpet om endelig oppholdstillatelse og en trygg fremtid. Det var i denne perioden stor etterspørsel etter kristen litteratur og bibler. I min erfaring var dette ikke noe som nødvendigvis var drevet sterkt av menighetene, men etterspurt i kjølevannet av erfaringer som mange gjorde seg. Jeg møtte mange som konverterte, men også mange som ikke konverterte, men som likevel tok del i kulturelle og religiøse

arrangement, dannet vennskap etc. Mange av disse ønsket å få tilgang til bibler eller kristen litteratur. For mange var det ikke tilsynelatende sterke skiller mellom kristen tro og annen tro, men der troen på (en) Gud var noe som forente. Guds inngripen var også en naturlig del for mange å skulle forholde seg til.

Pinsekirken Sandvika i dag

Som følge av de som var med i «vekkelsen» Pinsekirken Sandvika opplevde i denne perioden, har menigheten blitt tydelig preget av erfaringene fra denne tiden og har bidratt til at menigheten har hatt et økende internasjonalt og flerkulturelt fokus i menighetens arbeid. Pinsekirken Sandvika har røtter tilbake til 1923 men ble i 1973 Bærum Pinsemenighet etter en sammenslåing av to pinsemenigheter i Bærum. Etterhvert ble de hetende Pinsekirken Sandvika. Pinsekirken Sandvika er en del av Pinsebevegelsen i Norge og plasserer seg også tydelig i det globale pinsekarismatiske landskapet som en av de menighetene som har hatt et toneangivende åndelig fornyelsespreg på virksomheten, både gjennom lovsang, forkynnelse og fokus på åndelige nådegaver. I dag betegner Pinsekirken Sandvika seg som flerkulturell og «fargerik kirke for alle».¹⁴⁵ I følge nettsiden teller menigheten nærmere 700 medlemmer med mange barn og unge. Videre beskriver menigheten seg som en

- en kirke for alle uansett bakgrunn
- en fargerik kirke for mennesker fra alle nasjoner og kulturer
- en flergenerasjonskirke der alle er med og bidrar for å styrke fellesskapet
- et fellesskap der den enkelte opplever å bli sett og inkludert
- en kirke der det er lett å bli kjent med Jesus
- en betydningsfull kirke for lokalsamfunnet¹⁴⁶

Selv om de fleste fra den nevnte tiden ikke lenger går i menigheten, har arbeidet satt dype spor som tydelig karakteriserer menighetenes arbeid også i dag.

¹⁴⁵ <https://pinsekirken.org/>

¹⁴⁶ <https://pinsekirken.org/omoss/>

Hva kan vi lære om menigheters møte med innvandrere i dag?

Hva kan vi lære fra de små bruddstykkene av denne historien som kan være nyttig for arbeid med og for misjon og migranter i dag? Uten at vi kan svare uttømmende på det, representerer det Pinsekirken Sandvika opplevde under denne tiden et symbol for hva som er mulig av interkulturelle møter i et samfunn preget av økende religiøs, etnisk og kulturelt mangfold. Slike interkulturelle møter handler ikke bare om at innvandrere skal integreres i våre rammer og kontekster, men like fullt at vi skal kunne transformeres til å se verden på nye måter.

På mange måter handler historien om Pinsekirken Sandvika om å være til rett sted på rett tid; det å kunne «kjenne tiden», respondere på gode måter og gjøre «de rette tingene» i møte med reelle behov der vi er. Missiologisk, kan vi gjerne betegne dette som kairos øyeblikk der Guds hensikter griper inn i vår kronologiske tid (*khronos*). For å konkretisere, det at Pinsekirken Sandvika faktisk «snudde seg rundt» – slik Tom og Morten Aune forteller det – for å møte en uforutsett kontekst i nærmiljøet står som et eksempel på dette. Samtidig knyttes denne lokale responsen opp mot globale perspektiver der en faktisk kan bety en forskjell i møte med mennesker på sannsynligvis den mest utfordrende reisen den noen gang vil ta i livet. Det å gjøre noe – både sosialt og åndelig – for mennesker i nød og som kommer bokstavelig fra talt hele verden i ens lokale kontekst, vil i en kristen forståelse i aller høyeste grad kunne betegnes som en hensikt med mening («misjon»), selv uavhengig om en benytter diakoniens eller misjonens vei.

Om en i et øyeblikk kan driste seg i å være normativ, er det i en migrasjonskontekst imidlertid kunstig å skille misjon fra diakoni selv om en selvsagt skal utøve varsomhet og respektere migranternes religiøse tradisjon og overbevisning, ikke minst når de befinner seg i svært sårbare livssituasjoner. Fra et kristent misjonsperspektiv betyr dette imidlertid vel så gjerne å vise tro i handling og faktisk gi rom for tro enn å skulle

¹⁴⁷ <https://www.dagen.no/meninger/mange-ulike-kulturer-i-en-kirke/>

skjule denne på kunstig måte for mennesker som selv søker tro og forankring i livet.

Historien fra Pinsekirken Sandvika lærer oss også noe om hva det vil si å være internasjonal kirke i dag. I dag er verden mer «global» enn noen gang, gjennom økt migrasjon, reisevirksomhet, teknologi – og der verdens kriser ikke lenger er noe fjernt langt borte, men noe som har kommet nært. Krisen knyttet til Ukraina-krigen er her et nåtidig eksempel på en liknende migrasjonsbølge som ikke bare har kommet til Norge, men ikke minst til mange andre land i Europa. Hva er vestlige samfunn og kirkers respons til ukrainsk nød og ukrainske flyktninger? Hvordan blir de tatt i mot og møtt i samfunnet så vel som kirkene? Dette gjelder selvsagt også like fullt møter med andre grupper innvandrere, flyktninger og asylsøkere.

Generalsekretær i Baptistsamfunnet, tidligere leder for Pinsebevegelsens misjonsarbeid, inkludert arbeid blant og med migranter, Bjørn Bjørnø skriver i en nylig artikkel i Dagen at det synes å være en økende trend at mange menigheter i Norge blir mer internasjonale i karakter. Baptistsamfunnet i Norge har for eksempel uttalt at de vil være et flerkulturelt kirkesamfunn og at det skal gjenspeiles i hele kirkens arbeid. Den katolske kirke er et annet eksempel Bjørnø trekker frem (Bjørnø, 2022)¹⁴⁷. Et spørsmål knyttet til dette blir hvilke premisser som skal ligge til grunn for nåtiden og fremtidens menigheter. I hvilken grad klarer vi å «hive oss rundt» og lytte til behovene rundt oss?

Begrepet «fargerik menighet» (Colorful church) brukes gjerne ofte for å beskrive menigheters ønske om å bli mer flerkulturelle. Det samme kan sies om ulike samfunnsarenaer i forhold til å speile den faktiske mangfoldsrealiteten i samfunnet. Jeg tror imidlertid utfordringen i forhold til mangfold stikker langt dypere enn å på overflaten sikre en viss representasjon av etnisk og kulturelt mangfold i våre sammenhenger. På den andre siden er det å være virkelig «fargerik» noe som utfordrer vår identitet, anerkjennelse av mangfoldets berikelse, nærme oss hverandre med ydmykhet, og ikke minst minne oss om at verden er langt større enn vårt eget nabolag. Det utfordrer oss også til faktisk å oppdage vårt eget nabolag – og

kanskje på enkle måter lytte til Guds stemme om hva min respons kan være i møte med min kontekst. For noen år siden fortalte en migrantleder at han hadde avslått et tilbud om sammenslåing av sin migrantmenighet med en norsk menighet da han følte at det ikke var et genuint og likeverdig ønske om å stå sammen for Guds rike, men en rask vei til å bli mer «fargerik». Uten å kunne være i stand til å dømme om noen av de involvertes motiver og hensikter, kan det være en påminnelse om at møter med mangfold ikke alltid er lett, uten utfordringer og med enkle løsninger. Det finnes i dag mange former for samarbeid og måter møte migranter, asylsøkere, flyktninger og andre innvandrere.

Langs Jærstrendene, nært der vi nå bor, er det stor surfeaktivitet knyttet til gode forhold og gode bølger. Samtidig minner havet om at det finnes en verden «der ute» som møter vår. Klarer vi å la oss føre av bølgen? På samme måte driver mange også med windsurfing eller kiting, knyttet til mye vind og gode vindforhold. Lar vi vinden få tak i seilene våre? Kan vi fra et missiologisk perspektiv trekke disse metaforene til å utfordre oss til å reflektere rundt hva vi opplever er «Guds bølger» av utfordringer og strømninger i dag og i fremtiden? Eller reflektere rundt hva vi opplever er «Guds vind» av muligheter og retning for det Gud ved Den Hellige Ånd gjør i dag (*Missio Dei*)? Metaforene i seg selv er i alle fall lett å knytte til migrasjon og misjon. Metaforene kan også være måter å tenke om hvordan vi kan forstå noe av det som fant sted i Pinsekirken Sandvika, og som fortsatt har preget menigheten til den dag i dag. Lar vi oss inspirere og utfordre til å hive oss på bølgene og tas av vinden som Gud tillater på våre veier?

Referanser

- Akcapar SK. Conversion as a Migration Strategy in a Transit Country: Iranian Shiites Becoming Christians in Turkey. *International Migration Review*. 2006;40(4):817-853. doi:10.1111/j.1747-7379.2006.00045.x
- Aune, Tom og Morten Aune. (2020). Samtale 09.01.2022.
- Bjørnø, Bjørn. (2022). Mange ulike kulturer i én kirke. *Korsets seier*; <https://www.dagen.no/meninger/mange-ulike-kulturer-i-en-kirke/>
- Brekke, Jan-Paul. (2002). Kosovo – Norge, tur og retur: Midlertidlig opphold for kosovoflyktninger. Oslo: Institutt for samfunnsforskning. Rapport 2008:2. https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/177633/R_2002_8.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Destå, Lemma. (2019). *Faglig rapport om migrantmenigheter*. Oslo: Norges kristne råd. <https://www.tf.uio.no/forskning/forskergrupper/interreligios/fagrappporter/fagrappport-lemma-desta.pdf>
- Djuve, Anne Britt og Jon Horgen Friberg. *Innvandring og det flerkulturelle samfunn*. Oslo: FAFO. Fafo-notat 2004:32
- Haugen, Hans Morten. (2017). Kristne konvertitter og asylvurderinger: Tro, troverdighet og trospraksis *Tidsskrift for praktisk teologi* 34(1). <https://journals.mf.no/tpt/article/view/5214>
- Weiss, Nerina, Anne Britt Djuve, Wendy Hamelink og Huafeng Zhang. (2017). *Opphold i asylmottak: Konsekvenser for levkår og integrering*. Fafo-rapport 2017:07. Oslo: Fafo. https://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou_i/asylmottak/oppold-i-asylmottak.pdf
- Willmann Robleda, Z., 2020. Re-Inventing Everyday Life in the Asylum Centre: Everyday Tactics Among Women Seeking Asylum in Norway. *Nordic Journal of Migration Research* 10(2), pp.82–95. DOI: <http://doi.org/10.33134/njmr.251>

Kapittel 15

Diakonal tilnærming og praksis: KIAs erfaringer og utfordringer

Rune Fiskerstrand

Fra fremmedarbeidere – til nye nordmenn

Kristent Interkulturelt Arbeid, KIA, er i dag en av de eldste og største blant de nasjonale organisasjonene på innvandrerfeltet. Organisasjonen ble formelt etablert i 1974, året før Stortinget innførte innvandringsstopp for å begrense arbeidsinnvandringen. Norge, i likhet med resten av Nord Europa, hadde et stort behov for arbeidskraft og hadde fra begynnelsen av 70-tallet «importert» såkalte fremmedarbeidere. De fleste av disse var muslimske menn fra Pakistan, Tyrkia og Marokko. Disse gikk som oftest rett inn i arbeid i større norske industribedrifter, uten noen form for norskopplæring eller kultur- og samfunnsinformasjon. Innvandringsstoppen i 1975, kom fordi behovet for arbeidere uten spesial fagkompetanse langt på vei var dekket.

Innvandringen har på ulikt vis endret Norge for alltid. De fleste mennene, fikk jobber som nordmenn stort sett ikke ville ha. De hadde ikke planer om å bli i Norge. Mange var gift og hadde ektefeller og barn i hjemlandet, og de jobbet hardt for å sende penger hjem til familien. Dette endret seg imidlertid relativt raskt, og i økende grad kom ektefeller og barn etter. Familiene etablerte seg i egne boliger, ikke minst i drabantbyene i Oslo.

Dette er bakteppet for opprettelsen av «Virke blant Innvandrere», som KIA het den gang. Innvandringen kom til å utfordre både kirke og samfunn i økende

grad. Norske misjonærer kom hjem fra misjonsopphold i utlandet og så at Oslo og Norge i løpet av få år hadde endret seg. Gatebildet var mer fargerikt, her var menn og kvinner i fremmede drakter, med ukjente språk som urdu, tyrkisk og arabisk. Både kultur-, musikk- og mattradisjoner var eksotisk annerledes. Mange praktiserte andre religioner, ikke minst islam, og det på en synlig måte som vi nordmenn ikke var vant til.

Etableringen

Aksel Aarhaug, Afrikamisjonær for NMS, ble en av initiativtagerne til et gryende arbeid, først blant afrikanske innvandrere og etter hvert involverte det også de muslimske «fremmed- arbeiderne». I komiteen for det nye innvandrerarbeidet var representanter fra Misjonsselskapet, Den Norske Muhammedanermisjon og Santalmisjonen. Den første samlingen i det organiserte arbeidet som ble avholdt i 1974, var en ren sosial samling for muslimske menn. Det ble dannet nettverk av personlige kontakter mellom «fremmedarbeiderne» og de norske deltakerne. Samlingene fortsatte å ha en sosial og kulturell karakter med innslag av nyttig samfunnsinformasjon og et sentralt måltidsfellesskap med både norsk og utenlandsk mat. Målet var å bli kjent med hverandres kultur, og det var med hensikt ingen andakt eller andre «misjonerende» innslag. Etter hvert ble mange menn gjenforent med sine familier, og det oppsto raskt behov for nye tiltak i innvandrerarbeidet.

Pionerene i det kristne arbeidet blant innvandrere hadde en sensitivitet i møte med de «fremmede», konkret for deres religion og kultur, og i forhold til deres behov og ønsker. Etter som kvinnene gjorde sitt inntog, vokste det fram en forståelse av at mange ble isolert i sine egne hjem uten kontakt med det norske samfunnet. Mange menn vegret seg for å sende sine kvinner på offentlige norskkurs som var for kvinner og menn sammen. Slik oppstod tanken om egne kurs for innvandrerkvinner. Gjennom de sosiale samlingene hadde mennene over tid fått stor tillit til nordmennene, og valgte derfor å sende sine ektefeller til det nye norskkurset. Det ble i tillegg gitt garantier for at menn ikke skulle delta i opplegget rundt kursene. Etter hvert vokste det også fram sosiale samlinger for hele familien, samlinger med kulturelle innslag hvor måltidsfellesskapet stod i sentrum.

KIAs formål – i går og i dag

KIA har fra starten hatt både et diakonalt og direkte misjonerende siktemål. Organisasjonene som etablerte arbeidet, og de som etter hvert kommer med, utgjør en god blanding av ytremisjons- og indremisjonsorganisasjoner, samt diakonale institusjoner. Senere kommer ulike kirkesamfunn med i det organiserte arbeidet, med Den norske kirke som største aktør. Til sammen kan vi si at de ulike organisasjonene og kirkene dekker hele spekteret, både indre- og ytremisjon, og diakonien.

Et annet tydelig tegn på KIAs retning finner vi i de første formålssetninger som ble formulert i 1980. Begrepet fremmedarbeider viser tydelig hvor nytt og «fremmed» dette var.

Formålet med arbeidet er å:

1. a) gjøre evangeliet kjent for fremmedarbeidere som ikke kjenner den kristne tro
- b) føre dem inn i levende kristne fellesskap
- c) hjelpe de kristne fremmedarbeiderne til kristent fellesskap
2. a) skape medmenneskelig kontakt mellom norske kristne og fremmedarbeidere, f.eks. ved sosiale arrangementer/samvær, husbesøk og personlig vennskap.
- b) hjelpe fremmedarbeiderne til å finne seg best mulig til rette i samfunnet.
3. a) oppmuntre og hjelpe menigheter og forsamlinger til å se sitt ansvar for de forskjellige minoritetsgrupper.
- b) hjelpe dem til å få kontakt med fremmedarbeidere i sin nærhet, samt bidra med informasjon og erfaringer som er samlet opp i arbeidet.

Formålssetningene fra 1980, er gjenkjennelige 40 år etter, selv om ordlyden er noe endret etter KIAs Landsmøte i 2021:

Kristent Interkulturelt Arbeid, (KIA) er en selvstendig, økumenisk og diakonal organisasjon som på oppdrag fra kristne kirker, institusjoner og organisasjoner i Norge er forpliktet til å arbeide for et flerkulturelt fellesskap i menighet og samfunn. KIA bygger sitt arbeid på den kristne tro slik den er

uttrykt i Bibelen, de tre oldkirkelige bekjennelsene og kristen nestekjærlighet med særlig vekt på menneskeverdet.

Tidligere vedtekter begynner med at KIAs formål er å «Gjøre evangeliet kjent for mennesker fra andre kulturer som bor i Norge og som ikke kjenner den kristne tro, og føre dem inn i levende kristne menigheter og fellesskap». Dette er fremdeles en del av KIAs arbeid, for KIA har ikke endret praksis, men holder frem med sitt arbeid på kristen grunn. Vi har andakter på samlingene våre, KIA viser vei inn i menigheter og forsamlinger, arrangerer bibelgrupper for konvertitter og har samtaler om tro og tvil – også med muslimer og andre ikke-kristne migranter.

Norskkurs for minoritetskvinner er en av KIAs hovedaktiviteter også i dag. Nå gjennom det vi kaller «KIA Velferd og arbeid» som er etablert i Oslo, Kristiansand og Stavanger, og som årlig når hundrevis av kvinner, med opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Dette er kvinner som lett faller utenfor, som ikke har rett til gratis norskundervisning og som ønsker seg ut i arbeid. Sosiale arrangementer, med eller uten kristne innslag, som internasjonale middager eller familiefester, er også typiske for dagens KIA, slik det også var midt på 70-tallet. KIA presenteres gjerne som en diakonal grasrotorganisasjon, og i praksis er det de mange og ulike diakonale prosjekter og aktiviteter som tar mest plass. Den kristne forankringen er tydelig og sterk, og gjennomsyrrer organisasjonen.

KIAs visjon og strategiske mål i dag kan speiles av KIAs visjon av 2022 er: «Flerkulturelt fellesskap i menighet og samfunn», og organisasjonens strategiske hovedmål for neste to-årsperiode er:

1. Bidra til integrering av innvandrere i menigheter og forsamlinger.
2. Bidra til økt mestringskompetanse, bedre helse- og livskvalitet hos asylsøkere, flyktninger, innvandrere og deres etterkommere.
3. Bygge bro mellom innvandrere og andre innbyggere i Norge.
4. Være en faglig rådgiver overfor politiske myndigheter og andre aktører på integreringsfeltet

Erfaringer

KIAs styrke i det flerkulturelle arbeidet med flyktninger og innvandrere blir synlig gjennom det store mangfoldet av livsnære aktiviteter og prosjekter. Vi kan si at KIA arbeider etter to hovedretninger, der den ene består av aktiviteter ansatte og frivillige igangsetter og gjennomfører selv. Den andre, kanskje vel så viktig, er å være en inspirator og katalysator for oppstart av aktiviteter i menigheter og lokalsamfunn. Vi har opparbeidet høy kompetanse og viktige erfaringer gjennom egne aktiviteter, og er opptatt av å spre dette videre. Tanken bak opprettelsen av KIA var nettopp å danne en ressursorganisasjon som kunne betjene menighetene, organisasjonene og samfunnet ellers.

Samarbeid med menigheter og lokalsamfunn om inkludering av migranter:

Det handler om å skape gode, felles arenaer der vi er sammen som likeverdige og i respekt for hverandres tradisjoner og kulturelle uttrykk. Det vektlegges å skape åpne og gjestfrie møteplasser, enten det er i bibelgruppe i hjemmene, på en verdensmiddag, på sommerleir eller i selve gudstjenesten. Å bli invitert inn i hjemmene i etterkant av gudstjenesten vil alltid skape opplevelser av inkludering. Gjestfrihet er et viktig nøkkelord her.

Bilde: Familien Nhonzi fra Kongo

I vårt flerkulturelle og flerreligiøse samfunn utfordres forsamlinger/menigheter i møte med mennesker som ønsker å konvertere og å bli døpt. Dette er en stor gave til menigheten og det gir ofte en sterk opplevelse av å være en del av den verdensvide kirke,

og inspirerer til å nå videre ut. KIA har mye erfaring i møte med konvertitter, i å møte dem som hele mennesker, inkludere dem i menigheten, gi opplæring til dåp, og ivareta dem i levende felleskap i den viktige tiden etter dåpen. Det er utarbeidet hefter med tips og veiledning for trosopplæring for konvertitter.

Dialog med andre trossamfunn

KIA utfordrer menigheter og enkeltkristne til å våge å søke kontakt og samarbeid, og til å gå inn i samtaler om tro og trospraksis. Gjerne invitere til samarbeid om gjensidig å møtes i hverandres gudshus. En hverdagsdialog i gjensidig respekt og åpenhet kan åpne opp for mange gode møter. KIA har oversatt boka *Tro mellom venner* som handler om akkurat dette. Heftet gir inspirasjon og faglig påfyll til å våge å gå inn i samtaler om tro. KIA har også et fokus på å inkludere kristne trossøsken i våre forsamlinger og gudstjenester. Det kan bety at vi må endre på noe av vår egen praksis, åpne opp for nye trosuttrykk, gi rom for andre språk i bønner og tekstlesing m.m. Det vi får igjen er en berikelse og en utvidelse av våre egne perspektiver og en opplevelse av å være en del av en verdensvid kirke.

En egen internasjonal og utvidet gudstjeneste kan være et viktig møtested mellom norske menigheter og migrantmenigheter. KIA hadde tidligere et konsept kalt «PractiSing for Heaven», der mange menigheter møttes i Domkirken i Kristiansand. Ulike musikkuttrykk, ulike språk i bønner og bibellesning, og fellesskap på tvers av språk og kultur, gav folk en god «smak av himmel».

Leirarbeid

Kristne organisasjoner og kirkesamfunn driver et stort og mangfoldig leirarbeid. Her ligger store muligheter for inkludering av innvandrere og flyktninger, enten i de eksisterende leirene eller i å invitere til internasjonale leirer. KIA har «spesialisert» seg på familieleirer i samarbeid med de som driver leirstedene. Disse er populære blant familier som ellers ikke har råd til ferie eller har tradisjon for å reise bort. De gir mulighet for kristent fellesskap, opplevelse av natur og mye lek og moro for barna. På mange slike leirer reiser også familier som ikke kjenner kristen tro. Her kan de i frihet og trygghet bli kjent med kristen tro og kristent fellesskap.

Bygging av flerkulturelle felleskap i menighet og lokalsamfunn

KIA har i alle år arrangert ulike sosiale samlinger, ikke minst det vi i dag kaller «verdensmiddager». En slik middag kan gis ulike uttrykk, men vil alltid ha et måltidsfellesskap i sentrum. De kan være store eller små, ha en kristen profil eller ikke, alt etter hvem vi inviterer og hva vi inviterer til. Slike fester kan samle mennesker på tvers av generasjoner, kultur, språk og religion, og skape et inkluderende og godt fellesskap. Det ligger store verdier og muligheter i slike arrangement, og det finnes knapt noen folkeslag eller kulturer som ikke verdsetter fellesskapet rundt et godt måltid.

Kompetansebygging

KIA har, som tidligere nevnt, fra første stund hatt et fokus på norskopplæring for minoritetskvinner. Tilbud om barnepass og etter hvert barnehage, vokste fram som et nødvendig supplement. *KIA Velferd og arbeid* er et tilbud til minoritetskvinner som ikke har rett til gratis norskopplæring. Tilbudet er i Oslo, Kristiansand og Stavanger. I tillegg gis det opplæring i samfunnskunnskap og i ulike mestringsaktiviteter som helsekurs, svømmekurs, leksehjelp, ICDP kurs m.m. I forlengelsen av dette gis kvinnene veiledning og hjelp til videre skolegang, godkjenning av utdanning fra hjemlandet, og ikke minst mulighet for relevant praksisplass eller jobb. Kursene har lange ventelister. Dette viser at her er det en gruppe kvinner som ikke har fått den bistand de trenger, men som sterkt ønsker seg ut i samfunnet og inn i arbeidslivet. Mange av kvinnene har muslimsk bakgrunn og kommer fra Somalia, Irak og Syria.

Bilde: Kompetansebygging for minoritetskvinner

Mannsgrupper - et nytt prosjekt i KIA.

Her ønsker vi å gi menn på utsiden av arbeidslivet bistand til å bli aktive samfunnsborgere, og på sikt økonomisk uavhengige. Dette vil også bidra til å bekjempe fattigdom. Prosjektet skal gi menn som strever med språk, utenforskap, jobb og lav samfunnsforståelse, - kompetanse og styrke til å ta grep i eget liv. Mange menn har utfordringer knyttet til selvspekt, og sliter med rollen som fedre og ektefeller i møte med den norske kulturen. En del sliter i tillegg med fysiske og psykiske plager.

Norsktrening i alle varianter

KIA driver, i sine seks regioner og lokalavdelinger, ulike former for opplæring og trening i norsk språk. *KIA Språkkafe* i Misjonssalen i Oslo er et godt eksempel. Her driver frivillig voksen ungdom en kafe med vekt på å skape et godt og vennlig miljø, med spill og quiz, gratis mat og drikke, og selvfølgelig gode samtaler. Alt i en ramme hvor praktisering av norsk språk er et hovedanliggende. Her læres det norsk samtidig som vennskap utvikles og nettverk utvides.

Frivillige – en dyrebar ressurs

Mange steder drives norskkurs av frivillige. De fleste er tilnærmet gratis. Mange av de frivillige er pensjonister, og ofte lærere av profesjon. Norskkursene fungerer som et godt møtested, som gir deltakerne økt kompetanse i norsk, og lærere og assistenter flerkulturell kompetanse. Disse kursene er oftest for både kvinner og menn. Malen er enkel, og de bruker de grunnleggende lærebøkene i norsk for fremmed-språklige. Det er mulig å søke Kristelig studieråd om støtte pr undervisningstime med lærer. For en menighet kan dette være en fin måte å starte flerkulturell aktivitet på, og mange menigheter rundt om i landet driver slike kurs, samtalekafeer el. l. Noen tar kontakt med KIA for å få veiledning i oppstarten. Språkkurset har for noen blitt inngangen til menighetsfellesskapet. For de frivillige er dette en svært meningsfull aktivitet.

Holdningskapende arbeid

Holdningskapende arbeid har alltid vært en sentral del av KIAs utadrettede aktivitet. Dette gjelder både i menigheten og i samfunnet generelt. Fremmedfrykt og fordommer finnes i alle sammenhenger, også i våre menigheter og blant det såkalte misjonsfolket.

Mange av oss har en nedarvet skepsis til det nye og «fremmede». Når nye religioner kommer til, for eksempel en selvbevisst og synlig religion som Islam, kan det dukke opp islamofobiske uttrykk. Ikke minst i våre nye sosiale medier og i avisenes leserinnlegg kan det dukke opp mye grums. Vi kan og må være en motvekt til alt dette. Derfor blir det viktig med god og sann kunnskap og informasjon, noe som er en forutsetning for å skape et godt samfunn der alle kjenner seg inkludert og rettfærdig behandlet.

‘Lakmustesten’ på et godt og tolerant samfunn viser seg i hvordan samfunnet behandler sine minoriteter. Klarer vi ikke det på en god måte, vil gnisninger og konflikter oppstå. Dette ser vi mange eksempler på rundt om i verden. Som kristne har vi et spesielt ansvar i å være sannferdige, bekjempe urettferdighet og spre forsoning og håp. Som kristne kan vi også møte andre troende med en større forståelse og innsikt enn ikke-troende i vårt samfunn. Vi har mye felles, og mange utfordringer vi kan stå sammen om.

Asylsøkere og konvertitter

Kristne organisasjoner, kirker og enkeltpersoner har lang tradisjon for å stå opp for de svake og sårbare. Slik ønsker KIA også, i fellesskap med mange andre, å være støttespiller og «talsmann» for asylsøkere som ikke oppnår en rettfærdig behandling i rettssystemet. Dette gjelder tilsvarende for mange konvertitter som kjemper med troverdighetsutfordringer i møte med UDI, UNE og i høyere rettsinstanser. Og det ofte på tross av solide støtteerklæringer fra både menighet, prest eller biskop. Mange av oss kjenner enkeltpersoner som blir returnert til en høyst usikker framtid. Dette inkluderer arbeid blant papirløse. Vi mener det er vår plikt å kjempe for de mange papirløse som har kjempet en årelang kamp, og som i dag lever tunge og uverdige liv helt på utsiden av samfunnet. Mange menigheter kommer i kontakt med mennesker i slike situasjoner. Her må vi stå sammen og hjelpe hverandre. Det finnes god ekspertise som har juridisk og annen nødvendig kompetanse.

Utfordringer

Flerkulturelt arbeid handler naturligvis først og fremst om relasjoner mellom autentiske mennesker. I møte med innvandrere og flyktninger møter vi mennesker som kan utvide og berike våre liv, og gi nye vennskap

og berikende møter med nye kulturer og språk. Mange av våre flyktninger har også med seg en tung bagasje av tap og savn, og altfor mange traumer og sår etter år med konflikt, krig og flukt. Svært mange sliter også med tilpasning til norsk kultur og språk, klima og samfunnsliv. Vi kan være uvurderlige støttespillere, kulturtolker, språk-venner og «familie». Men det kan også innebære å være med på å dele byrden og lette tilpasningen til alt det nye. Det kan bety å lytte til fortvilelse og sorg, dempe angst og forsøke å holde motet oppe.

Innvandring, flyktningpolitikk, islam, religion og kultur generelt diskuteres som aldri før, og media er til daglig fylt av stoff om dette. Noe er positivt, men mye er konfliktstoff og har negative vinklinger. I sosiale media finner vi alt fra gode, opplysende innlegg til ting av negativ og destruktiv karakter. Det er en utfordring å orientere seg og forholde seg til alt dette. Ikke minst når vi ser at «grumset» noen ganger får nedslag i det såkalte brede lag av folket. Det blir derfor svært viktig å søke sannhet, og undersøke grundig det vi leser og hører. Vi må ikke la usunne eller negative ytringer få skape en bevissthet om et «oss og dem». Slike holdninger vil skape skille og ufred, og er en av vår tids største trusler.

I menigheter, som ellers i samfunnet, er mange engasjerte i spørsmålene rundt innvandring. Noen har sine egne erfaringer i møte med innvandrere. De fleste er som oftest svært positive, men noen stiller også kritiske spørsmål. Spørsmålene er ofte knyttet til kriminalitet og utrygghet, det store antall innvandrere, nye religioner, og ikke minst spørsmål rundt islam. Det er viktig at vi kan ha en åpenhjertig samtale om positive og negative sider ved innvandring, og om samfunnsendringer som mange kjenner på. I en slik situasjon blir det viktig å møte usikkerhet og frykt med åpenhet og sannferdig informasjon, i stedet for fordømmelse.

Jesus er selv vårt beste eksempel i møte med de fremmede. Han krysset kulturelle og religiøse grenser og møtte også de som ikke var jøder med Guds nåde og kjærlighet. Der prest og levitt sviktet, trekkes den samaritanske hjelperen fram som det gode eksempel på en som så og som handlet i barmhjertighet overfor sin neste.

Vi kan følge Jesu eksempel og la oss inspirerte til å nærme oss mennesker rundt oss på en inkluderende måte, selv om vi har ulik tro. Vi kan starte med å be for våre naboer, arbeidskollegaer eller medstudenter, om de har innvandrerbakgrunn eller ikke. Det kan gi oss overraskende gode og spennende erfaringer. Når vi lærer mennesker å kjenne, vil vi oftest erfare at de er unike, og kanskje mer interessante enn vi trodde i utgangspunktet. Vi går ofte forbi hverandre uten å gi hverandre muligheten for å bli kjent, og forblir i vår frykt og mistenksomhet. Dette må vi bevisst jobbe mot.

«Vi er ikke fremmede i kirken, vi er hjemme!»

Vi ønsker ikke at inkludering av innvandrere i menighetene skal være en aktivitet blant mange andre, men må tvert imot være en naturlig og selvsagt del av enhver menighets holdning og tankegang. «Vi er ikke innvandrere i kirken, vi er hjemme», var tittelen på en konferanse om inkludering i kirken for noen år siden. Spesielt viktig er det at prester/pastorer og ledere har en åpenhet og et tydelig engasjement, underbygget av forkynnelsen. Målet må være at inkludering av nye nordmenn blir en naturlig del av menighetens tange-gang, og reflekteres i relasjoner mellom mennesker. Organiseringen av menigheten må legge til rette for inkludering på alle nivå. Ofte er det brennende ildsjeler som holder engasjementet oppe, og når ledelse og ildsjeler drar i samme retning, kan det føre til nye gode holdninger og berikende mangfold.

Bilde: Norskкурselever på studietur til Folkemuseet i Oslo

For mer informasjon:

KIAs nettside: <http://kianorge.no>

Del IV: utfordringer og veien videre?

Kapittel 16

Huordan endrer konvertitter menigheter?

Frank Gunnar Håvik

Alle menigheter ønsker å se mange mennesker komme til tro. I de siste tiårene har mange menigheter også nådd innvandrere og flyktninger med evangeliet om Jesus. De fleste har ikke på forhånd vært klar over hvilke mekanismer som settes i gang når mange med bakgrunn fra andre land, kulturer eller religioner kommer til tro i en norsk menighet. Hvordan vil slike aktiviteter endre menigheten? I dette kapitlet skal jeg forsøke å dele erfaringen fra vår menighet i Sunnhordland, Stord.

La meg først presentere kort hvem jeg er, og hvilke sammenhenger jeg står i. Jeg er først og fremst en menighetsplanter, og startet min første menighet da jeg var 37 år gammel. I 2018 ble jeg 61 år og jeg holder fortsatt på å plante menigheter i inn- og utland. Jeg er sammen med min kone Kristin for tiden pastor for Nytt Liv Sunnhordland, Stord. Den ble startet på slutten av 2009. Pr. i dag har vi også gruppe konvertitter som ennå ikke har fått opphold i Norge. Vi omtaler oss som en pinsemenighet, men er ikke en formell del av pinsebevegelsen. I menigheten har vi få faste tradisjoner, og det gjør menigheten både fri til å gå nye veier, men samtidig gjør det den til tider sårbar ved at den kan virke ustabil for en del når en har få ytre rammer å «hvile» seg på.

Jeg vil kort fortelle om litt av det som danner bakteppe for denne artikkelen. Vinteren 2016 fikk jeg som pastor en profetisk hilsen mens jeg søkte Gud i bønn som i korthet sa: «*Nytt Liv Sunnhordland kommer til å bli en menighet med folk fra mange nasjoner*». I etterkant begynte jeg å tale dette ut, men som var på et tidspunkt der omtrent alle besøkende i menigheten var folk som var «etnisk norske». Sommeren 2016 begynte vi å få kontakt med de første flyktningene, og vi opplevde å ha ca. 70 flyktninger på en internas-

jonal fest. Men ikke før i januar 2017 fikk vi den første virkelige testen på om vi var villige til å møte disse menneskene.

I januar 2017 ble en familie fra Afghanistan sendt til Stord fra et annet et flyktningmottak som var lagt ned. En menighet på stedet hadde da hatt kontakt med disse over tid, og vi ble derfor kontaktet med bønn om å hjelpe dem. Ganske raskt søkte de kirke-easyl hos oss, og det ble mye dramatisk rundt denne sårbare familien. Jeg vil ikke gå videre inn i alt som skjedde, men så godt som hele menigheten stilte seg bak at vi måtte hjelpe denne familien. Utover våren 2017 begynte det å komme en tilstrømming av mennesker fra flyktningmottaket, selv om det fortsatt var få som til da hadde konvertert.

Så opplevde vi det som er mange menighetsledere sin drøm: Vi opplevde det som at «Gud besøkte oss» med det som vi i ulike sammenhenger gjerne kan kalle vekkelser. Etter at fellesferien så vidt hadde startet i begynnelsen av juli 2017, opplevde vi at det kom et spesielt Guds nærvær over flyktningmottaket på Stord. Der bodde det nærmere 200 mennesker. Vi hadde tidligere opplevd det åndelig konfliktfylt å være til stede på mottaket. Men over natten var det som om Gud var til stede med sin Ånd. I omtrent 10 uker opplevde vi at det var en «fredstilstand» i atmosfæren som var så sterk at selv ikke-troende arbeidere ved mottaket bemerket det og kom til oss for å få vite hva som hadde skjedd. Plutselig ble onsdagens bønnemøter en arena der folk søkte til menigheten, og mange kom til tro på Jesus i de ukene. Det syntes å være lett for muslimer å vende seg til Jesus under denne perioden. Jeg kunne tilbringe mange timer i uka og sitte ute ved mottaket og snakke med folk. Folk stod nærmest i kø for å få snakke med oss og det som hadde med den kristne troen å gjøre. Søndagsmøtene var preget av Guds nærvær på en spesiell måte, men samtidig var det et praktisk kaos siden vi på tidspunktet ikke hadde et tilpasset opplegg for barna.

Hva gjør en sånn tilstand med menigheten?

Først vil jeg si at en slik spontan vekkelse ikke kan planlegges. Utfordringen for oss var at det skjedde midt i ferien der vi hadde veldig få som kunne ta hånd om situasjonen i den første fasen. Når menighetens folk kom tilbake fra ferien hadde de ikke fått med seg det som hadde skjedd, og for noen ble det veldig utfordrende å ta igjen «det tapte tiden». Noen valgte dessverre å trekke seg ut av fellesskapet. Som pastor var dette en veldig spesiell opplevelse at såpass mange valgte å trekke seg når behovene var som størst – at de samme menneskene som hadde bedt for at vekkelsen skulle komme, trakk seg fra menigheten når bønnesvaret var der. Jeg har snakket med flere ledere fra andre menigheter som har opplevd tilstrømning av flyktninger, og de bekrefter at det samme har skjedd andre steder. Heldigvis har situasjonen også ført til at nye norske kristne kom med i fellesskapet.

Selv trodde jeg at det at vi på forhånd var «varslet» profetisk om at noe ville skje på dette området, ville bidra til at menigheten ville gjenkjenne dette og stille seg samlet bak. Men heldigvis ble mange også med inn i arbeidet med konvertittene, og disse er i dag fremdeles gode ressurser. Snakker vi med disse sier de nok at denne tiden ville de ikke vært foruten. Alle som har vært aktive i dette arbeidet, uttrykker en glede over at mange har kommet til tro. Det dreier seg om totalt ca 40-50 mennesker inkludert barn, siden våren 2017. Noen har kommet til tro andre steder, men har relasjon til de som er kommet til tro hos oss.

Hva kan vi lære av det vi har opplevd?

Som sagt er det vanskelig å forberede seg på vekkelse. Den kommer ofte på en måte en ikke tenker på forhånd, men en kan lære av hverandre. Jeg vil her dele noen punkter med som vi har sett i vårt arbeid og som mulig kan være til innsikt og nytte for andre.

1) Snakk med menigheten

Det er viktig å snakke med menigheten om hva det vil koste å gå inn i arbeid med innvandrere med muslimsk bakgrunn. Informasjon er viktig. Vi opplever at det er mye fremmedfrykt også blant kristne. Noen

kan kanskje ha hørt om fælt ting som har skjedd i muslimske land og frykter for konsekvensene ved å involvere seg. Mange av de vi har hatt kontakt med som har konvertert til kristen tro har kommet fra muslimske bakgrunner. Det har imidlertid vært vår erfaring at det er viktig å være forberedt på at ikke alle i menigheten nødvendigvis vil være med på en slik reise selv om de kan ha vært positive på forhånd.

2) Praktiserende eller nominelle muslimer

Det er langt fra alle som er kaller seg muslimer som virkelig er aktivt troende muslimer. Mange av de vi har truffet har forsøkt å etterleve muslimske tradisjoner, men har samtidig lagt ut på flukt fordi de har fått store problem på grunn av de samme tradisjonene eller på grunn av vold og krig i deres hjemland. Mitt råd til alle er å møte alle mennesker som medmennesker og ikke være styrt av frykt. Vi har opplevd at det er mange fantastisk flotte og ærlige mennesker uavhengig av bakgrunn. Dersom vi møter mennesker med respekt, møtes vi igjen med respekt. Hvordan kan en vite hvem som er en aktivt troende muslim eller ikke? Det vil selvsagt være vanskelig å vite med sikkerhet med mindre menneskene forteller dette selv. Noen konservative grupper eller enkeltpersoner vil mulig vegre seg for å komme inn i en kirkebygning selv om dette ikke gjelder for alle. Noen vil kanskje ikke håndhelse på det motsatte kjønn om de kan unngå det. Her er imidlertid både bakgrunner og praksiser ulike og varierer mye i forhold til hvor strengt slike ting praktiseres.

3) Det er viktig hvordan andre religioner omtales

Fordi mange kan ha hørt mye negativt om islam, kan noen fristes til å si noe om dette selv. Men fører sjelden noe godt med seg så her er det bedre å tie. En trenger heller ikke nødvendigvis omtale Islam som en god og fredelig religion for å nærme seg disse mennesker med muslimsk bakgrunn da det er vår erfaring at dette også kan skape forvirring og avstand fordi det er ikke slik de selv har opplevd Islam. Vår erfaring er heller at vi bør fokusere på å forkynne Jesus, å «frem snakke» Jesus, og la andre religiøse tema ligge i første omgang. Vi skal ikke diskutere andre mennesker til tro, men møte dem med en levende Jesustro i ord og ikke minst handling. Jeg har ofte opplevd i samtaler at det er enkelt å komme inn på Jesus i begynnelsen av samtaler fordi Jesus også er en

stor profet i muslimsk trostradisjon. Samtidig handler Jesus om selve kjernen i evangeliet.

4) To gode innfallsvinkler

I vår erfaring er det særlig to ting som mennesker fra muslimske tradisjoner har respondert særlig positivt på. Det ene er å møte Jesu kjærlighet gjennom kristne, noe mange er helt uforberedt på. Den ubetingede kjærlighet som Jesus viser oss er kanskje noe som har vært fraværende i egen opplevelse av sin egen trosbakgrunn. Praktisk kjærlighet gjennom omsorg og omtanke er en enkel måte å vise Jesus kjærlighet på. Det andre mange har respondert særlig positivt på, er friheten til selv å velge tro. For mange er det ikke slik i Islam, men der mange sier de har opplevd at det har vært en tvangsmessig tilknytning til religion.

5) Hvordan forkynne til muslimer?

Vi har opplevd at det er viktig å forstå at mange mennesker fra muslimsk bakgrunn har liten eller ingen kunnskap om Bibelen. Det er også vår erfaring at mange egentlig ikke har lest Koranen heller. Derfor må forkynnelse av evangeliet gjøres enkelt og grundig. En kan ikke bare nevne en hendelse eller et navn i Bibelen og anta at tilhørerne vet hva det snakkes om. Det gjelder for øvrig også mange yngre generasjoner av norske. Med andre ord er bibelkunnskapen veldig svak. Språk er også faktor i dette. Selv om vi har erfart at en del kan gjøre seg litt forstått på norsk, er dette ofte langt fra å kunne ta til seg forkynnelse på vanlig måte. Derfor er det viktig, om det lar seg gjøre, å tolke til et språk de forstår. Det kan bety at en bruker andre kristne som snakker det gjeldende språket til å tolke. En kan også bruke ressurser på nettet, som forkynnelse og vitnesbyrd på deres språk. Her er det gås mulig å finne bibler og annen kristen litteratur tilgjengelig på deres ulike språk. Det finnes mange utgaver av nettbibler og lydbibler på nettet.

6) La mennesker få lov å komme til tro

Vi har opplevd mange ganger at mange vi har møtt har fått en raskt begeistring for Jesus der de raskt har ønsket å ta bestemmelsen om å følge Jesus. Men det er også viktig at vi må la mennesker komme til tro når de selv ønsker det. Det kan for noen virke merkelig hvor fort enkelte bestemmer seg for å ta imot Jesus. De fleste bruker gjerne bare noen uker før de bestem-

mer seg. Et spørsmål i dette er hvor mye kunnskap trengs på forhånd for å kunne ta en slik beslutning? Faktisk står det ingenting i Bibelen om at mennesker må ha mye kunnskap. Så vår erfaring er at vi ikke nødvendigvis må å tenke at de trenger masse kunnskap først; det fungerer i vår erfaring ofte dårlig. Det sentrale budskapet om at Jesus døde på korset for at alle mennesker holder også for at disse kan bli frelst.

Av og til gjør vi det for komplisert. Vi har flere som har kommet til tro på Jesus fra muslimsk bakgrunn uten at vi har bedt for dem i en såkalt «frelsesbønn», men vi har opplevd at Guds kraft har kommet over dem og født dem på ny. Vi ser store forandringer i deres liv. Noen har blitt nærmest fysisk forandret at en knapt kjenner menneskene igjen fra bilder før de ble frelst. Vi tenker at en ikke trenger å tenke at det å begynne tro på Jesus må være en langvarig og komplisert prosess. Asylmyndighetene og en del kirker uttrykker imidlertid ofte skepsis om det kan virke som om trosbeslutninger har blitt tatt på et for tynt kunnskapsgrunnlag. Jeg er imidlertid redd for at noen «hopper av» om en skal forsøke på intellektuelt vis å overbevise dem til å bli kristne. De trenger å møte Guds kraft som forvandler mennesker. La oss stole på at Jesus gjennom Den Hellige Ånd gjør det miraklet som må til for å føre mennesker til tro.

Å bli en kristen er ikke bare en kunnskapssak, men det handler om å bli født på ny (Joh. 3). Jeg tenker at de fleste kvinner som har født barn er glad for at barnefødsel ikke er noe som går over mange måneder eller år! Det er også vår erfaring at det ikke er tilstrekkelig å bare satse på menighetens søndagsmøter, men at det er viktig å holde kontakt med mennesker gjennom uka. Det er mange spørsmål som kommer opp og som de nye må få snakke om. For oss har det ført til at flere har kommet inn i tjeneste i menigheten for å følge opp nye kristne blant innvandrere.

7) Praktisere dåp

I kristenheten er det stor forskjell på hvordan dåp praktiseres, men det er stor enighet om at tro og dåp hører sammen. Likevel er det ulik praksis på når en døper. Dette skillet går ikke alltid mellom ulike trossamfunn, men har noen ganger mer å gjøre med nedarvede tradisjoner. For oss har det vært viktig å ha et bibelsk fundament for vår praksis. Om vi ser i Det

nye testamentet, praktiseres dåp i nær tilknytning til frelsesopplevelsen eller bekjennelses tidspunktet. Det har ført til at vi foretrekker å døpe tidlig etter en kort veiledning om dåp. Vi knytter altså dåp direkte sammen med det å ta imot Jesus som sin Herre og Frelser. Praktisk betyr det at de døpes helst samme dag eller etter noen få dager. Vi har alltid vann i dåpskaret, og dåpsklær ligger klare til enhver tid. Ikke alltid skjer det i menighetens møter, og noen ganger skjer dåp utenom offentlige møter.

Det betyr ikke at vi driver med «dropp inn dåp». De aller fleste som har blitt frelst hos oss har vi en del kjennskap til på forhånd. Vi har samme praksis både for norske og for flyktninger som tar imot Jesus, alle blir også døpt så raskt som mulig. I historien om Fillip i Apg. 8 som veiledet det etiopiske hoffmannen på veien spør hoffmannen: «Se, her er vann, hva er til hinder for at jeg blir døpt?» Fillip svarer: «Tror du av hele ditt hjerte, så kan det skje». Men han (hoffmannen) svarte og sa: «Jeg tror at Jesus Kristus er Guds Sønn!»

På den bekjennelsen ble han døpt. Nå kan vi merke oss at han ikke etterpå fikk hverken systematisk oppfølging, mentor eller tilbud om Alphakurs. Han dro glad videre på sin hjemvei. Men selvsagt må vi tilby undervisning videre i en eller annen form. Jeg har respekt for at andre velger en annen tilnærming til dette spørsmålet.

8) Inkludering i menigheten

Vi har valgt i størst mulig grad å inkludere arbeidet med konvertitter i menighetens ordinære samlinger. Det har både fordeler og ulemper. Jeg vet at noen menigheter velger å ha samlinger for de to gruppene hver for seg. Det er selvsagt mulig der en har ressurser til det. Samtidig mister ofte menigheten nærheten til de nyfrelste. Men det må understrekes at det også er utfordrende å samle alle i en samling. Tolkning kan gjøre det forstyrrende for norske som kanskje er vant med at alt foregår på deres premisser. Det krever romslighet fra alle. Men er ikke det flott at vi som har hatt evangeliet i flere tiår av våre liv, kan gi rom for folk som aldri har hørt evangeliet før de kom til menigheten? Kan vi si det så enkelt at vi trenger å trene oss på å omgås folk fra alle nasjoner, all den tid vårt mål er å samles i himmelen hos Gud i evighet?

9) Ledelsesstruktur i en menighet med konvertitter

Vi har ikke hatt egen innvandringspastor, men vi har kjent behovet for det. Om vi hadde hatt mulighet til det, hadde det vært å foretrekke. For meg som menighetspastor har innvandringsarbeidet tatt så mye krefter at det har gått ut over andre ting og prioriteringer. Samtidig har utfordringene i den norske delen av menigheten vært det som har tynget mest. Utfordringen vi nå står overfor er å finne en balanse som inkluderer alle, og at ingen skal kjenne seg satt til side eller utelatt i ledelsens fokus.

10) Forholdet til det norske asylsystemet

Når vi kommer til kirkeasyl er det ikke å komme bort fra at en stilles på en del valg. Selv om kirkeasyl er vel innarbeidet og det ikke er noe utbredt misbruk av det, tror mange at det er noe som er imot norsk lov, og en slags sivil ulydighet. På mange måter er det nok det, selv om advokater sier det er legitimt og at det er en rettstomt rom som har med nødrett å gjøre. Nødrett handler blant annet om en er overbevist om at et menneske er i livsfare og at en har både plikt og rett til å gripe inn og forhindre at liv går tapt, uansett om en da må bryte andre lover. Jeg vet flere advarer mot å involvere seg i flyktingenes saker og støtte dem i for eksempel rettsaker. For oss har det imidlertid blitt naturlig nettopp å gjøre det, så får ettertidens dom falle. Lenge trodde vi norske myndigheter gjør alt rett i asylbehandlingen, men vi klarte ikke å se på den uretten som begås mot konvertitter i asylsystemet. Derfor har vi brukt mye økonomi for å hjelpe og forhindre at våre åndelige søsken sendes ut av landet med stor dødsrisiko for eksempel til Afghanistan og Irak. Noen av de vi har hatt kontakt med har blitt sendt ut og har vært i stor livsfare, men så langt vi kjenner har disse så langt berget livet ved å flykte igjen. Andre har flyktet til andre land i Europa. De siste fem årene har bare en av åtte konvertitter blitt trodd av myndighetene. Dette må imidlertid være uriktige konklusjoner for ingen av dem som ikke har blitt trodd av dem vi har hatt i menigheten, har forlatt troen. Mitt råd er å lytte til Guds stemme gjennom bønn i sakene som gjelder og handle i tråd med det og egen samvittighet.

Oppsummering

Jeg vil avrunde ved å kommentere spørsmålet i overskriften: «Hvordan endrer konvertitter menig-

heter?» Svaret er for det første at ja, det ikke bare kan skje, men det skjer: Konvertitter vil definitivt endre menigheten. Dersom en imidlertid ikke interessert i endringer, er ikke dette noe å begi seg inn på. Målet er ikke at alt skal være som før, men at mennesker skal bli frelst. Mange er redde for at muslimske innvandrere skal endre samfunnet vårt. Da er virkelig logisk at vi sørger for å gi mennesker med muslimsk bakgrunn evangeliet. Disse kan igjen ta evangeliet videre til andre og være misjonærer både om dem får opphold eller ikke.

Jeg tror vi som norske menigheter har vært defensive i forhold til innvandrere generelt. Kanskje har vi vært mer opptatt av å være norske enn å være bibelske. Det kan være en av årsakene til at det etableres mange immigrantmenigheter rundt om i de større byene. Her kan vi imidlertid spørre om det gir god integrering, eller om norske menigheter går glipp av mye åndelig liv. Her må vi minne oss selv på at Bibelen ikke oppstod i Norge eller i norsk kultur. Nei, den oppstod nettopp i den verdensdelen mange av flyktingene har kommet fra de senere årene.

Hva har vi lært av de nye kristne fra ulike land? Vi har kanskje lært å være mer åpne og inkluderende. Vi har blitt kjent med mange fantastiske mennesker, som har vært åpne og ærlige, og som har lenget etter å bli kjent med Jesus. Vi har lært å sette stor pris på disse, selv om det kostet oss en avskalling av menigheten i første omgang. For meg personlig har det nesten kostet helsen, men ved Guds hjelp har jeg kommet til hektene igjen etter en lang sykemeldingsperiode. Jeg angret ikke på at vi gikk inn i dette arbeidet, og ville gjort det igjen på tross av utfordringene.

Min utfordring er: Vær ikke redd for nye utfordringer som ligger utenfor menighetens komfortsone – det er der mulighetene ligger. Vi har erfart at Gud leder oss på nye stier om vi er villige til å slippe taket i våre egne tanker og tradisjoner. Tenk nytt, se ikke på problemer som problemer, men kall det heller utfordringer. Utfordringer vokser vi på, mens problemer kan knekke oss.

Kapittel 17

Utfordringer barn og ungdom møter i en flerkulturell virkelighet

Daniel Overskott

Hvem er de?

Etter flere år med innvandring fra Europa, Afrika og Asia har vi i dag en voksende gruppe barn og ungdom som har en helt unik bakgrunn. Denne gruppen er like mangfoldig som den er spesiell i norsk historie. Vi har nesten 200.000 barn og unge under 18 år i Norge som enten er født av innvandrere eller selv har innvandret til Norge. Andelen barn i Norge som hører til denne gruppen øker. Foreldrene har opprinnelse i fra de fleste land i verden, fra Somalia til Sri Lanka, USA til Chile. Mange av disse barna vokser opp i et kristent hjem, men en god del vokser opp i familier med ulik religiøs bakgrunn. En spennende del av oppveksten deres i Norge er at de mange vokser opp i menigheter som er startet av innvandrere i Norge med en sterk kulturell og religiøs tilknytning til foreldrenes hjemland. Disse menighetene har en viktig samlende funksjon for mange innvandrergrupper. Ikke bare undervises det i kristen tro, men foreldrene bruker menigheten som arena for å ta vare på deres kulturelle bakgrunn og gi dette videre til sine barn. Derfor er gudstjenestene ofte på deres språk og barna lærer opp i viktige religiøse og kulturelle tradisjoner som de voksne ønsker de skal ta vare på.

Utfordringer barn og ungdom møter

Tokulturelle barn og ungdom med en sterk kristen tro som følge av disippelgjøringen de har fått i menigheten lever troen ut i storsamfunnet i hverdagen. Men noen av disse møter utfordringer som bør tas på

alvor. Et av utfordringene de møter er verdikonflikter de må ta stilling til. Deres sterke kristne overbevisning står i økende grad i konflikt med verdier i samfunnet for øvrig. Dermed opplever de lojalitetskonflikt mellom venner, skole og samfunn i kontrast til familiens og menighetens verdier. Før det gjøres noe med dette, må kompleksiteten av relasjonene mellom tro og kultur utforskes nærmere.

Hva er tro og hva er kultur?

At menigheten brukes til både kulturbevaring og kristendomsopplæring bidrar til å videreføre kultur og tradisjoner til en ny generasjon. Men det fører også til at mange unge synes det er krevende å skille mellom hva som er tro og hva som er kultur. På skolen og blant venner formes de av en annen kultur enn den de finner i menigheten. Disse ungdommene ofte har ikke-kristne venner. De går på en vanlig skole. De spiller fotball på et lag hvor ingen snakker om tro. De får dermed ikke mulighet til å vite hva det vil si å være «kristen på norsk». Når barna da blir større, tar de et personlig valg om hvilken tro de vil følge. I samsvar med ungdomskulturen i samfunnet opplever en del at kristen tro føles irrelevant og der de sekulære, materialistiske og verdslige verdiene tar over. Dette skjer blant mange ungdommer uavhengig av bakgrunn, men for ungdommer i innvandrermenigheter er valget enda mer krevende fordi troen de har er så tett knyttet opp til foreldrenes kultur at de kan slite med å forstå hvordan troen kan passe inn i skolehverdagen og blant venner. Lovsangen, bønner, liturgien og pedagogikken i menigheten svarer ikke på spørsmålene de har fordi den er blitt formet av en annen virkelighet. De blir opplært i tro av voksne som ikke kjenner de kulturelle utfordringene og mulighetene som finnes i den norske kulturen, og hvordan troen svarer på disse.

Ulik bakgrunn og trosliv

Barne- og ungdomsmiljøene i innvandrermenighetene er svært fargerike. Det er kanskje vanskelig for noen utenfra å se dynamikken i disse miljøene, men her er det et mangfold av ulike meninger, trosliv og bakgrunner. Ta for eksempel en etiopisk menighet. Utenfra så kan det se ut som om ungdommene har en ganske lik bakgrunn fordi alle er jo fra Etiopia! Derom en dykker litt dypere vil en gjerne bli overrasket over variasjonene. Noen har konvertert fra katolisismen i Norge, mens andre er vokst opp i en protestantisk familie i Etiopia. Noen har vokst opp i Etiopia, mens andre har vokst opp i Norge. Noen snakker norsk som morsmål og er like norske som andre nordmenn, mens andre snakker bare morsmålet. Noen har foreldre som er fremmed for norsk kultur, mens andre har foreldre som har bodd lenge i Norge og har flere norske venner. Noen har hatt en trygg oppvekst, mens andre har opplevd krig eller forfølgelse.

Det kan være en styrke å være mangfoldig, men i mindre miljøer kan dette gjøre at det blir vanskelig for barn og ungdom å hjelpe hverandre til å forme et felles trosliv. Sliter man med troen kan det være krevende å ikke finne likesinnede som opplever det samme. Det kan bli brukt mye ressurser på å finne ut hvordan man skal holde sammen som fellesskap, men ikke hvordan hvert enkelt medlem skal få en levende gudstro. For noen finnes det få arenaer hvor deres spørsmål og tanker kan bli tatt opp uten at det oppleves som splittende eller galt for de andre.

Mangel på forbilder

Vi er helt avhengige av gode forbilder for å få en god oppvekst og en levende tro. Forbilder kan være foreldrene, en slektning eller en ungdomsarbeider i menigheten. Jeg har møtt mange fantastiske foreldre, ledere og medmennesker i innvandrermenigheter. Barna som vokser opp i innvandrermenigheter kan ha mange gode forbilder rundt seg, men når det gjelder å få en levende tro som kan tas med inn i den norske hverdagen så er det mer krevende. Dette vet ofte foreldrene godt og synes dette er svært vanskelig. Noen ganger er presten, pastoren, foreldrene og ungdomslederne i menigheten alle sammen innvandrere som sliter med å formulere seg på norsk. De kommer fra en helt annen kultur med andre problemer og løsninger enn det de møter i

Norge. Dette fører til at kommunikasjonen mellom dem blir vanskelig og at svarene som gis på utfordringene de møter kan bli urealistiske eller irrelevante. Det kan hende flere voksne i menighetene aldri møtte en ateist før de kom til Norge så da er det ikke rart de sliter med å gi barna råd på hvordan de bør møte dem!

Et annet moment kan være tillit til de voksne. Flere av barna har måttet fungere som tolk og veiledere for foreldrene sine i møte med NAV, skole og andre institusjoner. Gjennom hele oppveksten kan barna føle skam over at foreldrene ikke kan språket og sliter med å forstå hvordan man integrerer seg i Norge. Barna lærer raskt og føler det norske språket og kulturen er den mest naturlige tingen i verden etter kort oppholdstid i Norge. Foreldrene føler at de mister noe av ledsagerrollen til barna når de må spørre dem om hjelp til å oversette dokumenter som skattemeldingen og vedtaksbrev. Denne dynamikken kan ofte føles usunn fordi flere ungdommer forteller om en barndom der de følte de var den voksne i familien og hvor de ikke kunne møte støtte eller forståelse hos foreldrene. Dette gjør det svært vanskelig for foreldrene å opptrå som forbilder, noe som også påvirker foreldrenes rolle også som kristne forbilder.

Små miljøer

De finnes over 100 innvandrermenigheter bare i Oslo. Etter tre år som ansatt i Laget Interact har jeg brukt mye tid på å kartlegge hvem og hvor disse menighetene er. En ting som har slått meg er hvor små og sårbare disse miljøene er. Ofte er menighetens kjerne på mellom 10 og 40 voksne. I disse menighetene kan det være et ganske stort barnemiljø, mens det finnes få ungdommer. Ofte har jeg sett pastorens barn være noen av de eneste ungdommene som finnes i menigheten. For ungdommer spesielt kan disse små miljøene være problematiske. For det første blir de ofte spurt om å ta ansvar for flere sentrale oppgaver i menigheten i kraft av å være unge. De kan ha ansvar for både barnearbeid, lovsang og ungdomsaktiviteter, selv om de kanskje bare er fem ungdommer totalt. Dermed sliter dyktige ungdommer seg ut på oppgaver i menigheten.

For det andre er menighetens manglende koblinger til andre norske menigheter også negativt for ungdommene. De kjenner ikke til kristne ungdomsorgan-

isasjoner som Laget og KRIK. De har heller ikke møtt andre kristne ungdommer gjennom leirer arrangert av eksempelvis Acta eller NMSU. For meg og mange andre har det vært viktig å oppleve at man var en del av en større kristen bevegelse da vi var ungdom. Selv om vi kunne føle oss alene på skolen som kristne, så visste vi at det fantes tusenvis av andre kristne ungdommer som visste hvordan det var å være kristen og ung i Norge. Følelsen av å være en del av en større sammenheng i Guds rike var viktig. Denne muligheten har ikke ungdommene i disse menighetene. Laget har gjort noe med dette ved å bruke tid og ressurser på å invitere ungdommer med på våre arrangementer, men fortsatt finnes det hundrevis av kristne ungdommer i Norge som aldri har fått dele en gudstjeneste med andre ungdommer enn de få som finnes i menigheten deres. Gjennom Laget har vi fått se hvor utrolig verdifullt det er for dem å få føle seg «normal» sammen med andre kristne ungdommer på en leir eller en festival.

Konsekvensene

Det er viktig å understreke at man møter en sterk og levende gudstro i mange innvandrermenigheter som jeg gjerne skulle sett hos norske kristne. Deres barn kan være forbilder for norske barn og unge på hvordan man binder sammen det å være norsk med å ha en levende og selvfølgelig tro på Gud. Det også er slik de utfordringene skisserte ovenfra gjør at mange ungdommer forlater menighetene. Det er svært alvorlig i seg selv. Det bør gjøres noe med både den sterke troserfaringer kommer mange mennesker til gode gjennom at den deles med venner istedenfor å miste den i jakten på å finne seg selv. Vi kan bli forbilder for en global kristenhet med felleskap på tvers av kulturer.

Hva kan gjøres?

Jeg tror vi har mange muligheter til å hjelpe til slik at disse barna og ungdommene ikke mister troen på Gud i jakten på å finne seg selv. Nedenfor har jeg tre forslag som kan bety mye for disse.

Søndagsskole

Mange menigheter sliter med søndagsskolearbeidet. Nesten samtlige menigheter ønsker å ha et barneprogram mens menigheter har sin gudstjeneste, men får det ofte ikke til slik de ønsker. Det handler både om språk, mangel på norsk barnelitteratur og

mangel på frivillige. Mangel på frivillige skjer både fordi menighetene er små og fordi foreldrene ofte både må studere og jobbe mye på en gang. Mange innvandrere jobber beinhardt for å få hverdagen til å gå opp! Derfor ville alle menigheter jeg kjenner blitt veldig glad for all hjelp de kan få i søndagsskolearbeidet. De aller fleste har ingen problem med at nordmenn bidrar i søndagsskolearbeidet fordi de ønsker at barna skal lære om Gud på norsk. Det geniale med å bidra i søndagsskolearbeidet er at du får en unik mulighet til å bli kjent med barna og de får muligheten til å bli kjent med alle de norske møteplassene, barnebøkene og sangene som var viktige for mange norske kristnes tro da de var barn. Barna kan inviteres med på leir, og vi kan lære barna å be på norsk og gi foreldrene tips om gode norske barnebøker med kristent innhold. Mulighetene er mange! Dette er en helt spesiell frivillig tjeneste med veldig mange positive konsekvenser. Om du engasjerer deg vil du kunne få en hel menighet av takknemlige foreldre og voksne som inviterer deg med på mye morsomt!

Bli kjent på skolen eller arbeidsplassen

Å gå i en menighet er veldig vanlig for mange innvandremiljøer. Mange snakker ikke om troen eller menigheten sin til nordmenn og derfor er det vanskelig å vite hvem som går i menighetene jeg har beskrevet. Finnes det noen i klassen eller arbeidsplassen din fra Kongo, Etiopia, Eritrea, Myanmar, Filippinene, Sri Lanka, Vietnam, Polen, Burundi, Uganda eller Romania? Da er sannsynligheten stor for at de går eller har gått i en menighet. Om du kjenner noen fra disse landene, spør om de går i en menighet. Gjør de det, så har dere masse å snakke om! Spør om du kan være med på gudstjeneste en gang. Inviter dem med i din egen menighet eller ta dem med på en kristen sommerfestival. Dette vennskapsforholdet kan føre til at en hel menighet får øynene opp for at det finnes ressurser, organisasjoner og leirer for deres barn og ungdom! I tillegg vil dere få en vennskapsrelasjon som utfordrer og beriker begges tro.

Menighetssamarbeid

Mange innvandrermenigheter leier lokaler til norske menigheter. Går du i en slik menighet? Jeg har hørt flere historier om samarbeidsprosjekter på tvers av disse menighetene som går galt eller middels greit.

Det er vanskelig. Jeg anbefaler å fokusere på samarbeid med barne- og ungdomsarbeidet. Her tror jeg begge menighetene vil se frukter av samarbeidet. F.eks. arrangeres det kristne leirer i flere barne- og ungdomsorganisasjoner. Hva om det ble samlet inn penger slik at barn og ungdom i begge menighetene fikk dra sammen på disse leirene helt gratis? Det ville senket terskelen for å delta og gitt muligheten for barn og ungdom i innvandrermenigheten til å se alle mulighetene de kristne organisasjonene gir.

Konklusjon

Disse forslagene høres kanskje litt rare ut, men det er de små berøringene av et større kristent fellesskap som jeg tror kan være nok til at barn og ungdom kan se utenfor foreldrenes kultur i jakt på en ny, egen tokulturell tro. Besøkene og møtene jeg har fått ved å ha med ledere og ungdommer i innvandrermenighetene har betydd mye for meg. Jeg har lært mye om Gud og fått inspirasjon og kunnskap om blant annet bønn, faste, menighetsfellesskap og bibeltolkning. Det er ikke et problem med innvandrermenigheter. Problemet er at vi som kristne ikke møter hverandre på tvers av menigheter og trossamfunn. Vi må snakke sammen og utfordre hverandre. Hvis ikke vi klarer å se gleden av en gudstro utenfor våre kulturelle og nasjonale rammer, kan vi ikke forvente at tokulturelle barn og ungdom skal klare det heller.

Referanser

<https://www.ssb.no/a/barnogunge/2019/bef/>
<https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/fakta-side/innvandring>

Kapittel 18

Evangelisering og misjon i det "nye Norge"

Lemma Desta

I mange land i verden spiller religion en vesentlig rolle i samfunnsutviklingen. Dette gjelder i Europa også. Selv om sekulariseringen har stor politisk innflytelse særlig i Vest-Europa, er det likevel slik at samfunn i Europa bærer preg av kristen påvirkning. Kristent tro som ideologi og institusjon har fungert som arena for positiv utvikling på mange områder. Kristen tro og lære er en stor ressurs for språk og kulturutvikling som igjen er fundamentet for oppvekst, dannelse, og mening. Troen er en ressurs for trivsel og gir retning for livet som helhet. Kristne menigheter fungerer som arenaer for ledertrening og møteplasser som bidrar til å utvide sosiale nettverk utover familien. Bevisstheten om et kall til arbeid og tjeneste er tuftet på kristen teologi og er direkte relevant for arbeidslivet. Moralske verdier som ærlighet, sannhet og tillit til hverandre og til myndighetene er også viktige forutsetninger for et godt fungerende samfunn. Tillit mellom befolkningen bidro for eksempel til utviklingen av mange foreninger og frivillige organisasjoner med engasjement for positive samfunnsendringer. I nyere tid har engasjement for skaperverket, for mennesker i nød, for samfunnet i den store verden utenfor oss, representert grunnverdier i den norske pietismen som igjen er et resultat av kristent nærvær i dette landet. Religionskritiske holdninger og ideologier, krav til likestilling og konkurranse fra ulike aktører innenfor den forbrukskulturen vi lever i, og mange andre sosiale endringer utfordrer imidlertid det kristne vitnesbyrdet.

Etter tidligere sekulariseringsteoriens spådom skulle religion bli irrelevant i takt med økt modernisering eller begrenses til den private sfæren. Erfaringer idag viser imidlertid at det er blitt verken mindre religiøsitet eller entydig privatisering av religion som følge av moderniseringen selv om det selvfølgelig

er det blitt synkende deltakelse, oppslutning, synlighet og mottakelse for kristen tro generelt i Europa. Samtidig, gjennom internasjonal migrasjon kommer folk fra hele verden med sine erfaringer, identitet, tilhørighet, lojalitet - og tro.

Norge er et velstående demokratisk land med en velferdsstat. Et spørsmål er om også kirker noen ganger fungerer vel så mye som velferdsinstitusjoner enn institusjoner som primært formidler tro? Det vil si om samfunnet og selv kirkene representerer livstolkninger, tankeganger og kulturer som gir lite rom for religiøs tro? Samfunnet skal bygges på det såkalte moderne og vitenskapelige tankesett, som antas å være i skarp kontrast til religiøs grunntenkning. Ambivalens og likegyldighet ovenfor det religiøse generelt og sterke fordommer mot kristne spesielt er blitt vanligere. Samtidig har Norge blitt et flerreligiøst og flerkulturelt samfunn gjennom de demografiske endringene som migrasjonen har medført. Norsk misjon må ta på alvor denne nye samfunnsutviklingen fordi her ligger både muligheter og utfordringer.

Blant de aktuelle utfordringene i denne sammenhengen er spørsmålet om hvem som når migranter og innvandrere med evangeliet. Norsk misjon trenger ikke krysse landegrensene, hav og kontinenter for å møte mennesker som har ikke hørt evangeliet i sin helhet og renhet. Selvfølgelig er unådde folkeslag, land og verdensdeler fortsatt en del av både norsk misjons og den verdensvide kirkens ansvar. Den globale migrasjonssituasjonen byr på mulighet for norsk misjon til å møte folkeslagene hjemme i Norge. Mennesker fra ulike deler av verden blir eksponert for evangeliet i Norge for første gang. Noen er disse kunne vanskelig nås med evangeliet dersom de hadde fortsatt bodd i hjemlandet og sine kulturelle kontekster. Som kristne bekjenner vi en tro på en Gud som viser nåde og tilbyr frelse til alle mennesker. Dette må deles. Som kristne har vi også forvaltningsansvar om evangeliet. Det innebærer å dele det gode budskapet med de som ikke har hørt dette med ord og handling. Dette må gjøres med ærlighet, ydmykhet og frimodighet. Ved Guds nåde har vi fått oppdraget og ansvaret for å videreformidle evangeliet til alle folkeslag. Migrasjon bringer både medarbeidere og misjonsfeltet (folkeslagene) hjem til Norge. Men norsk misjon fortsatt preges av tankegang som primært betrakter ytremisjonen som misjon. Her er

det stort behov å justere fokuset. Norge i dag er blitt vel så mye misjonsmark som misjonsendingspost. Både de etnisk norske må nås med evangeliet på nytt og mange innvandrere ikke har hatt muligheten til å høre om evangeliet. Noen av de største behovene knyttet til misjon i dag er befolkningen i landet vårt som står uten en tydelig kristen forankring. En god del av disse har mulighet å høre evangeliet for første gang. Hvem når pakistanere, tyrkere, somaliere, syrere, kurdere, irakere, iranere, thaier, afghanere, indere, bosniere og deres norskfødte barn? Hvilke målrettede arbeid finnes i dag? Hvilke kristne ressurser finnes tilgjengelig?

Mange kirker i Norge ble etablert da samfunnet var monokulturelt. Kirker bærer og bevarer kulturen til folket. De representerer noe vi kjenner oss igjen i og er trygge på. Det er derfor lett å være skeptisk til endringer. Man kan være skeptisk også til Gud, når han kommer til oss i en ukjent form. Mange gleder seg når de hører at det finnes innvandrere i Norge med kristen bakgrunn. Samtidig vet vi at mange av kristne innvandrere sliter med praktiske utfordringer som å skaffe møtelokaler, bygge vennskap, ha kontakt med norske menigheter og organisasjoner, og beherske norsk kultur og språk. Den etablerte norsk kristenheten preges også av et sekularisert samfunn. De to (både migranter og de etablerte norske kristne) må komme sammen og reflektere over hva det innebærer å være kirke i dagens Norge. Hvordan norsk misjon og kirkeliv kan ta i bruk kristne innvandrere som ressurser i misjonsarbeidet må utforskes og tas på alvor. Gjennom kristne innvandrere fra mange land har det kommet impulser, erfaring, åndelighet og teologi som norsk misjon må dra nytte av i arbeidet for å evangelisere innvandrere og å vinne det norske folk til en levende kristen tro.

Migrasjon medfører et behov for å omdefinere kirken. Hva betyr det å være en «norsk kirke» i et samfunn med folk fra hele verden? For kristne innvandrere handler det om å finne en riktig balanse mellom det etniske og egne språklige og kulturelle uttrykk for troen for medlemmene de betjener og samtidig oppdage og ta ansvar ovenfor det norske samfunn. Kirkene kan velge å fortsette som før, men tiden er inne for å vurdere forutsetningene, enten den er en norsk menighet eller en migrantmenighet. Det er på

tide å snakke om kristne fellesskap som favner mangfoldet mens den strever å være kulturelt og språklig autentisk. Et slikt fellesskap må være mer enn en sang i gudstjenesten eller et eksotisk opplegg en gang i året. Det må handle om mer enn fascinasjon over musikalsk rytme eller annerledes mat, men må handle om felles tilhørighet i troen, både i vekst og tilbakegang. Med andre ord handler dette om søskenskap i Guds rike og medborgerskap i det nye norske samfunnet.

«Da hørte jeg Herrens røst: Hvem skal jeg sende, og hvem vil gå for oss? Da sa jeg: Se, her er jeg, send meg!» (Jes 6:8)

Derfor bøyer jeg da mine knær for Faderen, han som er den rette far for alt som kalles barn i himmelen og på jorden. Jeg ber om at han etter sin herlighets rikdom, ved sin Ånd må gi dere å styrkes med kraft i det indre menneske, at Kristus må bo ved troen i deres hjerter, for at dere, roffestet og grunnfestet i kjærlighet, sammen med alle de hellige kan være i stand til å fatte hva bredde og lengde, høyde og dybde her er, og at dere må kjenne Kristi kjærlighet, som overgår all kunnskap, så dere kan bli fylt til hele Guds fylde. Men ham som kan gjøre mer enn alt, langt ut over det vi ber eller forstår, etter den kraften som er virksom i oss - ham være ære i menigheten og i Kristus Jesus, gjennom alle slekter i alle evigheter! Amen. (Ef 3:14-21)

Kapittel 19

Noen ettertanker med spørsmål til refleksjon

Stian Sørli Eriksen og Lemma Desta

Vi håper at bokens ulike kapitler har bidratt med innsikt, nye perspektiver og erfaringer knyttet til migrasjon og misjon i dag. Vi har imidlertid ønske om at boken skal bidra til noe mer, nemlig som utgangspunkt for videre refleksjon, samtale og kanskje fornyet praksis. Ikke minst håper vi at det kan skapes gode møtepunkter mellom migranter, migrantkirker og norske menigheter for å tenke sammen rundt felles og utfordringer. Ved å dele erfaringer tror vi at dette kan bidra til nye perspektiver og til nytt engasjement for misjon i tiden som ligger foran. For dette har vi noen enkle spørsmål som kan danne grunnlag for videre samtaler:

1. Hvilke erfaringer fra boken gjør særlig inntrykk for lokalt og (inter)nasjonalt misjonsarbeid i dag?
2. Hvordan henger bokens erfaringer sammen med tilsvarende erfaringer fra sammenhenger du/ dere kjenner til?
3. Hvilke kristne migrantmiljøer finnes i din/deres lokalsamfunn? Hvilken kontakt er det mellom ulike menigheter og miljøer?
4. Hva er noen av de viktigste perspektivene som bør knyttes til misjon i en migrasjonskontekst i dag?
5. Hvilke teologiske perspektiver er særlig viktig for misjon idag?
6. Hvordan kan det dannes gode arenaer, lokalt og nasjonalt, der kirker kan møtes for å dele erfaringer og perspektiver knyttet til migrasjon og misjon?

7. Hvordan kan vi tilegne oss mer kunnskap om den flerkulturelle og mangfoldige kirkevirksomheten i Norge?
8. Hvor stort fokus har det flerkulturelle perspektivet når det gjelder misjon i din menighet/sammenheng?
9. Hva kan gjøres for å skape økt bevissthet om tematikken som tas opp i boken?
10. Hvordan kan menigheter og kristne møte utfordringer knyttet til neste generasjon av barn og unge?
11. Hvordan kan noe av dette utfordre eksisterende praksiser knyttet til misjon idag?
12. Hvordan kan kirken møte nye utfordringer knyttet til migrasjon og misjon i fremtiden?

Vi oppfordrer kirker, organisasjoner, bibelgrupper og individer til å ta initiativ for å drøfte noen av disse eller andre spørsmål i kjølevannet av tematikken knyttet til migrasjon og misjon.

Vi oppmuntrer også de samme til å gjerne invitere noen av bokens bidragsytere til seminarer, felles møtepunkter o.l. for videre erfaringsdeling og fellesskap. Bokens redaktører kan også kontaktes for videreformidling av flere ressurser eller innsikt i tematikken.

Lykke til!

Om bidragsyterne

Lemma Desta

Lemma Desta, født i Etiopia, utdannet teolog, lektor og studieveileder på et teologiske seminar i Mekane Yesus kirken. Lemma har vært styreleder av kirkenes kommisjon for migranter i Europa (CCME) i perioden 2017-2020. Rådgiver for migrasjon og flerkulturelt arbeid i Norges Kristne Råd.

Stian Sørli Eriksen

Stian Sørli Eriksen arbeider som førsteamanuensis VID vitenskapelige høyskole (VID) og Høyskolen for ledelse og teologi, samt studieleder for programområde for kultur og religion ved Fakultet for teologi, diakoni og ledelsesfag ved VID i Stavanger. Hans har forsket på kristne migranter og migrantmenigheter i Norge, bl.a. med en doktoravhandling om pentekostale migrantmenigheter i Norge, spiritualitet og misjon. Han har også erfaring fra frivillig arbeid blant migranter.

Knud Jørgensen

Knud Jørgensen (1942-2018), MTh from University of Copenhagen, Ph.D. in Missiology, Fuller Theological Seminary. Journalist and theologian, served with Radio Voice of the Gospel, Addis Ababa, Ethiopia, the Lutheran World Federation, Geneva, the International Mass Media Institute, Kristiansand, Go out Centre, Hurdal, Norway, Norwegian Church Aid, the Mekane Yesus Seminary, Addis Ababa, and the mission foundation Areopagos. Dean of Tao Fong Shan, Hong Kong. Adjunct professor at the MF Norwegian School of Theology. Published several books and articles on journalism, communication, leadership, and mission, including 'Equipping for Service: Leadership in Church and Society' (Regnum 2012). One of the editors of the Regnum Edinburgh 2010 Series.

Yohannes Teffera

Yohannes Teffera Legesse, master i teologi, pastor i Oslo Evangelical Church. Han er også initiativtager til verdensomspennende digitale nettverket blant etiopiske kristne ved navnet Ethiopian Christians Plus All Paltalk Room (ECPA).

Enoch Choi

Født og oppvokst i Sverige med foreldre fra Hong Kong. pastor i den kinesiske menigheten i Oslo.

Nassar Fard

Nassar Fard, pensjonist etter å ha vært lærer på Marienlyst skole. Veileder og rådgiver i den iranske evangelisk Lutherske kirke i Misjonssalen i Oslo.

Terje Aadne

Terje Aadne, er tidligere generalsekretær i Det Norske Baptistsamfunn. pastor i Gardermoen Kristne Fellesskap; en internasjonal menighet stiftet i 2006. I mange år var han profesjonell musiker i symfoniorkester og han har studert sosialantropologi.

Peter Ngaidam

Integration Pastor i Det Norske Baptistsamfunn.

Geir Lie

Geir Lie er en uavhengig forsker som har forsket mye på pentekostale menigheter, inkludert latinamerikanske menigheter i Norge. Han har tidligere drevet tidsskriftet Refleks og driver i dag Akademia forlag. Han er bosatt i Panama og er medredaktør for to spanskspråklige tidsskrift i tillegg til å ha etablert et portugisiskspråklig tidsskrift som i dag har andre redaktører.

Marta Bivand Erdal

Marta Bivand Erdal er katolikk, søndagsskolelærer og konfirmatleder. Hun jobber som forsker ved Institutt for fredsforskning (PRIO) med omfattende publisering på migrasjon, inkludert om katolske migranter i Norge og Europa. Hun var Oslo Katolske Bispedømmes representant i Samarbeidsrådet for tros- og livssynsamfunn fra 2008-2022, og har også tidligere vært frivillig og ansatt i Norges Unge Katolikker.

Stephen Trotter

Doktorgrad i sosiologi fra Universitetet i Glasgow om religiøse organisasjoners innflytelse på integreringsprosesser. Generalsekretær i Norges Unge Katolikker.

Erling Birkedal

Erling Birkedal, dr.art. er førsteamanuensis em. i praktisk teologi ved MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn. Han er medlem av Kirkemøtet for Den norske kirke. Han har forsket på bl.a. ungdom og religiøsitet og menighetsutvikling i folkekirken.

Turid Skorpe Lannem

Turid Skorpe Lannem, cand.phil. Hun har vært stipendiat ved MF vitenskapelig høyskole, seniorrådgiver for misjon og globalt kirkeliv i Oslo bispedømme og rådgiver ved VAKE, kirkelig ressurscenter mot seksuelle overgrep. Hun er nå daglig leder i Nordstrand og Ljan menigheter.

Rune Fiskerstrand

Regionleder i KIA Øst, frivillig i KIA siden 1984, ansatt siden 1991. Utdannet teolog og ordinert til stilling som "innvandreprest" i KIA I 1991.

Frank Håvik

Frank Gunnar Håvik, (65) har vært pastor og forkynner i en mannsalder. Han har jobbet mye med flyktninger og flyktningssaker gjennom mange år. Gjennom dette arbeidet har han sammen med sin kone Kristin høstet mye erfaringer med inkluderingen av flyktning i norsk menighetsliv Og fulgt med behandlingen av asylsøkere og flyktninger i utlendingsforvaltningen, politiet og rettsvesen.

Daniel Kollerud Overskott

32 år og gift, Master i økonomi og ledelse, eiendomsleder i Laget og tidligere leder av Laget Interact.

Et utvalg plakater til historien til Norges Kristne Råds Flerkulturell pinsefestival

**FLERKULTURELL
PINSEFESTIVAL 2014**

ONE BODY, ONE SPIRIT
Eph. 4:4 "Ett legeme og en Ånd"

8 JUNI 2014

KL. 11:00
Gudstjeneste i Trefoldighetskirken

KL. 12:45
Parade fra Trefoldighetskirken

Christian Council of Norway
CHURCHES TOGETHER

Flerkulturell PINSEFESTIVAL 2017

5. JUNI
St. Hanshaugen park **KL. 11-15**
Lovsang/ appeller/ musikk/ dans
mat/ møteplass/ kultur/ tro

ARRANGØRENE:
Norges Kristne Råd og
KIA Øst i samarbeid med
Nordic Chinese Church in Oslo,
Jesus is Lord Oslo,
Den Eritreiske Evangelisk Lutherske Kirke i Norge,
Mfl.

ONE BODY, ONE SPIRIT
Ef. 4:4 "Et Legeme og en Ånd"

Flerkulturell PINSEFESTIVAL 2018

21. MAI
St. Hanshaugen park **KL. 11-15**
Lovsang/ appeller/ musikk/ dans
mat/ møteplass/ kultur/ tro

ARRANGØRER
Norges Kristne Råd
KIA Øst
Det norske kirke
Migrantmenigheter
Pinse for alle

**Celebrating Universal Human Rights and
World Council of Churches 70 Years**
Festivaltema: Søskenkap

Pinsefestivalen

24 mai 2021

11:00-12:00

TEMA: **MIN**
BLI KJÆRLIGHET

Følg festivalgudstjenesten og delta i fellesskapet i chat på facebook:
www.facebook.com/pinsefestival
www.facebook.com/norgeskristnerad

Bli også med på zoom-baserte bønnemøter hver dag mellom 20:00 og 21:00 fram til pinsefestivalen. Informasjon om dette ligger på www.facebook.com/pinsefestival

Arrangører:
Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges Kristne Råd (hovedansvarlig og initiativtaker) sammen med Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA), Pinse for alle, Den norske kirke v/Oslo bispedømme og Søndre Aker prosti v/Mortensrud kirke, Beveg Oslo, Jesus is Lord Church, Den Eritreiske evangelisk lutherske kirke i Norge, mfl.
Leder for hovedkomiteen er Lemma Desta

 Norges Kristne Råd
KIRKENE SAMMEN

Pinsefestivalen

4. juni 2022

12:00-15:00

Sted: Vaterlandsparken i Oslo

Følg festivalgudstjenesten på facebook:
www.facebook.com/pinsefestival
www.facebook.com/norgeskristnerad

Arrangørene anbefaler åpen dag på Bibelutstillingen «Veien» ved «Bok og Media».

I tillegg vil det hver dag mellom Kristi himmelfartsdag og fram til pinsefestivalen holdes bønnemøter. Informasjon om dette og ellers om festivalen ligger på www.facebook.com/pinsefestival

Arrangører:
Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges Kristne Råd (hovedansvarlig og initiativtaker) sammen med Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA), Pinse for alle, Ungdom i oppdrag Oslo, Frelsesarmeen, Den norske kirke v/Oslo bispedømme og Søndre Aker prosti v/Mortensrud kirke, Beveg Oslo, Jesus is Lord Church, Den Eritreiske evangelisk lutherske kirke i Norge, mfl.
Leder for hovedkomiteen er Lemma Desta

 Norges Kristne Råd
KIRKENE SAMMEN – 130 ÅR

